

AU R O R A

HAZAI ALMANACH

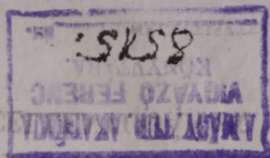
Szerkezteté

KISFALUDY KÁROLY.

PESTEN,

1831.

Q EXC

OLVÁS KÖNYVTÁR

BELEOLVÁS

STAMP

HILAESE

X. N. HONL. ALMOS

HEGYTÁR

SZERKEZÉS IZENGÉSEK

AVT. BEG. JILK. TANÁRSÁG

Q CS. K. LETSÉSE

22. SZÁM K. T. BEAD. KÖZS. KÉPESLESE

MATYÁH CSÖVCS

SZERKEZÉS

MAGYAR KÖNYVTÁR

607.634

J. Ender del.

Bajnokdij.

M. Hofmann sc.

NAGYMÉLTÓSÁGÚ
SZÉKHELYI
MAJLÁTH GYÖRGY
SZ. ISTVÁN K. J. REND' KÖZÉP KERESZTESE'
Ő CS. K. FELSÉGE'
' VAL. BEL. TITK. TANÁCSOSA'
'S SZEMÉLYES JELENLÉTÉNEK TÖRVÉNYSZÉKBELI
HELYTARTÓJA
T. N. HONT VÁRMEGYE' FŐISPÁNJA'
HITVESÉNEK
SZÜLETETT
P E T E Ő F A L V I
UZOVICS KAROLÍNA
ASSZONYNAK
Ő EXCELLENTIÁJÁNAK

MÉLY TISZTELETTEL.

A U R O R A

(Tizedik év.)

A. B. O. R. A.

(THEIR V.)

V I Z K E R E S Z T.

Januarius' 4d.

Barátom! A' kocsisomat még most hozathatom helyre falutokból, mert beteg volt; a' tavalit meg' karácsonykor már nem állhattam, el kellett vernem. Hát, a' mint ígértem, aprószentekre mustármagozni nem szánkázhattam ált hozzátok, 's ezt nagyon sajnálom. Ezen béresemtől, ki most a' kocsisom' pogyászáért megy, küldöm ezen leveletem, most ugy is olly unalmas az idő nálunk falun, 's míg írtam, addig is mult, míg Te olvasod, addig is mulik egy két percz; hát csak így gondolám rá magamat. — Küldök egy pár nyulat is, tegnap fogta őket a' Bettyár — tudod, az a' tavali kölök, melyet a' Cseresi ispánytól cseréltem egy csikón — még pedig szóló; de most nálunk nagy a' hó, a' komondorok is eleget fognak, hát nem is örül-

tem neki. Mind e' mellett hires agarat várok belőle; kapása, látszik, igen jó lesz, szaglása vizslának sincs mindeniknek az, formája pedig olyan, hogy ha másként nem, csak ezért is kapok érte egy pár tinót. Nálatok tán nincs ennyi nyúl, 's Te, tudom, röstelsz utánok járni, Uram bátyám pedig szereti; hát én küldök. Hogy vagytok a' takarmánnyal, Fráter? — Korán beált a' tél, a' marhák hamar beszorultak, lesz tavaszra tudom ára a' szénának. Én jól jártam, hogy az idén kiirtott bozótunk már termett; mert ez csak jó pótolék; pedig eleinte haragudtam, mert igen sok nyúl lakta, 's az irtással kivadították belőle. Holnapután, tudod, Vizkereszt lesz; nem jössz-el Bükködre Menyhárt bátyánkhoz? Mondják, vígan szoktak ilyenkor lenni nála. Nekem nem sok kedvem van elmenni, ollyas helyen igen sokat kell hálálkodni, a' mi nekem nem törvényem. Aztán az embert agyon kínálják, helyet meg' nem adhatnak, a' hol kedvére ehetnék. Meglehet muzsika is lesz, 's akkor az ember vagy tánczol, vagy

nem. Ha tánczol, haszon nélkül fárad, ha nem tánczol meg' agyon tapodják lábát, még a' sarkantyú is lemarad róla. Mindenkép bajos, mint a' jó s á g. Aztán olyan helyen leányok is vannak, 's azokkal beszélni kell, hogy ne-veletlennek ne mondják az embert; pedig olly különös nyelvök van, hogy tizedik sem találja-el, 's akkor az emberre csak úgy hunyorgatnak mint a' harapós ló 's ezt én nem szeretem. De el kell mennem, anyámtól nem maradhatok. Mindég üldöz, hogy csak menjek valahová, egészen otthon penészledem már, pedig jó gazdának télen is csak van tennivalója mindég a' ház körül. Most már még is csak elmegyek hát a' kedvéért, ne mondja, hogy mindent ellenére teszek; pedig nótárosunk egy nagy rókát tud a' szőlők alatt 's holnapra meghítt rá agaraim-mal. Tudod, az a' szálkás szőrű fekete, olly jó rókafogó, 's én jelen nem lehetek, pedig ha elfogathattam volna, nem adnám 100 leányért. Denique így megy füstbe az ember' plánuma! — Már most az attilát is ki kell még poroltatnom,

ott az embert sok szem látja. Anyám nagyon mosat, keféltet számomra, pedig odáig a' csurapém újra leszöröz, 's a' nélkül nem megyek. Gondold-el! a' télen meg akar házasítani, a' miből semmi sem lesz! Meghívlak lakodalmamra vőfélemnek — hahaha! Félek én az asszonyoktól, pajtás, aztán nem is nekem való. Hiszen ha egy mostani módi kis leányt szívesen megölelnék, mingyárt a' kezem közt halna-meg. Gyöngé nép az, legyen is gyöngébbé, nekem nem kell! Igaz, írd a' kocsisomról, ha ösmered; nálom négyesben fog ám járni, nem tudom, ért e hozzá? mert én, ha rosszul hajt, hamar ledobom ám a' bakról. Bükködig majd megpróbálom. De tán jó gyerek lesz, hallom a' pusztadombi Grófnál is szolgált két eszten-deig — majd meglássuk! Jőj - el, mint irám, Menyhárt napra, ha akarod, menjünk együtt, úgy is csak magam megyek. Majd agarakat is vigyünk; az úton megpróbálhatjuk. Addig is Uram bátyámékat húgoddal együtt tisztelve — csókollak!

Bükködön vagyok, pajtás! itt szorított mindnyájunkat a' fürgeteg. Sajnálom, hogy itt nem vagy; de hugod mondá, hogy terminusod volt, az Érfői Executióra kellett menned, 's a' hivatal mint az idő, halasztást nem szenved. Itt tudom szívesebben láttak volna, mint ott; de én még is örömet cseréltem volna veled utat, ilyen helyen az embert sok éri! Sok ért engem is, barátom, miről szinte röstelek írni; de hugod is itt volt, 's a' leány nyelv, tudom, olyan mint az echo — elmondja a' mit hall — hát csak magam is megírom, hogy hív kútfőből olvasd a' történeteket, 's conferáld majd hugod' beszédével, ilyenekből okik az ember. Elindulásomkor már megintett a' sors, hogy ne menjek, de gyermek voltam, barátom, nem hallgattam az öreg' szavára. Alig értem - ki falunkból, a' dombon mingyárt elért a' fürgeteg, esni kezdett, behordta a' szél a' csapást, én csurapémbe huztam magamat, mint a' teknősbéka teknőjébe, ha megijesztik. Ko-

csisom egyszer megkínált a' visszafordulással; de az ember ha valamibe kap, végezze, gondolám, 's csak hajtatók. Notabene, Miskában nem csalódtam, derék kocsis, versenyt vitt a' fürgeteggel hegyen völgyön 's a' sok csavargásokban, mivel utunk nem volt, elkésénk; de föl nem dülénk. Végre a' kutya ugatás után tartván beérénk a' faluba. Egész szánom lovastól, kócsisostól olyan volt, mint maga az ártatlanság — csupa fehér a' hótól — 's bajuszom, hajam ezenfölül jégcsapokkal koszorúzva. Alig vártam, hogy melegre menjek. A' pipázó szobába kellett volna perse mennem, fölengedni fagyaimból; de ilyenkor az ember azt is elfelejti, hogy pipás e maga is. Fölnyitám hát az ajtót, mellyet leghamarább értem, 's ez egy előszobába vitt, mellyre nyílt a' többi. Üres volt a' szoba, legalább én nem láttam semmit, mert még a' szemem is befagyott, de a' rányiló ajtóban eszembe jutott még is, hogy a' havat magamról leverjem. Megrázkodom hát itt, mint reggel a' kanpulyka,

sipkámról verem a' havat; 's erre fölsikolt valami előttem, kinyilik az ajtó, 's rám bámul egész szoba — én meg vissza. Körülnéztem, hogy tán lábára hágtam valakinek; de már ekkor senki sem volt előttem, 's gondold csak, Amice, és neved, — ottben „hogya tetszik“-et játszottak, 's éppen egy kis lányka volt kin. Ez a' kulcs-lyukon nézelődött 's hallgatózott. Hogy én bementem, engem észre sem veve, én hasonlóképen nem láttam a' nagy fagyban — 's tele havaztam. Hogy az ördögben föl ne ugrott volna ezen hideg köszöntésre? Különben is átkozott szép figurám lehetett, képzelem, egyszerre mint egy havas felhő fürgeteget indítva az ajtóban. Egy inas jött most, ki megszabadított bundámtól, 's nekem be kellett mennem. Be kellett, barátom, mert jószántomból ugyan soha be nem mentem volna. Milly szerencsétlen csillag is vezérelt engem ezen leányos szobába! Csak legalább egy pipát is láttam volna valamellyik ablakban, mingyárt bátrabb lettem volna; de csak a' sok tarkaság,

ágbogas fejek, piros, fehér czipők, az ember szeme' világa is elveszett rajtok, 's egy férfi sem volt! De kénytelen voltam a' lépéssel. Mind megláttak az ajtóban; a' házi kisaszszony plane elejbém jött, köszöntött, örült, hitt, minden; azonban eszembe jutott, hogy szegénykét azt meg', kit lehavaztam, megkéne vagymi követni, ne mondják, hogy az ember semmit sem tud. Denique közibök mentem. Körülfogott itt a' sok fehér nép, én meg' alig győztem magamat hajtogatni. Volt lárma, mint mikor a' lúd csapat haza röpül a' tóról. Bátrak voltak, mert csak magam voltam, kivált a' húgod, pajtás, az lator kis lány! Gondold csak, megfogta kezemet, szintugy olvadt-ki markom azon jó kis melegre, 's vitt a' kályhához. El nem gondolhattam mit akar, de ha az ember confúsus, arra megy, merre vezetik. Itt olvasztotta nyakáról a' havat még most is a' kis lányka, kit lehavazék. „Nézze, majd megfagy szegény, már most engesztelje-ki!“ ezt mondá hugod. A' kis lány elpirult, én

meg' alig' jöheték szóhoz , mint kinek a' nyelve szélütött. „Megbocsásson , Rózsám ! mondtam végre , nem akartam.“ „Oh semmi! hisz' ugy is farsang van most“ felelt ő és mosolygott, de csak ugy félig, és meghajtotta magát, de csak ugy félig, és elpirult, de ezt is csak ugy félig. Érted nem érted, Frater, de én másként le nem irhatom ; hanem hidd-el, hogy azon sok félig meddig valókból, olly szép egész keverék lett, millyent én soha sem láttam ; de Te sem, pedig hat esztendeig laktál Pesten. Kivált „oh semmi“ ezt olly szépen mondta, hogy még most is fülemben cseng. Azóta nincs kedvesebb előttem a' semminél, öröместebb hallom mint a' Rákóczy' nótáját ; pedig tudod, ez is csak kedves nótám. Ha kárt tett az ember, illik, hogy segítsen. Én is, hogy láttassam valamikép helyrehozni a' megtettet, kapám kendőkéjét a' kis lánynak, mit épen most vett-le nyakáról, 's a' meleg kályhához tartám száradni. De ha az ember' szeme nem ott van, hol a' keze, hamar kárt tesz. Ne vess

csak, vagy sajnálj inkább, barátom! míg én a' kis lánykát nézem, mint fog ismét félig elpirulni: egyszerre bűz terjed, 's füstöl a' kendőke. Nagyon heves volt a' kályha perse — 's megpörkölé. „Ejnye! de veszedelmes ember maga! előbb faggyal, most tüzzel ront“ ezt mondá az a' kis lator hugod, 's engem nem félig, de egészen megpirított, mint a' kendőt a' kályha. „Már megbocsásson Rózsám! így kérek újra engedelmet, bizony nem rossz szándékból történt.“ — „Oh semmi!“ felelt ő, mint előbb szinte félig mosolygva, félig pirulva, 's én kártétemért újra hallhatám azt a' kis kedves semmit, melly olly érzéseket ébreszte bennem, mellyeket le nem tudok írni. Az sem jó, barátom, mikor így semmit sem tud az ember. Én csak a' sarkantyúmat ütöttem - öszve meghajtvá magamat, 's néztem; pedig mennyit lehetett volna itt beszélni, ugye? Most már majd egész fajankónak tart az a' kis lány, pedig ezt röstelem, 's azt szeretném, hogy épen ő adna rám valamit. Szívem,

tudod pajtás, helyén van; de ezt nem látják mint az elásott kincset, 's a' világ külsőkről íté! — Itt egyet sohajtottam, mert nem tudom leírni a' mit akarnék; pedig olly soknak volna itt helye. De erőttetni a' dolgot nem szokásom, hát hallgatok, ezen observációmat vetvén még ide, hogy nekem az asszonyfélékről egészen más ideám volt, pedig köztünk maradva, mi sokkal garabonczásabbak vagyunk. Hiszen hol kell már annál nagyobb jóság, mikor az ember lehavazza, kezkenőjét elégeti, aztán még sem haragszik. Magamról tudom, csak egy sallangot metszene valaki le dohány-zacskóm-ról, nem tudom mit csinálnék, 's ő neki egy szép kék kezkenője égett-el, még is azt mondá „Oh semmi!“ Kifüstölték ez alatt almahéjjal a' szobát, 's nekem még most jutott eszembe, hogy Menyhárt bátyámat meg sem köszöntöttem. Kérdém hát, merre van? 's a' házi kisasszony elejbém állt, hogy ezen szobában ő viseli a' Menyhárt' személyét, csak mondjam-el a' köszöntőt. Körül vett erre újra a'

sok leány, 's hangos vihogással sürgettek, hogy köszöntsek előttök Menyhártot; hadd hallják, tudom e a' mondókámat? Azt gondolod, barátom, cenzurán akadhat-e az ember? ne hidd! Hat leány jobban elakaszt egész ország' cenzoránál. Micsoda különös kívánság ez! Én épen ott előttök hevenyében egy köszöntőt mondjak, miről jöttömben a' nagy fürgeteg miatt nem is elmélkedhettem, 's azóta meg' olly sok ért már! Még Cicero is elakadt volna köztök, nem hogy én köszöntsek; de ők csak sürgettek. „Ej Rózsám! majd elmondom én azt a' hol illik, szólék, most kimegyek pipázni, az uton sem lehetett a' nagy hidegben “ — 's menni akarék, de nem eresztettek. Az ember ilyenkor tipeg, tapog, aztán nem látja hová lép. Csak gondold, amice! micsoda szerencsétlen órában jövék én ide. Annak a' kis lánynak, kit előbb lehavaztam, kinek kendőjét megpörköltem, most meg' a' lábát tiportam öszve; pedig tudod, a' hova én teszem lábamat, csak ott marad a' nyoma. Szegény kis lábát! pedig csak

akkora volt ám, hogy nekem kéznek is kicsiny volna, tán egészen öszvezúztam volna, ha hamar észre nem veszem, 's egész nehézségemmel tovább is rajt maradok. De így jár az ember, ha nem néz a' lába alá! Már ez irgalmatlanság! valahányszor még szóltam hozzá, mindég bocsánatot kelle kérnem. Elkezdém, hát ismét „Megbocsásson, Rózsám! biz' a' többi az oka, mért nem eresztenek!“ — 's ő „oh semmi!“ erre is csak azt mondá; pedig fájt neki, hijában tagadta, kiláttam én vonásiból. De hogy is ne? az a' kis vékony tyúkbőr czipő, meg' az én csizmám; az a' kis láb, meg' az enyém, csak képzelheted a' különbséget. 'S ő neki ez mind csak semmi! Amice, ebből a' kis lányból akárkié lesz, de jó asszony válik; szinte nem szeretném, ha valami rossz kézre kerülne szegény. Bejött végre az öreg bátyám, 's én örültem, mert erre a' leányok is meghunnyáskodtak egy kicsinyt. Megdicsért hogy itt kapott, 's egy szíves csókjával még a' köszöntéstől is fölszabadított; én megkér-

dém, merre kapok egy pipát, mert ha még soká itt leszek, valamennyi' lábát letiprom. De az öreg úr nem is akart róla hallani. „Már ne tölts-rá, öcsém, szóla, elébb egy kicsinyt falatozzunk, aztán meg' áltmenjünk az ebédlőbe, addig meg' gyantáznak a' czigányok is. Megjövendöltem ugy e? még táncz is lesz! Bántam hogy itt vagyok; de ha az ember vendég, nem szabhat regulát, hát csak maradtam. Hordták most a' sok süteményt, kávé, min-dent, jöttek több férfiak is, 's kezdek báto-rodni; de keveset ösmerék közülök, 's ha az ember ösmeretlen, még is csak meghúzza ma-gát. Kisasszonyaink szolgáltak, de mind ol-lyan vékony ételekkel; nem igen volt gusztu-som rájuk. Jön egyszer hugod a' kis lánnyal, néki czukros sütemények voltak tányérján, amaz kávé hozott. „No bácsikám! ezt a' szívet — így kínála hugod — ez ám jó, meg' ez a' czukros mondola.“ Nekem nem kellett; de haza viszem anyámnak, gondo-lám, 's megrakodtam tányérjáról. „Tessék!

monda a' kis lány, fekete, a' férfiak ezt szeretik; vagy ha akarja, tejet is hozok. „Köszönöm, jó lesz így“ felelek, 's jobb kezemben czukros sütemények lévén, a' ballal nyultam a' findsához. Ő a' csészét is kezemben gondolván elereszti, 's az — földre esik. Én utána akarván kapni, fekete kávémmal fehér ruháját végig loccsantom, czukros süteményim meg' a' földön szélt gurultak. De minek is adnak az ember' kezébe, egyszerre annyit? „Megbocsásson Rózsám! megint így kérek engedelmet a' csészét akartam megmenteni; de már látom, olyan vagyok mint a' kurhéja, mindenfelé kárt teszek.“ „Oh semmi!“ gondold csak, megint ezt monda, de már alig ha meg nem unta a' sokat, mert a' házi kis asszonnyal kimentek a' szobából. Engem az inas ismét kávéval kínált, de nem mertem elvenni, czukros süteményim meg' a' földön hamar öszve tiportattak, hát szegény anyámnak sem vihetek. Hanem egy asztalon sonkát láttam, oda mentem hát; az illyest az ember

jobban keze közé veheti, aztán a' pipa is jól esik rá. De én nem tudom, barátom, olyan voltam mint az anyaméh, a' hová én mentem, a' többi utánam jött. Itt sem ehettem csendesen, ellepték az asztalt. Evés közben az ember hamar ösmerkedik, 's így közös lett közöttünk a' beszéd. A' házi kisasszony megmondá a' többinek, ki vagyok, mert csak a' Szárdi Bódit meg' a' Léki Zsigát ösmertem közülök. Azok örültek, és hajtogatták magokat. Igazán, ha az ember leányok közt van, 's másról nem tud beszélni; mingyárt valaki' szerelmével vesződik. Gondold! egy leányt kerítették a' nyakamba nekem is. Én mentegetém magam, de még jobban rám erősödtek. „Dejszen tudom, mondá a' hugod, mert ő lator egy szer ám, barátom, dejszen tudom én, minap is ott volt bácsi, abban a' rossz időben, emlegette Tili. Aztán én mondhatom bácsikámnak, hogy jól áll — oh! sokat, sokat mondott nékem ő, annyi dicséretet férfiről soha sem hallottam, szinte megsokaltam magam is. Csak ne tagadja,

rosszul áll magának a' tettetés." Én mintha tuskén ültem volna, szinte haragudni akartam; de illyes helyen, gondolám, nem illik. Tormády Tilit értette, csak gondold! kit soha sem láttam. Aztán nem boszuság ez már? Egyszer voltam nálok életemben a' mult ősszel. Az öreg úrnak igen derék usztatója van, 's azt kérém - ki birkáimnak, de ez mind össze nem tartott fél óráig. Egy lányka megfordult vagymi ottben; de az én eszem az úsztatón járt, én bizony ha elejbém jőne sem ösmerném - meg; hanem boruk, jut eszembe, igen jó volt. De illyen okokkal hasonló állapotban hijában áll elő az ember, mert az a' sok leány letorkolja, jobb hát hallgatni. Hanem így meg' az emberen erőt vesznek. Halld csak! a' hugod megint mit tett? Reszelt tormát hozott a' konyháról, avval kínált; hogy én azt nagyon szeretem, mivel a' Tormády név is olyan torma forma. Erre nevettek, 's vége hossza nem lett a' tormának. Egyik azt hallja, mondá, hogy a' jövő esztendőre minden földemet tormával fogom elültetni;

másik, hogy eztán tormával fogok speculálni, harmadik, hogy a' szakácsném' szeme egészen elromlott már a' sok torma-reszelésben, mert mindennap azt eszem, megmég ki győzné elszámolni, hányféle játékot üztek rajtam a' tormából? Én hallgatva sonkáztam; de fejemben furcsa gondolatok támadtak. Olly sok új formát éreztem már eddig is, egészen kivettek magamból, gondold csak! még a' házasság is eszembe jutott. Én azt a' Tormády Tilit jobban megnézem még, mint a' mult ősszel, 's ha igaz talál lenni, a' mit hugod, 's az egész társaság beszélt, igen könnyű lenne az egyesség, úgy is csak a' sok külső teketóriáktól félttem a' házasságban. Barátom! míg azok beszéltek, én sokat gondoltam, mit leírni nem tudok; de Te tanult fi vagy, érts azokból miket leirhattam. Notabene, most jött vissza a' kislány újra öltözve, pedig tiszta kékben. Tehát Minka, és semmi ezen két szó cseng csak fülemben. Amice! ha nem érted leveleimet, nem tehetek róla. Én tudom, hogy orátor koromban nem illy levél for-

mákra oktatott tanítom; de én magam sem értem most magamat, hanem Tormády Tilit meg nézem még a' héten, ha Isten éltet. Azonban megzendült az ebédlő, 's mindnyájan oda takarodánk. Nekem nem volt más ösmerősöm a' lányok között, mint hugod; pedig ilyen helyen jó, ha az embernek van valami biztosa, hát csak hozzá adtam magam én is. Táncz kezdődött. Collégáim, mint láttam, mind hajlékonyabbak voltak nálom; node hisz' én nem is akartam tánczolni, mikor kivált minden protestátiómra németen kezdték. Haj, de a' leányok sokra veszik az embert olyanra, mit nem akarna. Már megint a' hugod manipulált, mert, a' mint sokszor irám már, barátom, ő lator egy szer. „'S nem vinné-el tánczolni legalább Minkát?” kérdé. „Nem én!” felelek egész tökélettel. „Az volna ám szép! mennyi bajt szerzett ma neki, illenék egy táncz- czal helyre hozni!” Azonban a' többi is rám csiribölt, hogy csak tánczoljak, úgy is kevés a' férfi. A' mi illendő, arra én, tudod, igen hajlandó vagyok. Vigye a' manó! gondolám,

ha épen úgy illenék, hát csak megteszem, 's neki pödörgetem bajuszom. Ha épen megszorítnak, hisz' én is csak eljáróm, biztatám magam, 's egy fordulóra fölkérem Minkát. Ismét félig elpirult, ismét félig meghajtotta magát, ismét félig mosolygott — 's jött. Én nem tudom, mit akar az a' kis lány, barátom, az olyan kedves kis furesa szer, szeretném ha Tili ilyen lenne, aztán szint úgy reszketett, hogy áltkaroltam, én hasonlóképen, az utánunk való meg sürgetett, hogy menjünk már, 's elindulánk. De mért hagytam én magam rávetetni a' tánczra? Hisz' elvégeztük volna mi, az igaz, becsületesen; de csak azt a' szép kis kék ruháját sajnálom, gondold csak! egy fordulón bele akadt a' sarkantyúm; tudod az a' kakas taréjú, 's egy jó darabot kirepesztett belőle. Nem fátnak ez már? ismét a' kis lánynak tettem kárt! az én sarkantyúm perse, hogy nem német tánczra való, mert ez mint az árvíz elhordja a' mi útjában van; de minek mondta hát hugod is, hogy illenék egyet tánczolni? Az embert

ráveszik mindenre, aztán rosszúl üt-ki. „Már megbocsásson, Rózsám! így kérlelém újra a' kis lányt a' kár megesett, de a' sarkantyú az oka, inkább holnap mingyárt levetetem csizmámról.“ „Oh semmi!“ mondá Minka. Barátom! 's nem angyal ez? még ezért sem haragudott. De én nem állhattam tovább, megharagudtam magamra, kiszöktem a' pipázó szobába. Itt ültem éjfélig bodor füstömet szemlélve, 's elmélkedve a' történetekről. A' táncz-szobába csak hajnal felé mertem menni, akkor is csak az ajtóból néztem a' tánczot, 's megtanultam, hogy ha az ember semmibe sem kap, semmi sem éri. A' nagy zivatar itt szorította a' vendégeket; de már csöndesül az idő, délután majd oszlanak. Hugod is megy, 's tőle küldöm ezen leveletem. Tudom, hogy ő még többet is fog beszélni, de Te csak a' levélhez tartsd magad. Gondold! — én még itt maradok. Menyhárt bátyám olly szívesen marasztott, 's én most ollyan állapotban vagyok, hogy mindenre könnyen ráállok. Itt van a' kis leány

is, 's Pál napra (Tormády Remete Pál) együtt fogunk menni Tormádyékhoz. Ott megnézem Tilit, kivel annyit boszontottak. Hugod ígérte, hogy ott lesz, jőj el Te is. Én nagyon furcsán vagyok, pajtás. Minka és semmi csengnek egyre fülemben, 's alig várom, hogy Tilit láthassam. Értsd ha tudod — én nem értem. Csókollak.

*

Januárus' 9d.

Én még most is itt vagyok; de átkozott situációkban. Minka derék kis lány; Tilivel meg' egyre boszontanak. Javasolj', mi volna legtanácsosabb illy állapotban? A' vendégek Vizkeresztkor délután eloszlottak, csak én maradtam itt, meg' egy Huszár hadnagy, és Minka, ki egészen olyan házi forma, tán valami rokon, 's itt tartózkodik; de az ember röstel kérdezősködni. V i z k r e s z t nekem nevezetes napom fog maradni minden tekintetben. Primo, egész nap nem pipáztam; secundo, attilám egész nap rajtam volt; tertio, reggel kávéztam; quarto, egész nap leányok közt voltam. Hallatlan dolgok reám nézve barátom;

de engem most mindenre rá lehet venni. Még
többis történt pedig. Délután kártyázni ülénk,
én, Minka, a' házi kisasszony, meg' a' had-
nagy. Ez ám a' gyerek, pajtás, egyszerre hat
leánnyal is tud beszélni, aztán nekem gondo-
latom sem jár olyan sebesen, mint ennek a'
keze. Ezerféle játékot üzött előttünk a' kár-
tyával, azt gondolná az ember ördögsége van.
A' leányok hol nevelték, hol bámulták, én csak
néztem, 's az idő mult. Utóbb a' kis Minka
elálmosult, perse egész éjjel nem aludt, 's
csak alig alig pillogatott, mint füstös kony-
hán a' szakácsné, néha pláne el is bólintott.
Amice! soha sem láttam olly szépen aludni,
csak jobban megnézhettem volna; de megval-
lom, nekem is nehezek voltak a' pilláim; de
ilyenkor a' mint lehet, csak erőttetni kell a'
dolgot. Julcsa, a' házi kis asszony, egyet ási-
tott, 's „ej! de ihatnám“ mondá. Én alig
hallám végig, a' hadnagy már az ajtónál volt
vizért; pedig az a' nagy szelesség sem jó. Én a'
másik asztalon láttam egy tele poharat, érte

mentem, hogy már én is tegyek valamit. De én nem tudom, a' lelkekkel van e szövetségben az a' hadnagy? mire én a' pohárral oda értem; ő a' konyháról addig egy icczével megfordult már. Hanem itt már én sem akarám hagyni magamat, a' hadnagyot egy kicsinyt félre mozdítám, mert minden gyorsasága mellett is könnyen állt ám; de üvegeink az épen bóbiskoló Minka fölött öszve kocczanának, 's a' kis lányt szegénykét megkeresztelők. Ő följedt, a' hadnagy újját is megvágta az üvegdarabbal, nekem hálá Isten, semmi bajom sem lett. „Pardon! kiált a' hadnagy. „Megbocsásson Rózsám!“ mondám én „Ej! úgy is V i z k e r e s z t v a n“ szól nevetve Julcsa „Óh! semmi“ mondá Minka, 's szinte frissebb lett a' megmosdás után. A' hadnagy' ujjá vérzett, 's Julcsa elment vele, hogy bekösse. Mi ketten maradtunk Minkával. Én nem tudtam, min kezdjem? de nem illik, ha az ember együtt van, 's hallgat, hát csak elkezdém: „Haragszik e rám, Rózsám? én magának már sok kárt tettem!“ „Oh semmi!“ felelt ő

„farsangon az illyesek mulatják az embert, legalább rá emlékezik.“ „Hát Tormadyékhoz eljön e velünk?“ kérdém tovább. „Hát?“ ezt mondá olyan, olyan — nem tudom én millyen mosolygással, mintha szinte csodálkozott volna kérdésemen. „No — mondám, majd az én szánomra üljön, inkább magam leszek a' kocsis, úgy elmenjünk, hogy lábunk se érje a' földet, négy lovon, csörgő is van rajtuk!“ „Köszönöm, köszönöm! hát csak Tormadyékhoz? 's mért szeret maga oda olyan igen menni?“ kérdé. „No már magával, Rózsám, szeretnék én akár-hová menni!“ Ugy e? ez jól volt mondva, meg is hajtotta ám rá magát a' kis lány, aztán úgy félig meddig elpirult. Azonban a' szeles hadnagy jött nagy robajjal, 's vége szakadt beszédünknek; pedig már szintugy bele jöttünk volna. Ujját bekötözte Julcsa, 's ő ennek szintugy örült; pedig olly csekély volt ám a' sértés, hogy egy kis pókháló is elég lett volna rá; de néha az ember csak nagyítja a' dolgot, hogy lás-sák. Tegnap vadászni voltunk, 's én egy rókát

lőttem. Csak akkor ottben annyi bakot ne lőttem volna! De Minka jó kis lány, ő neki mind az semmi! Délután Tormadyékhoz megyünk. Minka az én szánomon fog ülni, úgy egyeztünk, én meg' kocsis leszek. Majd megnézem Tilit, 's ha olyan mint Minka, 's igaz, a' mit beszélnek, úgy barátom — úgy — előre — — de még sem irom-le. — Majd lakodalomra híttalak; pedig még az messze van, 's az ember előre ne calculáljon! Isten veled! —

Januárus' 11d.

Itthon vagyok, barátom, megint. Pál napjából semmi sem lett, az az, hogy nem úgy ütött-ki, mint mi akarók. Az nap délre hat szán vendég jött hozzánk Bükködre, kikkel együtt menjünk majd Tormadyékhoz, 's mi délután effective el is indulánk szép renddel; de télen hamar megesik, hogy nem oda ér az ember, a' hová indul. Az én szánom volt első, a' kis Minka ült rajta. Föl akarám segíteni, de akaratom elkésett, 's mire megfognám a' kis lányt, akkorra az a' gyors hadnagy maga is beült már

vele. Julcsa meg' egy marok havat dobált nyakam közé, 's a' mint hirtelen utána akarnék fordulni, megcsúszva, a' hóba estem. A' többi nevetett; nekem meg' ez mingyárt rossz jel volt; de ha az ember indulóban van, nem ér rá okoskodni. Én kocsis lettem, mint Minkának ígértem, 's egyet pattantva nagy robajjal elhagyók az udvart. Csak azt várta, hogy utban legyünk — mingyárt beált a' minapi fürgeteg. Csapás nem volt, a' szél szemközt hordta a' havat, nem is láttunk. Az út meg' egyforma mindenütt, mint a' jó szalonna és fehér. A' kisafás lovam, tudod az a' kese, egy kicsinyt bokros. Most is valami feketéllett előtte, 's ő ki akarta kerülni; én pedig azt szeretem, ha lovam úgy megy mint én akarom, hát bele akartam egyet durrantani. De a' hosszú négylovas ostor hátul megakadt, 's én hijába ránczigáltam. „Kérem! kérem, kiált a' kis lány, leránt engem is!“ — 's csak gondold! az ostor nyakára volt tekerődve. Jó hogy a' sok kezkenő miatt magát meg nem érte. Erre elszabadította ostoromat, de bocsána-

tot sem volt időm kérni, mert első lovaim már kiugrottak, 's igazságot kelle köztök tenni, mellyre még jobban megneszesedtek; de kárt nem vallottunk. A' kocsisom csodálkozott, hogy mégsem érünk Tormádra, de én mondtam, nagy a' hó, 's késlelteti a' menést. Csak megyünk, csak megyünk, 's már Minka is kérdé, oda érünk e? igen fázik a' lába. Már sötétedni kezde, 's szinte magam is kételkedém, ha jól megyünk e? de gyertya-világot látánk, ott tehát Tormádnak kell lenni. Beérünk, nézem Tormádyék' házat, a' lovaim meg' csak kifordultak az utból, 's bevittek az udvarra. Megdicsérem Miskának őket, hogy ugy tudják a' járást, magamnak is olly ösmerősnek tetszett a' háztáj; a' szánra meg' egy agár ugrott-föl hozzám. „Ejnye! ez az agár szakasztott olyan mint az én Betyárom“ mondtam 's gondoltam, hogy meg kellene mellé szerezni; a' konyhaajtón meg' kinézett egy szolgáló. „Épen olyan az a' leány“ monda Miska „mint a' mi Bözsink!“ 's leszállánk. „Te? ki van itthon?“ kérdém. „A'

nagy asszony, “mondá, „hát a’ Teins Ur jött-meg?” ’s beszaladt a’ hirrel. Én körül nézem magam a’ folyóson, ’s gondold csak! a’ mi házunk volt. Miska is esküdött, hogy ő ha a’ fejét elveszik sem tudja, hogy van, de otthon vagyunk. Most mindnyájan kiszálának, ki sopánkodott, ki nevetett, én meg’ mint vezér csak hallgattam. Hugod szaladt-ki nagy örömmel, ’s én újra azt hittem, hogy Tormádon vagyunk, mert mit keresne ő itt? de utána meg’ az anyám jött, ’s most már tökéletesen meggyőződtem, hogy itthon vagyunk, Miska mondá, hogy mikor első lovaink megugrottak, mingyárt gondolta ő, hogy kitértünk az utból; de nem ő volt a’ kocsis, hát nem törődött vele, ’s így lovaink egyenesen haza hoztak. Anyám örült a’ mint tudott, a’ vendégek sopánkodtak, hogy most már ennyi alkalmatlanságot szereztek, még sajnálták a’ Pál’ napját is; én pedig itthon már ur, kifogattam a’ kocsisokkal, ’s megmondám, hogy innen ma egy tapodást sem mennek: de nem is lehetett

volna. Én vezettem-el őket, illétt hát, hogy helyre hozsam a' hibát. A' véletlen mulatság többnyire ugy is többet ér, mint az, mellyen hetekig tanakodik az ember. Hugod örült, mert őt is a' rossz idő hajtotta-be hozzánk, 's nem mehetett-el Pál napra, 's most reménytelen társaságba jött. A' hadnagynak legrosszabb kedve volt, én meg' annyival inkább örültem, mert ma nem volt olly gyors, 's nekem is engedett valamit tennem. Anyám 's hugod a' konyhára láttak, én meg' elküldöttem egy pöre szánt a' falu végre czigányokért. Addig mi jöttünk mentünk a' szobában, kinek keze, kinek lába fázott; hogy kimenjen a' hideg belőlünk, végre rákezdék ajtónkon a' barnák, 's a' leányok elkezdének kibontakozni. A' kis Minka elejté keztyűkéjét; én mellette álltam, 's illett minél előbb fölkapnom. De a' nagy gyorsaság sem jó, Amice; halld csak! én lehajoltam a' keztyű után, ő is; de én most az egyszer frissebb voltam, 's evvel újra kárt tettem. Mikor ő hajolt, én már akkor kaptam fejemet föl,

öszve ütközénk hát, 's gondold, a' kislány'
 orrát bezuztam. De ezt nyeri az ember avval
 a' menykö galanteriával! még a' neve sem
 jó, mert nem magyar. Az én fejem tudod, a'
 keményebbek között való, nem csoda hát, ha kárt
 tett abban a' kis gyenge orrban. „Megbocsásson,
 Rózsám!“ egyebet nem tudtam mondani; hidd-
 el, pajtás, ezt nagyon szívemre vettem, hogy én
 csak mindig ő neki teszek kárt, de ő kendőjét
 orrára fogván, mert vérzett, megint csak ezt felelé,
 „Oh semmi!“ Definiáld most, Amice, azt az ér-
 zést a' mi bennem támadt, én nem tudom; pedig
 támadt ám! mint szél a' vörös fölhők után.
 Minkával a' konyhára menék, hogy hideg vízzel
 elállítsuk vérét, 's hugod még rám támadt, hogy
 mit csinálok már a' szegény kis Minkával? de
 ő csak mosolygott 's ezt a' mosolygást hasonlítsd,
 barátom, valamihez, ha tudod, én csak néztem,
 's úgy tetszik sebesebben vettem lélekzetet mint
 máskor! Hanem hiszen nem volt ám olly nagy
 baj, egy két csepp vér veszett csak el; de az
 ember tele van persvasióval, 's ha vért lát,

mingyárt olyan nagyot gondol. Azonban mond-
 hatom, hogy magasra kerekedett kedvünk, mint
 a' por forgó széllel az ország' útján. Czigányaim
 dolgoztak, mint kitelhetett tőlök, 's a' czimbal-
 mosnak csak szájrángatására is összeütődött az
 ember' bokája. Magyarok kezdénk, nem úgy
 mint Bükködön; nem is lett semmi hiba. Az
 az, hogy még is lett, de ennek inkább nevettünk.
 Tudod, ha muzsika mellett az ember jó kedvé-
 ben van, még a' piszkafát is megpörgetné.
 Megpillantám én is hugodat konyhakütyében
 a' vendégek között bugdácsolni, hát tánczba
 akarám rántani. De gondold csak! egy tál me-
 leg fánk volt kezében, mellyből frissiben akart
 bennünket megkinálni, 's ez perse mind a'
 földre hullott; de ha az ember hátul néz csak
 valakit, nem látja mi van elől a' kezében! „Már
 meg van Rózsám! mondám a' sopánkodva fe-
 lém forduló kis szakácsnénak. Majd kisül a'
 másik rendbeli is 's ha már így történt, leg-
 alább nevéssünk neki. No Laczi, kiáltám a'
 czigánynak, a' mellyiktek fölkapkodja, azé

lesz a' fánk.“ Tudod, pajtás, értenek ők már engem; nem is kellett nógatás nekik; hanem alá szállván a' magos phantasiából, fánk után láttak. A' czimbalmos előtt asztal volt; de hát az a' nagy Mátra' hegye megtartotta volna e? alatta bujt-ki 's majd mind fölkapkodta előlük. A' bőgőst vastag szerszáma hátráltatá, 's alsó hurjával versenyt mormola a' többire. A' leányok el nem tudták gondolni földindulás van e? hogy egyszerre lábok alatt mászkáltak a' czigányok, mi meg' nevettünk; még anyám is bejött a' konyháról, a' nagy neszre. De így kell mulatni pajtás! nincs a' jó kedv fölkompolva, mint a' közös legelő, 's kukkot ér részemről az olyan mulatság, mellyben az embernek lépése is olly nehéz, mintha srófon járna a' lába. Vacsoránk csak ollyan kézbeli volt, hajdúkáposzta, kolbász, rétes, 's ki hol helyet kapott ott evett, én meg' mint házigazda mindenfelé forgandó voltam, mint a' szerencse. Anyám is bejött 's kérdé épen Minkát, hogy' mulatja magát? „Otthon sem lett volna

jobb, felelt ő. „Otthon? — Tán csak hát —? de nem merem végig gondolni magamtól, hanem kérdém hugodat: Minka tán csak Tormády Tili? — De ő „Ühüm! hihí!“ mást nem szólt, ’s ment a’ konyhába. Nekem világosodni kezdett fejem, de még sem merém hinni, hanem anyámat félre híván kérdém tőle, hogy a’ kis lány nem Tili e? „Biz én nem tudom“ felelt anyám Tili e? Mili e? de Tormády, az bizonyos! Jó kis lányka ám az, aztán csinos, ugy e? milly jól áll nyakán az a’ kék gyöngy — ugy e?“ „Ühüm!“ mondám én is mint előbb hugod, ’s mentem a’ kis lányhoz. Most már megirhatom, amice, solemniter, hogy én a’ kis lányba — szerelmes vagyok. No de hogy’ is ne? mikor én még az ősszel ugy megtetszettem neki; hiszen hugod mondá, ő pedig csak nem ámit. Hanem még egy scrupulusom van, halld! A’ kis lány sehogy’ sem akarta elvállalni nevét; hogy ő Minka, és nem Tili, én pedig mondám, hogy Tili és nem Minka, a’ többi meg’ nevetett. „No semmi!“ mondá végre, ha olly kedves előttem

'a' Tili név nem bánja, ma hát itt Tili lesz,
 's én mondám, hogy nekem még holnap is, aztán
 is Tili lesz. A' hadnagy eddig csak úgy szé-
 delgett; de a' Tili névre, mint őszi bogár a' nap
 sugárra, egészen fölelevenült. Mondák neki,
 mi kedves név én előttem Tili, én magam
 is erősítém; mert tudod, nekem az törvényem,
 hogy ha szól az ember, hát szóljon igazán;
 ő meg' nevetett volna is, nem is, olyan áhi-
 tatos képet csinált, mint a' bűnbánó. Amice!
 most látom, hogy nem sokat értek a' világhoz;
 de én gyanítom, hogy hadnagy uram aligha
 úgy nincs, mint én, pedig a' dolmánya igen
 sinoros, könnyen megakad rajta a' lány szem.
 Illyenkor az ember iparkodjék; mert hamar ko-
 sarat kap. De hozzá is láttam a' mint lehetett,
 mindég a' kis lány körül voltam, a' hadnagy
 meg' csak úgy kerülgetett, még azt is mon-
 dám neki, milly' szép kék a' szeme, mint a'
 búzavirág! De ollyakat is pillantott ám rám,
 mint a' villámlás, majd megvakultam bele.
 Aztán jöttünk, mentünk, beszéltünk, nevettünk,

örültünk, a' hadnagy meg' búsult; de föl sem vettük. Egyszerre csak nekem jött négy izmos ficzkó, 's míg körül nézném magamat, már vállukon lebegtem. „Pálunk nincs, mondák, ha az ember valamit tesz adja - meg a' módját“ hát engem emelnek - föl mint házigazdát helyette 's egy pohár bort adának, hogy igyamki ott a' magoson. A' kis lány is ott volt, 's épen rá akarám úgy titkon köszönni poharamat, a' mint hugod — mert máskor is irtam már, hogy ő lator egy szer! — közéjük bujik, ott kezdi csiklandozni oszlopimat, azok feledve engem tágulnak, én boromat egyenesen a' kis lányra öntöm, magam pedig egész méltósággal a' középre esem. „Brávó! Tuszt rá!“ kiáltának többen, a' mint a' kis leöntött lányt látták, „ez azt jelenti, hogy esztendő ilyenkorra keresztelő lesz házamnál!“ Nagy lett a' nevetés, én meg haragudni akartam; de az elpiruló lánykára tekintve, nem lehetett, 's az alatt hugod is odább állt. Tehát már most Borkereszt, Vizkereszt, minden volt, — 's szinte magam

is rátértem, hogy ha ez valamit nem jelent, úgy én csakugyan nőtelen maradok. Nagy örömében az ember azt sem tudja mit csinál. Én is vacsora után németet huzattam. Tudod, Bükködön hogy' jártam; illetl hát e' részben is helyre hozni a' hibát. Megkapom hát a' kis boros fejű lányt, 's kerengénk, mint a' kávé őrlő. De az embernek, a' mi egyszer már rosszul ment, kár újra kezdeni! Tudod azt az almáriomunkat ott a' sarokban, úgy e? addig kerengénk mi, míg ebbe nem ütődénk; pedig úgy, hogy a' tetején lévő rózsavizes palaczk a' nagy rázódásban eldőlt, 's minket szépen leöntött. Ennyi öntözködés Husvétra is elég volna, úgy e? de a' mi az emberre rá van mérve, azt el nem kerülheti. Jó hogy még is én döltem az almáriomnak, az a' szegény kis lány, talán agyon zuzta volna magát, de én föl sem vettem. Viradtig tartott a' táncz, 's mondhatom jól mulattunk, legalább mindnyájan azt mondák. Reggel úgy végezték; hogy ebédre mind Tormádra menjünk; de

én itthon maradtam. A' fejem tele volt minden-
 nel, aztán az a' sok korhelység sem jó, utóbb
 igen hozzá szokik az ember, pedig igen
 híttak, még a' kis lány is szinte haragudott,
 legalább úgy mutatta, de olyan igen enge-
 delmesnek sem jó lenni, kivált az asszony félé-
 vel, már én csak azt tartom, vigyázva kell banni,
 's ha két, három dolgot megtett az ember
 kedvökért, a' negyediket bizvást megtagadhatja,
 mert utóbb még vissza élnének az ember' jósa-
 gával. Reggel hogy elindultak igen hideg volt.
 A' kis lányt jól felöltöztette anyám, olyan volt
 mint egy kis baba, fölül meg' még az én bun-
 dámat adtuk rá, így csak meg nem fázott.
 A' szánba én helyeztetém-el, 's elbajlódtam
 volna vele tán délig; de a' lovak elindultak,
 's én a' szántalpról szépen a' hóban marad-
 tam. A' kis lány ijjedve kiáltott vissza nincs
 e' valami bajom? én pedig kiáltám, hogy
 semmi! pedig a' balkarom most is dagadt,
 de illy szép kis leányért még a' jobb felemre
 is elesném egyszer. Anyámnak is igen meg-

tetszett a' kis lány, 's én ebéd fölött megmon-
dám, hogy, ha épen meg kell lenni, ezt nem
bánom ; ha számomra megszerzi. Holnap
akar anyám szót tenni Tormádyéknál a' lány
íránt, én meg' olly nyugtalan vagyok azóta,
mindég a' hadnaggyal álmodom. Ha lesz
valami belőle megfogom irni ; ha el nem sül,
soha Vizkeresztkor ki nem fogok menni házam-
ból, mert ugy ez veszedelmes nap ! Adja Isten
hogy jövő levelemben vőfélemnek hívjalak-meg.
— Ölellek !

Januarius' 13d.

Vége vőfélségednek, Barátom ! nem fárasztalak vele, mert nem lehet. Ma egy irtóztató levelet kaptam Tormádról, csak az a' híja, hogy nem fekete a' pecsétje ; gondold csak ! lakodalomra hínak benne, de csak vendégnek. Az a' sovány hadnagy addig sohajtozott, hogy elnyeré Tilit. Irtam, úgy e? hogy nekem mingyárt nem tetszett az a' sinoros dolmány. Pedig anyám már készült is, hogy majd szót tesz a' kis lány íránt, most már ennek vége van, 's fölül rá még lakodalomba kell

mennünk. Anyám ugyan biztat, hogy van ott még másik is; de mikor nekem az az egyik kellene, és nem a' másik. Búmban azért is most mingyárt nyulászni megyek, 's fogatok egy párt a' lakodalomra; csak hogy nem fogok én abból jó izűt enni, tudom. Vizkereszt nekem nagy keresztet adott, nem tudom mikor felejttem-el, pedig Amice, ha láttad volna milly jól megegyeztünk, mi kivált már minálunk: magad megesküdtél volna rá, hogy lesz valami a' dologból. De így jár az ember a' lányokkal! Ránk mosolygnak, aztán azt gondoljuk, hogy csak a' sír választ-meg bennünket; pedig a' lakodalomnak örülnek. Most bánom már mért jobban le nem havaztam Bükködön? mért jobban le nem tiportam a' lábát? mért jobban be nem ütöttem az orrát? de nem, még sem! Barátom, én most látom, millyen jó ember vagyok, nem volt jó dolga annak a' kis lánynak, hogy hozzám nem jött, én neki most is jót kívánok, pedig haragszom rá; hát ha még feleségem lett volna? De ilyenek a' leányok; nem tudják a' magok javát. Tormádon, hallom

jól mulattak az nap, hogy tőlünk elmentek, tán akkor volt a' kézfogó. Megéreztem én ezt, azért nem mentem-el; pedig mikor leestem a' szánról olly ijedve kiáltott vissza, hogy nincs e valami bajom? hogy' higgyen aztán nekik az ember? Anyám nagyon készül a' lakodalomra, ma kereste a' rózsavizet is, 's én mondtam, hogy elfolyt Pál' napján, mellyen sopánkodni látszik, de sürgős dolgai nem engedték haragudni. Holnap megyünk a' lakodalomba, ha lehet elhivom a' kis menyasszonyt egy fordulóra, 's letiprom a' lábát, aztán az is az övé lesz, mért csalt meg? Nem tudom, Ti vagytok e' híva? Szeretném ha ott lennél; de húgodtól félek, mert majd agyon boszontana. Isten áldjon-meg, legyen jobb Vizkereszted valaha, mint nekem volt! —

Januarius' 17d.

Örülj, Barátom, én is örülök, aligha szükségem nem lesz rád. Halld csak! A' kis lány csakugyan Minka, és nem Tili. Azaz, hogy testvérek ők; de Tili ment férjhez, az én

kis Minkám megvan. Mi anyámmal Tormádra mentünk. Én az utón egyet sem szóltam, Anyám meg' mindig beszélt, hogy milly' jól járt a' hadnagy, milly' szép, jó felesége lett, aztán gazdag is. Én fűtyöltem, mert ilyenkor mit is is tegyen az ember egyebet? Gondoltam azt is, hogy megkellene most már csak azért is házasodni; de nem tetszett, mert az illy maga megboszulás ritkán üt-ki jól, hát csak a' mint van úgy van! ezen megnyugodtam, 's Tormádra érénk. A' kis Minka futott-ki elej-bénk, már koszoru is volt fején, és igen vígan; ez pedig menyasszonyhoz nem illik! Megint azt kérdé mingyárt, nem ütöttem e meg nagyon magam, hogy szánjokról lemaradtam? „De hogy' nem Rózsám! felelek, azolta egész bal felem fáj.” „Szegényke!” így sajnálkodék tovább „már most annak én vagyok az oka — úgy e?” 's úgy nézett rám, Barátom, mint az áhitatos ember valami szent képre. Én is gondoltam sokat, ő is; aztán csak menénk, szóvalan egymás mellett, mint a' haragos ház

pár, mikor már békülőben van, a' folyosón végig, magunk sem tudtuk hová? „Hát az esküvő, kérdém, mikor lesz, kis menyasszony?“ „Ugy ám! csufolódjék csak“ mondá pirulva, 's benyita egy ajtót.“ Bementünk, de ott senki sem volt. Jól van! itt megtudom tőle, gondolám, mivel derekabb ember a' hadnagy nálam? Mert az embernek azért van szíve, hogy a' szerént szóljon. „Aztán Rózsám“ szólék, mondja-meg, szereti e' hát igazán azt a' hadnagyot?“ — „A' hadnagyot? hisz' az a' vőlegény“ mondá, én meg' neki tüzelődtem, 's eggyet fohászkodtam, akkorát mint a' fujtató. „Hej kislány! folytatám, csak én láttam volna meg előbb magát, aztán maga is másként gondolkodott volna, olyan pár lett volna mibelőlünk, hogy — — No de nem szólok, az Isten áldja-meg a' hadnagyával!“ Itt egészen megszorult lélekzetem; tudod, mint mikor olyan fanyar, fojtós körtvét eszik az ember, Minka meg' csak sürgeté mit akarok a' hadnaggyal? hisz' avval most az ő nénje Tili esküszik-meg.

„Kicsoda Rózsám? — Tili? hát maga? kérdém hévvel.“ „Hiszen mondtam már, felele, hogy én Minka vagyok, nem Tili; de mikor az embernek nem hisz, — aztán micsoda galiba ez már?“ Illyenkor az ember nem tehet róla, úgy e? ha egyet ugrik. Én is így jártam, 's mikor már lábam alatt ropogott a' sok tojás, akkor vettük mindketten észre hol vagyunk? Gondold! andalodtunkban, az életes kamrába menénk, hol sok tojás volt egy gyékényen, 's én szörnyű romlást okoztam most lábammal köztök. Elpirult a' kis lány tévedésén, én meg' örültem, mert bizonyosan neki is ott járt az esze, hol az enyém, odakint meg' kerestek bennünket, mert már kezdődött az esküvő. „Istenem! hol is jár az eszem? megengedjen Bácsikám“ így mentegeté magát Minka kijöttünkben. „Ne félj, kis hugom! mondtam én, jó útban vagyunk, már el nem tévedünk többet.“ 's bemenénk. „Hol járnak lelkeim?“ kérdé szívesen Tormádyné. „A' csirkéjiti mutatá-meg a' kis hugom“ felelék. „Hiszen még nincs is neki!“ monda

mosolygva az asszony. „Majd lesz abból a' sok tojásból“ mondám 's a' hadnagy' pudlija ekkor már delicáte nyalta lábamat. Anyám rángatott, hogy millyen a' csizmám? én meg akkor láttam hogy most is sárga a' tojástól, 's kimentem letisztítatni. Így megy a' világ, Amice! ládd az egész állapot Tilivel csak abból támadt, hogy mikor az ősszel nálok voltam, megtetszett Tilinek zacskóm' hímzése, 's ezt hugodnak egyszer elbeszélé, ő meg' mingyárt miket nem csinált belőle Bükködön? De most már jól van minden, 's Vizkereszt kedves napom. Nyoszolyó lány Minka volt, a' vőfél meg' nem jöhetett-el, 's gondold! engem tiszteltek-meg tisztjével. Amice! ugy oda illettünk a' pap elébe, akár egy úttal csak áltestünk volna rajta mi is. Vigan voltunk egész éjjel, 's reggel felé itt ott, már beszéltek, hogy mi ketten biz' igen öszve illenénk! Én reggel haza jöttem, anyám még ott maradt vigasztalni az öröm anyát, mert leányát igen sajnálta, meg' Minka iránt is, majd ha csendesség lesz, számomra

szót tenni. Tilit Sárffőre vitte a' hadnagy, ön jószágára, hol quietálván, gazdálkodni fog. Nekem indulásom előtt jutott eszembe az, hogy Minkának irjak egy kis czédulát; mert néma gyerekek anyja sem érti a' szavát; illyes dolog ugy élő szóval nehezen megy, aztán sokan is hallják az embert. Míg bucsuztak a' vendégek, 's megindult a' násznép, magam maradtam egy szobában, 's ezt írák neki: „Hallja maga, szép kis lány! Én olyan szépet, meg' olyan jót soha sem láttam mint maga; hát nagy kedvem jött a' házassághoz. Sok czifraság nem kell, hanem ha lehet, gondolja rá magát, 's jöj- jön hozzám, bizony nem bánja - meg!“ Ezt indulásomkor bele nyomtam Minka' kezébe, másik markomban meg' egy öt forintos bankó volt a' szobalány' számára, ezt meg annak adtam; mert illyen állapotban egy két forintot az ember ne kíméljen. Minka futott czédulájával az életes kamra felé, tán rendbeszedni a' tojá- st, hogy meg ne lássa az anyja, én haza jöttem. Estére, vagy holnap délre, várom az anyámat is,

nem tudom, mi hirt hoz? de ilyenkor az ember mindég a' jobbat reményli. Servus! —

*

Januarius' 19d.

Amice! engem csak ér a' sok boszúság! Gondold csak, Tormádra vagyok citálva mint Incattus, hogy ott legitimáljam magamat. A' bíró Minka lesz, 's ez perse jobb, mint ha valami ránczos homlokú lenne, de az ember még is csak rösteli. Anyám ma délben jött haza, pedig haragosan, ettől én mingyárt megijedtem. Aztán beszélé, hogy Tormádyéknál én minden szerencsémét elrontottam, pedig hogy' szerette volna menyének Minkát, azt a' jó kis lányt, 's az anyja' bátyjáról is szép successio marad rá; én álmélkodtam rajta; mert hogy' ronthatam volna én el szerencsémét, ha csak a' tojáást nem subsummálta az öreg asszony; dejsz' azt meg' megküldöm neki duplán, gondoltam, csak ne haragudjék. De az anyám mást emlegetett. Gondold csak, hogy én a' szobalánnyal levelezek. Aztán előhordott familiát, mindent, hogy én így mocskolom nemzetségemet, házamat,

's egymást illyest. Engem meg' majd a' méreg fojtott-meg, mert szólni akartam, de nem hallgatott rám. „De honnét gondolnak ilyeneket?“ kérdém. Ők nem gondolnak, mondá, hanem látták is a' czédulát, mellyben irtam a' szobalánynak, hogy jőjön hozzám, én őt elveszem. „Czédulát?“ kérdém szemmeresztve, hisz' én azt Minkának adtam!“ — „Már mi láttuk a' szobalánynál, mondá anyám, Minka meg sem merte mutatni a' mit neki adtál, csak zöpögött szegényke, hogy ezt nem érdemelte tőled.“ Amice jól megértsd, Minka zöpögött, az a' jó kis lány, kinek én annyi bajt okoztam, 's még sem haragudott, ez már sok! De így jár az ember, ha nem megy az egyenes úton. Tudom már hogy' történt az egész historia. Mikor én Tormádról eljöttem, egyik markomban fogtam a' czédulát, másikban az új öt forintos bankót, mit a' szobalánynak akartam adni. De két egyforma darab papiros-darabot soha se tartsz kezvedben, Barátom, egyszerre, mert nem tudod mellyiket hová adod? Így jártam én, 's most

ládd' mennyi bajom van miatta. Elfeledtem, hogy a' jobbik markomban van a' czédula, 's a' balból Minkának az öt forintos bankót adtam, ezt szégyenelte ugy szegény; a' szobalánynak pedig a' Minkának irt czédulát, 's ez tett ennyi confusiót. Pedig ilyen esetben azt is elfelejté néha az ember, hogy melyik a' jobb keze, ők is meggondolhatnák ezt. De hijában, az asszonyféle kényes portéka, vigyázva kell vele bánni, mint az üveggel. Anyámat már annyira mennyire convincáltam a' dolog felől, 's már most újra örül kis menyének; mert mondá, hogy egyéb akadály nincs egy részről is, de már most Minkáékat is meg kell kérlelnem, mert mondá anyám, hogy formaliter megharagudtak rám. Lám barátom! olyan az asszony mint a' töltött puska, mindeniknek van egy kényes billentyűje, melyet ha érintünk, fölpatannak. Miket nem tettem én Minkával? 's eddig mindenre azt mondá, „Oh semmi!“ majd elvárom mit mond most. De nem gondolom, hogy capaciálni ne lehetne, jó kis lány az, csak most az

öt forintot apprehendálja egy kicsit. Téged ad omnem casum meghívlak vőfélemnek, a' szobalánynak meg' adok 10 forintot, csak adja vissza a' czédulát. Jövő levelemben determinálni fogom a' lakodalom' napját.

Januarius' 21d.

Voltam Tormádon, már most semmi baj; de könnyű ott az egyezés, hol mind a' két fél hajlandó a' békülésre. Késő este lett, mire oda értem. Mig messze járánk olly bátor voltam mint birkák közt a' farkas, ha kutyát nem érez, minél közelebb jutánk, annál inkább aludt tüzem. Eszembe jutott a' szobalány, mit csinállok, ha meglátom? A' dolgot biz' én röstellni kezdém, még majd csufot üz az emberből a' cselédség. Evvel kellene, gondolám, legelőbb megegyezni valami jó módjával, a' többit majd elvégzem ottben. — Mikor oda értem, akkor ment a' szobalány egy gyertyával végig a' folyosón az életes kamra felé. Én leugrák, 's lassan utána kiálték: hej hugom! egy szóra! ő megállt, én oda értem. „Jerünk csak ide

be, mondtam, mert féltem, hogy még Minka meg fog látni, aztán mit gondol? 's bemenénk. Kérdem itt: meg van e az a' czédulája, melyet a' multkor adtam? „Oh az a' czédula! felel ő, hogy is gondolt ollyast a' Teins Ur? annyi bajom volt miatta, a' kisasszonyunk majd a' háztól üldözött már el érte.“ Ládd Amice! az a' szelid kis lány, még haragudni is tud; de ezen haragnak én örültem, aztán ki is lenne hasonló állapotban különb? „Én eltévesztém ám, mondtam, tovább a' lánynak, hugom, én neked mást akartam adni.“ „Ugyan?“ szöla kíváncsian. „Igen ám, egy bankót!“ mondtam. „Ejnye, lám! mingyárt mondtam én a' kisasszonynak, hogy illyes valami lehet a' dologban; de nem hitte“ felelt a' leány. „Ha vissza adnád folytatám tovább, mingyárt adnék egy 10 forintos új bankót.“ Alig győzé köszönni a' nagylelkűséget, 's keresé keblében a' czédulát, honét effective elől is vevé, én meg' neki adám az ígért bankót. Ez drága posta, illy kis czéduláért ugy e? de én még is szerettem, hogy

ezen álteshettem. De képzelj rémulést barátom! Ezen pillanatban, midőn a' czédulat vissza cserélém, nyilik az ajtó, 's Minka lép-be, egy serpenyővel, zsirért, vagy miért. Mind a' háromunkat meglepe ezen jelenés. Ő serpenyőjét ejtette-el, én a' czédulat, a' szobalány meg' a' gyertyát, 's ígysötétben maradánk. Ez részint jól esett, mert a' színváltozások legalább nem voltak szembetűnők. A' szobalány gyertyáért kiszaladt, és mi ketten maradánk. Tán eltévedt Bácsikám? így kérde végre remegve Minka. Nem biz' én kis hugom, épen ide akartam jöni, mondám nyersen, azt is elfelejtve hol vagyok. „Ugy? mondá Minka, én hát roszkor is jöttem, engedelmet kérek“ 's ment. Most vettem észre, hogy félre értők egymást, 's nem kellett volna mondanom, a' mit mondtam; de ilyen esetben az ember esze hamar megáll, mint a' rossz óra. Most a' vissza váltott czédulat akarám keresni a' sötétben, 's vataráztam újjaimmal a' földön. Egyszer csak összezsapódik valami a' két ujjomra, 's azt sem tudtam merre

szaladjak ; sötétben ha az embert véletlen éri ,
nem is csoda ha megijed. Futottam a' konyhába
megnézni bajomat , el nem gondolhattam valami
skorpió ragaszkodott-e ujjomba , vagy egy pat-
kány harapta-meg , mert igen fájt. 'S gondold ,
egy vas egérfogó csüngött-le ujjomról. Tormá-
dyné épen a' konyhán volt , 's csak elhült , hogy
bérohantam , még inkább bámult az egérfogón.
„Az Istenért ! uram öcsém hol jár ?“ így sopán-
kodék , de én csak az ujjomat emlegettem , mert
igen fájt. Levettem a' csaptát , 's mondhatom ,
jól megvágta két ujjomat , vérzett is. Erre még
inkább kezdett lamentálni , 's kánforos pálinkát ,
ruhát , Minkát , egyszerre kiáltott. Csak ugyan
ki is jött Minka , és quasi haragosan ; de látván
vérző ujjomat , ismét az elébbi jó kis lány lett
's futott-' e szerekér'. Lám , barátom , olyan a'
baj mint az asztalos' gyaluja ; össze egyengeti az
embereket , hamég úgy különböznének is egymás-
tól. Én már felejtém ujjaim' fájdalmát , mert
Minka fogja bekötni ; de az asszony most is
egyre sopánkodott. Bemenénk , 's Minka ek-

korra már szép fehér gyolcsot készített sebemre. Maga nagyon bús volt, szemei mint jó nyári fölő, esőre álltak, de nem szólt, csak kötött; én is hallgattam. Hanem az öreg ur kérdé: hol jutottam az egérfogóba? Én gondolám, hogy legjobb lesz a' dolgot úgy elmondani a' mint van, 's elkezdém mingyárt a' czédulán. Erre Minka figyelmes lőn. Én mondtam, hogy nagyon rösteltem a' dolgot, hát a' szobalánnyal akarék elsőbb végezni. Az épen az életes kamrába ment, én ott vissza váltottam tőle a' rossz helyre jutott czédulát, Minka bejött, a' gyertya elaludt, 's én a' sötétben czédulámat keresvén a' földön egérfogóba nyultam! „Azt hallám Rózsám“ ezt vetém utána Minkához „hogy megharagudott; pedig higgye-meg, mert igazán szólok, csupa tévedésből esett, 's elmondtam azt is, hogy“ történt. Az öreg ur nevetett, Minka is vidulni kezdett, 's kérdé a' czédulát. „Nem értem rá keresni, igen is megijesztett az egérfogó mondtam, ott lesz a' földön.“ Minka kiszaladt egy gyertyával, 's nem sokára hozá a'

czédulát, 's örömeiben szegény azt sem tudta mit
 mondjon. „Megengedjen bácsikám! így rebe-
 gett, én egészen mást gondoltam, már most
 miattam az ujját is megsértette!“ „Semmi ez!
 kis hugom mondám, több kárt tettem én ma-
 gának Vizkeresztkor, még sem haragudott; ha-
 nem már most megcsókolom ám, hogy többé
 föl ne bomoljon a' béke“ 's effective meg is csó-
 kolám az öregek' engedelmeiből, mint jövő-
 mátkám a t. Hej barátom! csók után szép ám
 a' leány, csak láttad volna, de én le nem
 tudom irni. Aztán a' lakodalom' napjáról szó-
 lánk, mellyet a' jövő holnapban, Juliánna
 napra, mint különben is napamasszony' név-
 napjára határozzánk. Most hát újra, és valójá-
 ban megújítom kérésemet, jőj-el vőfélemnek,
 mert már látom csakugyan megházasodom. Hú-
 godat meg' a' kis mátkám csókoltatja általam,
 's nyoszolyójának kéri. Reménylem, nem fogjá-
 tok megvetni egy ujpárnak szives kérését. Ládd
 Amice! Vizkeresztkor ezt meg sem gondolám;
 de irtam, úgy e, hogy az nekem nevezetes napom

volt, 's csak ugyan mint boldogságom' kezdete, az is marad mig élek! Még lakodalomig tán látjuk egymást; de még egyszer kérlek, Amice! ne executióskodjál annyit, 's ugy intézd dolgaidat, hogy minden esetre ott lehess. A' Csóri czigányokat fogom elhozatni, 's fogadom, hogy jól fogjuk magunkat mulatni. Ált röpül fölötünk, barátom, az élet, míg egyet gondolunk, éljük hát a' jelennek örömeit, míg kivált magok kínálkoznak; különben is nem tudjuk, lesz e a' jövő olly boldog, mint az idei Vizkereszt?

KOVÁCS PÁL.

B A J N O K D Í J.

Három ifju bajnok ége
Egy szép szűzért hajdanán,
Már is érte kardra kelnek,
De imígy szól a' leány:

Illy küzdés csak búra késztet,
Más adót kíván e' szív;
Künn az ellen, kardot annak,
Hon 's szabadság arra hív!

'S a' ki nékem onnan hozza
Majd a' legszebb hősi jelt,
Még ha keble értem érez,
Birja ezt a' hű kebelt.

És az ifjak vészbe szállnak
Nyerni kettős koszorút,
'S vívnak, míg a' tört ellenhad
Futva végez háborút.

Büszke Tódor jó először ,
 Lova szinte roskadoz ,
 Annyi boglár csillog rajta ,
 Annyi gyöngyöt kincset hoz.

A' vad Ákos jó nyomában
 Bús rabok kísérik őt ,
 Hoz fegyvert , hoz paripákat
 És egy izmos basafőt.

Későn érkezik jó Bóda
 Nyájos arcza halovány ,
 'S mint hó közt a' rózsza' kelyhe
 Ég seb mellén , hemlókán

Halvány bajnok ! érzetemnek
 Titkos vágya ím betelt ,
 Mély sebet hozsz , hős virágot ,
 Tettben dús szerelmi jelt.

Így a' szűz , de büszke Tódor
 Porba sujtva kincseit ,
 A' seb , szól , még nem elég jel ,
 Mondja kiki tetteit.

Én az ellenvárba' dulva ,
 Vér patakhoz ontva vért ,
 A' vezértől küzdve nyertem
 Ezt a' kedves csalfa bért.

Én magát ölém , mond Ákos ,
 Bár hires volt ereje ,
 'S minthogy népe véle dőlt-le
 Kincsinél nagyobb feje.

Én törek mind erre útat ,
 Én első a' vár' falán ,
 Így levétek győztesekké
 Elszánt tettem' vérnyomán.

Így szól Béda 's nem vitatja
 Senki már a' hősi jelt ,
 És ő nyerte , és ölelte
 A' kéjhabzó szűz kebelt.

SZELLEMHANG.

Hajnal szült engem, fiatalka tavaszkori hajnal;
Rózsa valék 's olly szép mint maga az ifju tavasz.
A' tavasz elhervadt, lomb-hultan gyászol az erdő,
Rétek' víg zöldét hó fedí 's éjszaki fagy.
Engem is elfedezett. Mit sírsz, kegyes édes anyám, mit?
A' tavasz elhúnytán fülmile nem kesereg.
Ám de te sirj! A' tavasz megjön, meg ezernyi virága:
Gyermeked, édes anyám, ő vele fel nem üdül.

B * *

Z R Í N Y I' É N E K E.

Hol van a' hon, mellynek Árpád' vére
 Győzelemmel húlta szent földére,
 Melly névével hő szerelmet gyujt?
 'S messze képét bujdosó magzatja
 Még Kalüpsó' keblén is siratja,
 'S kart feléje búsan vágyva nyujt?

Itt van a' hon! ah nem mint a' régi,
 Pusztaságban nyulnak-el vidéki,
 Többé nem győzelmek' honja már.
 Elhamvadt a' magzat' hő szerelme,
 Nincs magasra vívó szenvedelme;
 Jég kebellet fásult szívet zár.

Hol van a' bér cz és a' vár felette,
 Szondi, mellynek sánczait védlette
 Tékozolva híven életét?
 Honnan a' hír felszáll 's arczatja'
 Lángsugarit távol ragyogtatja,
 'S fényt a' késő századokra vét?

Itt van a' bér cz! omladék felette,
Melly a' hőst és hírét eltemette

Bús feledség hamván, 's néma hant.
Völgyben ül a' gyáva kor, 's határa'
Szűk köréből őse' saslakára
Szédeleg ha néha felpillant.

És hol a' nép, melly pályát izzadni
'S izzadás közt hősi bért aratni
Ősz atyáknak nyomdokin tanult?
'S szenvedett bár 's bajról bajra hága,
Hervadatlan volt szép ifjusága;
A' jelenben mult 's jövő virult?

Vándor állj-meg! Korcs volt anyja' vére,
Más faj állott a' kimult' helyére,
Gyöngé fővel, romlott, szívtelen;
A' dicső nép, melly tanult izzadni,
'S izzadás közt hősi bért aratni,
Névben él csak, többé nincs jelen.

KÖLCSEY.

A' BARÁTSÁGRÓL.

Segur után.

Aristoteles gyakran így szólott: „O barátim! nincsenek többé barátok;“ 's Cato azt állította: „hogy annyi dolognak kell egybe jönni egy barát' formálására, mennyinek egyesülete három század alatt alig történhetik.

Egy ifju persa katona igen derék lovával pályabért nyervén, közbámulást 's dicsőséget aratott; Cyrus kérdé: „néki adná e lovát birodalmaért?“ Nem, uram, felele az, de igen is oda egy igaz barátért, ha találhatsz, 's adhatsz nekem egyet.“

Mind ez azt mutatja, hogy a' régiek csak keveset tartottak barátjoknak, 's ismerték becsét 's ritkaságát a' barátságnak.

Mi valójában nem vagyunk olyanok, mint ők; barátokat sereggel tartunk, 's mindenütt találunk, sőt nincs könnyebben szórt, 's inkább lealacsonyított nevezet, mint a' baráti; gyakran beszédünkben a' leereszkedés', vagy megvetés' kitételévé válik. „Barátom!” így szólunk a' posta kocsishoz, adok néked egy aranyat, ha elviszesz egy óra alatt Versaillesba. Barátom! ha lármázol, bécsuknak; így inti meg egy elmenő az útczán tivornyálót. Barátom! mond a' bíró az előtte álló betyárhoz, ez úttal meg menekszel, nem lévén elég bizonyosság ellened, de ha nem javulsz, felakasztanak.“

Melly sok tévelygés a' barát' nevezetébe! hány férj nem nevezi önnön barátjának felesége' barátját! hány házi barát nem hoz a' házra zavart 's pörpatvart! Melly sokan mondják barátjaiknak korhelységeik', kicsapongások' pajtásait, fortélyoskodások' részeseit, 's nagyra vagyasok' vivó társait! Azok is, kik nem élnek illy aljas értelemben ezen kitétellel, melly igen különösen elfacsarják igaz értelmét!

Nem hallod e gyakran az elbeszélt ujság' bizonyítására mondani: „hallottam egyikétől feles barátimnak.“

Egykor Chevalier Coigny a' Palais-Royalban 3000 aranyat nyert, mellyet kalapjában tartott; egy ember közelít hozzá, 's így szól: „édes barátom, szivesen kérem, méltóztassék nékem 200 aranyat kölcsönözni“ Barátom! felele a' Chevalier, hogy ha meg tudja mondani, kinek hivnak. Ez a' kérdésre nem tudván felelni, látja, édes barátom, viszonzá a' Chevalier, igen nagy bajba kerülne módját kapni a' pénz' vissza fizetésének, ha kölcsönöznék.

Sok asszonyosság gyakran szokta mondani portásának: fáj a' fejem, nem kell, csak barátimat hozzám bocsátani; kiknek lajstroma majd mindég 30 névre is felmegyen.

Miként lehető, hogy egy illy szent név' megfőrtelmezése ennyire szokásba jött? A' módosság okozza e, melly mindenkinek hizelkedni akar, 's a' közönséges ismeretséget is a' barátság' nevével tiszteli meg?

Nyelvünknek szegénysége e? 's nincsenek e kitételek az ismeretségek', vagy megbecsülés' különböző nemei' kifejezésére?

Nem tudom, de ezen rossz szokás mindég felháborított. Hihetőleg, mivel szentségét szep-
lősíti-meg egy érzésnek, melly örökké hódolá-
som' 's tiszteletem' fő tárgya volt.

Ámbár a' régiek nem vették ezt olly könnyen, még is mindenből azt látom, hogy ők is elégszer visszaéltek a' barátság' nevével, mellyből vélekedésem szerint tetemes tévelygések születtek e' tárgy iránt; 's midőn Biás, a' hét bölcseknek egyike, azt mondta, hogy sok előre látás szükséges a' barátságban, 's úgy szükség szeretni barátinkat, mintha egykor őket még gyűlölnünk kellene. Bizonyos, hogy ezen gürög a' társaságokban lévő barátairól, gyönyörűsége' társairól, foglalatosági' segédeiről szólott, kikhez való érzéseinket holmi véletlen eset is megváltoztatni, 's a' hozzájuk kapcsoló lánczokat elszaggatni elég-séges.

Socrates helyesebben vélekedett, midőn azt felelte azoknak, kik házáigén kicsinynek talál-
ták: „Adná Isten, hogy örökké igaz barátokkal
lehetne tele.“ Tudta Socrates, hogy nem lehet
embernek sok barátja; közelített az igazsághoz,
de nem érte-el. A' Barátság olly nagy birtok,
hogy csak egy valódi barát is már megbecsül-
hetetlen kincs, egész éltünkben keressük gyak-
ran a' nélkül, hogy rá akadhatnánk.

Honnan van hát sokaknak olly feles barátok'
birtokában való hitők?

Valljuk-meg, hogy mind azoknak, kik sok
barátjaikról beszélnek, soha egy valódi barátjuk
sem volt. Montaigne igazán mondta: nagyon
nagy csuda megkettősödni, nem ismeri ennek
nagyságát a' ki meghármasodásról beszél. Nem
tudják, melly egyformasága a' karakternek,
minő egybe hangzása az érzéseknek, melly ön
megtagadás szükséges egy igazbaráti szövetségre
annyira, hogy azt lehessen mondani felőle, mit
Montaigne Boëtieről: „az én akaratom bele volt
olvadva az övébe, övé az enyémbe; olly tökélete-

sen voltunk egyesülve, hogy a' forradás sem látszott már. Tudod e mért szerettem? mivel ő én, ő maga volt, inkább biztam volna magamat reá, mint önnön magamra."

Illy barátság csak tulajdon magát festheti, az ész sem kigondolni, sem utánazni nem tudná; ez a' lelkek' házassága: 's több a' szerelemnél. Ez szűnik, kevesedik a' kedvtelés által, amaz a' véle éléssel nő. Ez maga a' boldogság, 's az örömek' legtisztább égő pontja.

Már Ennius mondta: „ilyen barátság nélkül nincs élő élet.“ 'S valóban élet e az, mellyben nincs, ki velünk bánkódjék, velünk örvendjen, kire bizhassuk minden titkainkat, 's kiét viszont birhassuk, és a' ki gyámolunk, segédünk legyen, vívni a' sors' makacsságával, a' szerencsének csapásai 's az idő' ki nem kerülhető ostromai ellen.

Cicero így határozza-el a' barátságot: „Tökéletes egybehangzása isteni 's emberi dolgoknak, melly szivesség 's gyengéd aggodalommal van egybekötve“. Istennek ajándéki közül, ugymond:

némellyek többre becsülik a' gazdagságot, mások az egészséget, ezek a' megtisztelés' dicsőségét, amazok a' kedvteléseket. Mind ezek múló's veszendő jók. Kik a' legfőbb jót a' rénybe helyheztetik jobban gondolkodnak; de a' rény maga önnönébe foglalja 's származtatja a' barátságot, melly nála nélkül fen nem állhatna. "Az irigység elhervasztja a' dicsőséget; fortélyok előmenetelünkben hátra vetnek; egy politikai zivatar szétfújja birtokunkat; a' legcsekélyebb viaszás eset egészségünket elgázolhatja vagy megronthatja; a' barátság sokkal állandóbb', kiterjedtebb javakat ajánl; mellyeket ujra fel találhatunk mindenhol. Soha nem idegen, idejét örökké eltalálja; soha nem alkalmatlan, a' boldogságot teljesebbé, a' szerencsétlenséget szenvedhetőbbé teszi.

Nincs értelemmel 's ésszel bíró egy ember is, ki ne érezné, melly igazak a' barátság' ezen dicséretei; kiki elismeri, hogy legfőbb szüksége ez a' szívnek, senki nem képzelheti, hogy a' nélkül élhessen. Scipio azt hitte: „hogy maga

Timon, az embergyűlölő, ki haragudt minden emberre, bizonyosan ohajtott volna találni valakit, ki egyet értett, együtt gyűlölt volna vele.“

Tarentumi Architas' vélekedése szerint, egy ember, kinek szabad volna mennybe emelkedni, 's ottan láthatni az istenségeknek minden remekeit, minden titkait a' természetnek, elunná ezek' szemlélését, ha nem volna egy barátja, kivel beszélhetne ezen csudákról. Kétségbe nem hozható dolog ezeknél fogva, hogy minden ember tiszteli, 's keresi a' barátságot.

Vizsgáljuk-meg tehát, hogy ezen közönségesen ohajtott birtok miért olly ritkán megnyerhető. Valjon nem az e oka, mit a' bölcs Diderot mondott: „minden akarja, hogy barátja legyen, de senki nem akar az lenni.“

Azon boldogság' elérésére, mellyet a' barátság nyújt, meg kell azt munkálódva érdemelni, 's erkölcsi jónak kell lenni, mert igazán mondták a' régiek, rény nélkül nem lehet barátság.

Mit akarsz midőn barátot keressz? Először is remélsz embert találni, kinek csodálhatod, 's szeretheted jó tulajdonait, kivel a' jó 's bal sorsot meg kell osztanod: különben lehetséges e egy felemelkedés, egy rény nélkül való embert csodálni? szerethetsz e egy embert, kinek ítéleteiben nincs valóság; hajlandóságai ingadóók, kinek véleményeiben nincs nyíltszívűség, 's egyformaság kedvében.

Akarod, hogy barátod gyengeségeid ellen ótalmazzon? erre szükség, hogy ő erős legyen; titkaidat reá bizod? szükséges, hogy ő próbált emberségű, hallgató, 's megbízható legyen.

Ime, már illy kevés szókkal, hány erkölcsi jó oldalt kívánsz egy emberben, hogy barátodnak fogadhasd. 'S légy meggyőződve, ha találkozik ilyen, épen azon szép tulajdonokat kívánja-meg tőled, hogy magáénak valljon.

Igaz, hogy emberi gyarló teremtésben nem lehet minden erkölcsi tulajdonok' öszveségét keresni; ezt akarni annyit tenne, mint chi-

mérává változtatni a' barátságot; de bizonyos, hogy legalább a' főbekkel birni kell, hogy le-
hessen érezni, 's mással is közleni ezen érzést:
ez az oka, hogy illy boldogság mindég olly ritka
volt, 's hogy századok kellenek Orestes 's
Pyladesekre, Scipiokra 's Laeliusokra, Sullyre
's IV. Henrikre.

Ha a' barátságnak rény helyett, hasznot
tennél alapjáúl, minden községi barátságokra
szert tehetsz, mellyek elméidet mulathatják,
de megcsalják a' szívet, és soha be nem
töltik.

Illy barátok azok, kik sokasággal vettek
körül jó szerencsédben; de egyedül hagytak
nyomorúságodban.

Hogy ezért panaszkodjál, jusod sincs. —
Haszon egyesítette? ha a' haszonnak vége, az
egyezéslevél szét van hasítva; gyönyörűségek
lánczolták hozzád? közeledik az öregség, 's a'
bájok tűnnek; ugyan azon egy vélemény pár-
tosai kötöttetek e barátságot? a' helyheztetés
változott, változott a' vélemény; épen ez fog szét-

választani. Könnyelműség támaszkodhatik e könnyelműségre?

Lucilius írta Senecának, hogy a' levelét vivő neki barátja, de mind e' mellett is ajánlotta, ne tudatná véle dolgaikat. Seneca így felelt: „Kedves Luciliusom! illy tartózkodással lenni ezen ember iránt, annyit tesz, mint ugyan azon levélben mondani, ő barátod, 's egyszersmind nem is barátod. Hát a' barát' neve előtted csak egy könnyen oda vethető kitétel, mint a' tiszteletes a' Candidátusokra, 's a' polgár nevezet akár kire, kit elől től találsz 's neve nem jut eszedbe.“ Jól mondta, igen nagy csalódás azt gondolni, hogy lehet barátság, tartalékot nem ismerő bizodalom nélkül.

A' barátságban tehát két fő jó birtok vagyon: szeretet, és bizodalom. Ezen két fő jóval élésre látod, hogy mi kell: jóság a' szeretetre, becsülés a' bizodalomra.

Adok néked, mint hajdon mondta valaki, ezen fő boldogság' elérésére egy hatalommal vonzó

bájt, mellynek nem kábító ital, nem varázslás ad erőt, igyekezzél, hogy ten magaddal megelégedhessél, 's fogsz baráttra találni, kivel megelégedhetel, szeress 's fogsz szerettetni.

Minekutána látók mennyire facsarták-e természeteti értelmét a' barátság' nevének; minekutána elhatározók, mi az igaz barátság, 's felkerestük a' módokat miként lehessen ezen drága kincset feltalálni 's birni, vagyon még egy igen jeles, mindenkit érdeklő 's figyelemre méltó kérdés; annyival inkább, hogy a' barátságról legjobban írók igen különböző vélekedésekben voltak felőle.

Férfiak, vagy asszonyokban lehet e inkább remélleni, hogy találhassuk ezen erős 's mégis gyengéd érzést, ezen tündér kecsét az életnek, melly szenvedéseket enyhít, 's kettőzteti a' boldogságot?

Ha annak meghatározására, valljon mellyik alkalmasabb a' barátságra a' két nem közül, elég volna az érzékenyebbiket választani, ugy kétség nem lehetne. Bizonnyal az asszonyok-

nak érzéseik gyengédebbek, mint a' férfiakéji. Csak két dolog foglalja-el őket a' világon: tetszeni 's szeretni. Előttök a' dolgok semmik, a' személyek mindenek, vélekedéseik is csak érzésök' szüleménye. De épen ezzel árt egyik a' másikának; a' tetszés' örökös vágya gátolja, hogy egymást szeressék; szüntelen való vetélkedésök akadály barátságokban.

A' férfiak csak némelly esetekben 's tárgyakban vetélkedő társok egymásnak; az asszonyok közt való vetélkedés közönséges 's szinte örökös. A' történetek is, melly sok elszánt anyák' bátorságát, mennyi leányi hív érzést, 's hány hős lelkű feleség' nevét nem teszik halhatatlanná, de egy vonást sem találunk, melly két asszony' egymáshoz való barátságát tenné nevezetessé.

Montaigne helytelenül következtette, hogy az asszonyok barátságot nem érezhetnek; állítása szerint a' természet ezen bájos virágokat csak a' nyugalom' számára teremtetete, 's csak arra határozta, hogy az élet' pázsintját

szelíden ékesítsék; azonban a' férfiak hasonlók a' kemény tölgyekhez, mellyek magosak 's kénytelenek egymáshoz támaszkodni, hogy az őket szüntelen csapkodó szélvészeknek ellentállhassanak.

Csalatkozott ebben jó bölcselkedőnk. Bizonyára az erősebb, a' nagyra-törekedőbb, az elfoglaltabb nemnek lehetne a' barátságot inkább nélkülözni 's a' gyengébb 's érzékenyebb nemnek szükségei közé kellene, hogy tartozzék.

Asszonynak férfihoz való barátsága a' legtökéletesebb barátság, és az életben legédesebb kötés; leginkább haszonkeresés nélkül való, legkevesebbé van kitéve vetélkedéseknek 's egybeháborodásoknak.

Itt feltalálhatni, mit a' barátság leginkább megkíván: hogy két akarat egybe olvadjon, 's két lénynek csak egy élete legyen; ez minden rang, érték, 's elme-tehetségbéli különbség tökéletes megtagadása; ez közös megegyezés. Eltörli barátja' gyengébb voltát 's felsőbségének mint ön magáénak örül.

Ezen egész egyformaságban való megnyugvás, ezen önszeretetről való tökéletes lemondás nagy akadály két férfi között; nagy lehetlenség két asszony között: de valódi kedvtelés, édes csere inkább mint áldozat, asszony 's férfi közt.

Nézzed ezen bájoló nem, melly gyengéd érzéssel szánakodik gyengeségeinken, fedez fel előttünk hibáinkat, mint találja-ki legrejtettebb gondolatinkat, mint repül lelkünk' legszerényebb ohajtásit bétölteni, 's azt fogod mondani a' mit Tomas 's én, hogy ha hasznos is nagy esetekben a' férfi barát, de az egész élet' boldogságára asszonynak barátságát kell ohajtani.

BÁRÓ WESSELÉNYI MIKLÓS.

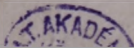
ILKA GYULÁNAK.

Heroíd.

Nem hazaföldemről, idegen fogságbeli lakban
 Titkon írott levelem hív segedelmre, Gyula.
 Mert te maradtál csak, ha maradtál még is, egyetlen,
 A' ki előtt bízást önhetek árva panaszt.
 És ha jegyes kéznek, ha becsők van vői szavaknak,
 Ezt kötelességként tőled ohajtni szabad.
 Szarvait a' deli hold kétszer burkolta homályba,
 Tölt fényben lebegett kétszer azolta megínt;
 Hogy nemes ősi lakunk Tételben téged örömmel
 Vendégül fogadott, 's vőnek atyámmal anyám.
 Boldog pillantat, ha lehet boldognak itélnünk,
 A' mit utóbb az üdő' mostoha karja lenyom;
 Boldog pillantat, mikoron jobbodba remegve —
 Mert remeg a' nagy öröm — jobbomat által adám.
 És gyűrűket váltván fogadánk hűséget örökre
 'S szálla szüléimnek karja megáldva reánk.
 Szólni sokat vágytál, de tudád csak mondni: szeretlek
 'S lassudadon rebegék ajkaim: „Ilka szeret.“

Kék szemeid hév gyöngyü könnyük' özönében uszának,
 Tiszta szerelmednek gyöngyei voltak azok.
 Nyelvemen olly szó nincs, 's fog titka maradni szüvem-
 Melly előladhatná akkori érzetimet. (nek,
 Ah de keserves sors, mint fordula balra reményem,
 Mennyi veszély 's mi vadúl szállt fenyegetve reám!
 Tudnillik rózsás ajakit bár nyissa mosolygva
 A' hajnal, véstől nem szabad a' nap azért;
 'S a' ki kegyes széllel tengerre bocsátja hajóját,
 Féljen, mert kétes, köthet e partra utóbb.
 Kelni jövendőmet véltem tündéres alakban;
 'S íme vagyok most rab, milly keserű csalatás!
 Vajha, kegyes, miután hűtömet jobbommal ajánlám,
 Vittél volna legott ősi lakodba veled;
 Vagy ha csak egy nappal késtél is volna továbbad
 Bánatos inségtől most nem epedne szüvem.
 De te sietve vevéd, a' hárombérczek' urához,
 Tőlem válva 's talán válva örökre, utad'.
 Nem vádollar ugyan — mert szent törvénye magyarnak
 Menni, királyának hogyha idézi szava —
 Még is súlyos igen, kegyesétől hogyha szerelme-
 Elvonz a' hivatal, nem panaszozni reá.
 Elszakadál tőlem; 's kebelemben, messze homálykint,
 Sejtém, kínfelleg kezde borongni legott.

Sok jel adá tudtomra, ha jelt hüvelyezni tanultam
 Volna, mi szörnyü csapás tér közelítve felénk.
 Ölte szokatlankép komor arcot hirtelen a' nap,
 'S jött mormolva kelet 's dél körül égi ború.
 Visszatolongottak dühödött hullámi Tiszának
 'S a' haragos mennynek lángkövi hulltak alá.
 Károgató hollók szédelgtek hosszú sereggel,
 Vészintő madarak, Tétel' oromja felett.
 Éj lön, nem látszék sem hold sem csillag az égen,
 Én nyoszolyámba dülék hajtni nyugalma fejem'.
 Hajtni nyugalma fejem', ha nyugalmat tudna találni,
 'S nem virrasztana túl éjeken a' szerelem.
 Hányszor ugortam fel, rezzenvén szüben ijedten,
 Ellankadva rogyék vissza helyemre megint.
 Hányszor rémledezett füleimben szellemi lassú
 Ajkokon illy sugalás: „Kelj hamar, Ilka, tova.“
 'S hajlani kész voltam; de marasztva pirongata dajkám,
 Mért nem tettem, mint tenni parancsla szüvem!
 Nem mindenha helyes, mit az ész komor okkal igazgat,
 A' szüv' ügyét csak szü érti, 's nem érti balul.
 Mert csak alig kezdett szendergés szállni szememre,
 Zaj harsog, 's kardok' vad csörögése kívül.
 Elrémültem, ijedt mellem kettőzte veréseit,
 'S ájultan pihegék agg nevelőmnnek ölén.

A' zajogók teremem' küszöbét közelítve rohannak
 'S nagy foku vas bárdok törnek előttök utat.
 Rám ropog a' zárlott ajtó, 's kardrántva tolongnak,
 Borzasztó jelenés! a' gonosz orvok elém.
 Nem tudom erre mi ért, mert megmerevültek aléló
 Érzékim.— bár szünt volna meg életem is!
 A' kinos álomból szemeim felnyiltak ugyancsak,
 Ám de azért, hogy újabb fájdalom ölje szüvem'.
 Gyors evezős sajkán ragadának az éjjeli rablók,
 Hol kiterült árját önti Dunába Tisza.
 Bolgárok voltak, közülök termetre kiválván
 Zákó mint ornagy, 's a' komor arczu Mladin.
 Rettenetes karuak, ha erőt kell törni erővel,
 'S úszni buvárokként víznek alatta tudók.
 Elfojtott kinaim most kezdtek omolni könyűkben,
 'S fuldokoló mellem' jajjai vertek eget.
 „Hajh hova hurczoltok, kóborlók, gyöngé leányzót?
 Szégyen erőtelenen férjfinak edzni erőt.
 Nem keresém soha én lappangva veszélyteket, ártni
 Mint is tudna, csatát a' ki remegve kerül?
 Hát elváltatok, óh éltemnek gyámjai, tőlem
 Gondviselő nemzöm és te szerelmes anyám!“
 Így nyögtek panaszim, 's uj zajtól döbbene lelkem,
 A' kormányviselő gyorsan evezni kiált.

Visszatekintek 's ím két csolnak szárnyal utánunk,
 'S terhelt sajkánkat körbe keríteni rohan.
 Telve reménységgel, hogy mentségemre leendnek
 Felvidulék, de jajosb lön csak azáltal ügyem.
 Fegyvert öltve ugyan, de feletlen számmal atyám jött
 'S véle anyám; értem veszni jövének el ők.
 Már nyomon értek volt bennünk, 's sajkánkba vetették
 Csáklyájik' hegyeit, 's küzde aczéllal aczél.
 „Orvok, harsog atyám, adjátok vissza leányom’.”
 „Gyermekem óh Ilkám!” sirva rebegte anyám.
 Erre Mladin 's Zákó dárdát markolva rohantak
 A' hullámba belé, innen ez, onnan amaz.
 Nyelte hab a' vad férjfiakat, gondoltam örökre
 Nyelte, de fényes egek! mondni is iszonyodom.
 A' két csolnakszer szörnyet roppanva fenékkal
 Fordula, 's mentségem' drága reményi velök.
 Úszva haszontalanúl törekedtek partig evezni,
 Zákó nyomta 's Mladin dárdahegyekkel alá.
 Én magam éltemet, ezt látván, áldozni haboknak
 Szántam, 's hogy maradék, volt oka gyöngye erőm.
 Semmi reményem már, visznek rablóim örülve,
 'S napfelkeltekor a' Szávatorokba jutunk.
 Állván a' parton jövetünket leste Nikétász,
 Várnagya Nádornak, 's a' lator orvok' ura.

Ő kohlotta reám e' kínos terheket, égvén
 Ocsmány lélekkel szűzi szemérmem után.
 Örvendett szilajúl, 's a' fellegvárba hizelgve
 Kísérvén lakot a' fénypalotában adott.
 A' fejedelmi Zalán, mondják, Alpári mezőkről
 Árpádot futván, itt telepíte lakást.
 Itt ölelé kéjhölgyeit; a' bájkellemes Ínót
 'S szőke Melittáját Tételi harcza után.
 Elzáratva nyögök, körülöttem szemfüles agg nők
 Sürgnek, alig leltem néked is irnom időt.
 Éjjeleim' nyugtát könyűjim' sebes árja zavarja,
 Könnyü vidámságom' szelleme 's színe oda.
 A' buja szándékú várnagy sürgetni naponnan
 Megjelenik, 's nőül birni kívánja kezem'!
 Elviselé békén állandóságomat eddig,
 Ám félek, mert nő gerjedezése felém.
 Oh Gyula, Ilkának hahogy él emléke szüvedben,
 'S mit fogadál mint vő, védelemére siess.
 Mert vagyon ahhoz erőd, Salamonnak vagy te kegyen-
 Nyujtni segédét kész a' tüzes ifju király. (cze,
 Géza is embered, a' bölcs ész; 's a' baltacsapással
 Rettenetes László, ki maga harczban ezer.
 Vagy ha nagyokhoz nem méltó díj kéltni csatára
 Gyöngye leányzóért, 's hozni zavarba hazát;

Nem magam én, ezeren nyögnek karotoknak utána,
 A' haza' véghelyeit dúlja, rabolja görög.
 Többé nem hadivár, zsákmányok' rakhelye Nándor,
 Összetakart vagyonát nékie gyűjti magyar.
 Illik, igazságos feleinkért állani bosszút
 'S mellyet másra vetett, ejteni tőrbe latort.
 Bár mentül hamarébb falainknak alatta csörögjön
 Fegyveretek 's köztök, kedvesem, a' te karod.
 Úgy, hiszek istenben, meglészen alázva Nikétász
 'S Ilka Gyulájának biztos ölébe repül.

GYULA ILKÁNAK.

Érted epédtemben nézék a' tételi partról
 Tétova, kémlelvén tégedet, Ilka, szemem;
 Hogy kezeimbe jutott leveled, 's méltatlan ügyednek
 Ábrázolt képét benne megértnem adád;
 Tűz lön minden csepp ereimben, lángola bosszúm,
 'S a' féltő szerelem' kínja dühödve gyötört.
 Égi sötétségben dúlsz hát hajdanta dicső nép?
 Égi sötétségben vesszen örökre neved.
 Napfénynél rettegsz, alacsony, mérközni nemünkkel,
 A' hír' napja ne is keljen égedre soha.

Ilka, hová lettél! feselő rózsáidat eddig

Nem magyar új, idegen' kéje szakasztja talán.
Durva karokkal ölel, 's dűl hoválladra latornagy,
'S csókokat ajkidról ittas ajakkal oroz.

Vagy ha szívét érdekli talán bájkelleme szépnek
Sárga fodorhajadat lengeti újjaival,
'S ellágyulva mosolyg-fel kék szemeidnek egébe,
Mert közös a' szerelem, a' vad is érzi tüztét.

Érezi; 's érezné rablód is vajha kevesbbé,

Ugy nem lenne, kegyes, félni miattad okom.
Mert csak alig serdül, már mesterkélni szerelmet,
'S csábítgatni tanul a' mai púha görög.

Olvadozó szűnek jeleit hazudozza hizelgve,

Tiszta hevet tettet vágyiban a' buja is.
Földig alázva eseng az imádott nőnek előtte,
Hajh pedig a' leborult férjfi veszélyes igen!

Kellemidet bár csak tudnád leplezni titokba,

Hogy ne tekinthetnék a' buja vizsga szemek.
Ám de mi legvonzóbb, nem rejtheted; égve lobog két
Csillaga képednek, 's hajnali tiszta hava.

Fürtid aranyjával szellőcse ha játszadoz olykor,
Zsákmányúl szemnek nyujt habölelte nyakat.

Szólj kímélve nagyon, vagy félre vonulva ha szükség:
A' ragyogó fogsort felfödi nyílt ajakad.

És noha szűben épedsz, könnyüidnek nyomjad el árját ;
 Vagy lehetetlenség ? sírj, ha magadra maradsz.
 Hogy ne nyugaszthasson csábító' szózata, mellyért
 Számot tartson utóbb, 's légy kötelezve neki.
 Édesget kitkit 's vonz a' szolgálati készség,
 'S illik, részt ha ki vett benne, viszonznia is.
 Ilka, mi féltékeny gond tépdeli keblemet érted !
 Adj' isten, ne legyen bús panaszimban igaz.
 Hogy magadat tudd óvni mitől, intélek ez okból,
 Mert őszinte szívűt csalhat az álnok eszű.
 Csélcsap férjfi-ledérséghez nincs szokva magyar szűz,
 Őtet háza' körén őrzi szemérmes anya.
 Játszni kaczer szemmel, 's szüveket hálózni nem örvend,
 A' neji hűséget kezdi tanulni korán.
 Fátyol alatt jelenik-meg, hol bajt vívnak az ifjak,
 A' diadalmi babért nyujtani mégyen oda.
 Égve dücsingertől küzd akkor az ifju leventá,
 'S nem puha lágysággal tetszeni vágyakodik.
 Mert szép, 's vajmi dicső szépektől venni jutalmat,
 És ha szelíd ajakak zenghetik: „ez deli hős.“
 Nincsen üdő, nincs olyan erő, melly vetni-ki tudná
 Elméből azt a' szép ragyogásu napot,
 A' Tisza' torkánál mikoron valamennyi leventán
 Dárdával vettem, vettem evezve erőt,

És te szerény pirulással elem közelítve lebegtél,
 És a' bajkoszorút tűzte hajamba kezéd.
 Ott foga elsőben szikrát, vete lángot is elsőbb
 A' szerelem bennem, melly lobog, Ilka, feléd.
 És ha leányszüveket becsület hódítani erénnyel,
 Hogy kedvedbe vevél, annyiba' büszke vagyok.
 Jaj de sikos sarkon forg minden az égnek alatta,
 És az öröm mellé bú szeret állni közel.
 Ám legyen: így akará ezt a' természeti rendszer,
 Nő 's édesb az öröm munka 's veszélyek után.
 Bajviadal hozzám szüvedet vonzotta kezeddél,
 Bajviadallal kell lenned enyémnek utóbb.
 Végy szüvet és bízzál, van erő még annyi nemünkben,
 'S érdekel annyira még kedveseinknek ügye:
 Hogy torolatlan nem hagyjuk felcinket epedni,
 Meglakol a' bolgár, 's a' buja lángu görög.
 A' szerelem, 's a' honszeretet gerjeszteni fognak,
 Isten lesz paizsunk, ő vet igazra szemet.
 Még fognak szemeid 's elsőben függeni rajtok
 E' sorokon, Nándort már körülönti hadunk.
 Véven szüvre nemes népének mostoha sorsát
 Fegyvert öltve közelg a' tüzes ifju király.
 Véle magas László, 's bölcs Géza királyi vezérek,
 A' harczoknak iker menykövi 's bátor Opos.

Gyöngé nemed mint engedi , légy te is Ilka segédünk ,
És viadalminkban nézz-le figyelve reánk.
Némelly nap , ha dühösb szél fog kavarogni felettünk,
'S hallod , hogy készül nagy rohanásra hadunk.
Jól vigyázz : ha Zimony' dombján füstoszlopokat látsz
Kelni hat osztályban , léssen ez a' mi jelünk.
Akkor ügyes kézzel vess a' váralji toronyba
Gyújtószert , melly gyors lobbal emelje tüzét.
Rajta ütünk a' lángba szorult görög órhadon akkor,
Mí rohanunk ketten bátor Opossal elől.
Te menedékre siess , 's légy a' felvári falak közt ,
Ott keres , ott leljen tégedet , Ilka , Gyulád.
Isten karja velünk , ki előtt a' büszke leroskad ,
És veled , és légyen mind hadainkkal együtt.

CZUCZOR.

A' HÚ SZERETŐ.

Sík országúton vágat a' huszár,
 Nap játszik messze csengő fegyverén;
 Olly szép, olly könnyü, mint a' gyors madár,
 'S nincs semmi bánat, semmi bú szivén.

Olly könnyüden o lovag el ne rohanj,

Sík útközön ül

Szép lány egyedül

'S tündöklök omolt haja, mint az arany.

Fel a' porból hugám, katona jó!

Szól a' lovag, 's heven száguld elé,

Adj egy csókot, ha nem lessz is kettő,

Vígan hadd rohanjak sírom felé.

Olly vígan o had' fia még se rohanj,

Lód' lába előtt

Ül hű szeretőd,

'S mellére lecsügg feje bánatosan.

Döbbenve féket ránt a' gyors lovag,
 Hogy úton ülni látja kedvesét
 És félre száguld, félre elrobog,
 Retteg jajától, 's látni fél könyét.

Olly félre, o hadfia, mért rohanál!

Holt kedvesedet

Nem nézed-e meg?

Nem sír, panaszatlan a' néma halál.

VÖRÖSMARTY.

KÜLÖNSÉG.

„Mert én is művész vagyok ám!“ Correggio monda.
 Fess mint Ő, 's akkor mondhatod a' mit akarsz.

KAZINCZY.

A' SZERETŐK' SÍRJA.

A' Bakonyban hűs patak foly,
 Kis halom virít partján.
 'S a' kis halmon andalg egy szűz
 Olly szelíd, olly halavány.

'S egy vadász jön a' patakhoz,
 Képe vidám és tüzes,
 'S még szivén is új tűz lobban
 A' midőn enyhet keres.

Édes vággyal csügg a' szűzön
 'S bizton andalog vele;
 Nyugszik a' vad, nyugszik a' nyil,
 A' patak lesz kéjhelye.

'S bár a' földin túl lebegni
 Látszik a' mély titku lény,
 Keble készti, el nem válhat,
 Annyi csendes báj' körén.

Így remény közt, 's lelki frígyben,
 Sok kedves nap, este múlt,
 Múl tavasz, nyár, hervad a' szűz,
 Mint halmán a' rózsza hűll.

'S őszi völgyben menyekzőre
 Fűz magának koszorút.
 Isten hozzád, jó vadászom!
 Int az ég, így vesz bucsút.

Nem sokára bús harang szól,
 Száz szövétnek tűn elé;
 'S le a' várból gyászkiséret
 Indul a' patak felé.

Ótet hozzák, a' kegyes jót,
 Minden arczon néma bú;
 A' koporsón rengedez még
 A' menyekzős koszorú.

Édes álmat! a' hív mellett,
 A' ki olly vitéz vala,
 'S vad pogánnyal küzdve, győzve
 Érted, értünk itt hala.

J. Binder del.

M. Hofmann sc.

A' szeretők' sírja.

Édes álmát ! áldott lélek !
Már ez élet nem rendít
Így sohajt a' nép, 's hamvára
Földet és könyet gördít.

Két kis halmot egy kereszttel
Lát a' vándor és remeg.
Rémet képez, melly felette
A' viharban szendereg.

A' vadász az, ott mereng ő
Elhunyt élte' csillagán;
Zúg az erdő, keble zajlik,
Képe zordon 's halavány.

KISFALUDY KÁROLY.

S E M M I.

Ah, ki mondja, hogy nekem
Olyan nagyra lát szemem?
Engemet nem ingerelnek
Messze terjedt hiu vágyok;
Kincs, hír, név nem érdekelnek,
Nem nagy a' mit én kívánok.

Ím a' Semmi nem sok; és
Nékem ez még sem kevés;
Sőt egészen ezt se' kérem,
Bár csak fej nélkül maradjon
Négy végével is megérem,
A' végzet csak Emmi t adjon.

KOVÁCS PÁL.

C S E S Z N E K V Á R.

Kun László korából.

A' régiségnek bizonyos belső ingerrel munkálódó hatalma vagyon az emberi szíven. Egy kormos, sok egyenetlen falcsorbákkal vállazott sziklavárnak megpillantása a' nem hivalkodva általkelőt megigézi, 's elmélkedését a' mulandóságnak meg nem mérhető tengerében elsüllyeszti. A' mi ebben nagyon különös, az, hogy a' vizsgálat alá került tárgyat nem úgy tekinti, a' mint szemei előtt áll, az ő természeti vadságában, és borzasztó pusztaságában; hanem képzeletének szabad röptében olly fényes sugarak közé helyhezteti, millyenek között legboldogabb állapottyában sem volt. Az ő érdeklett érzékenysége nem mondgya néki: Ime, itt e' mohos

kőomlás alatt undorító férgek mászkálnak, 's a' levegőnek tisztaságát dögletes lehelésekkel vesztegetik. Nem mondja néki: im lásd, oda fön, az üdőnek terhe alatt meggörbedt vén falak hasadékában vércsék költenek, és a' homályos erdővidéket, melly nappal is borzalmas, éjjeli madarak huhogási ijesztgetik. Nem azt, hogy ez a' vontatva előnyomuló megsemmisedés az ő életének békőszöntgető enyészését egy láthatatlan kéz eme' látható képben majd nem megszóllamló elevenségben írja le, 's az ég, és föld között minden mulandónak ábrázattját legnagyobb hűséggel felállítja. Nem ez lebeg előtte, hanem, mintha az ember maga magát csalni szeretné, csupa tündérségeket lát ő ottan, hol valaha az emberi jusok, szabadon, félelem nélkül, sőt győződelmesen letapodtattak, az ártatlanság meggyaláztatott, a' pajkosság, féktelenség zászlót emelt, a' jámborság koporsóba tétetett, 's a' nyomorúság, és az embert ember általkínzó inségek a' halál' társaságában kegyetlenkedtek. Itt nyult föl valaha, (tapogattya

eszével ;) itt nyult föl valaha a' sudarastorony, mellynek harangjai a' buzgó népet ezernyi ezerszer imádságra intették, és ezen szívrendítő hegyeknek, völgyeknek, a' keresztény halottakról bűnt, és fájdalmat jelentő kongásaikkal hírt mondtak. Ott diszeskedett az Isten háza mellyben a' hatalmas férfiú a' Mindenható színe előtt magát megalázta, gyarlóságát, bűneit siratta, és bocsánatért esedezett; mellyben az asszony, mint engesztelő angyal, kisded gyermekeit szárnya alá szedvén, az Isten áldozó szolgáját forró solozsmával késérte, és az éneklő nép között, mint valamelly vezérszavak fényeskedett. Ott lehetett a' palota, mellynek falain a' vitézségre tüzelő bajnok képek függöttek, mellyben az üstökös apák a' haza védelméről tanácskoztak, hölgyeik öleléséből a' vérmezejére, a' keresztényiség tigris ellenségére kiindultak! 's midőn lelke az elmultnak egész pompáját fölfogta; önként egy nehéz fohászkodás fakad ki belőle, melly nála azt jelenti, hogy azok az üdők, mellyeket ő mostani andalgásában

maga elejbe varázslott, legboldogabbak, hogy szinte mennyeiek voltak, a' sziklavár pedig maga a' földi paradicsom. Épen így játszik az ember szemei előtt saját életének bimbókora. Hányszor vissza röpül a' már megélemedett ember gyermek éveire? mellyekben a' lepkefogás, fakard, laptajáték, jégen csuszás, madarászás, képesek voltak minden vágyait kielégíteni. Ez az ő horizonáról már eltűnt derület, ártatlanságának édesen folyt napjai, mellyekben a' szív terhet nem viselt, a' lélek borulást nem ismért, szóval egész élete poézis volt, újabb, 's újabb ábrázatban bontakozó elevenség, most is bájoló lánczokkal kötve tartják őtet, és most is szájában vagyon akkori boldogságának lépesméze. *Persarum vigui rege beatior.* Éltem, mint valamelly Persa királyfiu. *Horat.* — *De már: hora semper praeterita deterior subit.* Napról napra gonoszb óra köszönt reám. *Sen. Hipp.* Így tekinti ő mind azokat az ötleteket, mellyek a' multa emlékeztetik.

Ezen elmélkedésről csak fél lépés kell természetesi következéssel a' helynek, mellyet néki a' kor távolléte megszentel, tiszteletére ; a' szűk ítéletű köznép pedig, a' mit amaz csak csodált, és tisztelt, babonákkal, és mesékkel föltudja czifrázni, ottan boszorkányoknak, késérteteknek, és vándor lelkeknek sátort ütven, melly könnyű hitelt aztán a' mocskos gonoszság igen ügyesen tud czéljainak elérésére fordítani. Lásuk ezt egy vonásban.

A' világgal egykoru Bakonynak egyik merdek szikláján épült Csesznek vára. Nem az ; mellynek töredékei a' mi üdönk nemzetségének panaszollya elvirágzását, 's mellynek a' jövőndő a' feledékenység örvényébe általhordja mozdítható tetemeit: hanem az, mellyet a' szelídülő természet elvadítására, a' csinosodó társaságok kivágására, sőt a' keresztény név végvesztére fölfegyverkezett tatár, hazánk sok egyéb váraival elcsufított. Nagy volt akkor a' pusztulás ; közönséges a' rémülés. A' síknak falait fű, és bozót lepte. A' várak dicsősége

földig aláztatott. A' nem rég kívül belől csillogó kevély kastélyok kormát a' több esztendők záporai sem tudták lemosni. A' mi pedig minden fölött legsajnosabb, az volt, hogy sok kövér földnek birtokosi, sok kincses erős várnak urai a' pogány nyilak, és láncsák alatt elhullván, egész nemzetségek a' viszátkodásnak áldozati lettek, 's a' leroskadt várak csak idővel emelkedtek ki hamvaik alul: melly közben, itt a' nyilvános fosztogatásnak, ott a' röjtökben üzött latorságnak ajtó, 's kapu tárva nyitva állott. Így sínlődött a' Haza Kún-László alatt.

Illy sorsban sínlődött Csesznek vára is. — Az erdőfalvak hamarább lábra állottak, mint a' síkföldiek; mivel a' nép magát a' fák, és bokrok sűrűségében, és a' kanyargó völgyek suttonaiban könnyen, és jobban elrőjthette, 's táplálására is a' vadak, és gyümölcsök inkább kezére voltak. De ugyan ez a' körülállás okozta, hogy az emberek az ő erkölcsaikben inkább a' vadakhoz, kikkel társalkodtak, közelítenének, mint sem a' vadak hozzájuk szelídültek volna. —

Győr vidékéről Beszprémbe az utazónak, ha csak nagy kerülőt tenni nem akara, Csesznek mellett kelle elmennie, és noha ez az ut sem volt legbátorságosabb, de egyebek között ez volt legjárottabb. — Valahol egy sötétes barlang, vagy pusztá templom, vagy omladozó vár volt: oda már a' legrégibb üdőben a' vak hitel, vagy tüzes képzelet, késértő lelkeket szokott szállítani, és ezekről többenél több borzasztó történeteket beszélni. Illy történet hijával a' már magában figyelemre méltó Csesznek vára sem maradhatott.

Egy borongó őszi napon egy Kapitány Győrből két közvitézzel Beszprémbe indulván, már Varsányban kénytelen volt az eső elöl betérni. Az üdő mind keményebben fogta, úgy, hogy az élesen süvöltő széllel derekasan havadzott is. De a' Kapitányt sem a' morgó zivatar, sem a' beborult éggel közelgető éjj útyában meg nem akaszthatta. Az erdőbe ereszkedvén, általázott és fázott paripáik botorkáltak inkább, mint mentek, 's továbbá a' komor sötétségtől nyo-

matván, és a' szemeikbe vagdalkozó hótulakadályoztatván, elbódultak. Ekképen tévelyegtek mind az éjbe, mind az erdőbe mélyebben bémérülve. Menniek kellett, noha utvesztve, mert a' megállapodást józan ésszel nem választhaták. Jól elhaladták már napkeletről Cseszneket, midőn oldalaslag szélbe vegyült kutyaugatás csapkodott füleikbe, melly azonnal kalauzok leve, 's őket annyimennyi szerencsével a' váralatti faluba vezérelte.

A' faluderekön egy ablakban pislogó mécs, a' házgazdájának vendég hívója, a' vitézeknek pedig jótévő csillagjok volt. „Nyiss ajtót jámbor!” bekiált a' Kapitány. A' gazda már pörére vetkezve, hallván a' lódobogást, kikiáltja az ablakon: „minden jó lélek dicséri az Urat”, és magára keresztet vet. „Jó lelkek vagyunk, felel a' Kapitány, csak nyiss ajtót, nincs kedvünk a' tréfához, csaknem megmerevedünk.” A' gazda nem félelem nélkül, bundát akaszt nyakába, és a' nem kedves vendégeket megszallítja. A' legények lovaikhoz látván, a' Tiszt

vacsoráról kérdezkedik, 's hozzá teszi: „ne gondold jámbor hogy dulók vagyunk. Beszprémbe indultunk, 's e' zivataros üdő okozta, hogy eltévedtünk. Adgy, a' mit adhatsz, kétszeráron lesz mindened megfizetve.“ A' barátságos ajak fölvidámította az egészen magába vonult háznépet, 's a' hamar fölöltözött asszony is már talpon forgódott. „Van kenyérünk, felel a' csapzékes, van gyümölcsünk, vitéz Uram, az új bor is már derekasan forr, jó a' Sz. Márton ludjához, mellynek fele szerencsénkre megmaradt“. „Királyi asztal“, felelé a' Tiszt, 's nyájas beszélgetés közt félre tévén láncsáját, és nyílat, nehéz öltözetéből is könnyebbíte magán, és asztalhoz ült. A' takarékos vacsora különben is izes volt, de még jobbá tette az éh gyomor, kivált egy kancsó Sz. Mártoni borral föleresztve, 's mire a' legények beléptek, már a' lud takarékosan elfogyott. „Semmi az“, mondja a' jó szívű gazdasszony, és eggyet pördülván, tele hozza a' kötényét dióval, retekkel, és almával: „elkél ez kenyér mellett“, mondja, és elejбек

teszi. A' fáradt utasoknak nem lévén kevesebbé szükségek a' nyugalomra, azon vetkezetlenül, a' mint a' helynek szükvolta engedte, ledültek, és a' mécs eloltatott.

Még egy sem szunnyadt el, mikor az ablak alatt trombita harsogás között olly lódobogás hallatott, mintha száz lovas nyargalt volna által. A' vitézek nem gondoltak egyebet, mint hogy valami alattomoság vagyon ellenek intézve, és egy pillantásban láncsát ragadtak, de a' robaj egy általsuhanó szélnek hasonlatosságára megszűnt. Feszült figyelemmel kérdezi a'

Kapitány: Gazda! mi dolog ez, hogy illy későn katonák mennek ezen által? vagy talán itt szállanak meg?

Gazda. Nem katonák, vitéz Tiszt Ur, ez itt mindennapi dolog. Alhatunk békével.

Kap. Micsoda? ez mindennapi dolog? tehát annál gonoszabb. Ördögök csak nem lesznek. Ember! ki az igazsággal!

Gazda. Dehogy ördögök! semmik sem. Csak alugyunk, már elmentek.

Kap. De kik mentek el? honnan jöttek? hová mentek?

Gazda. Semmit se aggódjék Tiszt Uram, hálá Istennek, jó helyen vagyunk, egy gombja sem vész el, alhatik békével.

Kap. Ember! farkas lakik a' berekben. Tudnom kell. Ki az igazsággal!

Gazda. Nem lehet. Nem szabad. Inkább mindenemet, csak ezt ne kívánnya tőlem Tiszt Ur.

Kap. Én pedig épen ezt! atyafi! gyanus ember vagy, gyujts mécsset.

Gazda. Uram, az én lelkem tiszta; de magammal nem vagyok szabad. Csak azt az egyet mondhatom: nincs veszedelem.

Kap. Vagy van, vagy nincs, én fölvilágosítást kívánok a' dolog felől, és ezt mingyárt; különben elbomlott a' barátság; és nem tudom —

Gazda. Szent Isten! mit tegyek? Engedgyen meg Tiszt Uram. Ha hallgatok, az Urnak sem árt, sem használ, de ha szóllok elvesztem magamat.

Kap. Sem aszszony, sem gyermek nem vagyok. Emberségemre fogadom, hogy magamban tartom. Oldozd föl a' titok csomóját; csak így maradhatsz tőlem békével.

A' csapszékes szorongatva lévén, és a' kapitányt tett fogadására esenkedve emlékeztetvén, így kezdi a' környék titkát fejtegetni:

„Itt a' falu fölött áll egy pusztult várnak komor maradványa, mellyet lelkek, de nem közönséges lelkek járnak. Rettenetes, a' mit csak nappal is hallani ottan. Gyermek rivást, földmorgást, bika bögést, kecskék mekegését. Keserves énekszót asszonyi hangon. Mihelyest bésötétedik különféle rémítők bolyongnak a' szikla ormain. A' torony ablakai, mintha tűzben volnának, úgy világitanak. Mondják, hogy röpülő boszorkányokat is láttak fölötte. De éjjel, — éjjel, — nincs az az ember a' ki hozzá közelítsen. Hallottam, hogy valaki ezt próbálni merte örökre oda vészett, és hogy ember koponyákkal már egy szoba egészen tele vagyon rakva. Ezek azok a' késértetek, kik tiszta

feketében, bival paripákon, trombita szóval végig az útszán oda fölnyargalnak. Jaj annak, kit akkor az utszán találnának. Beszéllik az öregek, hogy már egynehányat nyakba vetett kötélen elhurczoltak, kiket kétség kívül megöltek, mert soha nem jöttek elő. Én éjjél felé még az ablakon sem merek kinézni. Kérem is az Urat, errül senkinek egy szót sem! mert oda leszek.“

„Ez hát a' titok? kérdezi a' vitéz, és nincs semmi hozzá?“ A' gazda esküvéssel erősíti, hogy ő ennél egyebet nem tud, 's hogy a' kérsérteteket még soha nem is látta; 's itt a' beszélők elhalgattak. — Minden mély álomba merült a' Kapitányon kívül, kinek száz, meg száz gondolatok fordultak meg fejében. Elég az, hogy ő álomtalanul virradott meg. Reggel okul vetvén egészségének változását, kijelenté a' házgazdájának, hogy ott fog napolni, 's jó ebédet rendelvén, parancsollya legényeinek, hogy a' mennyire lehet, keveset láttassák magokat az udvaron, a' házon kívül pedig éppen

ki ne lépjenek. Ebéd után még néhány kérdéseket tévén a' Csaposnak, szürkület tájban kardot köttet vitézeivel, 's az egyyiknek két, vagy három szál gyertyát, a' másiknak egyy kánna bort parancsol adadni.

A' gazda azonnal elgondolta a' szándékot, nem eröltetett rémüléssel elejbe lépén: „az Istenért! vitéz Urám, ne cselekedgye azt, monda, bizony soha sem fog onnan többet visszajöhetni, és én is elvagyok vesztve.“ „Az az én aggságom“, felelé a' Kapitány. Mennyünk! és mentek. Ki a' szikla meredekségét látta, elgondolhattya, milly nehéz, milly bajos volt a' fölkapaszzkodás, kivált a' megnyálkásodott göröngyös ösvényen. Fölérvén, mindent csöndességben leltek. — A' várkapun belől alkalmas térség nyílt előttök, melly hajdan minden bizonnyal udvar volt. A' belső kapu helyen lépcsők vezettek a' fölső emeletbe; hol legelsőben egyy tágas szobára nyílt az ajtó. Közepén egyy rozzant négy szögű asztal, és semmi egyéb. Erre rakták le a' kánnát, és

a' fegyvereket. A' Kapitány gyertyát gyújtván, egyik kezében karddal, másikban a' világító gyertyával lépdezvén, elkezdí vizsgálódását, de legényeit a' nagy szobában hagyá. Mindent, a' mit talált, nem az óság korma, hanem az undorító tisztátalanság szenvedhetetlenül visszataszítóvá tön. Az árva kápolna gyászos állapottyában is bizonyítá régi diszességét. Elpusztult ugyan az oltár, de a' falon föstött képek, az ó kori ájtatosságnak kezességéül csak nem szóllamlólag ékeskedtek, 's úgy tetszett; mintha a' szemlélőt az Isten, és Szentek társágába helyheztetnék.

Innen elfordulván, egygy igen keskeny folyósóra akad, mellyen a' hulladék kövek között végig botorkálván, szemébe tűzik a' torony, de minden közösülés nélkül elválasztva a' vár falától. Míg annak vizsgálásaiban kevéssé késik, sajdíták fülei, mintha hárfa pöngés szállangana a' torony felül. Megkettőzteti figyelmét, és im, noha nagyon bádgyadt ajakrul, de még is érthetőképpen ez az ónek vegyült a' hangok közé:

Hárfám, éltem megtartója ah miért voltál,
 Kövek közé illy ártatlant miért zártattál?
 Nyugodnék most fonnyadozva békességében
 Testem amott az ut félen bükkök tövében;
 Ott, hol boldogabbak,
 Nálamnál a' vadak,
 Mellyeknek értelmek
 Nincs, de szabadak.

Éjjeimnek némaságát vércsék zavarják,
 Nappal tölem a' verőfényt falak takarják;
 Nem tudom az esztendőnek változásait,
 Telet, tavaszt, nyarat, 's fecskék bucsuzásait;
 Künn, ha az ég borul,
 Ismét megvidámul,
 Az élő természet
 Mindennap ujjul.

De hervadnak e' sötétben arczám rózsái,
 Elenyésznek természetmről épségem báji.
 Míg szabadban másnak keze köt bokrétákat,
 Addig én itt számlálgatok gyászos órákat.
 Volt, 's nincs reménységem,
 Hogy szűnik inségem,
 És gonosz csillagom
 Itt veti végem.

Így éneklett a' láttatlan, és megszűnt. Értette ugyan a' Vitéz, hogy ez a' toronyban sinlő aszszonyfogolynak foháskodása, de többet ennél semmit sem. Forgott eszében a' szabadítás, de átlátta a' lehetetlenséget is. Az üdő rövid, az erő kevés, az átjárás elszakasztva, szóval, a' jó szándéknak, végre hajtása üdőhalasztást tanácsolt, és ezzel elméjében borongó gondolatok között legényeihez vissza lépegetett.

Az ajtó mögötti szögletben egy idomatlan kődarab volt a' falhoz támasztva. Midőn a' válogatásban nincs mód, az alább valók is elkelnek, a' Kapitány is most tehát erre ülén, könyökeit térdeire nyugosztván, árczáját két tenyerére takarta, elméjét a' gondolatok véghetetlen térségére bocsátván. — Legtovább akadozott az éneknek némelly fogásain. „Miért vádollya, kérdezi magában; miért vádollya a' kesergő hárfáját, mint élte megtartóját? mit akar az útféllal, a' bükkök tövével mondani? — A' torony felső ablakai meszsziire világítanak; mint lehet az tehát, hogy az esztendő változásait

nem láthattya? Ki által, és hogyan tápláltatik? Mire czélozhat hoszszu raboskodása? Lehetne-e, és miképpen a' boldogtalant megmenteni? — A' közlegények iddogáltak, de a' Tisztnek nem volt hozzá kedve. Ezen tanakodásai között elérkezik a' lélekjárásnak órája, az éjféli köze.

A' trombita harsogás, és rendítő dobogások jelt adnak a' késértetek megjelenésérül. Fölugorván a' vitézek, mezítelen karddal a' puszta ablakokra sietnek, és tizenkét fekete lovagot látnak takart sisakkal, láncsával az udvaron sorba állani, kik szótalánul leszállván, és aczél paizsaikat öszszececapván, a' lépcsők felé tartanak. Párosan lépnek - be az ajtón, és a' három vitézt körbe szorítván, legutól jött egygy amazoknál különösebb termet, főtül fogva talpig piros köntösben, ezüst csatos szíjjal által övedzve, hoszszu fehér szakállal. Fegyver helyett réz, vagy arany vékony pálczát forgatott, és a' mint mindenből kitetszett, ő volt a' késértők vezére. Ez a' kerületen kívül jelt ad veszszejével,

és a' késértők négyen négyen minden vitézre feszítik láncsaikat. Megszóllamlik

A' Vezér: Valaki a' kardot ezen pillanatban le nem teszi, halál fia. — Nem annyira a' keményszónak, mint a' nyilvános erőszaknak kellett engedni, és látván, hogy a' veszedelem minden esetben nagy ugyan, de nagyobb lehetne az ellentállásban, kardgyaikat az asztalra nyújtóztatták, kárhoztatván a' dolgot, mellyben a' fogadónak tanácslása ellen vakmerőn ereszkedtek.

Ekkor a' vezér előveszi röjtött lámpását, és indulatos haraggal kiáltja: „utánnam!“ A' vitézek közbe zárva kéntelenek voltak a' sötétben arra menni, a' merre késértettek. A' menet lassan folyt, és soká tartott; 's észrevehetőleg mindenkor alább. Végre kinyilik a' lámpás, és egy felette borzasztó tágos üregben lelik magokat. A' vezér mingyárt ércveszszejével egy kört jelöl ki, és a' vitézeket közepére állítván, a' késértőket a' kör szélire rendeli, maga pedig magas állásról kinyujtván veszszejét, így kezdi kérdéseit:

Vezér. Ti kik vagytok?

Kapitány. A' Magyar Király vitézei.

Vezér. Ki küldött ide benneteket? és mit akartok e' szent helyen, a' lelkek gyülekezetében?

Kapitány. Minket senki sem küldött. Hivatalos járásunk vagyon a' Posonyi Várnagytul Beszprémbe a' Kunok, és Szerecsenyek dolgában, kik a' népet igen zsarollyák.

Vezér. Csesznek vára nem Beszprém; mit kerestek itt?

Kap. Csak látni kívántuk, mert nagy hír jár felőle nálunk.

Vezér. Hol, és miféle hír?

Kap. Győr körül azt beszéllik, hogy itt lelkek járnak, nem csak éjjel, hanem még nappal is.

Vezér. Ha ez a' hír, mért jöttetek erre.

Kap. A' tegnapi zivatarban utunkat veszítettük, mert mi másfelé indultunk.

Vezér. Hol szállástok?

Kap. A' falu csapossánál.

Vezér. Ő küldött ide benneteket?

Kap. Nem küldött. Az egész dolog titok nála.

Vezér. Kiknek tartotok bennünket?

Kap. Azt az ember el nem gondolhattya.

Vezér. Ha meghaggyuk élteteket, mit beszéltek Csesznek várárul.

Kap. Megerősíttük a' hirt, hogy valóban lelkek járnak, és megmondgyuk, hogy valaki magának jót akar, kerüllye vidékét.

Itt vége lett a' kérdezkedésnek. A' Tiszt vigyázott, hogy feleletében vagy magának, vagy házigazdájának veszedelmest ne ejtsen, melly őrizkedése nem is lőn sikertelen; mert a' vezérnek jeladására a' fekete sereg elkezdvén voksolását, fele életre, fele halálra szavazott. A' kétséget a' vén szakállós oszlatta-el, így mondván ki ítéletét: „Minthogy hadi emberek vagytok, 's a' Király, és Ország dolgában jártok, a' lelkek hatalmából, mellybe magatokat meggondolatlanul vetettétek, megmarad éltetek. De mivel éretlen vágyódással éjjel, fegyveres

kézzel, a' mi még eddig nem történt, itt megjelenvén, a' fölsőbbiek tanyáját, a' lelkek szent helyét megförtöztették, lássátok az égi, és pokolbeli valóságok rettentő hatalmát, és a' lelkek országának fényességét; borzadni tanuljatok, 's e' rémítő várhoz soha többé ne közelítsetek.

Erre az öreg magas polczárul leszállván, némelly dörmögései után veszszejével megcsapja a' földet „én téged úgymond, kényszerítlek, pokolbéli sátán, küldgy ide egy lelket országodbul!“ A' föld megnyilik, és föl áll egy nagy, egészen fekete termet, nyaka, kezei, lábai meglánczolva, és orrán, száján tüzet okádva.

„Ki vagy te?“ kérdezi a' vén vezér.

Lélek. Én ez előtt ötven esztendővel ennek a' várnak kegyetlen ura.

Vezér. Nevedet akarom tudni.

Lélek. Az én nevem sok ezértül megvagygon átkozva; nem szabad említeni.

Vezér. Hol van most helyed?

L é l e k. A' pokol mélységében.

V e z é r. Mikor szabadulsz meg?

L é l e k. Soha! soha sem.

V e z é r. Használhatna-e valami szabadulási-sodra?

L é l e k. Semmi sem! örökre elkárhoztam.

V e z é r. Mi okbul?

L é l e k. Mert a' szegénységet kinoztam, az árvákat özvegyeket nyomorgattam, hamis ítéleteket hoztam; az igazságot megrontottam; magam pedig a' Zsidókkal, pogány Szerecsenyekkel tobzódtam, azoknak jobbágyaimat pénzen eladtam, a' tatár háboruba nem mentem, hanem inkább az ország pusztulásakor magam is dultam, fosztottam, és ezen kegyetlenkedésem között tépett össze a' föld népe minden familiám-mal együtt.

V e z é r. Én téged kényszerítlek átkozott lélek; menny vissza helyedre, mellyet gonoszságoddal érdemeltél. És ezen szavakra a' lélek a' földbe süllyedt. A' vezér újra megcsapván a' földet, ime eggy aszszonytermet emelkedik

föl, mellynek csak képe, és nyak keszkenyője fekete, egyébbaránt tiszta fehérben, lánczok nélkül. A' vén bűvölő ezt is kikérdezi:

„Ki vagy te?“

Lélek. „Én valaha ennek a' várnak földes asszonya.“

Vezér. Hol van helyed?

Lélek. Hely nélkül bujdosom, míg Atyám-fiai rajtam nem könyörülnek.

Vezér. Hogyan szabadulhatsz meg?

Lélek. Ha atyám-fiai esküvéssel megfogadgyák, érettünk boszszut nem állanak; hogy senki közülök valaha e' várban nem lakik; hogy valami hozzá tartozik örökre jobbágyaiknak engedik.

Vezér. Néked nem nagy bűnöd lehet, hogy egészen el nem kárhoztál?

Lélek. Csak az, hogy férjem kegyetlenségéből én is részesültem; de ez is akaratom ellen történt. Ah, sokszor kértem én őtet, de nem használt, 's csak magamban siránkoztam.

Vezér. Mi volt akkor ez a' hely, hol most vagyunk?

Lélek. Ez volt a' rablott kincsek lerakó helye. Azért a' ránk támadó pórság ittült meg bennünket.

Vezér. Hová lett az a' sok kincs?

Lélek. Gyilkosaink magok közt fölosztották.

Vezér. Van-e máshol valami eltéve?

Lélek. Sehol sincs.

Vezér. Én téged kényszerítlek; boldogtalan lélek, távozzál el. És a' lélek ugyan azon módon elsüllyedt.

Most irtózatoss égörgés, villámlás támad, valamint midőn a' föld, és felhők között ezek az elementumok legmérgebb dühösséggel csatázni szoktak, úgy, hogy a' vitézek alig állhattak lábaikon. Midőn pedig a' falakon köröskörül láttak száz, meg száz tüzes békákat, kigyókat, sárkányokat, 's több illy ocsmány állatokat össze vissza csúszni mászni, ekkor már végső veszedelmeket bizonyosnak tartották. Azonban

ez az előttök megfoghatatlan tünemény egyszerre megszűnt, reá iszonyú bűdösség következett, és a' vakító fényességet halálos csönd, és sötétség váltotta föl.

Ezen túl eggy szót nem hallottak. Bátortalan lépésekkel megindulván kétes tapogatósaik után botorkáltak, míg a' Tiszt nagy sokára a' három kardra tapint. Tudta már hol légyen, de csak egyedül lévén, legényeire várakozott. Nem kevés üdöre csoszogást hall, és a' jövő elejke lépegetvén, „én vagyok“ sugja néki, és megfogván kezét, az asztalhoz vezeté. Még a' harmadikat kellett várniok, de azt mind hijába! Már viradni kezdett „szegény Mike, mond a' Kapitány, a' bizony oda vészett, az Isten tudgya, mi történhetett vele; talán soha sem láttuk, gyere, mennyünk“; és alá mentek.

A' fogadás egész éjjelét nyugtalanul tölté, és már minden reményét letévén, kilép az ajtón, hogy a' lovakat megitassa, midőn a' két viszszejövő előtte terem. „Szent Isten! özsze-csapja kezét, ez boszorkányság. Bizony a' lelkek

sem foghatnak ki 'a' katonán.“ De látván a' hijánosságot, „hát a' harmadik kérdezi, talán csak oda maradt?“ „Gyalog küldöttem előre felel a' Kapitány, mivel igen megfázott, míg kimelegszik, utól érjük;“ 's a' lovakat megitatván, és fölnyergelvén, a' házigazdát pedig számvetés nélkül gazdagon kielégítvén, elindultak.

A' vár mellett némán ballagtak által, csak a' Kapitány tekintgetett fel fél szemmel a' torony felé. „Szerencsétlén áldozat, mondá magában; ha az Isten segít, és későn nem járok, akarom, hogy ne soká tartson szenvedésed.“ Leérkezvén a' völgybe, a' közvitéz is lelket vévén így kezd bölcselkedni: „bizony Kapitány Uram jobb lett volna nekünk ezt a' boszorkány fészket soha sem látnunk. Bezzeg drágán fizettük meg az árrát; oda szegény Mike, 's talán már eddig maga is lélekké vált. Mink sem messze voltunk tőle.“

Kapitány. Mi tagadás benne, hogy a' jó legényt sajnálom; de magára vessen, mért maradt el tőlünk.

Legény. Azt nem csodálom, hogy elmaradt, de oda mennünk nem kellett volna. Mi a' nyereségünk az egész tréfából?

Kapitány. Meglátod, hogy ez nagy nyereséget hoz, csak neked lakat legyen a' szájadon.

Legény. Ur Isten?

Kapitány. Gondolod, hogy ott lelkeket láttál?

Legény. Hát mik voltak volna?

Kapitány. Együgyü te! hát úgy öltöznek, úgy fegyverkeznek a' lelkek? A' léleknek nincs teste, a' lélek lovon nem nyargal, sem láncsát embernek nem szegez, sem valakit el nem zár.

Legény. Hát a' lánczozott fekete lélek! hát az aszszony, kik mind ketten a' föld alul bujtak föl, és oda szállottak le; meg az égdörögés, villámlás? kigyók, békák a' falon? de Uram lelkek biz azok.

Kap. Ez mind szemfényvesztés. Sokat tudhat az ember, ha ráveti a' fejét.

L e g é n y. De kakuk hállyon vele, ugyan hát mik lehettek?

K a p i t á n y. Meglássd, hogy csupán gonosz emberek; a' vidéknek rémítői. Te hallgass, lelkedre legyen mondva.

L e g é n y. Az legkevesebb. Semmibe sem kerül; csak szegény pajtásom.“ —

K a p i t á n y. Már meg van! talán még az is kivergődik; de te addig hallgass, mert elrontanál mindent. És meghagyom: magamnak se említs ezentúl egy szót is Csesznekvárrul. Ott vannak a' Zsidók, a' Szerecsenyek, beszélhetsz azokrul akár csömörletig, nem bánom.

L e g é n y. Igazán mondgya Kapitány Uram, ugyan ebül van az ország azokkal a' bűdös hadakkal. Én nem tudom, mire nézik a' napot a' mi nagy Uraink? Mindent a' Zsidóknak hagynak fölfalni. A' husvágás, csapszékek, boltok, egy szóval minden árulás zsidó, és szerecseny kézben vagyon. Ők birják a' vámokat, és harminczadokat, ők szedik az ostoradót; keresztény cselédeket tartanak, magyar feleségeket vesz-

nek, és ezeket utóbbá mind zsidókká teszik. Ha csak az Isten nem könyörül rajtunk, nem tudom mi leszsz velünk, úgy elhatalmasodtak. A' szép jószágokat magokhoz nyallyák, a' kereskedést mind ők birják; a' Magyarok napról napra elszegénykednek; ezek a' pogányok pedig napról napra gyarapulnak; feleségeik csak helyélve hiznak, mint a' pávák, úgy járnak; a' mi munkás aszszonyaink huznak vonnak, izzadnak, még is alig virradnak egy jó vasárnapra.

Még a' szónak fele szájában volt, midőn vélek szembe találkozik egy kétkerekű talyigát vonó rongyos ember, éppen egy hajlaton pihenve. „Honnan jámbor földi?“ kérdezi a' Tiszt.

Paraszt. Szalából Uram!

Kapitány. Mit vontatsz?

Paraszt. Szegény beteg feleségemet, és három gyermekemet.

Kapitány. Hová szándékozol?

Paraszt. Azt Isten tudgya; talán csak találok valahol jó emberekre, kik között megakadhatok.

Kapitány. Mért hagyod el Szalát?

Paraszt. Hogy ne hagynám el, holott földes uram mindenemet elvette; még a' nagyobbik leányomat is.

Kap. Ki volt a' földes urad?

Paraszt. Egy kegyetlen gazdag Zsidó, kit az Isten verjen meg, semmi bajom sem lett volna, ha magamat zsidóvá hagytam volna tenni: de hallyak meg inkább, mint hitemet megtagadgyam.

A' Tiszt mélyet sóhajtván, megajándékozá a' földön futót, és tovább ment.

„Ehol ni! kezdi ismét a' közvitéz, úgy vagyunk, a' mint mondám. — Csak azt a' Kún László szekerét ne kellene látnom. Azok a' Kúnok sem a' jobbak ám. Bár maradtak volna, a' hol voltak; De — — Csakhogy az ember nem örömet szől; külömben azt mondanám, hogy a' mi Lászlónk nem Sz. László Király, ki a' Kúnokat jól megugratta. — De azok a' Zsidók nem mennek ki az eszembül. Mindent, mindent zsidó kézbül kell venni. Ezt a' vércse

paripámat is zsidótul vásároltam, nem is merem mondani millyen drágán. Ha ez soká így tart, jó éjtszakát Magyar Ország! maholnap zsidó ország leszs belőled, és még keresztet sem lehet máshol látni, mint a' Magyarok hátán.

Kapitány. De már igazán csömörletig megy fötyögésed. — A' Tiszt nem ok nélkül neheztelt, mert most az ő gondolati, és plánumai egyebekkel foglalatoskodtak, 's azért a' legénynek végképpi elhalgatást parancsolt. Az egész késértet történetéből főképpen az előidézett várurnak, és asszonynak a' parasztság részére kedvező vallomásait vette bírálás alá. „Értem már, úgymond, mire üt ki az egész rémítés, hogy a' vár örökösei boszszut ne állyanak; hogy a' birtokot a' parasztságnak engedgyék; értem, miért nincs az egész várban elröjtött kincs; mire való a' hajdani földes urnak a' pokolbul szabadulhatlansága. Mind ezek megerősítenek első vélekedésemben, hogy a' lelkek nem egyéb valamelly fosztogató szövevéynél.“ Ezekkel magából a' történetből kivontt képzetekkel

eltelve, éri el Beszprém kulcsos várát. Egyenest az Ispánhoz járul, kinél küldetését végezvén, előlfordította Cseszneki viszontagságait is. Az Ispán komor tekintettel kezdi feddeni:

Volt-e kegyelmednek Egyedtül a' Posonyi Várnagytul Csesznek vizsgálása föladvá?

Kapitány. Nem volt.

Ispán. Mi köze volt tehát kegyelmednek a' lelkekhez? Akarom, hogy kegyelmed az elmaradott legényért legényt állítson.

Kap. Magam sem tudom, mi esztelenség birt rá, hogy olly veszedelembe avatkozzam. De talán vakmerő késértésem nem lehet haszon nélkül. Az emberiségnek pártját fogni, a' babonának titkát föltakarni, és a' régi gonosznak véget vetni, úgy gondolom, ha valakinek, leginkább vitézlőnek szent kötelessége. Hogy legényért legényt állítsak, tudom tartozásomat. Adott az Isten miből, meg leszsz az is, és miattam az ország kárt nem vall. Azokbul, a' miket tapasztalék, szükségesnek találom elsőben a' szerencsétlen fogolynak kiszabadítását;

azután a' haramia szövetkezésnek elfojtását, mire a' puszta falaknak földig rontása úgy vélem én, minden ellenmondás nélkül elkerülhetetlenül szükségessé tétetett. De még jobban szeretném, ha őket kézre keríthetnők."

Az Ispán azon esten elbocsátván a' Kapitányt, egész éjjelen által magában tündődött, mittévő lenne. További fontolás után a' borzalmas dolgokat ő is szívére vévén, meghatározá, hogy az országnak mostani szomorú fektében a' már régen boszszútlan kóborlásoknak, vakmerő fosztogatásoknak véget vetni, az utonjárókat bátorságba helyhetni szükséges legyen. Ezen eltökélléssel megvirradván, a' Kapitányt hivatá, hogy a' mit magában végzett, a' tapasztalóval is értesse. Azért is így szoll hozzá:

„Akarom hallani kegyelmed szájából, mint véli, hogy a' dologhoz legalkalmasabban lássunk?"

K a p. „Vélekedésem az, hogy elsőben fényes nappal a' foglyot megszabadítsuk. De erre is

olly készülettel kell mennünk, hogy ha erőszakos ellentállásra lelendünk, igyekezetünk meg ne fenekellyék. A' mi utánna következik, azt az akkori üdöbül, és körülállásokbul határozhatjuk meg.

Ispán. Kegyelmed tanácsának csak része elfogadható. Az eggy fogolynak szabadulása nem teszen eleget a' fő dolognak: azért fényes nappal menni, rosszul választott gondolat. Meg kell várni, míg az üdő is kedvez; akarom mondani, olly sűrű köddel, melyben az ember csak a' mellette állót kölömböztethesse. Addig kegyelmedre legyen bízva a' toronyhoz fölszolgáló lábtókat készíttetni; én ötven legényt adok kegyelmed keze alá, kik paraszt öltözetben, nyíllal, és láncsával fegyverkezve kissebb csapatokban széllyedve kövessék kegyelmed vezérlését. Meglévén a' szabadítás, kegyelmed a' falut vesse zár alá, és engem tudósítson.

Egy hét mult, míg a' kívánt ködös üdő következett. A' Kapitány készen volt lábtóival; az Ispán is fölruházta ötven gyalog vitézeit, és

elmondván oktatását, a' Kapitány keze alá bocsátá őket, négy szekeret is rendele hozzájuk, mert akkori üdőben ennyi is szűken került.

Vida, (ez volt a' Kapitány neve) előbbi legénnyével lóháton előment; a' négyszekér utánna; a' gyalog vitézeket pedig, mintha vadásznának, az uton kívül, az erdő szélben, elszéledve úgyrendelte, hogy ötet szakadozott csapatokban kövessék, tőle messze ne maradozzanak, és az első kürt szóra mellette teremjenek. Csodálkozására Olaszfalunak eránnyában az utfélen egy boruló cser alatt megpillantanak egy vörös köpönyegbe takarkozott szakállas öreget, ki kezei között pergament levelet kifeszítve tartván, szakálla mozgásából úgy látszott, hogy imádkozik, és az általkelőkre fél szemmel pillogat. A' Kapitány is reá tekintvén, vélt hozzá, mintha valahol látta volna, 's megállapodék.

„Ki vagy jámbor öreg, kérdi a' Kapitány, itt az utfélen illy zuzmarás üdőben, illy fojtó ködben.

Az öreg halgat.

Kap. Talán alamizsnát vársz?

Halgat erre is.

A' Kapitány le száll, 's a' kantárszárt le-
gényének nyujtván, elejbe lép a' szakállosnak.

Ki vagy, és mi kereseted itt? szorongattya
rádördülve.

Az Ö r e g. Éretlen fiú, ne háborgasd az Isten
emberét. De ezt olly töredeazve ejté, hogy a'
félemlést a' kérdező könnyen észreveheté; mert
a' Tisztet már leszállottában megismeré.

Kap. Isten embere tehát? Az én is vagyok;
de én nem ezt a' feleletet váram tőled, — és
nem is elégszem meg véle.

Az Ö r e g. Hagyd a' bölcsét magára, ki az
Isteni titokba nem vagy béavatva.

Kap. Azt helyén hagyom, mert az igaz,
de tudom azt is, hogy isteni tanács te reád sincs
bizva.

Az Ö r e g. Ifjú! ifju! mélyen ereszkedel a'
vakmerőségbe. Jobb volna vágyodat megzabo-
láznod, hogy sem veszedelmest hallanod.

Eddig a' Tiszt csak gyanakodott, most kétségen kívül megvalósodék nála, hogy az, kivel szavat váltogat, a' Cseszneki lélek vezér. Még is mintha nem ismerné, folytatta tovább:

Itt én sem vakmerőséget, sem veszedelmest nem látok; szólly világosan, hogy veszedelemben ne kerüllyek.

Az öreg már elhivé, hogy meg nem ismertetett, bátrabb lévén, bölcske hangon viszonozá:

Fiam! óvásodra legyen mondva, hogy most sem jól indultál. Addig, addig háborgatod a' lelkek országát, míg elmerülsz. — Sajnálom virágzó ifjúságodat.

Kap. Köszönöm intésedet jámbor atya; de kérlek, mikor háborgattam én a' lelkek országát, és mért féllyek az elmerüléstül?

Az Öreg. Az Isten mberénél nincstitok.

Kap. Ha már így van, az sem titok nálad, hogy Csesznek várában lóhátas lelkek járnak, ugy-e?

Az Öreg. És hogy ott vitézkedni akartál, de —

Kap. És hogy te ott zshiványmester vagy? hol a' legényem?

Erre a' vörös köpönyeges fölugrik, és szalad, a' Kapitány pedig utánna. A' gonosz lélekvezér bizott, és bizhatott az erdő sűrűségében, és a' köd homályában, a' Tiszt pedig nem győzte csodálni, hogy egy fehér szakállos öreg ötet, fiatal, sok lépéssel eltudta hagyni. De a' czinkost is elhagyta eddig hű szerencséje, mert egy fagyökérben megbotolván, hasra esék, és hirtelen fölkelését köpönyegjének szárnyai gátolván, ott nyomattatott. „Föl ne kelly“; menydörgi rá a' Kapitány, mert keresztül lész döfve. Ezzel kürtöt fúv, 's a' Beszprémi vitézek, kik már nyomán jártak, ott teremnek. Kössétek meg! ezt a' harambasát. Azok kifejtven köpönyegébül, 's gucsmáját is levonván, kezdik nevetni, hogy a' gucsmával együtt a' szakáll is lejött, és az egyik, ki a' szakállas főtakarót tartá, enyelegve mondgya: ki merje állítani, hogy ez nem lélek? hiszen lám a' szakáll nem a' bőrén terem, hanem a' gucsmáján,

s ez alatt kezeit hátára huzzák, hogy csontyai is pattogtak. Ki hinné? Termetre egy derék fiatal ember volt.

Eggyik vitéz fölveszi a' pergamentet, és a' Kapitánynak nyujtya. Ki mondhasza el Vida bámulását? A' pergament az ő nemzetségét illette. Salamon Királynak adomány levele volt, mellyben a' Király Vidnak hiv szolgálattyáért (ki utóbb Geiza, és László ellen viselt hadban elesett) Csesznek, minden hozzátartozóival ajándékozta, ez előtt két száz esztendővel. Így játszik a' szerencse az emberek sorsával!

Boldog Isten! mondgya a' Kapitány; ki hinné, hogy ez nem csupa álmodás? Hallottam, hogy valaha Csesznek Nemzetségemet illette — és a' mesékhez számláltam, 's imhol! Hallottam, hogy őszám ősei adomány levelet emlegettek, melly nem tudom hogyan a' Tamási nemzetséghez származék által; és ugyan Salamon Királytul, de fülem mellett eresztettem; és ime!

Vida kötözött rabját Zirczre késérte, 's magát bejelentvén az apátnál, szíves fogadást

nyert magának is, legényeinek is; a' rab pedig elzáratott. A' barátságos vacsoránál csak kevesen voltak. Ott beszéllette el Vida előbbi viszontagságait Cseszneknel, és a' mostanit az ut mellett, 's kérte az Apátot engedné meg, hogy rabjának vallatását ott vihesse végbe. Az Apát megengedte, csak hogy a' szerzeti házra tekintő illendőséggel.

Hodára kelve, Vida rabjának vallatását az udvarra rendelte. Az Apát és a' Szerzetesek az ablakról néztek le. A' rab kivezettetik. A' Szerzetesek eliszonyodtak, de főképpen az Apát; és Priorját azonnal követül küldvén, a' Kapitányt magához kéreti. Ez enged, és tisztelességgel üdvözölvén a' Szerzet elsőjét, tudakozta szándékát.

Kapitány Uram, szóll az Apát, lehetetlen, hogy ez gonosz ember volna. Olaszfalvi jobbágyim között legtehetősb, leghívebb, legájtatosb. Hiba lehet a' személyben. Ez még nem üdösebb huszonnégy esztendősnél, kérem legyen szómra tekintet.

Kap. Édes Apát Uram, magam is csodálom, hogy egygy hetven esztendőt mutató vén egygy

szempillantatban megifjúdott, de hiszen az álnokság csomója megvagyon oldva. A' többit bizzuk önnön vallására. Ha terhelve nem leszel, igen jól, de én nem hiszem.

A' Tiszt ezzel vissza menvén, így indította meg kérdéseit:

K a p. Neved?

R a b. Relli.

K a p. Honnan?

R a b. Olaszfalubul.

K a p. Nemzetséged?

R a b. Az apám Velenczébül származott. Miklós Urnál Csesznek várában alakos volt.

K a p. Hogyan származtál által Olaszfaluba?

R a b. Az ország pusztulásakor az apám vitte oda lakását attyafiaihoz.

K a p. Kik irtották ki Miklóst, és Nemzetiségét?

R a b. Azt én nem tudom. Akkor a' világon sem voltam.

K a p. Mért járnak Csesznekvárában a' lovas lelkek?

R a b. Azt az apámtul kellene kérdezni, ki már nem él.

K a p. Hát te nem vagy közöttök?

R a b. Azt te tudod, sükségtelen kérdened.

K a p. Még egyszer kérdem, mire valóak azok a' lélekjárások, hitegetések, környék csalások?

A' rab erre a' kérdésre megrázkódék, és egy üdeig halgatván; ah asszony — úgymond — vesztél volna anyád méhében, és én is veled együtt; bár soha napfényt ne láttunk volna! — Vagy mért nem jutott jobb feleség? — De te apám, te vagy minden szerencsétlenségemnek alapge-rendgye.

K a p. Ez homályos. Akarom, hogy világosan szólly.

R a b. Látom, hogy elvagyok veszve. Lelkem kénszerít, hogy mindent megvallyak. Az apám volt Miklós Úrnak, jótévőjének gyilkosa. Ő tanított engem a' szemfényvesztésben, és alakosságban, de mellyet én csak tréfából üztem; szegény boldogult anyám! be sokszor megjö-

vendülted! Apám elhalt; a' társaságban nem volt, ki hijánnyát kitölthesse; minden, minden reám szavazott. Én tudom, miképp állottam ellent; de feleségem! — — mit szóllyak többet?

K a p. Kik vagytok társak?

R a b. Csesznekbül tizen. Oszlopbul öten; Olaszfalubul is annyian.

K a p. Társotok-e a' Cseszneki csapos?

R a b. Semmi köze velünk.

K a p. Mentetek-e minden éjjel a' várba?

R a b. Csak fölötte rosszsz időben nem: de a' trombitás ekkor is végig nyargalta a' falut.

K a p. Lakik-e valaki a' várban?

R a b. Senki sem.

K a p. Hát a' toronyban?

R a b. Ah, ott lakik .. eggy szerencsétlen leány.

K a p. Mennyi üdeje?

R a b. Hat esztendeje már.

K a p. Hogyan került fogságba?

R a b. Én akkor nem voltam jelen. Cseszneki társaim fogták el szüleivel eggyütt, kiket az

istentelenek megöltek , a' gyöngye leánykát pedig elzárták.

K a p. Mit akartok vele?

R a b. Eladni egy Ragúzai Szerecsénynek , ki a' tengeren által rabkereskedést űz , de maga képében Beszprémben egy Zsidót tart , kivel már régen alkuban vagyunk ; vártuk is őtet e' napokban. Meglehet , hogy ma , vagy holnap eljő.

K a p. Tudod-e lakását.

R a b. Tudom.

K a p. Hogyan lehet férni a' toronyhoz ?

R a b. A' várbul földalatti bolt által , mellyre vaskapu szolgál.

K a p. Kire van bizva?

R a b. A' Cseszneki erdőkerülőre. Annál vannak a' kulcsok is.

K a p. Hol vetted ezt a' pergament levelet?

R a b. Az apámrul maradt rám.

K a p. Hol vette az apád?

R a b. A' vár dulasakor tette magáévá.

K a p. Tudod-e olvasni , és mi hasznát veszed?

R a b. Olvasni nem tudom, csak hitegetésül hordozom magammal, hogy az emberek imádkozni gondollyanak.

K a p. Imádkozni máshol kell, mért ültél az ut mellett.

R a b. Az utazókat kikémteni. Csesznekig ki vagyunk osztva, minden napra hatan.

K a p. Mit csináltok az utasokkal?

R a b. A' gazdagabbakat megöllyük, és kifosztjuk, a' prédát a' várba hordgyuk, és esztendőben kétszer elosztjuk.

K a p. Kik voltak azok, kik a' földből lélek-képpen fölbujtak, és hogyan történt?

R a b. A' Cseszneki bíró veje feleségestül. Azon a' helyen, hol azok fölbujtak, tágas verem vagyon ásva, mellybe a' lélekszemélyek elkészülve leereszkednek, és egy deszka polczon csigákba vágó kötelekkel fölvonatnak.

K a p. Hát az égdörgés hogyan volt követve?

R a b. Azt egy arra tanult legény dobbal követte.

K a p. És a' villámlást? kigyókat a' falon?

R a b. Az az én készítményeim kénköves szerekkel. A' falon mászó állatok általlátszó, 's kifeszített vászonra vagynak füstve, melly a' faltul annyira van állítva, hogy közöttte a' gyuladó szerek éghessenek. Egyik társ pedig a' vásznat ingattya, hogy a' füstött képek mozgást mutassanak.

K a p. A' torony ablakai hogyan világítottak?

R a b. A' fölső ablakok között, serpenyőben a' szurkozott kőczot a' kerülő gyújtotta el; hová őtet állépcsők vezették.

K a p. Tettétek-e ezt mindennap?

R a b. A' készüllet mindennap meg vagyon, de az elgyújtás nagyon ritkán.

K a p. Mikor én ott voltam, mért történt?

R a b. Mint hadi embereket, és azon kívül üreseket megölni nem akartunk, hanem csak megijeszteni, hogy a' félelmet terjesszék.

K a p. Tudtátok-e, hogy Csesznekben vagyunk?

R a b. Még azon éjjel, mikor jöttetek, egy kém által. Fölmenni pedig magamláttalak benneteket, mert a' csapházat egész nap titkon vigyáztam.

K a p. Hová lett az egyyik legényem? talán megöltétek?

R a b. Nem öltük meg, hanem azon éjjel az erdő közepére kocsin küldöttük el, és szabadon bocsátottuk.

A' Kapitány itt véget szakasztván a' vallásnak, az Olaszfalvi czimboratársoknak neveiket följegyezvén, és az Apátot kérvén, hogy azokat földes uri hatalmával, és Zirczi embe-reivel fogassa el, maga kis hadával Csesznek felé indult, 's a' lábtókat, mint már a' toronyhoz nem szükségeseket lerakván, a' szekereket maga után rendelé, a' rabot pedig vitézei közbe foglalá. Az Apát a' kihalgatas végével a' Tisztet vendégeivel egygyütt tiszteségesen megvendégelve bocsátá-él. Maga pedig Relli vallását önnön füleivel hallván, iszonyodását nem tudta mérséklenni, és még az napon az Olaszfalvi gonosztévőket öszszefogatván, a' Beszprémi Ispán elejbe szállította.

Relli mondása igaz volt. Csesznekig három zsivánt fogtak, kik mind az ut mellett üldögéltek

vén koldusok képében. Az egyik némának, a' másik vaknak, a' harmadik sántának tetette magát, és hangos torokkal kiáltozták az irgalmasságot, az angyalok országát, és a' mennyei paradicsomot. A' Tiszt eszébe tartá ugyan a' Beszprémi Ispán parancsolattját a' fogoly szabadításról, és a' falu lezárásáról: de mivel a' körülállások igen is megváltoztak, ő is tanácsosnak tartá magát azokhoz szabni, és alkalmazatosb rendelkezéseket tenni. Mert ha, így vélekedett, ha a' torony rabjával siet, a' titok élészen árulva, és a' czinkosok elfognak ugrándo-
dozni. Ez okbul első gondgya volt a' torony kulcsokat magához venni, azután a' falut meglepni, és vitézeivel egyszerre előnteni. Rellit kelle kalauznak választania.

A' szándék takarására nem lehetett kedvezőbb idő. A' köd olly sűrű lett, hogy két lépésnyire alig lehetett valamit különböztetni. A' kerülő háza legvégső volt a' faluban; ide küldé a' Kapitány három legényt, hogy a' kulcsokat átvegyék, a' gazdát pedig, és gazdaszszonyt

megkössék. Hozzájok volt adva Relli is. A' kerülő nem volt hon. Az aszszony elrémül a' szokatlan vendégek látására, annyival inkább, mivel Rellit közöttük komor ábrázattal, lesütött szemekkel látta. „Ide a' torony kulcsokkal!“ szól az egyik vitéz. „Nem••nem tudom••nem láttam“, akadozva felel az aszszony. Ide a' kulcsokkal, hangosan mondgya a' vitéz, és mellyéhez feszíti láncsáját. Add oda, Relli is közbe szól; add oda Krisztína, oda vagyunk! A' kerülőné tántorogva megy a' szökrényhez, és kivévén a' három öszszekötött kulcsot által adá; a' mi meglévén, az asszony megkötözve két legénynek őrzésére bizatik, a' harmadik Rellivel és a' kulcsokkal visszatér a' Kapitányhoz.

Ez általvévén a' kulcsokat, leereszkedik a' faluba, megparancsolván Rellinek, hogy a' csapat előtt menvén, a' bűnösök házeit kimutogassa, minthogy illy vastag homályban a' távulbul adott jelek nem tehetnének kívánt szolgálatot. Nem került bele eggy óra, minden bűnös

kézen, és kötve volt. Az aszszonyok, gyerekek jajgatásait, a' szaladozásokat, panaszokat, ártatlanok bámulását, kiválva a' csaposnak szem meregetéseit el lehet gondolni. A' rabok mind a' község házához vitettek, és tizenkét legény hagyatott őrizetül, a' többi a' rend föntartására egy csapatban, ennek utánna következett a' várbeli szerencsétlennek megmentése.

Ha valahová, ide főképpen kívántatott kalauz. Mivel pedig a' leány gondviselése a' kerülő tiszte volt, ennek pedig mostani hol létét felesége bémondani nem tudta, a' Tiszt a' kerülőné választá. Annyival inkább, mivel, ez asszony lévén, a' leány első rémulését így gondolta megelőzhetőnek, és elkerülhetőnek. A' megtörténhető eseteknek meggyőzésére jónak állíthat legényt maga mellé venni, mi csak ugyan szerencsésen óvására esett. Valamint a' várba mentek, ámbár égő lámpással, de a' vár falak közt élesztett tűz, mellyet négyen körül ültek, a' lámpás világítását szükségtelenné tette. Az aszszony fölkiálta: „ember oda vagyunk“, és a'

melegülők fölugráltak. Érté a' Kapitány az aszszonyi czélozást, „kössétek meg“ mondá, legényeikhez fordulva; a' mi meglévén, az aszszonyt rimázkodásai közben is a' kalauzkodásra szorongatá. Az első ajtót egy kulcs zárta, mellyet Krisztina kiválasztván három közül, és az ajtót megnyitván, a' földalatti bolthajtásban mentek. Következett a' második ajtó. Az aszszony a' két lakatot megnyitván, a' Kapitány parancsolattyára, mint ismerős a' fogolyhoz bélépven, semmi változást nem okozott; de a' tisztnek béléptére elájulva ágyára rogyik.

Vida az ágy előtt állva, baráti hangon megszóllamlík: „Eszmélkedgyél föl Magyar szűz! szabadítód áll előtted.“ A' fogoly nem változik.

„Elvégződött rabságod“ folytattya a' Kapitány, „ébredgy föl, és ne féllý.“

A' fogoly még most is meredve fekszik ágyán. Ez alatt a' Tiszt egy fordulattal körül nézvén, a' fal kormait kivéve, mindent takarítva, és csinosan lát, sokkal inkább, mint egy

valóságos tömlőczben gondolható. Az ágy tisztességes. Eggy faszék, asztal, viselő öltözetek fogasra aggatva.

„Ébredgy föl, ismétli a' Kapitány, ébredgy föl ártatlan, és jőjj vélem a' régen nem élt szabad levegőt szívni; ez az est utolsója rabi napjaidnak, és hosszú szenvedésednek. A' legbátorságosabb kezekben találod magadat.

A' fogoly fölveti szemeit, és, ah! foháskodva mondgya: „én is kísértetek között vagyok-e ebben — ebben a' kísértő várban.

Jámborok közt vagy, felel a' Kapitány, ne háborkodgyék szived, eljött mentséged órája; jer velem. A' szűz föleszmélvén, Istenem! melly tündérségeket kell látnom; felelé legbágyattabb hangon.

„Est vagyon, fölváltya a' Kapitány; ne késsünk, hanem jer velem, sorsod elvagon végezve, és minden, valami illet javadra fordul.“

„De hová, kérdezi a' rabszűz; hol vagyon hárfám?“

Feleli a' Kapitány: „éjjeli szállásodról gondoskodtam, melly ennél tisztességesebb ; hárfád, és mindened, körülötted leszs; tedd le agságodat.“

A' Kapitány három legényét beinti, és a' szerencsétlen, vagy már szerencsés leányzónak mindenét kihordatván, mivel a' járástul már elszokott, két vitézei által egy tákarékos, és csinosan elrendeltt szobába vezette. A' várban megkötözött három gonosztévőt, kik Oszlopi társak voltak, és a' kerülőt a' többi czinkosokkal egybe rekesztetvén, az őrizetet megerősítette, 's egyéb szükséges intézeteit megtévén, a' leánynak bátorítására vissza ment.

A' szűz most volt tizenhatszadik esztendejében. Közép termetű, szöghaju, kerekded képű, de a' hosszas elzárásban kissebbkori kellemetesen piruló arczáját lilium fehérség cserélte föl; de még így sem volt tetszetlen, mert testalkatásának idomsága, egyszerű magatartása, 's lelkének még el nem alutt nemessége a' szánatosban vetekedve kínálkoztak.

Többek jelenlétében béri a' Kapitány a' még most is komor, és félékeny szüzet, hogy viszontagságát elején kezdve beszélné el; mert lelke a' szomorú történetnek megtudására szinte szorongatva vágyódott. A' leány így kezdi:

„Ah vitéz! angyala egy mindenétül megfosztott árvának, bár ne kívánnád, hogy soha be nem hegedhető sebeimet ennen magam szaggassam föl; — de nem lévén egyebem, a' mivel nemes szivednek fizessek, elbeszéllem azt a' gyászos esetet, mellynek leverő emlékezete már régen gyötör. Talán így lelkem is könnyebbedik.“

„Lőrincz, ama dús magyar birtokos volt az apám Ernyőfalvában, kit, mondhatom, hogy kevéssé ismérhettem, mert szüntelen táborban tartózkodott, és ah, bár ott maradt volna! Oldamúrt, a' híres pusztító Kún vezért az országbul kivetvén, haza jött, ekkor ugyan ki-mondhatatlan örömünkre, de nem sokkal utóbb vesztünkre. Végezvén háza körül némelly intézéseit, egy gyönyörű alkonyatkor atyai öléhez

szorítva, „itt az üdeje édes Adelhajdom, mondá, most vagy a' tizenkettedikben; itt az üdeje, hogy tanulásra adgyalak. Anya te! készítsd össze viselőit, elviszem leányodat a' Beszprémi Apáczákhöz; holnap korán indulunk. Tégy szapora előmenetelt édes leányom, mert ettől függ, hogy hamarabb visszahozzalak.“

„Én mintha megéreztem volna a' fejünk fölött lebegő gyászos következt, egész testemben borzadni, és remegni kezdtem, az anyám pedig sírva fakadt. Ne légy olly kegyetlen, szepegve mondgya szegény anyám, hogy eggyetlen leányomat szivemtől elszakaszd. Te is keveset vagy hon, pusztá leszs lakásom, ha Adelhajdomat sem látom körülem.“ De a' nevelésre bele szóll az apám, a' nevelésre édes feleségem! inkább kell ügyelni, hogy sem az aszszonyi pityezgésre. Az anyám meg nem indulva látván apámat, még csak eggy esztendei várást, azután félannyit kért, de nem nyerte meg.

„Följött kegyetlen sorsunk napja. Én még eggyyszer végig futék az udvaron, mintha vala-

melly meg nem fejthető ösztön bucsuzásra kényszerített volna, 's mindent, mintha ködbe volt volna merülve, olly homályosan láttam, és a' hideg kezdett borzogatni. Viszsa menvén, az anyám keblére dültem, „ne eressz el kedves anyám! sírva kértem őtet; ne eressz-el, — az utban halok meg, — beteg vagyok. — Szegény boldogult anyám! mennyit könnyörögtél hi-jába! — Az apámnál el volt tökéelve az utazás, és csak az lett megengedve, hogy az anyám is elkésérhetett.“

„Be vagyon fogva, mondgya az apám; jertek.“ Mi sírtunk, és mentünk. Utolsó volt ez a' hárfa, mellyet dajkám a' kocsiba fölادott, és én megöleltem, mintha éreztem volna, hogy nem sokára egyedül ez leend szerencsétlen sorsom baráttya.“

„Már déltájban bényelt bennünket a' Bakony rémítő sűrűsége, 's a' vadonság, és az ereszkedő köd az én szívemet félelemmel tölté el. A' vár mellett által menvén, szegény boldogult apám, nem tudom, mi ijesztő történeteket emlegetett a' pusztuló helyről, 's ez alatt egy

völgybe ereszkedtünk le. Már a' másik hegyre kezdettek lovaink kapaszkodni, mikor egész egy csoport rút képű fordított bundába öltözött emberek ránk rohantak. Mingyárt az első, kocsisunkat nyársolta keresztül. Nehányan a' szökdöző lovakat fogták. Apám leugorván, a' legközelebbiket kardgyával úgy csapá arczul, hogy megtántorodott; de mi haszonnal? Eggynek a' sokaság ellen győznie, Sámson erőt kívánt. Hátrul egy undok embervad fejszét süllyesztett fejébe, és az áldozat, kit a' kún láncsák, és nyilak nem találtak, haramja kéz által dült el! Én, és anyám sikoltottunk, életünkért rimánkodtunk; de a' könyörülni nem tudó sziklánál sziklább gyilkosok lerángatván bennünket, anyámat láttamra megölték, és apám testével eggyütt az uttul nem messze berkek közé vetették; engem pedig az erdő belsejébe hurczolván, nap-szállat utánig ott tartottak, és az égnek, 's erdőségnek sötétségében nem tudom, miképp, 's merre azon tömlöczbe vezettek, mellyből te nagy lelkű vitéz, ma kimentettél."

„A' várnak eggy igen nagy, és különös formájú üregében vélem megállapodván, hárfámat kezembe adák, hogy rajta pöngető ügyességemet megmutassam! Én nem tudom, hogyan lehetett, hogy szívemnek akkori vérzésében, búmnak föláradásában hurjaim hangozása kedvességet nyert. Meglehet, hogy a' vad füleket a' vétkes pöndítések is érdeklették. „Köszönd hárfádnak“ volt a' felelet, és elhurczoltak.“

„Már akkorra, valamit most zárhelyemben láttál, minden ott volt; az ágy, az asztal, szék, hárfám és öltözeteim. Én mindennapon vártam halálomat, és most is megfoghatatlan előttem, mért hogy sem élelemben, sem tiszta ruhában szükségét szenvednem nem hagytak. Az az aszszony ki most utóllján hozzám bejött, volt gondviselőm, és senkit mást elzáratásom másod napja olta nem láttam. Ő gyakran vigasztalt szabaddulásom reménnyével, de mi szándékkal voltak felőlem, soha ki nem tanulhattam. Rabságom második napján a' gyilkosoknak egyike ablakaimat úgy befalazta, hogy csak kisdéd szellőző

lyukat hagyna kétfelül, 's nem lévén világosságom, a' nappalokrul, éjjeokrul, és esztendőkrül egyebet nem tudhattam, mint a' miket az asszony szájából hallottam. — Bocsássd el őtet áldott vitéz, mert valóban testemnek lelkemnek gyámola volt ő.“

A' beszéllő igen elbágyadt, és szemeit az álom kezdé csukdozni; azért a' Tiszt őtet a' házi asszonyra bizván, maga foglyait, és legényeit megtekinteni elment, és hajnalig vissza nem jött. Ekkor tiz legényt küldött Oszlopba, titkos meghagyással a' még hátra lévő kettőnek elfogására, kiket parancsolattyára Zirczre tartoztak vinni, hol mind egybe jönnének. Relli küldetett vélek. Ezek ki indulván, közel a' faluhoz szembetalálkoznak egy hajadonnyal, ki tüzes nézésével köszöntvén őket, ügetett inkább, mint ment.

„Honnan hugom illy hajnalban? kérdi a' tizedes. Hamar elsőprötted az ajtó elejét. Talán csak nem keresel vőlegényt illy büzös üdőben? hiszen lapáttal lehet hányni a' ködöt.

A' leány halgat, és megy.

Tizedes. Nem állanál meg, ha szépen kérnélek?

A' leány nem szól, és szalad; de eggyik legény utánna iramodván, megállította. Elejbe szöktet a' tizedes, és folytatta nyomozását:

„Mondd meg, honnan jössz? másképp halál a' fejedén.“

Leány. Oszlopbul. De midőn ezt mondá, olly fehér lett, mint a' csapott fal.

Tizedes. Hol van lakásod?

Leány. Csesznekben.

Tizedes. Mikor mentél Oszlopra?

Leány. Az éjjel.

Tizedes. Mi keresetben jártál?

Leány. Semmiben.

Tizedes. Ki éjjel, illy ködben a' szomszéd faluba semmiért megy, sültt bolondnál egyéb nem lehet. Ne tévovázz; neked ott szeretőd van.

A' leány elpirul.

Tizedes. Se ide, se oda; szólly igazán! te hírvivő vagy. Mt történt?

A' leány szótalanul fához hasonló merevedtségben földre szegzett szemekkel áll, és mélyet sóhajtott. De Relli feleli, hogy a' vitéz okkal gyanakodik, mert a' leány valóban egy ottvaló fiatallal szövetségben van, ki a' titkos társasághoz tartozik, és szorongatva lévén, mindent kivallott. A' tizedes megérté azt is, hogy a' czinkosok tudósítottak lévén veszedelmekről, félre állottak; megkötöttvén tehát a' hírmondót, véle együtt visszafordult, és Kapitányának a' dolog folamattyát előszámlálta.

Már nappal volt. A' Tiszt Lőrincz árváját jól betakarva tisztes kíséret mellett Zirczre küldötte, és az Uraság számadójánál leszállította. Ezután rabjait párosan öszszelánczolván, megindította. Valóban köztők volt a' sebhelyes is, kit Lőrincz megbílyegezett. A' leányt elgyöngülése miatt Zircznél tovább vinni veszedelem nélkül nem lehetett, de aggság nélkül elmaradhatott, mert legjobb kezekben volt.

Vida rabjait a' Beszprémi Ispán elejbe állítván, és küldötségéről számot adván, még a'

Ragúzai Szerecseny bérlett Zsidóját keresteté föl, ki éppen a' leány váltság árát olvasgatá, szándéka lévén másnapon érte menni. Az Ispán ezt, és a' többi bűnöst a' Törvény birájinak kezek alá bocsátván, a' két elugrott után nyomozást rendelt. Vida is Beszprémi dolgait végezvén vissza sietett. Zirczen az Apát tulajdon alkalmatosságát ajánlá Vidának, hogy azon Adelhajdot Ernyőfalvára késérhesse. A' leány ellenmondás nélkül megismértetvén, a' Megye Ispánnya Lőrincz jószágát fölmenté a' zár alul, melly alá a' birtokosnak eltünésétül, és még eddig nem tudott hollététül fogva vetette; és hatodfél esztendei jövedelmével együtt az árvának általadta. Vida és Adelhajd egybe keltek. A' menyegző Ernyőfalván ünnepeltetett, és a' boldog feleségnek boldog férje a' Szittya hősök között soká jeleskedett. Ő volt egyik késérője Ágnesnek, III. Andráshoz Királyunk kegyetlen özvegyének az ország széleire. I, Károly alatt az Oláh háboruban harczolván Bazarád ellen, a' Király mellett viaskodtában

tevé le dücső életét, melyet csak annyiban
böcsült, a' mennyiben hazájának szolgálhatott.
— Ime a' kísértő lelkek!

HORVÁT ENDRE.

V I G A S Z T A L Á S.

Felfele tart mindég, lefelé nem, az emberi lélek;
Égből szálla belénk, és oda vissza siet.
Hasztalan a' viharok' részeg dühe: Szép, Igaz és Jó
Szent Egység; 's lelkünk érezi, látja, hogy az.

KAZINCZY.

A' R O M.

Hol Siva' végetlen fövényében lankadoz a' nap
 'S csendes Araltónak zaj nélkül nyugszanak árjai,
 Félre világ' robogásaitól egy puszta lakormon
 Két isten harczolt elszántan régi haragból.
 Első a' dulás' komor istene Rom jöve, és az
 Elhagyatott lakon, a' szélvészekt' bús palotáján —
 Hol szomorú volt a' napnak tüneménye, ha feljött,
 És szomorú, ha lement, élőt nem látva körösleg,
 Merre nehéz ön lábaival sétált el az óság
 'S a' mi előbb fény volt, abból nem hágyt' többé
 Semmi csodálandót — ott Rom kívána tanyázni,
 'S meszszünnen feltolt falakat készült tenni
 Földdel egyenlőkké. Véd, a' ház őre, kiállt
 Ellene és mentő paizsán fölvette ütéseit
 A' tombolni jövért nagy erővel vissza szegezvén.
 Ők ugyan éjt nappá, nyugodalmat téve csatává,
 Mint két béri vivó, küzdöttek folyton az ormon
 Ötven egész évig; de azonban győze Romisten.

Égi hazája felé elszállt a' puszta tetőkről
 A' mentő szomorún és a' fejedelmi gyönyörlak,
 A' hírben ragyogott országok' háza leomlék.

Rom pedig a' düledék palotán fölütötte tanyáját
 Nagy Siva' pusztáin egyedül ő'r szellem az éjben.
 És ha ki szürke világánál félholdas időnek
 Jőne felé, láthatta miként tört oszlopon ülvén
 Hosszu szakállá' mohát lengették pusztai szellők
 'S várkoszoruzta fejét zsibbadt könyökére nyugasztván
 A' szomorú sivatagba miként nézett ki merően
 'S messze Araltónak látszott hallgatni zugását.
 Évekig így és túl azokon gyász gondolatokban
 Fárasztotta esztét 's ha talán vész harsoga által
 'S a' főveny' országát felvették szárnyai, akkor
 Ébrede álmaiból 's hullván gyér hosszú szakállá
 Zenge szilaj dalszót és a' zivatarba sohajta.
 Már század múlt el 's még nem jöve senki, az elmúlt
 Fénynek hajlékát romjaiban látni, sem útast
 A' vak eset 's bal sors meg nem téveszte 's az isten
 Nagy fogadást gondolt, így szólván végre magában
 „Ki legelőbb düledékeimet leborúlva köszönti,
 Teljesedésbe hozom háromszoros álmaít annak.
 Boldoggá teszem őt, fogadásom tartja 's ez így lesz!
 Szóla 's körül járdalt ő'r gond kísérve személyét,

A' rom .

'S mélyebben sűlyedtenek a' düledékek alatta.
 Múlt az idő, 's untig változtak benne zaj és csend.
 Sokszor az ősz Romhoz lemosolyga az égutazó hold,
 Fellegeket gyakran látott harczolni 's koronként
 Dúlva sötét vésznek ment által rajta haragja.
 Ő pedig ült egyiránt 's köhalmaj omladozának.
 De mikoron másod századnak folytatnak évei
 'S a' forró fövények' pusztáin nem vala szellő,
 Harmatot éj nem hinte alá, regtől pedig estig,
 Mintha világot gyujtana föl, heven égete a' nap —
 Ifju kalandor jött egy távol honni vidékről.
 Sors és a' szerelem nem hagyták béke' ölében
 Lennie boldoggá, nem harczok' fergetegében.
 Búva futott a' két hatalomnak előle, szívének
 Gondjaival 's hogy senki ne lássa, ez árva kietlent
 Választotta utúl. Mellytől nem rettege 's melly baj
 Annyi ezerből még egyedül vala hátra — halálát
 Vélte találnia itt. Lankadtan 's lelke szakadva
 Lép vala lassan elé 's lerogyott a' barna köveknél.
 Tüstént fekte' helyét meglágyította Romisten,
 'S ő, nemes Országok' feledett ivadéka, lakatlan
 Földön erőtelenül feküdt: vas fegyveri rajta
 És mellette, nehéz keziből elhullva heverték.
 Szelleme' tükrében feltűntek az álmok azonban

'S láta kies tájat dombbal változva 's virágok'
 Völgyeivel ; pásztor tanya volt , kis hajlak az ormon ,
 Kút csorgott tövinél , gyéren körülötte gyümölcsfák.
 A' ligetek' csendét patakok' csörgési vidíták ,
 Kisded bokrok előtt szökdelték fürge juhnyájak
 'S a' vezető ürünek mélyen hangzott ki kolompja.
 A' nyáj' pásztora ő , legkönnyebb póri ruhában
 Íjasan és balján teljes puzdrája zörögven
 Köztük járt egyedül , 's a' nyáj örvende urának.
 Ébrede most 's mit imént álomnak véle , való volt.

Legszebb pásztori táj közepett , már távol előbbi
 Gondjaitól , bámulva magán és mindenben , ott járt
 Nyájai közt , fiatal pásztor sors verte vitézből.
 A' vezető ürünek hallotta zörögni kolompját,
 Láta vidám ihait szökdelve legelni 's előtte
 Minden az álomtól festett tárgy' képe jelen volt.
 Így élt jó ideig. Gyakran megjárta virágzó
 Völgyeit , ormairól gyakran letekinte vidáman ,
 Távol az elsiető patakoknak lesve futását.
 Íja vad állattól 's nem erőtlen karjai védék
 'S kiktől búcsút vőn , embert nem láta határin ,
 'S elszánt lelkének mi öröm nem látnia embert.
 A' keserű osztály nem bántá : fája gyümölcsseit ,
 Nyája' tejét nem ohajtá el szomszédos irígység

'S méreg nélkül folyt epedő szomjának az ép kút.
 Villám nem keresé alacson kalibája' tetőjét;
 Béke' ölen egyedül állt az, nem lakva bajoktól,
 A' csend és nyugalom' gyönyörének hagyva tanyául.
 'S a' boldog, szerelem' 's bal sors' feledője, ilyen szolt:
 „Járj kies útaidon ligetemnek nyája 's tenyészszél,
 Völgy, te virágozzál és szellős dombja lakomnak,
 Folyjatok el csendes patakok, mérői időmnek,
 A' koszorús partok kebelén, hogy kelve, lenyúgva
 Vig csevegésiteket lelkem meghallja 's örüljön.
 Csak soha embertárs 's ember' szülője, az asszony,
 Meg ne zavarhassák ridegét e' néma magánynak.
 Nem soha emberi nép e' tájat látni ne jöjjön!
 Jobb társak nekem e' szédelő nyájak azoknál
 És e' néma mező 's fedezője, az égi derület.
 Vajha szemem még mindezeket láthassa sokáig.
 Vén fejem így e' béke tanyán fáradjon el egykor
 'S testemet a' völgy' harmatozó ivólái fűdözzék.“
 Szolt 's az üres levegő kebelébe fogadta beszédét
 És elenyészni hagyá a' térnek végtelenében.
 Így tölté az időt, ura és uralója magának
 'S éle remény- és vágytalanul, nézője futamló
 Napjainak; de soká nem tarthata békelakása.
 Lelke hamar betelék örömeivel az egyszerű tájnak.

Kis laka, nyája 's az egy környék, a' mindig egyenlő
Hajnalok és estvék unalomnak tárgyai lőnek.

Még az örök tavasz is, melly nem sorvasztva teleknek
Vészeitől ligetén folyvást zöldel vala, bántá.

A' kipihent szívnek megjöttek előbbi reményi,

Vissza kíváncsoztak tova pártolt vágyai: embert

'S emberlakta vidékkel kért a' pusztá magányért.

Mint partot haladó folyam' árja, zajogtak agyában

A' raj gondolatok 's nyugalmat lelmi hiába

Mentenek el, mind a' nélkül tértek meg urokhoz.

Egy vala még kísértetlen 's azt tenni megindúlt.

Elment a' Romhoz, leborult a' barna köveknél.

Ott elszűnyada és feltűnt a' második álom.

'S lát vala álmában bérczekkel büszke vidéknek

Sziklafejű csúcsát vetekedni egekkel; az erdő

Méla, borús folyosóival, és — hol az álmodozásnak

Szent országa van, agg lomboktól rejtve világnak,

A' hova ormairól forráshoz jára le a' vad

És egyedül zavará robajával az alkonyi csendet, —

A' titkos teremű völgyek megnyíltak előtte.

Bérczi sorok' hátán folyamok harsogva futának

'S a' hegy alatt szélt és hosszat meghintve falukkal

'S a' falu' népeivel, gyönyörűn zöld róna virított.

Közben egész tájnak látója, az uri lak állott.

Büszke toronyviselő tetejével messze, ragyogván.
 Ő pedig a' miket elláthat vala, völgynek, oromnak
 És ura leggyönyörűbb rónáinak, ébrede 's lelken
 Vágya' betölte után, az öröm' szilaj árja csapongott.
 Mint idegen földön hosszú utazásban időn túl
 Elmaradót, fiatal szolgák és szolga leányok
 Üdvözlék urokúl 's az imént bús ifju, lakója
 Pusztai kúnyónak, népes palotában örömmel
 Szálla meg és fényes pályát ígére magának.
 Ólaiban paripák, szél 's tűztől vemhes anyáknak
 Gyors ivadéakai tomboltak; 's kürt fegyverek álltak
 Termeiben, czélhoz repülő szolgálai vadásznak.
 Csúreit eltartó gabonával rakta meg a' nép,
 Lélekadó bornak tele volt nedvével az al bolt
 'S ménések és csordák legelének szerte, sajátí:
 Dús gazdát mutatott a' ház, urodalma hatalmast.

Nem volt késelem, vendégei jöttek; az ifju,
 A' tehetős gazdát szomszédok 's messze vidéknek
 Vándori látogatók. És ő nyílt kedvü barátja
 A' fiatalságnak, tisztelni tudója az érdem'
 Őszeinek, minden rendnél ösmert vala 's kedves.
 Háza szilaj kedvnek lett víg fogadója, kaputlan
 Udvari vendégért látszott mosolyogva kinézni
 'S szüntelen a' járt út hoza és vive látogatókat.

Gyakran az ifju sereg felment harczolni vadakkal
 És a' szarvas ünő és sok bogu híme, az ugró
 Zerge 's ki szellőként fut, az őzfi, lehulltak az íjak'
 Vesszejitől; 's ha ki sárga vadat, vén bojtos oroszlánt
 Kergete föl, ha szilaj párducz szökkent meg előttök,
 Vagy makevő kannak hallott robogása, erővel
 Állt az erő szem között 's ellent állása mulatság
 'S kéjvala szívőknek. 'S mi gyönyör volt inni patakból,
 És ha ki eltévedt, a' kürtszó lassu nyögését
 Messzűnnen jött szél' szárnyán elfogni 's utána
 Váró társainak fáradtan jutni körébe,
 Ott lejtős halmon pázsit nyoszolyára pihenni
 'S vígan elosztózván nem finnyás étkek' ebédin
 Hallani másoktól és mondani tréfa beszédet, —
 'S hány nyilat és mint vitt hátában el a' makevő kan,
 A' köszáli szökő mint hulla le szökte' felében
 Nyíl ütvén derekát, a' párducz merre osontott
 És az oroszlánnak fene bögésére ki rémült;
 Illyeneket hallván a' halmon látni terülten
 A' szél lábu bikát, hűvös források' ivóját
 A' hogy hátra vetett fejjel még mintha szaladni
 Vágyna, merő szemeit dőlesztve kinyúlik, eláradt
 Vére halálszerző sebből szívároga azonban
 'S a' rohanó lábnak nincs többé semmi hatalma.

Igy mulatának ezek 's a' bérczhát zenge utánok !
 Ha pedig a' vizes ősz 's zivatar nyargalta mezőkön
 Nem vala dísz többé 's a' kedv a' társas örömmel
 Szűkebb térre szorúlt, teremeikbe vonultanak akkor
 'S vagy tündér rege szón függöttek egy éltes ajakról ,
 Vagy vigadó dallal hallottak hárfai zengést ,
 Hol gyönyörű lányok' legszebbike horda piros bort
 'S a' szomszónak nevető kellemmel tölte kupákat.
 Végig mindezen a' szabad úrnak kénye csapongott
 'S kezdte hanyatlását. Nem elég volt lennie dúsnak
 'S játszani barátságot és látnia szolgálta szerelmet;
 Szívi rokont keresett 's szívet melly értte dobogjon.

Tág urodalmaiból egy hely vala kedves előtte,
 A' zárt völgy; ott ő kisdud halom oldala mellett
 (Vérlobogó volt a' halmon, zászlója halottnak)
 Láta ülő lánykát szomorú gondokba merülve.
 A' halovány bánat gyászolt szépséges alakján
 És leömlött hajait szabadon ragadozta futó szél.
 De gyönyörű fiatalság volt minden tagon és a'
 Bánat után sanyarú nyomait nem hagyta sötétség:
 Tetszett a' gyász és a' gyásznak szép viselője.
 'S már közelíte, verő szívvel, készítve vigasztó
 Szózatokat; de ijedt őzként fölrebene a' szűz
 'S merre borongós utczáit megnyitja az erdő,

Elvesze a' lemenő völgynek végében. Utána
 Hasztalanul sietett, nyomait sem lelte az ifjú.
 Így sokszor jöve a' völgyet 's a' völgyi leányzót
 Látni, haszontalanul vágyván az előle futóhoz.
 Honn az egész élet megfordúlt. Visga cselédi
 Kedvtelenül láták megtérni 's ha honn vala, búsan
 Ülni 's merőn és szótalanul távolba kinézni.
 Társai elhagyták a' tőlök vissza vonulót
 'S ő, egyedül a' völgy' szeretője 's völgyi leányé
 Nem vágyott rájok 's a' ház csendes vala és bús.
 Csak maga, a' háznak rémlelke, dobog vala benne
 'S hosszú sohajtás volt szívének néma beszéde.
 Majd hogy az olly sokszor látottat birni reménység
 Nem csalogatta tovább, elhagyta kevély laka táját,
 El gyönyörű rónáival a' bérz rengetegét is
 'S túl azokon szomorú düledéken lelte Romistent
 'S fáradtan leborúlt kövein 's jött harmadik álma.
 'S mit látott, mi kívánt tüneményt, melly ritka szeren-
 Állnia gyászdombnál látá a' völgyi leánykát (csét!
 Búja' siralmában, mint rég vala állni szokása,
 Majd hogy sejte tanút, félénk szaladásnak eredni;
 Ő pedig a' szaladót mint könnyű felleget a' szél,
 Űzte merész lábbal 's a' sír' környében eléré.
 Ott a' mint epedő ajakát hév csókra kinyitná,

Ébrede 's álmainak nyílt szemmel látta valóját.
 'S még kétlé, még féle, hogy álmodik és zavarában
 Szólni tudatlan volt; de örömmel látta leomló
 Fürtöket a' pihegő kebelen fodrokba szedődni
 Láta dicső szemet, a' léleknek mennyei tükrét,
 'S halla patak zengésű szavat, szerelembe merítőt
 A' szív hangjaival. 'S a' szűz, mint a' ki örömmel
 Futna 's marad, ha utól éré szeretője, örömmel,
 Két gyönyörű ajakat nyitva meg 's így szól vala hozzá:
 „Haj! boldogtalan én, mi kegyetlen kéz zavar engem
 Gyászom' napjaiban? 's te ki vagy, melly föld' nevedéke
 A'ki mikor jövök és mikor elmegyek, anda szemekkel
 Bánatomat lesed és könnyeimnek hulladozását?
 És nem hagysz egyedül lennem gyászomban az édes
 Testvérért, nem hagysz siralommal nála mulatnom!
 Őt nekem, a' gyönyörűt, egy atyától jó anya szülte
 'S ketten egy emlőről tehetetlen gyenge leánykák
 Függöttünk csecsemők. Remegő lábakkal egyenlőn
 Kezdtük az életadó földet tapdosni 's erőtlen
 Szókat együtt csevegénk (mondják) még gyermek ajak-
 Majdan serdülők, játékon nőve örömmek (kal.
 Társaivá, e' völgyhöz együtt járánk le virágért,
 Itten együtt fűzénk koszorút a' zsenge tavasznak;
 És gyönyörű volt ő, 's örömem 's öröm én neki, míg élt;

Most pedig itt hervad megemésztő pornak ölében
 'S árva keservimnek meg nem hallgatja nyögését."
 Így szólt a' testvér elhúnyt testvére' poránál
 'S szép feje megnehezült búval kebelére lehajlott.
 Erre varázsoltan vesztegle az ifju kalandor
 'S vétke' gyanújában csak alig vala szólani képes,
 Szólt pedig így 's mentő szavait mondotta rebegve:
 „Engedj meg, te keservim után megadója szivemnek
 Engedj meg gyönyörű, ne nekem, sok kellemeidnek;
 Mert csak azok ragadák hozzád tündéri erővel
 Lelkemet, és a' lélek után e' szolga tagoknak
 Késni lehetlen volt. Jöttem, mert kelle 's az észnek
 A' sziv' láz zaja közt nem hallott semmi parancsa.
 De ne legyen gondod, gyászodban senki ezentúl
 Meg nem háborgat: szent az mindennek előtte.
 Csak ha ki jósz, ha siralmid után haza térni megindúlsz,
 Engedd a' leghűbb szerelemnek járni nyomodban,
 Hogy veszedelmektől ójjon, hogy lássa szemednek
 Fényeiben sorsát mosolyogni; 's ha bánatod enyhül
 'S képes léssz ön búdon kül hallgatni panaszra,
 Akkoron elmondom, mi nehéz gyötrelmek emésztik
 Ifjú napjaimat, mint nem lehet élnem ezentúl
 Nélküled, és mi halál küszködöm csalfa reménnyel."
 'S úgy lőn, mint mondá. A' gyász' órái lefolytak

'S enyhült bánat után szerelemről halla varázsos
 Szókat az édes lány 's ellent nem mondhatta szíve;
 Abban az új vendég az örömnék nász seregével
 Megszállott 's az egész házat fölverte zajával:
 Győzve lön és oda adta magát szeretője' szívének.
 'S a' szomorú palotát, az urával buba merültet,
 Újra robaj tölté; a' fény bele szálla ragyogni,
 Mindünnen koszorús lánykák, velök a' vigadó nász
 Jöttek ünnepelő díszszel 's a' völgyi leányka
 Rózsa szemérmében gyönyörűn fellépe közöttök;
 És át hágtá rideg küszöbét, még gyenge menyasszony,
 A' nőtlen háznak 's örömet vive abba magával.
 Kedv vala künn és benn 's a' kedvnek tapsa körösleg!
 Mindennél inkább pedig éreze üdvöt az ifju
 'S a' szerelem' karján kipihent sok régi csapástól.
 Kétszer az álom után már látá világi szerencsét;
 De boldog vala most gyönyöreinek kútfeje háza.
 Évek után fia is serdült, szép mása virágzó
 Anyja' vonásainak, atyjának mása erőben;
 Új öröm és a' boldogság' hív záloga köztök.
 Jaj neki! hogy küszöbén túl hagyta csapongani vágyát!
 Várást és falukat ment látni 's azokban az élet
 Búját és örömét; 's vizsgálta tapasztala mindent.
 Egy népet lele, melly gyéren vala 's lelke törötten

Ősei honnában; mellyet megronta örökre
 Harcz és visszavonás. Termékeny ugarban ekéjét
 Hasztalanúl vezeté, nem örült munkája' díjának.
 Átok volt az egész földön. Másnak vete a' kéz
 'S másnak gyűjte képét. A' tőt más mosta veríték'
 Csöpjeivel, más itta borát nyugalma' helyében.
 Még az erős folyam is, melly gáttalan úton alá foly
 'S önként ontja szabad vizeit, idegennek adózott,
 Dús arany aknáját idegennek nyitta meg a' bércz —
 Illy népet látott, a' pártus népnek utóját;
 Láтта; de rajtok persa királyt és persa hatalmat.
 'S újra sötét gondok dulakodtak lelke' nyugalmán
 „Ím mi derék nép ez“, gondolta törődve, mi méltó
 Istennek képét a' nap' láttára viselni,
 Még is melly nyomorú, mint van rabigáig alázva.“
 'S már elméle hogyan gyűjtsön hadat, a' had után mint
 Tégye virágzóvá népét 's a' földet alatta,
 Őseinek földét. Komoran tért vissza 's tűnődve
 'S a' megijedt háznép alig ösmert szótlan urára.
 A' szép hölgy' kérelmeinek zárt keble ki nem nyílt:
 Régi vidámságát meg nem hozhatta szerelme;
 Gyermeke látásán örömes mulatása rövid volt;
 Honn vala honntalanúl: lelkét nagy gondjai bírták.
 Már had-gyűjteni ment, már társat idéze segédül

'S a' nép' harczának titkon forralta veszélyeit:
 De legelőbb az öreg Romhoz járúla tanácsért
 'S vágyaihoz képest még kére negyedszer is álmot.
 Új kérelme' szavát a' Rom hallotta haraggal
 'S engede, kényén túl adván 's fogadatlan az álmot;
 De nem vágyaihoz képest, azok ellen adá meg.

Álma kietlen volt, szomorú és pusztá sötétség.
 És nem láta, de borzasztó bús hangokat érte,
 Két roppant hadnak távol hallotta csatáját,
 Hallott szembe vivó sereget ordítva lehullni
 'S kard csengést, megütött paizson nagy dárda' törését
 'S úrtalanúl szaladó paripáknak bús dobogását,
 Végre halálhörgést 's zajt többé semmit azontúl.
 Majd kiderült a' táj és látta kietlen Araltót,
 Nagy Siva' bús fövenyein a' napnak látta lehúnytat
 'S haj mi nem úgy ébredt, mint volt nyugalomra menése!
 Álma' való képét látá és látta sötéten
 Fénylő fegyvereit, hű kíséreit utának.

Így kele fel 's mint jött, tova ment a' messze világba,
 A' hírben ragyogott fejedelmek' vég ivadéka
 Nőtlen, honntalanúl, fényes birodalma elesve;
 'S a' rideg országnak szomorún elhagyta homokját.
 Rom pedig ült egyedül és a' sivatagba kinézett.

A' SZKADÁRI LYÁNYKA.

Szerbus nyelvből.

Szkodra mellett, merre hűs Bojánnak
 A' fényes várt átövedzi habja,
 Szép szkadári szűz vásznat fejeirít.
 Arra hajtja nyáját a' juhászi,
 Hajtja nyáját és szól a' leányhoz:
 Szedd-fel vásznad, szép szkadári lyányka,
 Szedd-fel vásznad, 's fuss-el udvarodba,
 A' császárnak serge itt közelget;
 Felszedik majd vásznad a' vitézek.
 Vissza szól a' szép szkadári lyányka:
 Mit bohóskodol, juhász legényke,
 Asszony nem szült olly vitézt világra,
 Olly csikót nem ellett semmi kancza,
 Melly Bojánt átúszni tudja hozzám,
 'S öszve szedje vásznát a' leánynak.
 Míg ezek ketten imígy beszélnek
 Eljött a' nagy tábor hűs Bojánhoz,

Túlpartjára hűs Boján' vizének,
 'S átkiált a' tábornak basája:
 Menj-el innen, szép szkadári lyányka,
 Ménjeinket vásznaddal ne rettentsd,
 Hőseim ne ingereld szemeddel,
 Mert talállok olly vitézt hadamban
 Hűs Bojánt, ki hozzád által ússza,
 'S a' szkadári szűzet elragadja.
 De felelt a' szép szkadári lyányka:
 Istenemre! ozmanok' basája!
 Míg Szkodrában ifju hősök élnek
 Nem rémitnek engemet vitézid.
 A' vezér ezt hallja 's int azonnal:
 Hirdetője hangosan kiáltva
 A' vitézek rendét sorra járja:
 Szült e asszony olly vitézt világra,
 A' vagy kancza olly csikót ellett e,
 Melly Bojánnak által ússza habját
 És elfogja a' szkadári lyánykát?
 A' vitézek sorról sorra földre,
 Szem-lesütve barna földre néznek,
 Csak a' kincshordó nem néze földre
 Sőt így szóla bátran a' vezérhez:
 Szabad e a' vizet által úszni?

Szabad, hogyha isten tudnod adta,
 'S a' kincshordó tüstént hűs Bojánnak
 Gyors vizébe szöktet pej lovával.
 Szkodra' vára' szép szemű leánya
 A' mint látja a' törökfit úszni
 A' folyónak árjain feléje,
 Gyorsan öszve húzogatja vásznát
 'S fényes Szkodravár felé elillan,
 'S fut serényen anyja' udvarába.
 A' kincstartó sasként száll utána.
 Látja őt a' szép szkadári lyányka
 És magától elhajítja vásznát,
 Elhajítja a' mező' füvébe,
 A' törökfi tán leszállna érte,
 'S míg leszállna, ő tovább iramnék.
 A' vászonra nem néz a' törökfi
 Vászonért nem, szűzért izzad arcza,
 Ostorozza pej lovát keményen
 A' leányt hogy elfoghassa rajta.
 Elhajítja a' szkadári lyányka
 Érczből fűzött szép lánczát nyakáról,
 Negyven négy sor lánczát honyakáról,
 A' törökfi tán leszállna érte,
 'S míg leszállna, ő tovább iramnék.

A' nyaklánczra nem néz a' törökfi,
 Nem nyaklánczért, szüzért izzad arcza;
 Ostorozza pej lovát keményen,
 A' leányt hogy elfoghassa rajta.
 Elhajítja a' szkadári lyányka
 Gyöngyből fűzött szép lánczát nyakáról,
 Negyven négy sor gyöngyét honyakáról,
 A' törökfi tán leszállna érte
 'S míg leszállna, ő tovább iramnék.
 A' gyöngyökre nem néz a' törökfi,
 Nem gyöngyért, szép szüzért izzad arcza.
 Ostorozza pej lovát keményen
 'S a' szkadári lyányt elfogja rajta.
 Megragadja hókezét kezével
 'S a' táborba kényszeríti menni.
 A' leány őt bátyjának fogadja:
 Édes bátyám, ifju szép törökfi!
 Társaid közé ne vígy-el engem,
 Engedd, udvaromba vissza menjek
 Kedvesemmel jegybe járok én már,
 Kedvesemmel Szesztokrílovittyal,
 Borivóval, bortól lángolóval,
 'S a' csatákba bátran küzködővel.
 Félhetsz tőle kárt hozhat fejedre.

Engedj udvaromba vissza mennem
Én halálig bátyámmá fogadlak.
Nem hajol szavára a' törökfi,
Felkarolja pej lovára őtet,
Átövedzi háromszor övével
És negyedszer tarka kardkötővel,
'S vissza úszik hús Bojánnak árján.
És mihelyt a' víz' partjára ére
Földre szálla izzadott lováról,
Hogy kevéssé késvén' megpihenjen
'S csizmájából a' vizet kiöntse.
Míg öntözné a' vizet belőle,
Gondolat száll a' leány' fejébe.
Zabláját a' lónak megragadja,
Megfordítja víznek ellenébe
Megfordítja 's a' Bojánba szöktet,
Vissza szöktet hús Boján' vizébe.
Mig körül tekinte a' törökfi
A' leány már vizközépen úszott.
A' törökfi hűgának fogadja,
'S szent Jánosra és az égre kéri:
Égre kérlek, szép szkadári lányka,
Égre és a' szent Jánosra kérlek,
Jó pej ménem adjad vissza nékem.

Isten és a' nagy próféta légyen
 Esküvésem rettentő tanúja,
 Hogy nem leszek bántásodra néked
 Csak szép ménem' adjad vissza kérlek!
 Én halálig húgomma fogadlak.
 Testvér bátyád leszek én tenéked,
 'S zálogául a' testvéredésnek
 Száz arany 's még kétszer annyi lészen,
 'S újomról egy szép gyűrű, jutalmad.
 Büszkén vissza szólal a' leánya:
 Tán eszed ment-el, bohó törökfi!
 Nem fordulnék vissza már én
 Sem pénzed' számaért, sem gyűrűdért,
 Császárodnak minden kincsiért sem.
 Kész valék én bátyámmá fogadni
 Téged, 's kérni könnyező szemekkel
 Hogy ne vígy-el társaid' körébe
 'S nem fogadtál-el hugoddá engem
 Nem fogadlak-el bátyámmá én sem.
 Sajnos néked válni szép lovadtól
 Sajnosabb lett volna elszakadni
 Bátyáimnak egyetlen hugoktól.
 Udvaromba nyargalok lovaddal
 Udvaromból Szesztokrílovityhoz

Kedvesemhez, kivel jegybe járok.
 Hogyha a' hős vörös bort fog inni
 A' barátság' bor ivókörében,
 Fenn kérkedve társinak beszélje,
 Hogy szép ménjét hitvesétől kapta,
 Hitvesétől, a' ki azt vitézül
 Egy vitéz töröktől elragadta.
 A' leánynak gúnyoló szavára
 Méreg száll a' kincshordó' szívébe,
 Vérré festi orcáját a' szégyen
 'S szól és a' föld megrendül alatta:
 Melly hallatlan sors ez, oh nagy isten!
 Nem találni olly vitézt ezer közt
 A' ki engemet megcsalni tudna:
 'S im egy lyányka csal-meg szégyenemre!
 'S erre gyilkát öv megül kirántja
 És szívébe búsultan bemártja:
 Megfosztattam hogyha szép lovamtól
 Fosztódjam-meg gyűlölt életemtől.

SZ. J.

Karloviczen.

A' SASTOLL.

A' királyi palotában
 Már elhagyva , ősz fürtökkel
 Áll hős Toldi. Ifjak körzik
 'S egy közülök gúnyra is kel.
 Egy új sarkantyús vitéz ,
 Ki hegykén mindent lenéz.

Ej , te vén sas , de kopott vagy !
 Volt erőd be rút hamvvá lett !
 Nyom ruhád is , hagyd e' fénykört ,
 Már neked jobb kályha mellett ,
 Ott forgassd az olvasót ,
 Hagyd nekünk a' földi jót.

Toldi méri: ugy van , úrfi ,
 A' vén sasnak tolla is súly ;
 Érzem azt , azért segíts te ,

Köntösöm, vedd 's keblem tágúl,
 Azt ne bánd, hogy éktelen,
 Sok csatán volt már jelen.

A' király jön, hall 's parancsol,
 És az úrfi bár mint szörnyed,
 Köntösét rá adja Toldi;
 De alatta már is görnyed,
 'S addig nyomja két felől
 Míglen hamvként összedől.

Ez varázs! zug 's a' király int;
 De nyugtan mosolyg hős Toldi,
 És újaból köntösének
 Vas tekéket 's buzgányt húz-ki.
 Ősz van, itt hűs szél legyint,
 Megbélleltem egy kicsint.

KISFALUDY KÁROLY.

T I T O K.

Előmbe jössz setét képpel,
Zavart szined vegyes széppel,
Majd tűz borít, majd halványulsz:
Súgd-meg: örülsz é vagy busulsz.

Miért e' lesütött szemek,
E' húnyni kezdő kellemek?
Mért e' borongás arczodon;
Súgd-meg: miért zár ajkodon?

Mért homlokodon e' ködök,
Oszlatni bár erőlködök?
Milly sorsnak kelyhét ízeled:
Súgd-meg: mi bút rejt kebeled?

Másszor enyelgő kedvedet,
 Melly élteté szép szívedet, —
 Dalom szelíden esdekel —
 Súgd-meg: ki tépdese szélyel?

„Hagyj csak magamba borongnom,
 „Merengve titkos álmomon!
 „Mélyen temetve hordozom
 „Mit nem szabad kimondanom.

FOGARASY.

SPISSICS.

Mínoszhoz közelíte Spisics: Megdöbbene az Isten;
 'S székét 's pálcáját a' jövevénynek adá.
 Meg nem tántorodott, szennyetlen! monda, te tarts itt
 Törvényt, mint oda fenn tartani láta Szalád.

KAZINCZY.

A' TYRANN.

Virtus 's igazság zengtek nyelveden ;
 De gyűlölte mind a' kettőt szíved :
 Csak leple volt hatalmad bűneidnek ,
 'S szádban a' törvény átok leve.

Ezüstkehelyt üritett a' gonosz asztalodnál ,
 Kivül az ajtón sírt az üldözött.
 Még egy falatja volt az éhező szegénynek ,
 'S elrablottad azt ;
 Avúlt födél óvá még a' szelektől ,
 'S hideg vérrel hajtád ki onnan is.
 Hajh ! bujdosott az. Ősi lakhelyéről
 Sáppadt neje
 Keblében vitte kisdedét 's panasszát :
 Poroszlód azt korbáccsal ölte-el.
 'S te rád bízott e ezreknek boldogsága ,
 Hogy árulhassad pénzért véröket ?
 'S neked ád majd márványt 's nagy nevet a' hízékedés,
 O Rabló , sírodon?!

KÖLCSEY.

PHANTÁSIA.

Te játszì gyermek-élet'
 Rózsás öröm' világa,
 Melly egykor annyi drága
 Szent kedvek ált ígértél!

Hol, hol lebegsz mosolygó
 Tündéri képeiddel?
 Sok édes ingeriddel
 Tőlem hová enyészteél?

Hol vagytok égi Horák,
 Kik egykor őstanyámon
 Kedv 's béke közt vidámon
 Lejtőztetek körültem?

Hol bájitok' malasztja?
 Hol szép virágfüzértetek?
 Ó mit kívántok érttek
 Öröm' leányi tőlem?

Tarkúlnak a' virágok
 Im most is a' mezőkön,
 Zeng völgyeken, tetőkön
 Sok dal vigan 's szelíden —
 Szép a' tavasz valóban!
 De bár alakja kellő,
 Nem olyan kéllehellő,
 Mint volt a' gyermek-éden!

A' nap' dicső sugári
 Mint akkor, úgy ragyognak,
 Szellők is úgy susognak;
 'S kér enyhülést fohászom:
 De meg nem hűt, ha égek,
 A' lenge szél' hidegje,
 Sem a' nap' hő melegje
 Fel nem hevít, ha fázom. —

Láttam gyakorta délben
 A' kék eget borulni,
 'S vad lángviharra gyúlni,
 Hallám dőrejjit annak;

De nem sejtém, hogy egykor
 Létemre majd az undok
 Bú-vészek, 's barna gondok
 Illy rémesen rohannak.

Arany kor! édes elmúlt!
 Tündér hazád, — ha szélled
 Bajam, — mosolygva éled
 Fel néha képzetemben.

Csendes szomorra bágyaszt
 Emléke szép egednek —
 Fájl és könnyűk erednek —
 Mért? nem tudom — szememben.

Egyszer virít, csak egyszer
 Éltünk' öröm tavassza,
 Míg fejlenek, szakassza
 Rózsáit a' halandó.

A' gyermek' édes álma,
 Az Ifju' gyöngy szerelme
 Mind e' tavasz' kegyelme —
 Egek, miért mulandó?

SZEGÜR' ÁLMA.

Egy országban képzeltem magamat lenni, mellynek lakosit eleveneknek, érzékenyeknek, könnyen ingerelhetőeknek, 's szünet nélkül munkásságba találtam; untalan gyönyörűségek keresésében, 's kikerülésében a' fájdalmaoknak foglalatostkodtak, ezek voltak egyedül való Isteneik, Bálványaik. —

Az ország, mint sok más, elég kellemesnek látszott, vizcsatornákkal, mellyek termékenyítették, bővölködött — éghajlatja kellemes 's meleg volt, de felette változó, gyakori szélvészeknek kitéve, mellyek végveszéllyel fenyegették. —

Erkölcsei 's szokásai ezen országnak nem könnyen le írhatók, sem egészen tiszták, sem

éppen rosszak nem voltak, sokszerűség 's há-
tározatlanság, nagy mértékben látszott azokból:
nemes gondolatok, felette égő vágyások, buja-
ságra való hajlandóság, dicsőség szeretete, em-
berség, kevélység, szelidség, harag, egymással
vetélkedtek az uralkodás felett — 's gyakran nagy
lázzadásokat támasztottak; annyival inkább,
hogy ezen különös Országban minden jóvak
közösök voltak; semmi különös birtok nem
volt esméretes; 'és minden az egészre vitet-
vén, akármi cselekedet is csak köz akaratból,
's az egésznek megegyezése által történhetett.

Öt fő személy, kiknek egyedül volt hatal-
mokban a' külfölddel közösködni, az egésznek
akaratjára igen nagy befolyással volt; ezek ne-
vezettek érzékeknek, 's nagy erővel tetszetek
parancsolni, cselekvéseik egyetértésben látszo-
tak lenni némelly nagy urakkal, kiknek fortély
volt neveik, 's valami fő rangú asszonyságok-
kal, a' szenvedelmekkel, kik az ő sugallásai-
kat kíváncsin hallgatták, 's gyakran a' legerő-
szakosabb elhatározásokra voltak készek.

Hanem ezen szenvedelmek közt sok külömbség találtatott, némellyek nemesek voltak, nagyok, felemelkedtek, 's szép tetteket javasoltak, mások a' számosabbak, allyasok, községiek, gonoszak, 's természetek szerént roszt hajlandók.

Első tekintetre szomorkodva azt véltem, hogy ezen szerencsétlen Országnak uralkodása köztársasági, 's hogy úntalan a' pártosságok nyughatatlanságinak 's a' fejetlenség (anarchia) zavarjainak vagyon kitéve; de szerencsémre a' szenvedelmek legnemesebbikétől, attól a' ki mindig a' zivatarok lecsilapításában, a' békeség keresésében, 's az igaz boldogság feltalálásában foglalatoskodik, meg tudtam, hogy az igazgatás monarchiai; — hogy egy mennyből leszállott Genius által igazgattatik, ki isteni végzéstől arra van büntetve, hogy több vagy kevesebb évekig ollykor majd egy századig ezen Országba légyen zárva, 's az ő nemes mivoltánál illy sokkal alattabbi teremtések igazgasson 's a' mellyre ezeknek magaviseletjek számadása alatt

lévén, számkivetése ideje után nagy jutalmak, vagy büntetések várnak, mellyeket az Istenség fog reája mérni, a' szerént, a' mint magát ezen nehéz kormányzásban viselte. —

Nehéz kormányzásban! szakasztám félbe szavát. — „Nekem ugy tetszik, hogy ezen Genius, olly sokkal felemelkedettebb azoknál kiket kormányoz, hogy soha is akaratjában, akadályokra nem találhat; alatta valói nem lehetnek eléggé vakok, magokat hozzája hasonlítani, sem olly esztelenek, hogy neki ellentálljanak. Törvényei bizonyosan soha nem csaló jósolásoknak tartatnak, nem találhat egyebekre csak vakon engedelmeskedőkre, 's bámuló imádókra“. —

„Nagyon csalatkozol, felele vezetőm — ezen Géniusnak kit Léleknek neveznek, nem olly könnyű dolga mint képzeled. Az égne az azon végzése, melly nekünk adta, boldogságunk alapításáért, 's érdeme nevedezéséért kényszeríti őtet, mindenben a' mi minket érdekel részt venni; szorosán vagyon, testi — 's romlott mivoltunkhoz

kötve, szenvedést okoznak néki a' mi bajaink, kedvtelést örömeink; minekelőtte végső rendelkezéseit adja, mellyek az egésznek akaratját teszik kényszerűen ő meghallgatni az énekek szavát, figyelmezni a' szenvedelmek hangjaira, meg kell vizsgálnia szükségünket, éreznie ohajtásinkat, 's úgy tanácskozhatik arról hogy mibe egyezhet meg, mibe nem? mit kellessen eltiltani, vagy megengedni. Jere lásd őtet, légy jelen tanácsán, vizsgál meg udvarát; nagyon egyeseknek fogod találni mondhatom, mert mindnyájunknak jusa van a' jelenlétre, 's szólásra."

Ezen felelet, nevelte bámulásomat: hallgattam 's követtem vezetőmet; de nem kevés bajjal mivel némelly otromba lakosok, egy diaphragma nevű helyen, meg akartak tartóztatni, azt állítván, hogy itt fogom a' királynét találni. Mások kik nékem igen szomorú boldoknak látszottak azt mondták: „hijába jársz, a' lélek sehol sincs“, ezeknek bosszonkodva fordítottam hátat sajnálkozva tévelygéseiken.

Egy kis gyengéd, édesded, nagyon romános szenvedelem végtére megfogta kezemet, 's kényszerítve kért, hogy ki ne menjek egy más helyről, melyet szívnek hittak. Valóban a' bemenő, 's kijövőknak olly nagy tolongásokat is láttam ott, hogy azt az Ország munkássága középpontjának vélvén nem szándékoztam tovább; de vezetőm parancsolá, hogy kövessem, én engedelmeskedtem.

Nem soká nagyon félénk helyre érénk, hol egyesültek az ország minden részeiből utak, vizcsatornák. — Soha helyet nem láttam ennél világosabbat, 's a' hol még is bajosabb lett volna tisztán látni, a' tárgyakat. Éppen a' világosság sokvolta kápráztatta látásomat; mindennemű volt itt, nagyok, kicsinyek, egyszerűek, színesek, égő lángok, lobogó tűz, ragyogó fény, csillámló világ, szelid mécsek, szikrázó villámok, repdeső tüzek, 's ezeken kívül számtalan vágyások, 's szenvedelmek, kik tükröket 's prismákat forgattak, melyek minden pillantatban a' különböző tárgyaknak

ujabb , meg ujabb formákat, és színeket adtak. —

Ezen tündér fény miatt soha nem tudtam a' Lélek képét úgy elismerni, hogy leirhassam. Nem láttam egyebet, egy tiszta világformájánál, mellynek semmi hasonlatossága nem volt, a' többi szemembe ötlő létekhez.

Végre vezetőm, ki nevét görögül a' Bölcsesség szeretetének mondta, sok baj, 's figyelem után tisztán mutatott, a' lélek királyi széke mellett, két magas, nemes, de komor tekintetű asszonyt, mind kettőnek világos fáklya volt kezekben, egy harmadik öltözet nélkül egy alig látható tükört mutatott kezében, de a' melly bé volt fátyolozva. „Látod, szóla vezetőm, az okosságot, a' rényt, 's az igazságot; királynénk tiszteli, 's féli őket.“

Bennem is mondám bizonyos félelmet gerjesztenek; de ellenben ki az a' gyönyörű asszony ott túl, kinek tekintete olly bájos, beszédje olly édes, 's olly bizvást szól a' királynéhez. Égek őtet megölelni. —

„Elhiszem, ugy mond Mentorom, vissza tartóztatva, az a' bujaság, tetszenek néked kecssei, rettegj csaljaitól, bámulod a' rózsákat, mellyek koszoruzzák, de tekints lábaihoz“. — Ugy tevék: 's rémülve egy rengeteg örvényt láték a' honnan mély sohajtások tódultak.

Később a' Királyné körül egyenként észre vevém, a' Haragot, égő, 's mord szemeivel, a' sáppadt Irigységet, egy méreg töltött poharat tartott kezébe, melly örökké önmagára ömlött, 's egy tört, melly mindég magát vérzette.

A' Nagyravágyás, méltóságos volta 's fegyverei csillámlása által egy pillantatig kápráztatta szemeimet, de a' vér, mellyel bé volt mocskolva, borzasztott. — A' Fösvénység éppen olly nevetéses mint utálást gerjesztő formájú volt, rongy fedezte, sovány, nyughatatlan, ült egy nagy darab aranyon, mellyet hátmegől gyerekek pajzánon morzsoltak ki alóla.

A' trónus zsámolyánál egy asszony ült, 's mindent fel írt, a' mit látott 's hallott, de egy kis öreg jött késével ki vágni nagyobb részét

a' béírt leveleknek: könnyen rá ismertem az emlékezetre, 's az időre.

Sok szemeimet sértő tárgyakért vigasztalást nyertem, látván az erőt, mint gyámolát a' jóságnak; az igazságot erős kezekkel vissza ijesztteni a' vétkeket 's óltalmazni a' rényt — a' mérsékletet, nyugalmasan ellenállni a' vágyások zabolátlan rohanásának, a' szenvedelmek zivatarinak, és a' szelíd szerénységet, egy szegelyben a' rény, 's a' dicsőség ékesítésével foglalatoskodva.

De később leginkább vont a' figyelmemet magára egy magos asszony, biróságot mutató öltözetben, vonásai komolyok is szelídek is voltak; mindenki tisztelettel hajlott meg előtte, némelly pártoskodókon kívül, kik hijában igyekeztek megrettenteni — épen olly kevésse látszott azokra hajtani, kik körulte hizelkedtek mint a' kik megvesztegetni vagy elcsábítani igyekeztek — részre hajlás nélkül hallgatott meg minden kéréseket, minden panaszokat.

Előtte egy nem hervadható koszorú volt, háta megett állott egy fekete ember, képe irtóztató, 's fenyegető, kezében éles fulánkokkal szúrós ostor.

A' királyné, mindég figyelemmel nézte ezen tárgyakat 's nyughatatlankodva láttatott határozásai tétele előtt tanácsát várni ezen aszszonynak. „Imhol van, monda, vezetőm, az ország nagy bírāja, ez a' lelki isméret, retteg ettől fejedelmünk, örökké kell követni tanácsait, 's vele egyet érteni; 's ha ollykor történik, hogy egyenetlenségbe jönnek, és összevesznek, zavarba jó minden. Nincs többé tartalékja a' szenvedelmeknek, nem ismernek határt a' vétkek, 's fortélyok — egybe roskad a' lélek királyi széke, az ország, legnagyobb veszélyek prédája 's minden el lenne veszve, ha ez a' fekete ember, kit rémüléssel néztél, kinek neve a' megbánás, helyre nem hozná az arány-súlyt 's vissza nem adná az országot királynénknak, minekutánna durván megostorozza, rangját, 's származását tekintetbe nem véve.

De gyakran megakadályozva ezen igyekezetében azon asszony kit távolabb látsz, amaz örökké egyforma minden kijelelt vonás nélkül való ábrázattal, kellemetes, ambár súlyos lánczára tud mindent fűzni, ez a' megszokás: egyforma a' jóhoz mint a' roszhoz; helyesen mondta róla egy régi, hogy erőssé teszi a' vétkeket úgy mint a' rényt. Legveszedelmesebb benne, hogy eltudja némítani a' lelkiisméret szavát, akkor elvagyunk veszve remény, 's melegség nélkül. — Már most ismered országunkat, annak lakosait, udvarát, fejedelmét annak tanácsosait: közeledjél 's halj: sok mozgást veszek észre a' királyné, bizonyosan valami nagy elhatározásban foglalatoskodik, 's fontos rendelkezéseket téshen. — Félelem, 's tudni kívánás közt közeledém a' királyi székhöz; nem soká hallám a' nagy ravagyást mi kevélyen nógatta a' királynét, hogy engedjen kívánságinak, 's megegyezzen egy tettben, mellyet az ország felemelkedésére, 's előmenetelére igen hasznosnak lenni állított. Mellette

volt az önszeretet, ki sok nyereséget látott a' szándékban; éles hanggal bizonyította a' felfuvalkodottság, hogy nem lesz semmi akadály mellytől rettegni lehessen; — a' harag emlékeztetett bizonyos ugy nevezett megsértésekre mellyeket ez ország egy idegen hatalmasságtól szenvedett, 's mellynek az irígység hatalmát nem állhatta; sugva a' fösvenység nagy meggazdagodást ígért 's jövendőle az országnak — nem kedvetlenül látszott hallgatni ezen külömböző szenvedelmeket a' fejedelem, 's békételenséget, hidegséget mutatott midőn a' mérséklet, 's előrelátás eléállottak megmutatván kedvetlen oldalait, 's veszélyeit a' javasolt szándéknak; de az igazság 's okosság méltósággal költek egyszerre fel, elhatározott hangon mondván: a' cselekedet mellyre venni akarnak, igasságtalan, tehát hasznos nem lehet — a' királyné háborgott, a' lelki ismertet közelített hozzá, 's így szól: Nincs mit kétségeskedni, követned kell az okosság, 's igasság tanácsát; szünj meg a' csalfa szenvedelmekre hallgatni 's elnefelejtst

Confuciusnak mondását. — „A' gonoszoknak kihallgatása, már kezdete a' gonoszságnak“ — ezen szavakra, úgy véltem, hogy a' fényt, melly a' lelket körül ömölte szelíd pirulás fogta-el; hallottam ezen királynénak bájjal öszvehangzó szavát, mellyel parancsolá a' nagyravágyásnak, hogy hallgasson, 's többé ne szóljon igazságtalan szándékáról. — Látám továbbá a' bujaságot virágokat, 's gyümölcsöket ajánlani a' fejedelemnek, mivel Hymen 's az okosság társaságába jött a' lelkisméret mosolygott 's a' lélek elfogadta az ajándékokat, kevés idő múlva a' bujaság vissza jött, előtte léptek a' fortély 's némelly kaczer vágyások; vele volt a' rézségesség; gazdag kosarat mutatott, mellyre a' titok ujját száján tartva, sűrű leplet vont — a' lélek kísértetbe jött; de a' rény komolysággal visszataszította a' kosarat, sikóltással rejtezett el a' szemérem, enyelegve folytatta a' titok ajánlását, de fenyítő hangon mondá a' lelkisméret, egy hajdoninak ezen szavait: — Emlékezz az önnön szemrehányásokra, olyanok mint ezen

fáklya mellyet tartok, szét oszlatja a' homályt, mellyben a' bűnt, rejtezve lenni gondolja. — Szavára a' szemérem vissza jött, 's a' királyné hidegen parancsolá a' bujaságnak hogy távozzon.

Elbájolva a' miket láték 's hallék, mondam az engem vezető nemes szenvedelemnek. Imhol látod ezen ország igazgatása nincs olly sok nehézségekkel egybekötve mint gondolod. Megengedem hogy vagynak igen veszedelmes, 's szédítő szenvedelmek, nagyon csábító hibák, 's fortélyok, de a' lélek nincs mit féljen tőlök, ott van oltalmára az okosság 's igasság tanácsa, észrevételei a' mértékletnek, szeméremnek, fenytő intései a' lelki ismételtnak, 's a' megbánás félelme. Illy tanácsosokkal nem csalatkozhatik, 's bizonnyal mindég bölcs végzéseket teend; — én megvagyok nyugodva ezen ország boldogságán.

„Felette jókor örvendesz felele bölcs vezetőm, kevéssé igen kész vagy magadat elbizni. Nem kell semmit az első tekintetből itélni; vagy nagyon csalódom, vagy azon gonosz kis varázsló,

kit távolról jönni látok, sok zavart fog itt támasztani 's lehet, hogy nagyon szomorú, 's azoktól mellyeket látál igen különböző jelenéseket okoz.

Hogy hogy — kiálték — varázslók is vannak ezen országban. Igen is felele: vagyon kettő: az egyik jó, 's igen hasznos, 's ez a képzelődés; elevenít mindent, mindent szépít: megvallom, hogy nincs mindég tökéletes egyetértésben velem 's az okossággal, de megbotsátjuk néki tévelygéseit, mivel minket is bájol, 's szépít. Ha ide hagyna minden elveszteni kecsét, 's ezen ország pusztává válna; némelly száraz 's borongó eszek vissza taszítják, de ezeken nevetünk 's őtet mindnyájan szeretjük. Maga az igasság 's való, is ollykor nevetve reá bizzák magok ékesítések gondját, 's akkor annál szeretetre méltóbbak.

De a' testvére mellyet eszelősködésnek hívnak, a' legveszedelmesb minden ismeretes varázslók között: mindenüvé befurja magát mindenütt láthatatlan; azok kiken leginkább uralkodik legkevesbbé ismernek reá. Ezen varázsló

halálos ellenségem. Képzeld gyakran az én formám 's nevemben üzi legfeketebb gonoszságait, mindenféle ábrázatot 's alakot tud magára venni; tévelygésbe hozza a' lelket, megszedíti az okosságot, 's olykor, magát a' lelkismeretet is megcsalja. Én egyedül ismerem, üldözöm; de felette gyakran süker nélkül támadom meg; az én hatalmamnál fogva láthatóvá teszem szemeid előtt, nézzed közelít, 's készül gonoszságának uj jeleit mutatni."

Elbámulva ezeknek hallására arra tekinték, merre vezetöm mutatott, 's láték egy kicsiny asszonyt fején csörgő sapka volt, 's álorcza fedezte ábrázatját, köntöse, melly minden színű, 's nemű darabokból volt egybe toldozva tele volt zörgőkkel, éles hangjoktól csengettek füleim, ámbár azokat rajtam kívül senki más nem látszatott hallani.

A' sokaság közepette menve gyengén érintett kit kit csörgő sapkájával.

Oh csuda! ezen pillanatban szemeim előtt változott el mindennek formája. A' nagyra vá-

gyás dicsőséggé változott által — a' fortély rénnyé — a' bujaság boldogsággá; a' bosszuállás igassággá; érdemmé a' boldogság, tudománnyá a' kérkedő tudakosság — jótevőséggé a' pazérlás, bátorsággá a' vakmerőség, a' ravaszság politikává, a' félénkség előrelátássá, a' tettetés kegyességgé. — Ezen pillantattól fogva minden rendetlenségbe jött, 's felfordulva volt a' királyszek körül, minden fortélyok, hibák, minden veszélyes szenvedelmek elkábították a' fedelmet kiáltásokkal, tántorították csalfa, 's ámító beszédeikkel, megvesztegették csábító ígéreteikkel.

A' csalfa dicsőség szép reménnyel részegítette, a' bujaság felébresztette vágyásait, bátorságot ajánlott a' bosszuállás, a' fortélyosság az előrelátás gyümölcseit ajánlotta, kegyesség alakjában tettetés vezette pokol felé az eget mutatván néki.

Az okosság, az igasság szava el volt ölve kiáltásaiktól, a' rény, 's a' való félre voltak taszítva a' gonosz rágalmazás 's a' sértő csuf-

fondarosság által, végre maga a' lelkisméret elalélva a' puhaság karjai közt kit a' nyugalomnak vélt lenni csak gyenge, 's töredezett hangokon szólott; még is elég félelmet okozott a' léleknek, hogy tartóztassa, még kétségeskedett; de megjelent egyszerre a' hízeltetés csuszva 's tömjénezve. Ez a' fejedelmek méreg keverője, elkábítá a' királynét, áldozó füstjével 's gyászos mesterséggel majmolván a' közvélekedés hangját így szólott: Királyné, ne alj továbbá ellent, a' dicsőség 's boldogság várnak reád, engedj egész országod ohajtásinak.

Avval elhurczolá a' lelket, az őtet körülvévő puha örömmel vétkek, szenvedelmek karjai közé.

Hogy írjam le ezen siralmas gyengeség következeit, egyszerre zenebona uralkodott mindenütt, lázzadás, fejetlenség' prédájává lett az ország, erejét dühös láng emésztette, melly mindent elperzselt, kiszárasztotta vizesatornáit, 's egész lételének alája ásott, egy ragadó betegség terjedt el az ország minden részeiben sehol már segítség, semmi rend, semmi

zabola többé, a' tébolyodtság látszott ezen szerencsétlen országot igazgatni, 's végveszéllyel fenyegetni.

Bölcs vezetőm kétségbeesés közt volt — hol van bátorságod? mondék neki: sürgettem, mentsük meg magunkat, mentsük meg az országot, úgy hiszem még nem lehetetlen, amott azon árnyékban veszem észre a' lelkismeretet felébredni, rá ismer a' valóra: látom hogy közelít felénk, menjünk vele, ezen pillantatra vártam felele vezetőm.

Egyesültünk vele, gyorsan közeledtünk a' királynéhoz, a' való felfedte tükörét, a' lelkiismeret elészólítá a' megbánást, ki megragadta a' lelket, 's irgalom nélkül ostromozta. Ezen szerencsétlen királyné keserves zokogások közt vissza üle székébe, az eszelősség eltűnt, kiki vissza vette valódi formáját, 's minden vissza tért a' szokott rendbe.

Elragadva ezen új látástól, büszke, ezen jó kimenetelre mellyet magamnak tulajdonítottam elfelejtkezvén mellettem lévő társamról,

vezér segéd nélkül folytattam gondolatlan lépésimet, 's elhíttséggel merészelttem a' királyiszék lépcsőjire hágni, 's az okosság helyére ülni, mellynek helyét bétölteni véltem; de a' való elmosolyodva adta értésemre, hogy csalódom, 's hogy sületlenség helyére ültem, hangos, 's közönséges kaczagás követik szavait, 's azoknak megerősítésére a' megbánás felkelvén olly keményen pattogtatta rám ostorait, hogy magamon kívül rogytam öszve.

Szemeimet felnyitva egyedül találtam magamot ágyamba feküve, minden el volt tűnve, de örökre emlékezni fogok ezen különös utazásra, soha el nem fogom felejtteni azon veszedelmeket, 's keserveket, mellyeket a' sületlenség, 's eszelősség okoznak a' léleknek, eszemben fogom örökké tartani, Horatiusnak azon két versét, mellyet durva fenyítő ütései közt mondott.

BÁRÓ WESSELÉNYI MIKLÓS.

AZ ÉJFÉLI HÁZ.

Isten hozzád büszke város,
 Roppant kőhalom
 Isten hozzád, falaid közt
 Már nem nyughatom.

Melly után olly hön sovárgék
 Láttam fényedet,
 Lepke szárnyon elvigadtam
 Örömeidet.

Kerted' annyi bájvirága,
 Tündér szépeid
 Már nem vonnak 's rövid napod,
 Rövid éjeid.

Nincs szememnek mulatása
 Változásidon,
 Nincs szívemnek gerjedelme
 Csillogásidon.

Távol, halmon és vizen túl
 Sík tér' közepén
 Áll egy kis lak, Emma' háza:
 Oda vágyok én.

Ott busong az elhagyott lány
 'S olly hű kebele:
 A' hűség arany betűkkel
 Irva van bele.

Szép is, jó is, és szeret is
 'S rám epedve vár,
 E' kemény, e' hittelen szív
 Megtagadta bár.

Így tűnődik Dálnok Endre
 'S útat messze vált,
 Elhagy fényt és társaságot,
 'S zengő palotát.

Egyedül megy, és alatta
 Gyors alföldi mén
 Vág csikorgó hosszú pályát
 A' tél' mezején.

Víg faluknál, víg lakóknál
 Mégyen úta el,
 Nem mulathat, tova száguld
 Gerjedelmivel.

Ifjak híják, szép leányzó
 Várja 's hő kebel',
 Nem mulathat, tova száguld
 Szép reményivel.

Mintha hátra hagyni vágyna
 Önnön lételét,
 A' világot, és a' földet
 'S minden örömét:

Olly szilajon, olly elszántan,
 Olly bőszülve fut
 Hóvilágnál, holdvilágnál,
 Míg egy síkra jut.

És a' síkon pusztaság van,
 Hó és pusztaság,
 Csendes hajlék közepette,
 Benne mécsvilág.

De sem tőle , sem hozzája
 Nem vezérel nyom ,
 El van hagyva , eltemetve
 Mint a' fájdalom.

Sóhajt Endre , és az éjfélnél
 Tompán vissza zeng ,
 Félelemtől , és reménytől
 Aggó szíve reng.

Ott van , hallgat , és nem hall szót ,
 Néz , és senki sincs.
 'S nyílik — máskor annyi kéjre ! —
 A' megért kilincs.

Benn merengő nyúgalomban
 Egy leányka ül ,
 Könyökére hajlott fejjel ,
 Búsan , egyedül.

Vállain elomladozva
 Szög hajfodrai ,
 Haloványon elpirulva
 Gyenge arczai.

'S csendes tenger van szemében
 Melly egekbe néz,
 Mellyet dúlni már nem látszik
 Semmi földi vész.

Mellyben a' múlt, és jövődő,
 Álmát túkrözi,
 'S azt öröm' bú' harmatgyöngye
 Már nem öntözi.

'S mintha épen most vonná fel
 Álma' fátyolát
 Föltekint, 's az ifju benne
 Látja Emmáját.

'S szól: ah Emma csak magad vagy?
 'S a' lány nem felel.
 Emma, Emma hát nem ösmersz?
 'S a' lány nem felel.

Emma, Emma! messze útról
 Értted jöttem el,
 Elhagyám a' nagy világot
 'S értted hagytam el.

Emma, Emma! megbocsátasz,
 Angyal, úgy-e meg?
 A' megtérőt Emma' szíve
 Nem tagadja meg?

'S mint szoká, ölébe vonná
 Endre kedvesét,
 Csókjai közt lángajakkal
 Tenné esküjét,

De szemében a' leánynak
 Tiltó tűz ragyog,
 Mondhatatlan, melly velőkön
 'S lelken át lobog;

Melly reményt, és bátorságot,
 'S vágyakat megöl,
 'S a' halált, és sírba néző
 Bút támasztja föl.

Öszve zúzva, elcsüggedve
 Dálnok elborúl
 'S illy utósó kérelem foly
 Hűlő ajkiról:

Ah ha el vagy szánva 's nálad
 Nem lehet hazám,
 Szólj csak egy szót és ne nézz illy
 Lélek-ölve rám.

Ez nem engem, egy világot
 Tenne semmivé.
 Ah ne vess illy rémszemet rám,
 Ez nem Emmié.

Dálnok így szól, a' leányka
 Lassan rémesen
 Fölkel, nagy bú' súlyaival
 A' szép termeten.

'S mint rózsával temetett sír,
 Nyilnak ajkai,
 Vas kebelt is megrendítők
 Rezgő hangjai:

Késő! Késő! Dálnok úrfi,
 Elmulók korát;
 Nem hű az, ki várni hagyja
 Hű menyasszonyát.

Várva láttam a' tavasznak
 Nyíló kellemét,
 Várva hő nyárt és az ősznek
 Hulló levelét.

Most lakásom hideg és szűk,
 Szűk és szomorú.
 Benne éj van, és fölötte
 Téli koszorú.

Van-e kedved illy tanyához?
 Vagy bár lássd magad. —
 'S egy koporsót tár ki karja
 Szemfödél alatt.

És azonban súlyed a' ház,
 Mély sírrá leszen;
 Minden szellem éj'felén túl
 Alszik csendesen.

A' kis háznak súlyedtével
 Elhúny a' világ
 'S éj van messze a' nagy síkon,
 'S hó és pusztaság;

De középén féltemetve
 Áll egy kis kereszt,
 Rózsa színű lobogója
 Rajta lengedez.

Fejcsüggedten a' sebes mén
 Kötve tombol ott,
 Dálnok — a' sír' kebelében
 Halva maradott.

VÖRÖSMARTY.

A' BOLDOGÍTOTT.

Én szeretek, szeretetve vagyok, 's gyönyöréjeket élek—
 Úgy de hol? úgy de kinél? — Paphia, tudd te magad.

KAZINCZY.

SZERBUS NÉPDALOK.

1.

Titokban semmi nem marad.

Két szerelmes egy kies ligetben
Csókot váltva mulatott szelíden
Vélték senki meg nem látja őket.
De a' zöld rét megpillantá őket,
Megmondotta a' fejer juhnyájnak,
'S a' fejer nyáj gondos pásztorának,
Pásztor megmondotta egy utasnak,
Útas a' rév mellett a' hajósnak,
A' hajós megmondta csolnakának,
A' csolnak megsúgta a' folyónak,
A' folyó víz a' leány' anyjának.
'S átkozódva szólt a' szép leányzó:
Zöldelő rét, száradj-el örökre,
Nyáj, te juss a' farkasok' fogára,
És te pásztor a' Török' vasára,

Néked útas száradjon-el lábad ,
 Hordjon a' folyó el téged révész ,
 Rád hajó a' menykő szórja lángját ,
 'S lángját oltsad-el te áruló víz !

2.

Leányátok.

Kertben ül szép Szmílya varrogatva
 Dinnye-kertben szegfűvek között ül.
 'S hívja Szmílyát anyja vacsorára :
 Jer leányom Szmílya vacsorálni.
 Anyám! Szmílya vacsorálni nem megy
 Egyetek csak; rám ne várjatok ma,
 Vacsorátok nem jön most eszembe
 Szívemet mert nagy bajom kinozza.
 Kedvesem ma látogatni eljött
 És kertembe' szörnyű károkat tön ,
 Jószagú virágaim' letépte ,
 Munkámon a' selymet megkuszálta ,
 Átkozzuk-meg őt anyám mindketten :
 Tömlöcz légyen keblem a' kedvesnek ,
 Karjaim nyakára lánczok ,
 Ajkam szívja barna két szemét-ki.

3.

Hej, leányka, kedves kerti rózsám!
 Mikor nőtél, valljon mire néztél?
 Nőtél e te topolyára nézve,
 Vagy a' büszke karcsu nagy fenyőre,
 Avvagy én legifjabbik öcsémre?

Oh legény! te fényes szép napom!
 Nem nőtem én topolyára nézve,
 Sem a' büszke karcsu nagy fenyőre,
 Sem nem a' legifjabbik öcsédre —
 Hanem nőtem néked ellenedben.

4.

Estve fénylett fényes hold az égen,
 'S a' zöld rétet megvilágosítá.
 Rajt' legelnek két szép úri ménék,
 — Őrzik őket két szép ifj-urak,
 Bán Sztiépo és Kapetán Jóvo.
 Bán Sztiépo Jóvohoz imígy szólt:

„Melly szép, pajtás! a' holdnak sugára! —
 Oh melly boldog, pajtás, olly legény —
 A' kinek nincs messze szeretője;
 Fájdalom! nagy-messze az én mátkám!
 Elrothadna kendőm, kezkenőm is,
 Míg szépemhez érnék, a' nagy úton:
 Kendőm, hogyha vinnék benne szőlőt,
 Keszkenőm, ha könyvemet törölném.“

'S szóla néki a' Kapetán Jóvo:
 „Pajtás! én mátkám is jó távul van,
 De ha nékem mátkám jut eszembe,
 Nem tekintem, milly késő éjjel van
 Ménem sem, vagyon e rév a' vízen:
 Mégyek: úton por nem kél nyomomban;
 Mégyek vízen: 's hab sem zajg utánam.“

5.

A z álmatlan leány.

Álom gyötör, álom kinoz,
 Nem tudok nyugodni,
 Gondolkozván, édes anyám
 Hogy kihez fog adni.

„Menj, leányom! a' kecskéshez,

Jó dolgod fog lenni!“

Anyám, nem megyek kecskéshez,

Rosz dolgom fog lenni,

A' kecskés a' sziklákon jár,

Nyakát fogja törni.

Álom gyötör, álom kinez,

Nem tudok nyugodni,

Gondolkozván, édes anyám

Hogy kihez fog adni.

„Menj, leányom! — a' juhászhoz,

Jó dolgod fog lenni.“

Anyám, nem megyek juhászhoz,

Rosz dolgom fog lenni;

A' juhász az erdőben jár,

A' farkas széttépi.

Álom gyötör, álom kinez,

Nem tudok nyugodni,

Gondolkozván, édes anyám

Hogy kihez fog adni:

„Menj, leányom! a' kalmárhoz,
 Jó dolgod fog lenni.“
 Anyám, nem megyek kalmárhoz,
 Rosz dolgom fog lenni,
 Kalmár szerte széllal utaz:
 Nem fog haza jönni.

Álom gyötör, álom kinez,
 Nem tudok nyugodni,
 Gondolkozván, édes anyám
 Hogy kihez fog adni.
 „Menj, leányom! a' szabóhoz,
 Jó dolgod fog lenni.“
 Anyám, nem megyek szabóhoz,
 Rosz dolgom fog lenni;
 A' szabónak túje vékony,
 'S éhesek gyermekai.

Álom gyötör, álom kinez,
 Nem tudok nyugodni,
 Gondolkozván, édes anyám
 Hogy kihez fog adni:

„Menj, leányom! a' szántóhoz,
 Jó dolgod fog lenni.“
 Hozzá megyek a' szántóhoz,
 Ott jó lyányod' dolga:
 A' szántónak keze barna,
 De fejér kalácsa.

SZ. J.

Karloviczon.

FÉRFI ÉS GYERMEK.

Érettebb férfi vágyaink
 A' Styx révéig érnek;
 Gyermeki könnyü plánjaink
 Esthajnalra czélt érnek.
 Szél 's szirt rémít, ha csolnakkal
 Indulsz, bár szép a' reggel;
 A' gyermek méhe-ajakkal
 Csak a' jelen jön legel.

SZ. Á.

MDCCCXXIII.

Mikorra szűnsz-meg, végtire, sors, mikor
A' bús magyarra szórni gyötrelmeid'?

Mikor leszen ment harpyáktól,
Ah mikor ér valahára partra?

Olly lét találta e' gyönyörű nemet,
Hogy harczrivaj közt folyva le évei,
Ingott gyakortan a' magas tölgy
A' dörögő viharok dühében;

De egy jó isten végre megőrizé
A' végveszélynek bús ijedelmitől;
Nyugalmat óhajt, éltet — 's nincs más
Aegisze, mint haza-hív szerelme!

Nem lepke érzés, nem hiu mámor ez,
Van mért szeresse a' magyar a' hazát:
Minden nyomon, bátor hová néz,
Ősei, hősei ott nyugosznak.

Nincs eggy arasnyi föld hona' térein
Mellyen magyar vér nem folya ekkorig:
Ez íhleti Tokaj' tűzében,
Ez foly erébe Budánk' borából.

Azért kevély ő, hogy magyarok' fja;
Azért hazája kedvese, mindene,
Kivüle néki nincs szerelme,
Elete nincs 's ragyogásra kedve.

BUDAI.

H Á L A - D A L.

Egykor homályos érzetek' álmain
 Borongva lengett képzetim' angyala;
 Ömlő pataknál, 's berkek' éjén,
 Aetheri képek után epedtem.

Sejdtíve néztem térciden, Olümp,
 A' messze felhők' éjjeli táborát;
 Felém tündérszemek mosolygtak,
 'S isteni szózatokon hevülék.

Eltűnt az álom; és üresen maradt
 Titkos Valókért lelkesedő keblem:
 Nincs tündérkép, nincs lengé fátyol,
 'S Heszperi kert, 's ölelő Sülphída.

Ki hozza meg szép napjaimat viszont?
 Ki szenderít el rejtekem' alkonyán,
 Hogy lepkeként szép álmaimnak
 Rózsavirányi fölött lebegjek?

Hadd folyjon, Eros, háladalom neked!
 Te nyájas arcczal jössz, 's szeliden borúl
 Tündérbáj ismét berkeimre;
 'S Élüzion mosolyog körülém.

KÖLCSEY.

M O H Á C S.

I.

Sír vagyok, elhullott magyaroknak sírja, Mohácsföld,
 Melly vérből nevelek gyász telekimre mezőt;
 De ne pirúlj, oh honfi, azért eljőni sikomra,
 Hadgázolta határt látni 's az árva Cselét:
 Kart és férfi kebelt vive itt a' harczba magyar nép;
 Számmal, ölő lánggal győze az ozman erő.

2.

„Melly földéz, mi virágzó tér az öreg Duna' partján?
 Mellyen sárga kalász rengedez és buja fű.“
 Nyögve felel 's csak alig hallatva 's keservesen a' föld:
 „Hír temetője Mohács, a' magyar' átka nevem.“

VÖRÖSMARTY.

A' BÁNKODÓ FÉRJ.

Szatmárban egy kis csárda van,
 Trézsi asszony lakott ottan.
 Éjfél haján, bogárszemű,
 Kerek tagú! őz termetű;
 De jaj, milly szép olly csintalan,
 Rózsás ajkin pör untalan.
 Most kezde csak honn kis vitát,
 Csörül, pörül, ver a' mit lát.
 Férjén a' sor, ki szugban ül,
 Midőn illy szó harsog kívül:
 Jón a' tatár!
 Rémül, sír, fut, bujkál a' nép;
 De szép Trézsi hegykén kilép.
 Ó férjfitől hamar nem fél,
 Kivált az ügy ha nyelvre kél.
 Még harcztól lángzók arczai,
 Lejtnek hókeble' halmai,

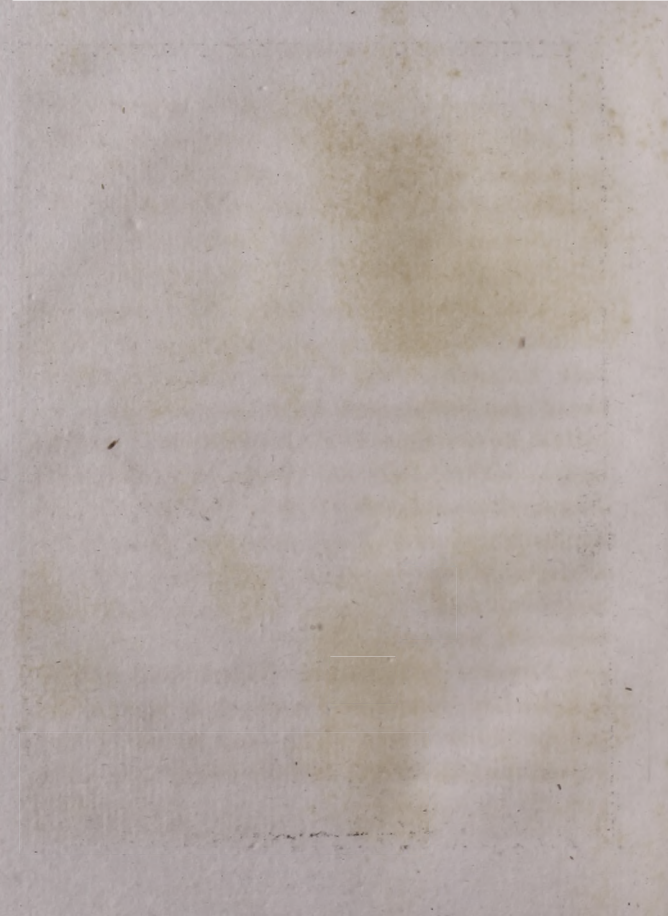
Midőn jön egy zömök tatár
Szívén zsákmány, szemén tűzár.
A' szép Trézsi kényére hat,
Nem kér soká, felé ugrat,
Derékban őt átöleli,
Magához lóra emeli.
Eltér 's öröm lobbantában
Rá rá pislog nyargaltában.
Búsúl a' férj szép asszonyán,
Utána néz mint vész után;
'S a' mint eltün, köny könyet hajt,
Sajnálná őt, és felsohajt:
Szegény tatár!

KISFALUDY KÁROLY.

Szegény Tatór !

Jos. Stiller sc.

OKOS JANCSI 'S BOLOND KATA.

N é p m o n d a.

Volt egyszer egy ember, a' kit Jancsinak hívtak: feleségét pedig, a' kit nem rég vett volt, Katának hívták. Ő igen okosnak, felesége pedig igen esztelennek hitte magát. Ugyan azt hitték közönségesen a' faluban is, annyira hogy, hol tréfából, hol igazán az embert okos Jancsinak, az asszonyt pedig bolond Katának hívák. Innen vala, hogy szüntelen is az ember a' feleségének mindent csaknem egy betűig megparancsola, 's ezt a' feleség mindég megcselekedé pontosan.

Egyszer ezt mondá Jancsi feleségének: „Hallod e, Kata! én kimegyek a' mezőre dolgozni. Mikor vissza jövök éhes leszek, készíts valami jó ízű ételt, és tégy hozzá egy pohár sert. “

„Jól van,” monda Kata „minden készen lesz.”

Mikor eljött az ebéd órája, elé vevé Kata az egyetlen darab húst, a' melly vala házánál, 's feltevé rostélyra, hogy megsüsse. Nem sokára pirulni kezdé a' hús, Kata melette ült egy villával, hogy megfordítsa.

„No márez mindjárt meglesz,” így szóla magában, „most lemegyek a' pinczébe sert hozni.” Ott hagyta a' rostélyt a' tűznél, kezébe vette a' nagy korsót, 's lement a' pinczébe, 's kihuzta a' csapot a' hordóból. A' korsó lassan lassan megtölt, 's Kata vigyázva lekuczoródott melléje, mikor egyszeribe eszébe jutott, hogy a' kutya nincs bezárva, 's hogy oda jöhetne a' tűzhelyhez, 's elragadhatná a' húst: és tüstént felszalada a' pinczéből. De a' menykő eb már valóban elvitte volt a' húst. Utána szaladott Kata a' mezőken keresztül. De a' kutya sebesebb vala mint az asszony, 's elvitte fogában a' húst. „Oda vagyok,” monda Kata, „mit fog mondani az uram, mikor haza jön?”

De majd azzal vigasztalá magát, hogy változtathatlan dologért nem kell búsulni, 's vissza ment haza.

Mivel sokáig futott volt, elfáradott 's lassu lépéssel ment haza felé, hogy kipihenjen.

Az alatt a' ser mindég folyt, mert Kata vissza nem dugta volt a' csapot.

Mikor tele volt a' korsó, kifolyt, lefolyt a' ser a' földre addig a' míg üres volt a' hordó. Már a' grádicson látta mi történt.

„Úr Isten,“ kiálta, „mit csináljak, hogy ne lássa Jancsi mind ezt a' mocsárt?“ Gondolkodott egynehány pillantig, 's eszébe jutott egy zsák liszt, melyet utolsó vásáron vettek volt. Azt képzelte, hogy ezt széllyel hintvén initt amott a' földre felszárasztja a' sert 's tisztítja a' nedves helyet.

„No szerencsés vagyok,“ monda „hogy ezt a' lisztet vettem: ugyan veszem hasznát mostan.“ Elment hogy ide hozza, de mikor oda ért, a' zsákkal a' korsót letaszította, 's abból is kifolyt a' ser.

„Hej,“ monda Kata, „soha egy szerencsétlenség nem éri egyedül az embert.“ Aztán az egész pinczét behinté lisztel 's gyönyörködött tisztaságában. „No csínos most a' mi pinczénk“ monda magában.

Délután haza jöve Jancsi. „No, feleség,“ monda „van e ebédünk?“ „Volt ám,“ felele Kata, „de megette az az átkozott kutya,“ 's elbeszélte urának az egész történetet.

„Kata Kata!“ monda a' férj „hogyan tehetted mind azt? Miért hagytad el a' sülő húst? miért hagytad kifolyni a' sert? 's hogy mázoltad el azért mind a' szép lisztünket?“

„Hej,“ monda a' feleség „magam se tudtam, hogy mi lesz a' következés; azt előre kellett volna mondani.“

Ekkor így szóla magában okos Jancsi: „Ha így viszi gazdaságunk' a' feleségem, már ezután nekem kell mindenre vigyáznom.“

Örökség által épen akkor kezéhez vett volt egynehány száz aranyt; azért így szóla feleségéhez:

„Lásd ezen szép sárga gombokat: iskátulába teszem, 's elásom a' kertben; de vigyázz, hogy soha közel ne menj hozzájuk, se kezed hozzájuk ne érjen.“

„Soha se teszem, Jancsi édes!“ felele az asszony.

Mihelyt elment az ember, jöttek a' házhöz egynehány földedény kalmárok, 's kérdezték az asszonyt, nem venne valamit a' portékából.

„Oh, igen is,“ felele az asszony, „vennék szívesen, de nincs pénzem; ha valami hasznát vehetnétek egynehány sárga gombnak, cserélhetnék veletek.“

„No hát,“ mondák a' kalmárok, „lássuk azokat a' sárga gombokat.“

„Menjetek a' kertbe,“ viszonzá az asszony, „ássatok a' helyen, mellyet én mutatok: ott találjátok a' sárga gombokat; nem merek magam oda menni.“

A' kereskedők oda menének, 's mikor látták a' sárga gombokat, mind elvitték 's nagy rakás tányért 's fazékat ott hagytak neki helyette.

Akkor mind ezt az edényt kirakta a' ház előtt. Mikor haza jött Jancsi, látta a' csuprokat, a' korsókat.

„No, Kata!“ azt mondá „mit csináltál?“ „Nézzé kend,“ visszonzá az asszony, „mind ezt az edényt kaptam, azon sárga gombokért. De nem nyultam hozzá magam. A' kalmárok magok ásták ki a' földből.“ „Feleség! feleség!“ monda Jancsi, „micsoda szép dolog ez! Az a' sárga gomb egész vagyonom volt. Hogy tehetted azt?“

„Hogy hogy?, visszonzá az asszony. „Nem tudtam, hogy nem jó lesz: meg kellett volna ezt nekem mondani.“

Kata egy pillantig gondolkodék, 's végtére ezt mondá urának:

„Hallja kend, Jancsi: azt a' pénzt majd vissza kaphatjuk, ha utánok megyünk a' tolvajok után.“

„Nem bánom!“ monda Jancsi. „Próbáljuk! De végy magaddal írosvajat 's sajtot is hogy legyen az úton mit ennünk.“

„Jól van!“ monda az asszony, 's elindultak. Jancsi hamarabb ment, felesége egy kevesse hátra maradt. „Nem tesz semmit,“ így szóla magában; annál közelebb leszek házukhoz visszatértünkkor.“

Felérkeztek azután egy hegytetejére 's ott olyan keskeny volt az út, hogy a' szekerek' kerekei elmenetben lesúrolták a' fáknak a' héját.

„Szegény fácskák!“ monda Kata, „ezeket ugyan elrontották. Alig ha megmaradnak.“ Szánta a' fákat, 's bekente vajjal, hogy annyira ne ártson a' súrlás.

Meddig ezt tévé egy sajt leesett a' kosárból, 's végig lekarikázkodott a' hegyaljához. Iliába kereste Kata, hova eshetett, 's azt mondotta: „Én utána nem szaladok: le küldöm a' másikat is, hogy ha az egyiket nem találom, meglesz a' másika.“ 'S leveté a' másikat sajtot. Mikor utól érte urát, enni kért ez a' feleségtől, 's ez oda adá a' száraz kenyeret.

„Hát mi lett a' sajtunkból 's a' vajunkból? “ monda Jancsi 's elbeszélé a' történetet a' felesége.

„Hát csak ugyan elment az eszed? “ kérde a' férj.

„De hiszen! “ monda Kata „hogymondhatja kend azt? Hiszen nem mondott semmit előre. “

Kénytelenek voltak tehát, száraz kenyérrel megelégedni, 's ekkor eszébe jött más dolog az embernek, 's így szóla feleségéhez:

„Hallod e, Kata! bezártad jól az ajtókat, mikor elmentünk hazul? “

„Nem én! “ felele az asszony, „hiszen nem mondott kend semmit se. “

„Nosza, hát most csak menj vissza 's zárd be, 's hozz valamit enni. “

Szót fogadott Kata, 's visszamenetelben azt gondolá: „Az én férjem nem igen szereti a' vaját 's a' sajtot: hozok neki szép nagy diót, 's aztán egy palaczk eczetet; mert ezt láttam, hogy néha néha ivott egy két cseppet belőle. “

Mikor haza ért, kulccsal zárá be az ajtót de kiemelé azt sarkából „mert“ azt mondá, „soha se vigyázhat jobban az ember valamire, mint mikor szeme alatt tarthatja.“ ’S elvivé magával az egész ajtót, ’s mikor oda jött urához: „No mondá“ most bizony nem tehet az ajtónkon senki legkisebb kárt is. Itt van, nézze meg jól, még nincs semmi baja.“

„Jaj, jaj nekem!“ monda Jancsi, beügyes feleségem van! Hát minek zárja be az ember az ajtót, ha elviszi osztán magával. De minthogy elhoztad már, hordjad tovább is büntetésedre.“

„Megteszem, Jancsi édes! Hanem azt ne kívánja, hogy vissza vigyem a’ diót ’s az eczetet. Elég terhem van már evvel az ajtóval: reá kötöm azt a’ zsákot ’s azt a’ palaczkot az ajtóra, hogy ne legyen olly nehéz.“

Ez ellen semmit nem mondott Jancsi ’s tovább mentek az erdőbe, hogy felkeressék a’ tolvajokat: de mikor belebb értek, ’s még se találták, ’s már már estelni kezdett, felmász-

tak egy fatetejére, hogy ottan töltsék az éjet.

Alig hogy felhágta volt, ime éppen azon kereskedők, a' kik után mentek volt ugyan azon fa alatt letelepedtek, hogy egymásközt elosszák prédájokat.

Le szálla halkan Jancsi, egynehány követ szedett, hogy le hajigálja a' csalárdok fejökre 's osztán megint felhágott. Mikor észrevették ezen leesett köveket a' gazemberek, csak ezt mondták:

„No már most majd virrad, mert hullatja már a' szél a' kénfa csapot. Kata még mindig vallán tartá az ajtót, de csak ugyan nyomta már szegényt a' nehéz terh. Ekkor azt gondolta, hogy talán a' diók olyan nehezek, 's így szóla lassan urához:

„Jancsi édes! le kell ejtenem a' diót.“
 „Most nem!“ felele a' férj. „Megtalálnának itten látni a' tolvajok.“ „Én, hallja kend tovább nem tarthatom,“ viszonzá az asszony.
 „Kénytelen vagyok, hogy leejtsem.“

„Csak hamar hát,“ monda Jancsi, „hanem lehet másképen.

Zörgést okozza hulltában a' diózsák 's a' tolvajok azt mondák: „Isten mentsen! esik már a' jégeső is.“

Darab idő alatt, későbbben, még is nehezek találta lenni terhét az asszony, 's azt monda urának: „Jancsi édes! én az eczetet is levetem, mert nyomja nyakam, szörnyűn pedig.“

„De hogy veted!“ felele az ura, „hisz így még inkább megtalálnának látni a' tolvajok.“

„En biz' Isten,“ monda az asszony, többet nem tarthatom! Lent van már,“ 's valóban, le is dobá a' palaczkot, 's kiömlött belőle a' mi benne volt mind az eczet.

A' tolvajok azt mondák: „Ejnye! de sűrű harmat!“ Végtére eszébe jutott még is Katának, hogy csak ugyan sem a' dió, se nem az eczet, hanem az ajtó nyomta hátát, 's így szóla lassan urához:

„No most majd az ajtót is lecsapom!“

De kérte az ura, hogy azt ne tenné, mert megtalálnák látni a' tolvajok.

„Még is már lement az is,“ monda Kata 's legöndörödött az ajtó olly iszonyú lármával, hogy felugrottak az igazságtalan emberek, 's nem tudván kimagyarázni, honnan legyen az a' rémítő dörgetés, elszaladának, 's ott hagyák mind azt az aranyt, a' mit elcsaltak volt az ostoba asszonytól.

Jancsi pedig felvevé elvesztett vagyonát, 's megismeré, hogy nem ritkán az együgyű oktalanság szerencsésebben jut illőjéhez mint sem a' ravaszság 's az a' számvető bölcseskedés.

VITKOVICS' MARADVÁNYAI KÖZÜL.

I) D A L O K.

I.

Mikor jön el az az idő
 Hogy lyány legyen legénynevő!
 Nem adnék én két szőkéért,
 Egy elkopott régi fillért,
 Egy fiatal barna legényt
 Száz aranyon is megvennék.
 Úgy de az én kedves Miskám
 Majd felejtém, kék szemü ám!
 Hadd legyen kék az ő szeme,
 Még is ő van a' szívembe'.

II.

Kis viola! szép virágom!
 Letörnélek, de mi hasznom?

Nincs kedves, kinek adnálak.
 Ha Laczimnak od' adnálak
 Ő egy kényes fejű legény,
 Nem hordna kalap' tetején.
 Hej! nem hord ő más bokrétát,
 Egyedül a' piros rózsát.

Szerbus után.

III.

Hajnallik már házam felett,
 Én még is a' falu mellett
 A' mint a' nap jól felsütött,
 Vevém puskám' és a' kürtöt
 Elindultam vadászatra
 Gondom lévén a' sok vadra,
 Mentem, mentem, mendegéltem,
 'S egy nagy hegyre hogy felértem,
 A' nap lement, estveledett,
 Szívem elkedvetlenedett.
 De a' hegynek oldalában
 Terepélyes tölgy' aljában

Szépen aludt egy leányka,
 Feje alatt fűnyalábka.
 Melyén egy pár galambocska,
 Ölén tarka szarvasocska.
 Ott maradtam éjszakára
 Lovam' kötém a' pányvára.
 Sólyom kedves madaram
 A' tölgy' ágára nyugtattam
 A' nyalábot elhordottam,
 A' lovamnak enni adtam,
 A' galambkát a' sólyomnak,
 A' szarvaskát a' kopómnak.
 Oda adtam, 's nekem maradt
 A' szép lyányka a' tölgy alatt.

IV.

Elindult a' legény messze országokra
 Nem talál utjában enyhe árnyékokra,
 Akad egy nagy tölgyre huzamos utjában.
 Mellynek tiszta forrás buzogott aljában
 A' viznek mentében egy özvegykét láta,
 Mellette egy leányt fürödni magába.

Gondolkozni kezdett mellyiket szeresse,
 Kettő közül kire szemeit vethesse.
 Addig gondolkozott, a' míg egyet gondolt,
 Meleg érzésében magában ekkép szólt:
 Jobb nékem az arany, ha kicsinyt kopott is.
 Az ezüsthél, ha ez újonnan koholt is.
 Megy az özvegykéhez, 's kezde barátkozni,
 Erre a' lány kezdé hazáját átkozni:
 Hazám! én rossz hazám! miért szokás benned,
 Hogy az ifju legény özvegyecskét szeret,
 A' megdült öregek az ifju lányokat, —
 Hogy a' m...ó hordja el a' vén csontokat.

V.

Énekelnék magamban,
 De kedvesem ágyba' van.
 Meghallaná, megbánná,
 Hogy nem szánom, gondolná,
 Hej pedig be fájlalom,
 Nincs nélküle nyugalmom,
 Szívben hordom én őtet,
 Mint anya a' kisdedit.

VI.

Szép leányka! anyád' szépe!
 Mért vert meg ő, miért tépe.
 Ha azt tudnám, kedves gyermek,
 Hogy a' miatt téged vernek,
 Mert te hozzád gyakran járok,
 Többször járnék még hozzátok.
 Hogy az anyád addig verne
 Míg a' házamhoz kergetne.

VII.

Kedves lyányka szeretnélek,
 Kebelemben viselnélek,
 Nem vagy sugár mint a' nád
 Kicsinynek szült az anyád.

Szeress engem derék legény,
 Majd magosra nővök még én,
 Kicsiny a' gyöngy 's nagy urak
 Viselik azt 's szép nyakak.

Nézd a' fürge fürj madarkát
 Alig látod a' tarajkát,

Még is fáraszt lovakat
'S lovakkal az urakat.

VIII.

Három leány egy kis kertbe'.
Rózsát ültete a' földbe
Egy legényke odaszokott,
Nyílt rózsákat lopogatott,
De a' lyánykák hálót fontak
Rózsák mellé elbújtak;
A' nőtelen belé akadt
'S a' leányok' rabja maradt.
Mind a' három lett birája
'S ítéletet hoztak rája..
Egyik, mondá, perzseljük fel,
Másik, mondá, kergessük el
A' harmadik kötözzük fel
De a' legény ekként felel:
Nem vagyok én arany tűzre,
Nem gonosz az elűzésre,
Vitéz vagyok, megérdemlem,
Hogy kötözzetek fel engem,
Egy zöldelő termő fára
Egy szép leánynak nyakára.

II. EPIGRAMMÁK.

Szerelem 's emberi lét.

A' szerelem' tüze van vízzel, van telve parázssal,
 Szemből könnyeket önt, lángokat arczra borít,
 Könyből lobbot vet, szemek égnék előntve parázssal,
 Arczok' lángjait is váltja fel izzadozás.
 Víz tűz hát elementuma a' szerelemnek: az ember
 Létele tűz, vízből összekeverten ered.

Lidi' sírja.

A' szerelem, ki előbb mindég örvendni tanított,
 Itt Lidi' sírja felett könnyeket öntni tanít.

A' féltékeny Olongyhoz.

Mért félted feleséged' Olongy! ha gonoszt teve késő
 Féltetni; tiszta maradt? féltetni ostobaság.

H o l d r a.

Csendesedik minden fényednél kellemetes hold:
Csak kettő dong, kong: a' szerető 's eszelős.

A z É s z.

Ölbe fogott kisebet, 's vele játszott Czenczike kényre,
Kérdezi férje: miért kedveli a' kis ebet?
Édes lelkem azért, hogy eszes, 's tolvajra ugatgat.
A' férj (épen jött egy gavalér) ugatott.
Édes lelkem ugyan, férjétől kérdezi Czenczi
Valld ki nekem mi hozott most ugatásra? az ész.

Z s u s k a.

Zsuska! te nem vagy öreg; lám barna szemöldököd,
orczád
Szép piros. Im melly jó, festeni ha ki tanul.

M a j t á r d i h o z.

Mit készítsz különös temetőt Majtárdi magadnak;
Majd minden temetőt eltemet a' nagy idő.

VITKOVICS.

V E S Z T E S É G.

Sír a' gyermek a' ligetben,
 Sír keservesen;
 Jaja bércezen völgyön elhat,
 Hosszan élesen.
 Én rideg helyek' lakója,
 Kit bűm arra vitt,
 Látva könyét, kértem tőle:
 Mért kesergsz te itt?
 „Ah, mond a' fiú zokogva,
 Szép madárt tudék
 E' bokorban, 's ím azt orzó
 Kezek elszedék.
 Melly titokban tartogattam!
 Alkonyon jövék
 Látni mindég, rejtve mástól.
 'S még is elvivék!“
 Szánlak gyermek, veszteséged'
 Én is érzettem;

Nékem is volt szép madaram ,
 A' kit vesztettem.

En is titkon , rejtegetve
 Fel - felkeresém :

Jaj de egy napon azt többé ,
 Mint te , nem lelém.

Hagyd-el a' bút , a' te károd
 Kisebb veszteség ;

A' liget nagy , más madárkát
 Lelsz te benne még.

Ollyan , millyent boldog hímje
 Tólem elrabolt ,

Nincs ligetben — a' világon
 Ollyan oh , egy volt !

NŐZSÉRY.

DAL A' SZELLŐHEZ.

Ing a' rózsa ott a' kertben;
 Ah vallyon mitől?
 Szellet az? Nem. Lágy sohajtat?
 De valljon kitől?
 Tőle, tőle leng felém
 Kinek ajkát érdelém.

Ott van ő a' kék hegyen túl
 Vágyva látni azt,
 Kit a' sors' kaján hatalma
 Tőle rég szakaszt;
 'S tán titokban könnyet ejt,
 'S engem váltig nem felejt.

Jőj te édes, gyöngé szellet!
 'S rám lehelj szelid
 Éltet! aztán ezt a' csókot
 Hókezére vidd;
 Sűgd meg néki bánatom',
 Kit kíván sohajtatom.

FOGARASY.

T Ü N Ő D É S.

Sötét az ég nyugot felé,
 Hová szemem tekint,
 Reménysugár nem jön elé,
 'S reám kedvet nem int.
 Nézem, — de óh nem láthatom
 Felém mosolygva csillagom'
 Kitűnni a' fellyül
 Úszó felhők körül.

Sikolt a' vész lakom felett,
 'S kéményem' ablakin;
 Egy felleget űz más felleget
 Szelek' gyors szárnyain.
 Por felleget kél az útakon,
 Ott a' nyugoti tájakon
 Kietlen éj borúl;
 Bús mellem elszorúl.

Üvölt a' szél, dördül az ég,
 Már zápor ömledez;
 Felhő szakad, belőle jég
 Húll, 's villám tűnedez.
 Az elnyiló felhő közön
 El el terül a' láng özön
 Reá vak éj borúl
 Bús mellem elszorúl.

Talán jön ő most, 's rémedez
 Veszek csatáiban?
 Talán sötétben tévedez,
 'S nem tudja merre van?
 Talán a' mennyi tűz lövell,
 Mind akkor újra szörnyed el,
 Új csattanás ha jó,
 Viszont meg döbben ő?

Óh! bár esőcsep' gyöngyiben
 Mellyére ömlenék!
 Vagy esti szellő képiben
 Elébe lengenék!

Szemét húnynám, ne lássa ő
 Villám midőn villámra jó;
 Ha dördül, 's ő remeg
 Hévcsókom lepje meg!

De merre tévedeztek el
 Ti büszke vágyaim;
 Hová tűntök — ki fogja fel
 Röpkülő csókjaim?
 Hajh! milly kétség lövell belém!
 Borúval érkezik felém,
 De ő nyugodt talán
 Más boldog' oldalán?

Vagy — óh kegyetlen gondolat!
 Míg szívem itt eped,
 Ő addig egy szebb ég alatt
 Vigan ül innepet!
 Míg én itt érte szenvedek,
 Elébe sírva reszketek,
 Ő messze tájakon
 Függesz édesb ajkakon?

Oszolj kétség' gyász fellege,
 Vad kínok szünjete!

Derülj reményem' kék ege,
 Várt kedvek jöjete!

Borúra támad tiszta fény,
 Kétség után jön a' remény.

Jövel, hozd idvemet,
 Vagy mondd - ki vesztemet!

SZ. Á.

S Z I G E T.

Honfi! ha fellépendsz düledék várára Szigetnek,
 Sírva ne említs szót sajnos eleste felől:

Ott ősz Zrínyi körül bátor daliái feküsznek,
 Gyenge panasz szózat bántja nagy álmaikat.

VÖRÖSMARTY.

D A L.

Rejtsd előlem kéjre lobbant

Szép szemed' sugárait!

Rejtsd előlem édes arczod'

'S lelked' annyi bájait!

Ennyi kellem' édenébe

Jobb nem is fellengeni,

Mint utána forró vággyal

'S csillapítlan érzeni.

Ah de késő! a' mit láttam

Olthatatlan bennem ég:

Eget lelni 's el nem érni

Hosszu kínra már elég.

'S mit használ az édes álom

A' forró szív' lángival,

Szebb valóra ha nem ébred —

A' szegény szív kétszer hal.

KISFALUDY KÁROLY.

A' K Ö L T Ó.

A' költőnek lángkeblében
 Kínos, édes érzelemmel,
 Melly derűlet 's alkony vív!
 Mondjátok-meg, o mi az,
 A' mi búban, és örömben,
 Kedv' 's keserv' pillantatában
 Itt ben habzik, itt ben küzd;
 'S mély titoknak fátyolában
 Mennyet 's poklot rejtve szó?

Nékem is pirult az élet;
 Mint tavasznak hajnala,
 'S milliom szín' pompájában
 Fenragyogva szállt felém,
 És feküdtem szép ölén,
 Szívtam kelyhe' balzámát,
 'S mért hogy a' legédesebb csöpp
 Fájdalommal elvegyülve
 Forra végig ajkamon?

Röppenj, röppenj szük Jelenlét !
 Keskeny nékem a' határ ;
 Mult, 's jövő tekintetemnek
 Messze, messze, messze int
 Ismeretlen szent haza !
 Hol vagy, ah, rendelve nékem?
 Nyugtalan szív merre vágysz?

KÖLCSEY.

ZRÍNYI, A' KÖLTŐ.

„E' lantot, koszorútlant bár VIOLÁJA' kezétől,
 Melly Szigetet zengé 's hősei' áldozatát —
 És e' rettenetes szablyát, sok erősnek ölőjét,
 Mellyre „ne bántsod a' magyart!“ jelszavam írva
 Zrínyi hagyom neked, oh haza! és gondjaidba ajánlom,
 Zrínyi az éneklő 's a' diadalmi vezér.“

VÖRÖSMARTY.

A' D É L S Z I G E T.

(Töredék 1826.)

E L S Ő É N E K.

Messze maradjatok el, nagy messze ti hitlenek innen!
Nincs kedvem sem időm mindennapi dolgokat írni:
Újat irok, nagyot is, kedvest is, rettenettest is
Egy kis gyermekről 's egy délszaki pusztá szigetről.

Szép volt a' gyermek, teli fürtű szőke hajának
Árnya közül szépek csillag ragyogási szemének;
Szép, de szilaj volt ő, szilajabb a' bérzi pataknál
És szabad és harczos, nehezekre, nagyokra sovárgó.
'S a' sziget áldott volt; kereken, mint egy teli hold, a'
Földövező tenger' viharos közepébe merítve
Képe hasonlító egy egész kis földi világhoz:
Itt hegyes, ott völgyes; keleten szikláit örök hab
'S fellegütő tetejét villámok' erőszaki járnák.
Ellenben kies és terein puha pázsitot éltet.
És ide néha kijár a' gyöngyök' tengere, múltó
Habjaival 's kis bokrok alatt elhagyja csigáit.

A' napot e' sík táj tisztán láthatja sokáig ,
 Látja , midőn távol hullám ágyába lenyúgván
 A' csendes vizeket mosolyogva köszönti utószor.
 Hév ellen délről , fagyok ellen az éjszaki félen
 Parti sudár erdők terjengő lombot emelvén
 Őrzik szép közepén tavaszát a' barna ligetnek.
 Itt élt a' gyermek , nem hitvány póri nevendék ,
 A' villám lelkű Etelének gyermeke. Tévedt
 Csónakon őt ide a' tenger hajtotta. Kilépett
 És úrnak mondotta magát. Elvette gyümölcsét
 A' fiatal fától 's megevé. Szomjában elitta
 A' forrás' vizeit. Néhol kis tarka kövekkel
 Játszva megállítá futtában az erdei csermelyt ,
 Hogy tóvá gyűljön 's bele ment délestre fürödni
 'S ott fürdött a' hév sugarakkal 's völgyi füvekkel.
 'S ép vala 's izmosodék ; de magában nyugtalan. Eljött
 Tollai' díszében 's dalt zenge az égi madárka ,
 A' magas erdőtől ordítva lejött az oroszlán ,
 Büszke szabadsággal megjárá partjait és a'
 Tengereket nézé , mint a' ki parancsol azoknak ,
 És hegyek és völgyek reszketve morogtak utána.
 A' gyermek bámúlt 's így kelt habozása eszének :
 Ím mik ezek hozzám képest ? Vagyon adva ruhájok
 'S én csupaszon járjak ? 's mi az a' nagy sárga vadállat ?

Nincs keze , nagy testét két láb nem bírja , hogy avval
 Égnek emelkedjék , még is melly büszke menése ,
 És ha üvölt , én is tartozzam-e félni szavától ?
 Illyet gondolván a' bércz' tetejére kiállott
 Alkonyodás' idején és a' csillaghoz így szólt :
 „Szép kis ezüst csillag, menj el , kérdezd meg az istent,
 Járjak-e meztelenül madarak' csúfjára , hogy a' dér
 És a' forró nap szabadon pusztítsanak engem ?
 'S én ki magamnak imént kivetődvén úr nevet adtam,
 Fussak-e a' vadtól , vagy nincsen-e istenem is , hogy
 Vadtól rettegjek 's körmét tartozzam imádni ?
 Szép kis ezüst csillag kérdezd meg , nincsen-e tiltva
 A' föld' titkaihoz félnem 's a' tengerekéhez ?
 Menj el igen kérlek 's adj hírt reggelre , ha megjössz.“
 Elmene a' csillag. Nehezültek tagjai a' szép
 Gyermeknek , míg szólt ; meghajlott térde , kezével
 A' mennyet keresé 's szeme a' kis csillag után járt;
 Föl nem kelt többé , ott nyomta szelíden az álom.
 Még aluvék , mikor a' hajnallal megjöve 's hozzá
 Így szólt a' csillag lágy szellemi hangon az égből :
 „Alszol-e még, te szilaj gyermek? kelj verd el az álmot,
 Hírt hozok istentől, jó hírt neked úrnak az ormon:
 Nyitva legyen neked a' természet' kincse, az a' hír.
 A' föld' titkaihoz, de nem a' nagy tengerekéhez

Férni kis elméddel mértékletes óva szabad lesz ;
 És legyen öltözeted felhőkből 's tiszta sugárból ;
 És ha merész voltál magad úr nevet adni magadnak,
 A' vad elől ne szaladj , vagy on istened , a' ki megőriz :
 Nem szabad a' vadat és körmét a' vadnak imádnod. "A'
 A' gyermek hallá e' szellemi szókat azonnal
 'S ébrede 's szőke fejét fölemelte zavartan az éghez.
 Szívere pesve köszönt a' kis csillagnak , az élő
 Istennek hálát örömében adózni felejte
 'S őt az erős isten meg nem büntette : mosolygott.
 Már mene a' gyermek 's halovány ködöt ölte magára
 És megszínesedék a' köd 's lön könnyű ruhává.
 Teste setét zöldben , két lábát fedte piros bőr
 'S tiszta fehérséggel díszlett kalpagja. Palástja
 Kék vala 's a' kiderült égtől játszotta le színét.
 Még csinos vala , nem ragyogó ; de ezüsti sugárt kért
 A' kis csillagtól 's csillámmal szegte palástját ,
 'S rajta kihímzé a' rétet 's a' réti virulmányt.
 A' napot is feljöttében megleste az első
 Sziklatetőn 's aranyát bőven hintette ki mellén
 'S rojtosan ép czombjain. Mennydörgeni kezdé : lekapta
 A' hegyi villámot 's villám leve mentekötője.
 A' mennykő leesék , buzogányúl vette kezébe.
 Gombja hibázott még. A' sík rétekre leszállott

És a' vissza menő tengert kísérve, vadászó
 Ujjaival kis bokrok alatt elnyomta csigáit
 'S gyöngyeivel raka sort mellén. Meglepte az alvó
 Kolcsagot a' tavakon 's tollát feltűzte lobogni
 'S játszani szellővel. Jött a' déleesti szivárvány,
 A' szigeten magasan kiterült szép boltja 's az erdők
 Végein a' mennyből földnek peremére lelépett.
 Ott termett ő 's a' kegyeletből lőn öve színes,
 'S szép vala és ragyogó 's daliás mint Bendegucz és Bál.
 Így fölkészülvén a' nagy tengerhez alá ment
 'S tükre lőn a' tenger. Látá fölbukni alunnan
 Hajnalodó képét, a' szörnyek' tábori láták
 'S úszni feledtökben bámulva megálltak előtte.
 Ő szilajon 's büszkén kissé a' szirtfokon állván
 Megmosolyogta magát és elfuta a' nagy özöntől.
 Így élt 's éjei csendesek és víg napjai voltak.
 A' síkot, hegyet és barlangit kezdte bejárni
 Megmutogatva magát madaraknak 's földi vadaknak.
 Mint egy kis pokol, úgy zúgottak az éktelen öblök
 Sok kölykes fene vad' moraját bömbölve magokból:
 Rajtok ment még is 's bántatlan tére közülök.
 Volt az oroszlánnál 's a' tigris' szörnyü tanyáján
 'S megszivelék őtet; de mikor neki bátorodottan
 A' vad kölykek után kezeit játéokra kinyujtá,

Gyilkos lánggá gyúlt szemeikben atyái haragjok.
 Hasztalanúl szólott, mentséget mondva; könyörgő
 Szózatit ordítás' dőrejjével nyomta el a' vad
 'S a' berekedt barlang mind inkább rettenetes lön.
 Már az oroszlán kelt, szilajon megrázta sörényét
 'S rendítő vala és iszonyú járása, körében
 Kölykeinek; feje mint egy domb vad fákkal övezve.
 A' gyermek futa és feledé hogy van buzogánya;
 Elfuta és bércznek völgynek szomorodva panaszlá
 Hogy szava hasztalan, azt az üreg lakozói nem értik
 'S hogy kivel itt napokat töltsön, nincs társa közöttök.
 Végre leült nagy fáradtúl egy szirt torony' alján.—
 Jobbján barna falak meredeznek, balja' felénél
 Tátogat egy mélység, feneketlen, fénytelen és bús:
 Tán kapuként szolgál a' túlsó földi világra;
 Lába előtt csemeték, jobb földnek bokrai nőnek.
 'S ím mikor e' szomorú körben kedvetlenül ülne,
 Szélkele bokrai közt 's melly közöttök sárga tövéből
 Zöld lombbal koszorús vékonydad szálát ereszte,
 Meghajtotta fejét a' szélben 's zúgani kezdé:
 „Hangabokor vagyok én, sok hangokat összefogó síp.”
 'S mind a' több csemeték zúgtak lassúdan utána.
 Hallgata a' gyermek, nagy lelki gyönyörbe merülve
 Hallgata, mint ki körül ének zendül meg az éjben

'S kedves távolból jő megszakadozva fülébe:
 Érti; de szerzőjét nem tudva epedve gyanítja.
 Így várt egy kissé; de tovább is rendre suhogtak
 A' hangos csemeték 's a' gyermek titkokat érté
 Tapsola és tombolt örömében. Gondolat ötlék,
 Új 's nagyot ígérő, békétlen eszébe; kiállott
 A' vak mélységhez 's le kiáltott tág üregébe:
 „Kelj ide forgó szél, kelj föl nekem ormok' urának
 És te sodorj sipot a' sok szózatú hanga bokorból;
 Hangabokor terem itt, sok hangokat össze fogó síp.“
 Szólt 's követ indított az üregbe nehez követ; arra
 Fölkele forgó szél a' földnek szinte beléből.
 Lenn vala még 's moraját már is hallhatta: üres hang
 'S tompa moraj volt még, de telibb és rettenetesb lőn
 Hirtelen és hogy elért az üreg' szájához üvöltve
 'S elfeketedve csapott a' legszebb hanga bokorra.
 Bús vala harcza szegény csemetének; sírt, mikor a' szél
 Örve hajába kapott, szomorún nyögdeltek utána
 Társi; de nyúgtalanúl várá a' gyermek; azonban
 El volt ütve magas feje már, kisodorva tövéből
 Hangos kérge: helyén pusztán és disztelenül állt
 A' nyomorú törzsök, csak imént fejedelmi nevendék.
 Héja pedig síp lett, azt a' szél vette magához,
 Meglyukgatta 's fölét beszegé pintyőke torokkal.

Szózatot és minden hangok' hamar eltanulója
 Lőn a' síp 's legelőbb a' szél így zeng vala rajta.
 Élesen és hidegen, bömbölve, visítva, morogva:
 „Hej! ziv, ziv zivatar vagyok én, fia a' zivatarnak,
 Forgó szél vagyok én, levegői fenéktelen örvény,
 Örvény a' földön, örvény a' tengerek' árján.
 Port eszem a' földből, iszom a' nagy tengerözönből.
 Meg ne dobáljatok a' köves úton gyermekek engem,
 Vissza dobok követ és szórok szemetekbe csoportot.
 'S elfutok és hegyen és völgyön ragadozva kerengvén
 Por, fű, és fa bolond lejtőre kerengnek utánam,
 Mint te szegény gyermek, kit megtánczoltat ez a' síp.
 Hajh! haragos zivatar vagyok én, fia a' zivatarnak.“
 Így zengett a' szél 's a' gyermek kénytelen ugrá
 Lejtőjét; de hamar buzogánynyal sujt vala hozzá
 'S a' szél a' zengő sípöt nagy ijedten elejté
 És futa gyermek elől, önnön sípjának előle;
 Mert a' sípba legott a' gyermek kezde fuvalni
 'S önnön hangjaival kergette meg a' lesülvöltő
 Forgatagot, melly mind inkább lejtőzve kerengett
 Föl meg alá egyiránt, és nem vala nyugta: dühödten
 A' tengerre csapott, még ott is utána sipolta
 Kergeteges hangját a' gyermek 's az tova zúgván
 A' vizet és lebegő halait felhőkbe sodorta.

Messze zavar színben látszott nyoma bércei folyam-
 Végre lelankadván a' nagy tengerbe merüle, (ként,
 'S égbe sodort vizeit 's halait meg vissza bocsátván,
 Nyögve kihalt tova, szintén egy más égnek alatta.
 Vad gyönyörűséggel nézett a' gyermek utána
 Háborodásának 's a' zengő sípnek örülvén. —
 Egy hangú vala még, rendítő, mint maga a' gyors
 Forgatag, a' ki belé legelőször üvöltve lehelte
 Szózatait; de tovább vágyott a' gyermek: akarta
 Hogy minden fajú állat hang sípjába szoruljon,
 Hogy mikor ő fuval, azt minden fajú állatok értsék,
 'S ím mi tevő lőn? egy vermet keresett ki, nagy öblűt
 Tér fenekűt rövid, és szűk végű sziklatorokkal.
 Ebbe vetette az állatokat, kiket anyjok elől, vagy
 Nem bírhatva velök, távol létőkben elorzott.
 Itt vala már a' borz, a' bolygó róka fiakkal
 A' buta medve kölyök, az agyargó tigrisi fajzat,
 Farkasok, és nyulak, a' levegő utazói is, a' már
 Tollasodó turolyúk, 's búsongó gyáva galambok.
 Mind a' mély kebelű fényetlen öbölbe lekötve
 Búsan együtt sírtak, vijjogtak, bőgtek, ugattak.
 Most jöve a' gyermek hurezolván két kis oroszlánt.
 Bojtosodó nyakaikra veté két karjait, és így
 Melléhez nyomván, az öbölhöz vitte le őket.

Ott azok éles üvöltéssel harsogva megálltak,
 Hasztalan: őket is a' zengő torok' alja benyelte.

Függő bérczek alatt a' tűztelen éjszaki tájon
 Árva kietlen völgy feküdt, vak honja az éjnek,
 Hajnala nincs annak, deleit nem látja verőfény,
 És ha fölül csillag megyen el, besötétedik arca.
 Fényt egyedül a' rettenetes villámok okádnak
 Árnyékába, az is közepét alig éri elalszik.

Mély pedig és undok: növényei barna harasztok,
 És nyavalyás kórók: tavait sár issza el, és a'
 Bokrosodó sás közt nehezen foly barna patakja,
 Fenn állt a' gyermek, mikor a' villámok ütötték
 Éktelen oldalait. Csak félig szürke homályban
 Nyílt meg az agg mélység: Köderesztő öblei, kormos
 Szirtei tornyosodó fejjel fölütődtek az éjből,
 Rajtok erőtlen rémalakok csapatozva borongván.
 Borzadt a' gyermek mikor azt szemlélte, féhéren
 Hagyta piros képét a' szívhez ijedve futó vér,
 Még is ohajtásit nem tudta előlni: kívánság
 Szállta meg a' mélység lakozóit hallani, látni.
 Háromszor megakadt elijesztő gondolatokban,
 Háromszor neki bátorodott, 's mellére akasztván
 Forgatagos sípját, a' rémek elejbe megindult.

Vékony szikla falak befelé horpadva keríték
 Mindütt a' völgyet: rólok nem léphete útra,
 Vissza tövökhöz tért, 's buzogánnyal rést töre rajtok.
 És beereszté a' napot, a' nap' déli világát,
 Mellyre midőn megbontakozott a' völgyi setétség,
 'S a' buta rém alakok szakadozva enyésztek, utána.
 Ment maga is, 's a' bűn fészekhez elére legottan.
 A' puha földből ott sívó ördögfi csoportok
 Büttak elő, undok feketén, és füstöt okádva
 Aprón, 's olly fölösen, mint a' rét' fűve tavaszkor,
 Vagy vízár' iszapos hagymányain a' serevény fűz.
 Mindezek a' fénytől nyavalyásan elesve heverték.
 Lába előtt, kiket ő legelőbb meglátva, csodával
 Néze, 's utálattal, szólván hozzájuk imígyen:
 Hát titeket ki vetett ide el? ti keservesek, e' sár
 Völgy' fenekébe ugyan kivetett el benneteket, hogy
 Olly sűrűen nőttök? szemetek mért gyűlöli a' fényt,
 Mellynek egyéb élő vigadozva köszönti derültét?
 Vaj! mi nagyon nyomorúk, nyomorúk vagytok ti, 's
 A' ti tekintettek. Még a' mit láttam azok mind (utálat
 Hajnali szépségek, napok, ékes csillagi rendek
 Hozzátok képest, 's maga a' rút béka virág szál.
 Mert csunya kis féreg fejetek van, rajta hajúl vad
 Tüske terem, 's feketék vagytok, feketébbek az éjnél,

Lelketek is feketén gőzöl ki belőletek, olly rút
 'Smelly sanyarú szavatok! de tovább mit késem? ez a'
 Szükséges nekem: elviszlek gödrömbe pihenni. (hang
 Síjzatok ott, hogy hangotokat sípomba fogadván
 Sípom után, legyen én fajotoknak is egykor urává,
 Így szólván kettőt lábánál fogva ragadt föl
 'S vissza felé indult. A' résre nyomultak azonban
 Sanda irígy baglyok, 's fényét elfogni sietvén
 A' bejövő nappal harczolva huhogtak előtte.
 Kétes fény vala már. Sietett a' gyermek, utában
 Szörnyen előtűntek már a' rém képek, előjött
 Sánta vak apjával 's inait kezdette harapni
 A' sárkányfi, de ő buzogányát vágta fejéhez;
 Az megszedülvén, rá ült, hogy rajta utazzon,
 'S im mi nagyon különös, 's könnyű vala visszamenése!
 Baljában viszi ördögeit, jobbában az izmos
 Mennykővel meghajtja lovát. Az nyögve pihegve
 Tántorog és a' rést keresővel szerte csatangol.
 Végre föl ért, 's szét kergetvén a' baglyokat, a' fény
 Országába kijött. Sárkányát vissza riasztá,
 'S hogy minden rút nép véletlen föl ne jöhessen,
 A' rést hasztalanúl, köveket halmozva bezárta,
 Ment és ördögeit zajgó gödrébe vetette.
 Minden hang vala már, szép még nem. Egy égi madárka

Sok színű, 's kecses, egy repülő kis tarka szivárvány
Szálla ragyogva elő. Fiatal még, 's gyenge, de szárnyát
Már bőven gyönyörű apjának tolla kiverte.

'S édesen és tisztán keltek dalolási: szerelme
Ő téres ligetén a' szép hajnalnak, az estnek
'S ifju virágoknak, vígan mulatoz vala köztök.
Ezt az epedt gyermek kergetvén szüntelen, egykor
Bokron elültében fáradtan fogta el, és a'
Sziklatorokra vivé. Ott az keseregve siratta
Régi szabadságát; de siralmán szíve megesvén
A' gyermeknek, ez ő hozzá így szóla szelíden:
„Ah madaram, szép kis madaram, ne zenegj te siralmat.
Tégedet én ez üreglakhoz nem veszni hozálak,
Dallani hoztalak el, 's ha sipom hangjába fogadta
Énekidet, tova ismét a' magas égbe bocsátlak,
Hogy legyen ott örömed, 's ha fölérsz istenhez, előtte
Meg ne gyalázz, hanem elmondhasd: a' gyermek imádód.
'S boldog, igen boldog, 's azt zengi: hatalmas az isten!“
Így szólván madarát egy kis csemetére letette,
Melly egyik oldalról az ünég nyilatára kihajlott,
Ott az megszállván, kis lyukra bezárta legottan
A' vermet gallyal, hantokkal is, és oda sípját
Úgy helyezette, hogy a' lyukat annak szája befogná.
Tüstént gödrének megterhelt gyomra kiadta

Hangjai' rettenetes zavarát a' hangafa sípon.
 A' mint a' komor éj' két fattya sivalkodik, és bőg,
 Mint fene mérge miatt ordít a' tigris, oroszlán,
 Fél nyöszög a' gyengébb, a' sas fajozási visítnak,
 Mind egyszerre süvölt, ordít, és nyög föl alunnan,
 És a' forgó szél erejével zúgva kerengvén
 Még a' csillagot is megtánczoltatja, ha nem fut.
 'S im mikor a' kisdéd szárnyas csattogva megindúl
 Zengeni, mint hallgat, mind elnémúlva nyugosznak,
 Csak maga bájosan, és tisztán zendül meg az ének.
 És a' forgó szél erejét is megszelidítve
 Földet, eget, tengert örömmámulatba merít el.
 Lejtve vidáman jó a' gyermek, vissza ragadja
 Dús hangú sípját, 's madarával az égbe hagyítván
 Teljes kedvében nem tud hova lenni szívével:
 Fut, riadoz, szökdél, 's meg meg zendítgeti sípját.
 Ifju madárka repül könnyű szárnyakkal azonban
 Hála', öröm' hangján zeng a' hajnalnak, az estnek
 S ifju virágoknak; szerelemmel repkedik ismét
 'A' hűvös árnyékban, 's víg napjai vissza kerülnek.
 A' vad csorda pedig fiait keseredve nyomozván
 Gyilkos erőszakkal kél völgyeken, ormokon, erdőn
 És az egész szigetet hangos robogása be tölti.
 Harcz zajog a' földön, harcz a' levegőben, erősek

Gyengék közt egyiránt, 's feddőleg néz le az isten.
 A' vadak a' vermet, fiaik hangjára sietvén,
 Fölverik, és kiki fajzattal megtölti tanyáját.
 Majd az erősebbek, dühöket fene méreg emelvén
 Borzasan és sanyarún a' gyermeket ölni rohannak.
 Az pedig ül, 's az ezer hangu sípot megzengeti köztök.
 'S im mi csodát támaszt! sűrűen csapatozva sietnek,
 Bátrak, félénkek, repülők, és földiek össze
 'S körbe sodortatván a' forgó szél' erejével,
 Megrohanása helyett dölös kényére kerengnek.
 Lejt az erős tigris, méreggel lejt az oroszán,
 Rázza fejét iszonyún, iszonyúan rázza sörényét,
 'S keble' tüzet égő tőrként hordozza szemében.
 Lejt a' vad kuvasz, a' sírok' bontója setéten
 Járja kerengőjét, könnyen szökdelve fölöttük.
 Lejteget a' párducz, 's agyarogva vonítja bajúszát.
 A' szörnyű kígyó csörgését megsziporítván
 Forgó társai közt testét karikába csavarja.
 Köztök erőtelenül a' kis sereg: ürge, 's egérség,
 A' nyavalyás nyúllal majd félig halva forognak,
 Aprózzák, törik a' tánczot, most lábra kel itt egy,
 Majd egy más esik el, 's estében is egyre kereng, mind
 Részegek a' síptól, a' sípnak forgatagától.
 A' lassú csiga is, melly gyöngyét kérni kimászott

Társaival, nyomorúlt, a' síp' sodrába kapatván
 Kénytelen új füveken czifrábban mászni meg útját
 Szinte az a' játék tűnik a' levegőben is: egymást
 Kergetik a' madarak, gonosz ölyv, vad héja, galambok,
 Darvak, apró csízek mind egy karikába sodorva
 Forganak: a' haragos sas leng feketedve fölöttük
 'S gyáva kerengését felhőkbe takarni sietvén
 Szárnya serény vágásaitól sebesedve nyög a' szél.
 A' síp hangja sötét földnek kebelébe is elhat,
 Onnan egy egy halmot rajosan fölvetve fejével
 A' síp hangja után két ördög tör ki, egész rút
 Szörnyűségében. Megeresztett madzagok ágán
 Hord az egyik száraz derekához övezve tizenkét
 Kormos ikert, a' legvásottabb kölykeket; és lejt,
 'S mind azok éktelenül lejtnek marakodva körében.
 A' másik maga jó bűnnel hízlalva kövéren,
 'S természetesen: Négy árnyékot vet teste, világnak
 Négy tájéka felé, ártalmast, 's lélek ijesztőt,
 Mellytől a' forrás fenekéig apadva kiszárad.
 'S szerte tavasz himzette mezők nyomorúltan elégnek.
 Lejt ez is, és a' fényt irtózáván, szinte lyukat néz
 A' föld kérgébe, úgy oda van nézése szegezve.
 És ebben lele kedvet, ezek látása voná a'
 Gyermekeket: Ő ragyogó díszében halmokon ülven

Nézte miként a' tarka sereg sipjának utána
 Járt a kerengőjét, most lassan, majd sebesebben.
 Félre nem is nézett. Ott egy kis lánynak alakja
 Lenge szelíden elő. Mikor a' vak sziklatorokból
 Megmenekedve szabad szárnyakkal evez vala égne
 A' kis tarka madár, első örömeke szülte
 Akkor ez édes lányt, a' légne tiszta fölében,
 És szellők nevelék füveken ringatva, 's virágok'
 Bíborain. Gyengéd tagait betakarni leszállt a'
 Csillagos esthajnal, 's szűz harmat téjjel itatta;
 Lelke pedig fény volt, az örök fény tiszta sugára.
 E' kisdéd remeket ég és föld látta foganni
 'S csendesen állta körül; maga a' napok istene hozzá
 Adta mosolygását, hogy kezdene szíve dobogni,
 'S a' szív bánatok', és örömek' forrása megindult.
 Volt fogadásakor a' levegőnek méhe fehér köd,
 Mellyből ő mint lágy kikelet rózsája feselvén
 Kellemes álmoként képessé kezde simulni,
 Végre fehér köde változván tündéri ruhává,
 Láng kele lassan elő, a' legszebb testi valóság.
 Lábai mint az öröm' zengése, lebegve röpülvén
 Teste kicsin súlyát hordozták mennyei bájjal;
 Arcza mosolygás volt, szeme' pillantása virág, kék
 Parti virág, mellyből mikor éjet kerget el a' nap,

Ifju sugárral a' leggyöngyébb harmatot issza.
 'S ezt a' sípba fuvó gyermek nem látta. Kifáradt,
 'S halmának döntötte magát. Harsanva kifordult
 A' síp markából: szemeit betakarta az álom.
 Tüstént a' két bűn földnek gyomrába lesúlyedt;
 Örvendvén, noha bágyadtan, fészkeibe siettek
 A' madarak, barlangba vadak, 's hús berki tanyákba.
 Össze zavart csontaik épülete szinte koczogván
 Vert hadként mentek sántító hosszú seregben.
 A' kis, lányka pedig végig lejtette letarlott
 Síkját a' rétnek 's eltűnt a' déli ligetben.
 Tiszta nyomán füvek, és sok színnel büszke virágok
 Hamvaikból gyönyörű lábát csókolni kikeltek
 És az elégett föld tavasz ékét vette föl újra.
 Még a' gyermek azontúl is sokat űzte csodáit
 'S napról napra vadabb szívüvé lön vad gyönyöreiben,
 Síkja csapás lett a' szigeten, maga rettenet, és gyász:
 Minden rendű lakók iszonyodva futottak előtte;
 Bujt a' csillag is, és gyász ködbe takarta világát.
 Egykoron ismét így gyötrötte az állatok' éltét,
 Jobbról gyenge nyögés jött szellő szárnyon azomban,
 Bája' hatalmától megcsendült lelke harangja.
 Arra tekintett, és látá a' lányka' lebegtét.
 Ajkai között a' hang bámultan elállá, rekedve

Megnémúlt a' síp, maga, mint ki az álom után néz,
 Néze merőn, 's feledett mindent, ébredni csak akkor
 Kezdve, midőn a' láng eltűnt a' déli ligetben.
 Milly igen édes volt első látása, mi hévvel
 Vágya, kiterjesztvén kezeit, szót váltani tőle,
 Testvér kellemei tova is bámulni, de ez ment,
 És a' gyermek előtt az egész természet üres lön.
 Újra sipot futt, és a' lányka is újra előtűnt,
 Nem maga, föltűnt mind a' sípnak szörnyetegeivel,
 'S rettege a' gyermek lánykáját féltve dühöktől.
 És az ezer hangú síp megnémúla, fuvóját
 Elhagyták az előbbi gyönyör, 's jó kedve csalárdúl.
 Nem vadakat keresett többé; de kíváncsi haraggal
 Bolyga mezőn, avaron, 's a' lánynak leste suhantát.
 Többször is így szigetét bujdosva bejárta, ohajtván
 A' kedves tüneményt, de nem azt, hanem élet emésztő
 Bús sírnak fenekén, rossz ebédnél lelte Halálát,
 Melly őt, fusson bár, valahára elérí bizonynyal.
 Mind a' többi Halál országos népek ölöi
 Száguldozva kimentenek a' nagy messze világra
 'S ezt hagyták egyedül hogy ez egynek lenne halála.
 Ült pedig anyja' setét fészkén a' sárga Halálfi,
 Némán, és siketen. Némán, hogy meg ne beszélje
 Senkinek is végét, siketen, hogy sírni ne hallja

A' nyavalyák' fiait, 's ha dicsőt kell rontani: meg ne
 Lágyuljon végén bár nemzet epedjen is érte.
 Písla világ bolygott szeme mély üregében: erőtlen
 Csontai zörgöttek lélek borzasztva, ha mozdult,
 'S gyászos enyészet volt vállára kerítve palástul.
 Szája kajanságtól vala halvány kékre beszegve,
 És csak alig takará sorait gyér barna fogának.
 Termete váz, szíve kő, horgas keze fojtani termett.
 Most is játékból abban gyakorolta hatalmát;
 Fojtogatá még a' levegőt is, 's lábhegyen állván
 Mint a' vízbe haló, sápadtan kapkoda szerte.
 Pusztá vidékénél nem látszik semmi is élő.
 A' mi teremne talán, fojtó párája előlné:
 Csak bürök, és keserű mérges' növevényi tenyésznek,
 'S köztök az éhes pók feketén és dongva csapongó
 Légynek, az eltévedt szunyogoknak fonja veszélyét.
 Legtova fenn bagoly áll, éjfélte öltözve magára
 'S durva jövődójét tompúlt huhogása jelentvén,
 Agg denevérek közt örvend a' síri homálynak.
 Fegyverek is vannak nagy számmal rejtve körében,
 'S minden féle segéd, rövid élet' vesztegetői
 Mint ugyan annyi gyilok fetrengnek az ifju kor első
 Vétei bokrosodó nyavalyákkal rakva: továbbá
 A' rút tobzódás' álomtól gyakran elorzott

Éjjelek állnak mind rontó fegyverre lapítva.
 A' sorsnak sujtó buzogánya is itt van, epével
 Nagy sebek, és kínok vagynak gombjára beírva;
 Láng sas az éh; a' szomj égő vér keblü oroslán.
 Maszlagi a' bűnnek, 's az irígység mérge, kigyóként
 Mardokló szégyen, 's a' késő bánat epéje,
 Gyötrelmek, haragok mind annyi segédi Halálnak
 'S szörnyegetek' képet viselik mellette ijesztőn.
 A' bús emlékezet szárnyas nyíl, melyet az elmúlt
 Boldog idők szaladó pártusként vissza lövelnek.
 A' komoly elmetörés kedves kín' kardja, setétlő
 Eles aczél a' vak kétségbeesés, lobogó tőr
 A' féltő szerelem: éget ha öl, ég ha nem ölhet.
 'S életek és örömek hervadnak szörnyü tüzétől.
 Nyílt verem a' vénség, bizonyos benyeléssel ijesztget.
 Mind ez együtt ha ki kel fogyató partjára Halálnak,
 Hol van az, a' ki setét gödrébe ne dőljön előtte?
 Eldől! el! bár a' nagy eget verdesse fejével
 'S lába nehézségét poklok' mélységei nyögjék
 A' gyermek mikor ezt látá, elfagytak agyában
 Minden gondolatok, kebelét megcsapta hidegség,
 Lélekezése fogyott. A' sír szélére legottan
 Vissza szökék 's szabadabb levegőből néze le hozzá.
 Látta midőn az fegyvereit ragadozta soronként

'S még nem igen bírván, agyarogva hogy áll a közöttök.
Éhes lőn az alatt, lebukott térdére, 's marokkal
Ette föl a' sanyarú földet, nagy bőven evett föl,
Mintha magát avval mélyebben elásni kívánná.
A' gyermek pedig elmene és hol sűrű szövessel
Fákra fut a' juhszalag, lógó fürteikbe fonódván,
Hajlékony kötelet készíté ügyes keze abból.
Most neki bátorodott, 's ellenségére lesujtá
A' súlyos buzogányt; szédülve ledőlt ez azonnal
'S hosszan, erő nélkül leterült a' síri magányban.
Akkor alá ugrott győzője, nyakába vetette
Nyers ihszalag kötelét ki huzá a' hurkon az ürből
'S vitte tanyája felé. Megszűnt szédülni azonban
'S ellenkezni akart a' sírfi; de kötve, nyakánál
Fogva huzá őt a' gyermek, nem tudva kegyelmet.
Nem maga jött pedig, útja felén egy anyátlan oroszlán
Látva dicsőségét, leve kísézője nyomának,
És a' nem siető rabnak mardosta bokáit.
Melly jól jött, mi kívánt történet az ormok' urának!
Egy kedves helye volt, halom,álmai halma gyakortább
A' csend éjjelein. Maga állt az róna mezőben
Villámtól mentem, 's zivatartól meg nem üvöltve.
Fennyen emelkedvén egy idős tölgy déli tövében,
Domboru zöld tetejét futamó árnyékival őrzé.

Itt az örök tenger moraját, harsogva leomló
 Hegyvizeket kellő vegyületben hallani. Távol
 Látszanak innen azok, 's a' szem' játécai rajtok
 A' patak is, melly nem tova fut, csörgése zajával
 Lombuhogásba hal el, 's tündér álmra vet ágyat.
 Dél vala, 's a' gyermek fáradtan jött ide most is
 Új két társaival. Veszedelmes rabja fatóhoz
 Kötve alatt állott, maga fenn ült, 's a' kis oroszlánt
 Könnyű szelídséggel simogatván csalta magához,
 És alutt, lankadt testét hamar érte nyugalma,
 'S ezt hamar érte csapás. Minek alszod el a' napot? Így
 A' komor éj, 's felhozta setét országa' hatalmát (szólt
 Küzdeni a' nappal. Minek alszod el a' delet? Így szólt
 A' dühödő éhség. Hova léssz munkátlan eszeddel?
 Szólt a' fergeteg, és elment harsogva fölötte.
 Háromszor dördült, 's föl nem kelthette az ég is.
 Csend lön azon közben, 's a' gyermek alutta veszélyét.
 Hív szellő jöve távolból, 's egy hű szeretőnek
 Hordta sohajtását. Fáradtan elére ez egykor
 Széphez; de hideg kebelétől vissza veretvén
 A' nagy tengereken bujdosva kereste halálát
 Most ide lengedezett, 's szomorún a' síphoz ütődvén,
 Annak torkolatán elhalt a' gyenge sohajtás.
 Tüstént megcsendült a' síp, nem gyilkos erővel,

Lassudan és gyengén csendűle meg a' szerelemnek
 Lágy epedéseivel híván a' gyenge leánykát.
 'S eljőve az mosolyogva, nem is kísérve vadaktól,
 Szép maga jött el csak; de Halál' karjába kerülván
 A' dombnál ragyogó lelkét oda vesztve rogyott le.
 Őt a' durva halálfi midőn rontotta, kegyetlen
 Kő szíve megmozdult hangos kopogásra, mosolyga.
 Mint lehetett, 's lelkét nagy örömmel nézte kezében,
 'S nézte szelíd almát, mert csak szendergeni látszott,
 Még csak alig szünnén pihegő kebelének ütése.
 Kellemesen nyugodott mint egy kis habhalom, elmúlt
 Fergetegek' partján, meg sem ringatva szelektől.
 A' kis oroszlán ezt békén nem nézte: hatalmas
 Ordítással ütött a' sírok' gyilkos urára,
 'S fojtogató kezeit szilajon kapkodta fogával.
 Ébredde a' gyermek. 'S így tűnt a' lányka szemébe.
 Ott termett, kezeit rokonúl illette kezével
 'S monda szelíden: „kelj, ébredj szavaimra leányka.
 Én vagyok itt, 's édes húgomnak mondalak ébredj“
 Nem kele az. Sípját rendíté, hasztalan azt is
 Szörnyei föltűntek, de nem a' kis lányka: Halálft
 Kérte utóbb, siketen, 's némán, és vissza tolólag
 Alla az, a' ragyogó lelket markába szorítván.
 'S ríva, nehéz szemmel nézett rá a' fi oroszlán.

Akkoron a' gyermek gyilkos rabjára rohanva
 Harczot kezd vala, és harczolt vele három egész nap.
 Rettenetes kopogás hallott a' domb' tetejéről
 A' mint a' csont váz' tetemét buzogánynyal ütötte
 Szüntelenül, 's az még sem akart engedni; de végre
 Össze rogyott rossz csontaival; a' gyermek erőt vőn,
 Elragadá vad körme közül a' mennyei lelket.
 És megadá ismét a' lánynak, epedve, ohajtva
 Lesvén szemeivel, mint fog meg nyílni az élet,
 'S nem lese hasztalan: a' kis egek megnyíltak előtte.
 Nem sok idő haladott, testvérek lettek, enyelgők,
 'S kedvesek egymásnak. Folyamoknál játszva elülvén,
 Gyakran együtt versent suttoztak az esti szelekkel,
 'S a' sudamó halakat lesték kis tüske horogra.
 Vagy madarat szedtek, vagy együtt telepedve virágos
 Pázsiton a' fejeikre hajolt fa' gyümölcseit ették.
 A' tengerhez együtt jártak, szedegetni csigákat,
 Vissza együtt tértek bérczekre, fenyérre, ligetre.
 Nem feledék az erős istent: leborulva imádták
 Napkeletén, és napnyugotán, 's a' fergetegekben
 És az erős isten kegyesen nézett le reájok,
 És szűnyadni hagyá őket, szűnyadni az érzést,
 Hogy míg az ifjúság zsendítő napja derülne,
 Gyermeki szíveiket kora gond ne gyötörje 's tilos vágy.

Nyugszanak. Arczaikon boldogság' álmai tűnnek
 Szűz ragyogásban elő nem háborgatja szerelmek'
 Ostroma szíveiket, nem sejtенek átkot az élet
 Gondjaiból, az ohajtások, 's a' csalfa remények
 Kinjai, és ezer indulatok' hada, mint ugyan annyi
 Fergetegek mélyen kebeleikbe teremtvé nyugosznak,
 'S boldog időtlenség árnyéka borítja be őket.

Mennyi zavar, mi veszély, ha csatára kiszállanak egy-
 Majd ha setét örvényi köze iszonyodva tekint le (kor,
 A' szív, 's a' sebes ész szárnyát felhőknek ereszti
 És mikor azt mélység nyeli, ezt szédíti magasság,
 Hol vegyen akkor erőt, hol irányt, 's hova vész el az
 Azt a' szendergő gyermek nem tudja, nem űzi. (élet?
 Még az örök sors is, mikoron pusztítani eljő,
 Mennydörgő kerekét gyengén jártatja fölöttök,
 Ártatlanságnak kora, kedves vagy te, virágos
 Fához, az áldásnak völgyében vagy te hasonló
 Azt sűrűen koszorúzva fedik teli gyenge növények.
 Díszes az és látása remény a' völgyek' urának,
 A' jövevénynek öröm; de korán megrázza magát a'
 Szél' zivatarjaiban, 's a' vész elhordja virágit.

M Á S O D I K É N E K.

„Vége nyugalmadnak! kelj, kelj föl az álom' öléből
 Szűnyadozó gyermek! „Hadadúr és Szűdeli,“ Kelj föl
 Láss ragyogó napot és indulj sorsodnak elébe “
 Hangzik az ég, és e' szavakat harsogja magából.
 Oh kik imént a' gyermeki kort láttátok enyelgő
 Kéje' lefolytában, halljátok az ifju napoknak
 Tetteit is, kik előbb név nélkül játsztanak', itt már
 Rettentő Hadadúr, és bájos Szűdeli lesznek.
 Ah föl! az álomból szendergő lányka, ki hagyna
 Tégedet illy gyönyörűt álomba temetve tovább is?
 Föl te szelíd alak, ég, és föld nem hagynak alunni;
 Föl te dicső gyermek, Hadadúr, föl Szűdeli. Elfut
 Rajtatok a' sebes év' szárnyas nyila, keljetek immár.“
 És kel az ifju: sugár termettel szép jegenyére,
 Válla hatalmával vas erű sziklára hasonló,
 Mellyen, mint erdő lombok, bomlottan inogván
 Hosszu setét fűrtök vergődnek játszi fodorral.
 Bátorság magasítja fejét, magasítja virító
 Arcza' vidámságát, az ver kebelére: szemébe
 Az teszi villámát, 's erejével párosodottan
 A' viadalmak' mennyköveit készíti kezébe.

Kél a' szűz, mi nem úgy mint volt álmának előtte,
 Kél vállán habozó aranyával sárga hajának
 Gazdagon, és fényben szép arcza sugárai által.

A' gyermekkor szűnyadozó sok bája fölébredt
 Termete' nagyságán, hódító szikra világít
 Kék szeme' mennyeből; csókok' rózsái feselnek
 Ajkain, a' gyönyörök' két kisdud halmaít, édes
 Forrású kebelét lassud pihegése dagasztja.

A' két gyermek imgy egy újabb kor' hajnala keltén
 Egymással szíves ellenben serdülve fölébred,
 Egy tüzes ifju, 's egy a' kegyes ég adománya, szelíd lány
 Ott az erő szépség, itt a' szépség lesz erővé.

Félve találkoznak szemeik; dőbbenve lehajtja
 A' szép lányka fejét, 's lelkén áradva csapongó
 Önnön gondolatit nem tudja nem érti; de rétteg.
 Édes baj kezd víni szívéen, kezd víni nyugalmán,
 Már egymást a' két szem egyült sugarakban ölelvén
 Kezdi szövetségét, majd a' szív néma határit
 Megszegi reptével, 's belső palotáiba hátván,
 Kedves ajándékúl egy képet fest le azokban,

S a' szerelem titkos betüit lángolva leírja.
 Ég az erős ifju, 's így szól mély hangú szavakkal:
 „Ah ne temesd szemeidnek egét a' földbe leányka,
 El ne temess oda engemet is, vagy kedves-e a' föld

Annyira, hogy nem mást, csak azonnak nézd feketéjét?
Im föld és tenger díszét fölvette az éggel

'S én ezeket mind nem kívánom nézni, ha látlak.

Húgom-e még, ah vagy mennyszülte leányka, ki vagy te

Hogy rád kell fügnöm szemeimmal, ohajtva keresnem

E' szemet és arcot, 's ez ajaknak hajnali nyiltát?

Karjait egyszersmind a' szűznek elébe ki tárván,

Mint özön a' földet, készült foglalni ölébe.

Ott a' fejlődező lánynak szeme rajt' megakadván

Elvesze bájain, a' tüzes arczok' déli világán,

Nem tudta ellenkezni tovább, oda hagyta magát az

Ifjunak, és ajakán a' csók csattanva repült el.

Rá csattant tüstént tiltó hatalommal az ég is;

'S köztök az ősz tengert mélyen mordulva föladván

Bérczei fellegütő tetejétől sziklatövéig

Megnyílt a' sziget, és egymástól válva levének.

Szinte pirúl még ajkaikon lángjával az első

Csók, terjesztve maradt kezeik majd érhetik egymást,

Lábok előtt iszonyú mélység nyildoklik azonban,

'S ott hol az édes öröm' napját élné le szerelmök,

A' hideg éjszaknak rohan el fagyvérü lakója

'S régi, szakállos szörnyetegek verekednek az árban:

„Szűdéli és Hadadúr, tova innen tűrni remélni“

Hallják, 's távoznak; mert távozik a' hasadott föld,

A' becsapó folyamot tengerré téve közöttök.
 Még csak az egy szemnek, melly égből vette sugárit,
 Áll szabad úta, keserves az is, 's van telve könyekkel,
 Rajta sötéten, alélt lelkök' bús éje, borongván.
 „Szüdeli látlak-e még?“ „Hadadúr megjősz-e te hoz-
 Így váltják egymást szavaik, távoznak azonban (zám?“
 A' szomorú partok, mint két testvéri hajónak
 Párja, kit a' szélvész egymástól messze szakasztván,
 Erre egyét, mását tova hajtja dühödt erejével.
 Úgy válának ezek, nyugatot közelítve az ifjú,
 A' szűz támadatot, mint két fejedelmi szobor kép
 Állván a' parton, 's egymásra hiába sohajtván.
 De Hadadúr többé nem tűri nyugalmasan; átok
 Kelt ajakán, az eget, 's földet vádolta, 's imígy szólt:
 Ég! te kegyetlen vagy, 's nincs jóság csillagaid közt,
 Föld te hitetlen vagy, töredékeny portetem, és én
 Melly hitvány! hogy ezen nyomorékot látni kijöttem.
 Látni! holott vakon, és siketen, mint erdei törzsök,
 Mint darabos kőszirt, nyughattam volna hegyekben,
 Mért vagyok én itt, e' zűr-mindet látni, vagy a' ki
 Főlhíttál, mikoron nem voltam, mért fadarabbá,
 Mért darabos kővé nem hagytál lennem, alattam
 Akkoron a' földnek mondhattad volna: repedj meg,
 'S a' lebegő villám magos országának: omolj rá.

A' kő szózatidon porrá töredezve sem agna,
 Vagy ha vagyok látó, szemeimnek elébe miért nem
 Undokot állítál, mellytől borzadjon az élet
 Mért nem szörnyeteget, mellyet rász kódva kerüljek?
 Nem! legszebb remekét küldé le: szemébe tekintvén
 Lelkemet ott vesztém, ez ölemben zártam el őtet
 'S érzettem gyönyörét, hogy most elhagyjam örökre!
 Nincsen erőm, hogy tengeren által elússzam utána,
 Nincs suhogó szárnyam hozzája repülni: előttem
 A' nagy özönt, sok idomtalanok hasogatva bejárják.
 Jó, megy az égi madár, magam attól a' ki teremtet,
 Egy nyomorult szárnyat nem tudtam nyerni segédül.
 Hah ti kik ordítottok, szélvészek, imádjatok érttem,
 'S te könnyörögj villám hogy rontson el általatok, mert
 Én e' kínaimért többé nem imádkozom őtet;
 Testvérként ölelem meg ez útált földet előtte: —
 'S lássa dicsőségét! — féregként porba vegyülök.
 Így elveszve, szilaj fájdalom! hevében az ifjú
 Földre terült, mikor a' lányt már nem is érte szemével,
 'S várta setét porban, hogy villám, fergeteg üsse.
 És üte a' villám, dühödött a' fergeteg: őtet
 Nem bánták; ingó szigetével partra vetették,
 Puszta kietlenség fogadá ott, sárga fövénynek
 Tengere, hol fogamat nélkül vetnéd el az élet'

Magva' javát, hol egész ország fonnyadna füvestül.
 'S rengeteg erdőstül. Állat nem lakhatik ottan
 Nincs forrás, mellyhez szomját enyhíteni jőne.
 Csak maga áll a' nagy sivatag, sivataggal övezve
 Hosszan, 's végtelenül, melly néha viharra fölülvén,
 Bujdosik ég 's föld közt, hegyet alkot, völgyeket eltölt
 'S roppant nagy seregek' temetőjét hordja magával.
 És ha leszálla, halál' csendével nyugszik el újra,
 'S hév napjain szél sem lebbenti meg árva határit.
 Erre midőn Hadadúr kinjától hajtva kilépne,
 Nagy nehezen húzá tántorgó lábai' terhét
 'S mellyet rá isten küldött, órjási doronggal
 Fegyveres árnyékát borzadva kerülte hiába.
 Szint ekkor csendes partját a' lány is elérte
 Köny mosván arczait, kebelét fájdalma emelvén
 Átok ugyan soha nem; de panasz hangzott ki szívéből
 Bús, egeket vívó hangján a' vesztes örömmek.
 Mint meghajtja fejét zivatarban gyenge virágszál,
 Szűdéli úgy hajtá le fejét búvában az ormon.
 Szép hosszú hajait ragadóban hagyva szeleknek.
 Őt pedig a' tenger nem bántá fergetegekkal:
 Lenge fuvalmával kísérté keletszaki parthoz,
 Csillapodó hátán szigetét hordozva szelíden.
 Ott az emelt parton ligetek mosolyogtak elébe,

Hangosak, és zengők patakoktól, 's lombi madártól
 'S csak neki látszólag, láthatlan alakban egyebnek,
 Kisded tündérek fogadák repdesve, futosva. (gás.
 Kisdeden olly gyönyörűk; mint egy szép szűzi mosoly-
 Szüdelit ők lágy karjaikon partjára vezették.
 Hol mikor az még is bús andalodásba merülten
 Mind csak 'az eltüntért tengerre sohajtana vissza,
 Szerte világ' minden részére osztotának ők el
 'S annak kincseiből lakot állítottak előtte.
 Mint ha fuvott habból nőtt volna ki, gyenge fehéren
 Úgy kele a' szép lak lépcsőkkel övezve körösleg,
 'S barna fenyők' magas árnyaiból kitekintve helyenként
 Fenn aranyos tetején gyöngyöt hintett el egy isten,
 'S vissza szegényül tért a' nagy tengernek ölébe.
 Oszlopok őrzötték tágas folyosóit, azokból
 Nyiltanak a' teremek, hol az élet négy kora, jó és
 Bal folyamatjában, harczban, 's nyugalma ezernyi
 Képeiben híven volt festve hatalmas ecsettel;
 Mind ezek egy belső teremen végződtek el: annak
 Nyilt tetejét maga fődte az ég szép csillagi fénnel
 'S délben egy árnyat adó tündér őrzötte nap ellen.
 Ottan az álmodozó szűznek vala nyúghelye, mellybe
 Tiltva van a' látás, más lábnak nincs szabad útja;
 Mert szent titka fölött őrt áll a' tiszta szemérem.

Ott hűvös esteken őt édes kín' álma borítván,
 Pirholagos selyemágy dagadó hullámi fogadták.
 Így van ez itt; de ki bolyg ott a' pusztában epedten,
 És sanyarú gonddal? Hadadúr az, kit vadan ingó
 Hosszu dorongjával követ a' kísértetes árnyék.
 Mostan el áll, 's árnyát maga így szólítja boszúsan :
 Vessz el erőtlen kép, mit akarsz te nyomomban? utánam
 Csúfságnak mit ügetsz mindenha? oszolj tova innen!
 És az utált tenger' közepén süllyedj le fenékig.
 Vagy rémíteni jósz? Hah akkor mondd meg uradnak,
 A' ki reám küldött, hogy nincs félelme szivemnek
 És ha pokol küldött mondd meg neki, jőjön egészen
 Mert így szégyent vall, 's kaczajomtól megreped a' föld.
 De ha nem az küldött nyomorúlt, térj vissza egedbe,
 Állj meg az isten előtt, 's nap hold meghallja ha mondod:
 „Hogy Hadadúr nem fél sem egetől, sem poklától.“
 Ezt csak alig végzé, villám jöve sebtén az égből,
 'S árnyékába csapott, sugván egy szózat utána:
 „Túrj, de ne zúgj, 's fáradva remélj.“ Árnyéka legottan
 Földbe merült mélyen; de helyette leányka tűnék föl.
 Szűdelihez föltüntében termetre hasonló,
 'S gyors szaladással eredt csábult Hadadúrnak előle.
 Nem haladott tova: barna vihar kergette fövenynyel
 És uton érte hamar, még csak szép ujja maradván

Künn a' halmosodó fövényen, fölnyujtva segédért.
 Azt az utána rohant Hadadúr megkapta, 's kigyó bőr
 Telte kezét, mikoron föl vonta; kifogytanak immár
 Átkai, nem dühödött; a' domb' tetejére leüle,
 'S tompa nehéz hangon szólt a' sivatagba merengvén.
 „Túrj, és várj! Im várni fogok miig itten az éhség
 Meg nem emészt, 's ha fejemre homokhegy esik-le, remél-
 'S csak hamar őt önnön vágyának elérte csapása. (ni!“
 A' napot érzé már, már érzeni kezdte hatalmát
 Égő szomjának, 's dühös éhségének, epedten.
 És oda dőlve nehéz pihegéssel déli fövényben
 Ült az erős ifjú mintegy sírhalma magának.
 'S látta Halált, az elestével nagy erőre jutottat
 Állni közel, 's iszonyú harczát elkezdeni rajta.
 Éjszárnyon jöve távolból egy nagy sas azonban
 'S kis gyermek futa árnyában kergetve lépéit,
 A' ki midőn Hadadúr lábához elérne, lihegve
 Öszverogyott, 's lepe, 's hűs árnyék elenyésztek azonnal.
 De Hadadúr éltét még egyszer ohajtani kezdé,
 Fölkele mint egy váz végső éhsége dühében,
 'S ragadozó karját a' kis gyermekre kinyújtá.
 Sejté a' gyermek, 's így szólt két térdre borulva:
 „El ne szakaszsz ifjú, ne bocsáss szakadottan anyámhoz,
 Im ha fejem' megeszed, majd kérdeni fogja, hová lett

Gyermekem , a' te fejed ? ha bokámat rágod el, egyben
 Kérdeni fogja , ki tett sántává gyermekem ? a' húst
 Ha leeszed rólam, nem is ösmer rám, de ha még is (hoz,
 Olly igen éh vagy, egyik kezemet vedd, 's vígy el anyám.
 Kérdeni fogja szegény, hova lett kis gyermekem a' kéz ?
 Én pedig így felelek : szépséges anyám te, ne búsulj
 E' kezet egy farkas , 's nem ez ifjú, ette meg, inkább
 Vas kezet adj ezután , azt majd nem fogja megenni. "
 Ezt hallván legelőbb kezdett borzadni magától
 'S vissza esett föveny ágya felé , bár éhen az ifjú
 'S szóla: eredj kis gyermek anyádnak ölébe; nekem nincs,
 Nincsen anyám , ki ha elmúltam kérdezze „hová lett ? "
 „Istenem egy volt , most az is elhágy veszni bajomban. "
 Bágyadtan mikor így szólott , zaj támad a jobbról,
 Hús falatot hozván , három hollófi repüle ,
 Azt beteg anyjokhoz napi táplálatra viendők.
 Most azon ütköztek , ki legyen bevívője , 's csatájok
 Közben elejtették Hadadúrnak ölébe az étket.
 Mintha ki verméből , melly sírként nyelte be léptét ,
 Gazdagon állhat elő , nem másképp vette az égből
 E' falatot Hadadúr , kegyesebbnek hitte az istent ,
 És nem zúga reá. Megevé pedig a' levetett húst
 Félig , 's még enyhét alig érzé , hogy szomorodtan
 Lábainál látá a' gyermeket ülni , könnyörgő

Arczczal: az ártatlant szívéből szánta, legottan
 Nyujta falatjából. A' gyermek örülve ragadta,
 'S a' hollófiakat kezdé táplálni, kezében
 Még egy morzsa maradt, azt izmos koncra nevelvén,
 Által adá: beteg anyjokhoz vigye a' ki legifjabb.
 'S mentek azok vidosan szegdelve az égbeli ösvényt.
 Bámulatos szemmel nézett mindenre az ifjú
 És gyönyörűséggel; de tovább is térdre borultan
 A' jövevény gyermek még így folytatta csodáit.
 Kis poharat mártott a' forró déli homokba,
 'S azt mikoron kiemelte, hideg gyöngyökre megolvadt
 A' homok, és öbölét megtölté harmat itallal.
 Ezt mikor a' lakozott ifjú enyhére megitta,
 Elszúnyadt 's bajain az ital, 's nyomos álom erőt vett,
 Hűs ölelésével fogadá szép hajnala őtet
 'S a' jövevény napnak, mint kedvest, nyájasan adta.
 Ébredvén maga lőn; de merészen szegte meg útját
 A' gyermek' nyomain szaporán hagyogatva csapásit.
 Ó mikor így egyedül a' puszta' határra törne,
 Fekve sivány porban karjához súlyosodottan
 Mennykövező fegyvert, buzogányát, lelte meg utján.
 Hogy tova ment kardot szemlél villogni, 's örömmel
 Szegdeli a' levegőt ragyogó élének örülvén.
 Majd egy kürtre botolt, 's bele fúva hatalmas ajakkal

A' nagy üres pusztát harsány hangjával elönté.
 Mintha setét berkét elhagyja anyányi oroszlán
 És legelőbb szabadába megyen, nem tudja de érzi
 Adáz ösztöneit, tör, dúl, rohanással izenvén
 Harczot az erdőnek, 's meg meg riadozva szavától
 Harsog egész környék, valamerre lecsüörtet utában.
 Úgy Hadadúr önkényt erejétől lelkesedetten
 A' dühödő harcznak, harcz nélkül is érzi haragját,
 És hadaz és kürtöl, fejedelme az árva magánynak.
 Hogy tova megy, lel arany sisakot domborra kiverve,
 'S lel haragos lobogót tetején, egy fekete szárnyat,
 Mellyen előbb a' legszilajabb kerecsenfi csapongott,
 'S a' szabad ég' mezejét nyugatig hasogatta kelettől.
 Most ide volt a' szárny, emez égi vitorla, szegezve,
 Várva hogy ütközetten, mint hajdan, előre hasítson.
 Nem tova volt a' harcz ruha is, melly tiszta zománczú
 Kékes aczél szálból szövetett, és rojtos ezüsttel
 Szegve kevély ragyogást hintett a' csorva homokra.
 Már ragyogott Hadadúr ezen öltözetében, örömmel
 Lángítván szemeit, mikor ím a' pusztá fövénynek
 Vége felől hadi mén jött száguldozva, nyomában
 Hagyván a' szeleket, kik előtte süvöltve kelének.
 Hogy közel ért, kis sárga fejét meghajtva viselvén
 Meg megrázta nyakán teli fodru serényei bojtját.

Nyerge finom csont volt, takarója virágos arannyal,
 Büszke pogány úrnak országló bíbora hajdan;
 'S dárda hevert hátán, rettentő dárda körösből,
 Melly tüzes élével, mint ártó üstökös úgy jött
 'S a' sebet, és viadalmi halált csillogva kereste.
 E' mén (szellő volt) hogy elért Hadadúrhoz, előtte
 Földre borúlt, 's készült a' hőst hátára fogadni.
 Meg lön az és a' mén szilajodva repüle urával,
 'S vitte setét estig. Már a' sivatagnak utóján
 Bokrok tűntek elő, forrás öntözte töveiket,
 'S néhol egy árva virág 's halovány fű lenge: továbbá
 Dombok emelkedtek, távolb órjási hegyeknek
 Bércze nyomúlt szigorún kéklő ormokkal az éghez.
 Már fenn a' magason vadat űző héja kerengett,
 És nyoma látszott a' tévelygő vadnak alant[is].
 Eljött a' vad méh, keresé a' puszta' virágait,
 'S kebleiken kipihenve, dalát dongotta magában.
 Végre füves dombon hat gím jöve sebtén elébe
 'S éles barna szemét szilajon rá vetve, robajjal
 Vissza szökött ismét tápláló rengetegéhez.
 Itt megeredt a' ló, 's a' melly folyam' árja határúl
 Foly vala, által uszá, 's partján megszálla urával — —

NINCS MÁR A' MI VOLT.

Sorsunk, mint fent az ég

Akként változik,

Az, ki jót vár mindég,

Ah csalatkozik!

Fénye mert egyiknek

Sem tartós koru,

Arcza mindeniknek

Hol víg, hol boru.

Mint a' szép napot felettünk

Rút vész váltja fel:

Úgy legédesb érzeményünk

Bú enyészti el

Tegnap földi sorsunk

Égit is gunyolt,

Mára felvirradunk

'S már nincs a' mi volt!

Óh ha volt egy boldog:

Voltam én nem rég!

Ollyan kevés volt még,

'S leend mint valék.

Egy hölgy, kinek párját

Még anya nem szült,

Rám idvesség árját

Ontani készült!

Tudja a' hold! 's egy szép estve

Rá tanúm lehet,

Hogy bogár szemében festve

Láttam mennyemet.

Szót, csókot, érzetet

Tőlem, viszonzolt:

De mind ez álom lett,

'S már nincs a' mi volt.

Imádott szeretett

Áldó, ölő kar!

Kégyed mért büntetett

Engem illy hamar?

Valljon elfelejtéd

A' koszorúkat?

Hogy még bé sem töltéd

A' másodikat?

Hogy lelkem veled érzetben

Akkint osztozott,

Mint ama szentek, kik ketten

Bírnak egy napot?

Bánod-e, keblemért

Hogy kebled lángolt?

Miért óh szép! miért

Nincs már a' mi volt?

Báj alak! ki adtad

A' jó napokat,

De ki elragadtad

Korán azokat:

És hagyál helyettek

Bánatot és kint,

Szánj-meg, hogy lehessek

Boldog én megint!

Látom tőled függ egészen

'S mint kegyelsz, vagy nem,

Akkint éltem gyönyör lészen

Vagy bú 's gyöttelelem.

Óh sorsom' angyala
 Add az elrabolt
 Idvet nekem vissza,
 'S legyen a' mi volt!

J.

AZ ÚJÍTÁS' ELLENSÉGEIHEZ.

Tí ti az újítás' megrögzött ellenezői
 Ösmerlek ránczos homloku tisztos urak!
 Láttalak! agg bundáitok a' szuglyába temetve
 Ittatok új bort és ettetek új kenyeret.
 'S nem kérétek e mind egyiránt új, ifju menyecskét?
 Szégyen! az új hold is fön vala lakziton.

P.

N É P D A L O K.

I.

Szép a' fekete szem ,
Én azt is szeretem ,
De még szebb a' kék szem ,
Kék szemü szerelem.
Az én szeretőmnek
Illyen kék a' szeme ,
Valahányszor nyilik ,
Ibolya kél benne.
'S hej mikor benézek
Mélyen közepébe ,
Látom a' szerelmet
Mulatozni benne ,
Akkor azt gondolom ,
Kedvem' nagy voltában ,
Nincs több boldog ember
Nagy magyarországban.

2.

Szép a' kék szem nem tagadom ,
Én a' kékre sem haragszom ,
De a' barna szem' sugára
Emlékeztet éjszakára ,
A' sötétes éjszakára ,
Boldog szeretők napjára.
'S nekem nappal éjszaka van
Napom delem éjfél tájban.
Pillants egyet , édes rózsám ,
Fekete szemü violám.
Fekete szem' pillantása ,
Olyan mint a' holló' szárnya ,
Ha benézek tükröt mutat ,
Játékival szívem mulat ,
'S boldog vagyok , mint virágszál
Melly szűz leány' kebelén hál.

VÖRÖSMARTY.

A' L A N T O S.

Lantos, lantos! mi baj talált,
 Mért hallgat éneked?
 Jer én hozzám, majd én adok
 Sok szép aranyt neked.
 Kevélyen így szól a' király,
 De a' lantos csak szótlan áll.

Vagy tán magasb fény ösztönöz?
 Vedd hősi kardomat.
 Te léssz első vitézim közt,
 Bird legszebb váromat.
 De a' lantos csak szótlan áll
 'S haragban így zug a' király:

Hah! szolgavér, csekély kegyem?
 Börtönbe hát veled;

Hol éj 's inség ölelkezik,
 Ott légyen lakhelyed,
 Ha ennyi díj reád nem hat,
 Rettegd, érezd hatalmammat.

'S Zenő esd, a' királyi szűz:
 Ne fűzd vad lánczra őt,
 Hideg díj nem hevítheti
 A' forró éneklőt;
 Adj érzetet 's gyúl kebele,
 Így zeng, így él a' fölmile.

De nem hall a' sötét király
 'S dölyfös boszút dörög,
 A' szép Zenő eped, könyez
 'S a' zár midőn zörög
 Sohajt Zenő, szűz arcza vér:
 Szegény lantos szivem kísér!

Halálcsend a' lantos körül
 'S komor dohos falak;

De szép csillag dereng felé
 'S egy kedves fényalak.
'S míg érzetén a' dal hevül,
A' bú, a' sors elszenderül.

Zenő Zenő hangzik mindig,
 Éltének színt ez ad;
Szerelmet könnyet énekél
 Míg szíve megszakad;
De lantja él 's kiért hevült, —
A' vad király mély ködbe dült.

KISFALUDY KÁROLY.

Ó D A.

Rákos! bolyongék partjaidon, 's vized
 Hullámit ittam 's keblem emelkedett,
 Köny forrt szememben, 's érzeményim
 Szívem alatt tüzesedve vívtak.

Körülem érzem egykori hőseink'
 Árnyékaiknak gyöngé fuvallatit,
 Az égi szellem fürteim közt,
 'S arczom előtt suhogott csapongván.

Hajh, látom őket sátoraik körül
 A' népesülő térre tolongani,
 Buzgó kebelt látok hazámért,
 'S lángszemeket dagadó könnyekkel.

„Fegyverre! Jón az ellen' erős hada!“
 'S im villog a' kard, tárogató rivad,
 A' büszke ló szökdél, nyerít, fúv,
 A' lovag ül diadalmi tűzzel.

És nem kerülnek mély sebeket 's halált,
 Ki halni tud, nincs járom erős nyakán,
 Neked, tenéked szent szabadság,
 Áldozik a' nemesen kifolyt vér!

Magozz fel, ó vér, puszta mezőnk felett,
 'S teremj magodból szép csemetét nekünk,
 Ah szélveszek közt nyert honunkat,
 Rút puhaság' özönébe fojtjuk.

Habzik borunk a' tág kehely' öble közt,
 Tolongva zúgunk tánczpaloták felé,
 'S fertőztetett lyány' karja közzé
 Szórja vadúl erejét az ifjú.

Romlasz, magyar nép, romladozol, hazám,
 És titkon őrlő féreg emészt belől,
 Ha fog kigyúlni magzatidnak
 Szűk kebelükben az égi szikra?

KÖLCSEY.

A' HÁZASSÁG ÉGBEN KÖTTETIK.

Szörnyűség! kiálta Doctor Body, feltört levelet tartván kezében, 's falusi lakja' szálájába lépven; szörnyűség! holnap érkezik három hugom, és semmi készület! Jancsi, Jancsi! kiálta a' bejövő inasnak, szedj rendbe mindent, hugaim jönnek; azt a' szobát ott éjszak felé, az öregebbiknek adod, Málinak, ezt kelet felé Bettinek, 's amazt délre a' legifjabbiknak, érted, Línának. Hátha fenn azt a' három egymásba nyílot? monda Jancsi — Mentsen isten! esik szavába a' Doctor, nem szabad együtt lakniok; csak foganatja legyen! — ez szokott szava' járása — frissen, Jancsi, frissen, holnap reggelig minden kész legyen.

Tudjátok e már, mond a' Doctor, belépő fiainak, Ádolfnak, Károlynak és Lászlónak, hogy

holnap három hugaitokkal fogtok megismerkedni? Három legény, három lány! Hm, ebből még lehet valami, csak foganatja legyen, mit gondoltok? Itt majd választhattok. Máli egy kissé elvirúlt ugyan már, de tud minden nyelvet, minden tudományban járatos, ismeri a matematikát, nagy csillagvizsgáló. — Betti tiszta lyrai természet, fél éjekig ábrándozik a hold' fényében, 's egy kellemetes tájnak látására olvadoz érzeményekben — ellenben Lina mindég nevet, ha a' félvilág szétfolynais könyekben. 'S így mindegyiktek talál köztök egyet, kivel sympathizálnia kell. De már most, tréfán kívül, kedves fiaim, reménylem, udvariásak lesztek hugaitokkal, 's falusi mulatásokat fűszerezni fogjátok. Tudjátok, hogy bátyjok Déky' halála után tótorjokká neveztettem, a' mivé ugyan mingyárt a' szegénynek kimulásával lettem volna, ha akkor épen franczia országban nem utazom. Képzelhettek, hogy biz' én azt a' szerencsét Déky barátomtól nem irígylettem, három leányt felnevelni, kivált mikor

mindenik olyan maga fejű! ez nem csekély feladás, ugye? de csak foganatja legyen. Lássuk, hogy illünk majd össze. Gyönyörű tájékat nyújthatunk, 's bizonyosan nyájasan fogadjuk.

Csak attól félek, mond Károly, hogy hegyi levegőnk nem lesz egészen nekik való. Ide egészséges nem elkényezett lelkek kellenek, Bettit kivéven, a' ki, a' mint mondják, a' természetnek nagy tisztelője. Mit! levegő! természet! mond László, nem hallottad, hogy Máli a' tudományokkal foglalatoskodik, hol teheti azt több nyugalommal, mint ezen magányban, itt a' mi völgyeinkben — Tanulni, épen bizony! persze majd! — viszonzá Adolf — vigan fogunk lenni; én Linával minden hegyeinket össze vissza járom, röpülöm, nevetünk, tánczolunk, felütöm megint theátrum - sátorunkat, muzsikálunk. Akkor — mond László, — alkalmasint magad fogsz tánczolni, mert Máli' szelleme illy enyelgésekben kedvet nem találhat; reménylem ő egy választott könyvtárt hoz majd magával Pestről a' literatúrának minden újságival; melly éle-

mény lesz az, melyet ideáink' cseréjében fogunk találni. De már ebben a' tudós cserében, édes Laczim, senki sem fog részesülni rajtad kívül, monda Károly, mert Betti egy csupa lyrai természet, neki jó gazdasszonynak kell lenni, 's reménylem, hogy annyira elhagyott tollas népünket ő végre egyszer rendbe szedi; jövőben magunk fogjuk gyolcsunkat feldolgozni, 's szolgálóink érezzék, mi az, egy házi asszony alatt állani.

Helyesen, kiálta a' Doctor, a' mint látom, már mindegyiktek védelembe vette egyikét a' három leánynak, csak foganatja legyen; tulajdonkép egyiteknek sincs igaza, de hogy a' dolog épen ellenkezőkép volna, azt sem állíthatni. Máli Lászlónak, Betti Károlynak 's Lína Adolfnak termett. Most isten veletek fiúk! én Újhelyre megyek — délre megint látlak.

Body Dr. egy igen jó érzésű 's valódi characterű ember volt. Tudománya, ügyessége őt a' leghiresb orvossá tették körül belül, 's 20 év alatt meg is gazdagíták. Felesége' halálától

fogva három fijával jószágán lakott, melly a' megye' legvirágzóbbjai közé tartozott. Töb-
 bire egyike volt a' legritkább emberi originá-
 loknak — t. i. enthusiaista! mindent, a' mihez
 nyúlt, lángoló enthusiasmmussal űzött, de melly
 természetesen, mint mindenláng, hamar elaludt,
 de más nemű szikra által ismét hatalmasan fel-
 lobbantathatott. Csak a' gyógytudományban
 maradt híve a' régiebb iskolának, és semmi
 nemű változtatásról nem akart tudni semmit;
 különben minden tudomány polgári just nyert
 fejében, de csak addig, míg más által onnan
 ismét ki nem szoríttatott. Így ő váltva törvény-
 tudó, mezei gazda, matematikus, költő és mű-
 vész volt. Enthusiasmusa általment fiai' nevelésé-
 re. Mindenik jeles sikerrel végezte el tanulását,
 's most visszatértek az atyai tűzhelyhez, mert
 Body magához kívánta őket három esztendőre,
 minekelőtte a' világba lépnének 's tőle váltig
 elválasztatnának. Így történt, hogy három egy-
 mást követő esztendőkbén, fiai' visszajövetök
 után, más meg más tudomány lelkesítette az

öreget 's által ment hol erre hol amarra, 's ennél vagy amannál uralkodó lett. Mikor László az Egyetemről haza jött, atyjával éppen buzgó matematikus volt 's a' vidék' legjobb földmérője. Csuda volt e hát, hogy fija is megszerette e' szép tudományt, 's kedvencz tanulmányának választotta. Legközelebb való évben Károly jött vissza, mikor atyja a' gazdaságnál egyébbel nem is gondolt. Az istállóí hízalás behozatott, a' juhok megnemesítették, szarvas marha Helvécziából hozatott, mindenütt lóhere termesztett, 's a' legújabb szántószerek próbáltattak meg. Károly mindég atyja' részén volt, megkedvelte a' földmivelés' tudományát, 's egy esztendő múlva nem volt munka a' mezei gazdaságról, mellyet ő nem olvasott 's meg nem emésztett. Harmadik évben Adolf hagyta-el Pestet. Ekkor atyja' háza az öröm' temploma volt. Minden a' kinek legkisebb sejdítése volt művészségről, öszve gyülekezett nála az egész környekből. Concertek és játékszíni előadások örökké váltogatták egymást; maga a' Doctor igen je-

lesen adta az atyai szerepeket, 's concertekben a' violoncellót mesterileg játszotta. Adolf vígaságra termett lelkű, 's minden társasági jeles tulajdonokkal kikészült lévén, ezen körökben a' legbuzgóbban vett részt. Ő játszá a' szere-
tőket, szép tenórszava 's lelkes előadása a' flótán mindeneket elbájolt. Atyjától, a' művészség' enthusiasti kedvelőjétől feltüzelve, talentumai mind inkább fejledeztek, vidámsága általment körötte levőjibe is, 's az életnek előtte többé sötét oldalai nem voltak. Illyen volt Dr. Body' famíliája, mellybe most meghalálozott öregbik bátyjának három leánya volt lépendő. Ugy látszik, a' sors őket különösen kiképezte ifju Bodyék' számára. Igen korán árvaságra 's Déky' nevelésébe jutván, ki művelésökre nem épen a' legnagyobb figyelemmel volt, 's e' mellett igen gazdagok lévén, mindegyik' kedvencz hajlandóságát követte; így lett Amália tudós, Betti egy idylli ábrándozóné, 's Lina minden szeretetre méltó művészek' legelevenbike. Hol lelhetének hát e' három leánykák jobb mene-

déket, mint nagybátyjok' házánál, hol három ifjút találtak, kik hajlandóságaiknak olly annyira megfelelték.

Nagybátyjokkal hajlandóságaik öszve nem ütközhetének, mert hiszen ő egykor mind ezen hajlandóságoknak hódult, 's most épen a' legjótékonyabbnak: a' philanthropismusnak. T. i. egy esztendőtül fogva Dr. Body épen kizárólag azzal foglalatoskodott, hogy jobbágyait boldogítsa 's emberszerető intézeteket állíttasson. Kisdedek' iskolájit, vakok' és siketnémák' házát, kórházakat és örvöltek' intézetét állíttata a' környékben: ezeket tapasztalásai és pénzbeli segedelmei gyámolították. Csak ezen Szerzőnyeknek élt, 's úgy látszék, hogy ezen legszebb enthusiasmus a' sok közül a' végső lesz életében.

Feszített figyelemmel várá most a' három ifju azon napot, melly a' három leányt hozandó közéjük. Itt vala dél, a' postasíp hangzott, 's a' hugocskák poros kocsijokból kiszálltak Body' udvarában.

Itt vagyunk, édes Uram Bátyám kinjára 's magunknak örömünkre! monda egy csinos feketécske, jobbik kezével gitárt tartván, a' kocsiból kiszökven 's a' Doctor' ölébe futván. Ezek bátyjaink? kérdezé, a' kocsi köré gyűlt három testvért. — Szolgálatjára! felel Adolf, lehet e szerencsém karommal megkínálni Lína kisasszonyt, hogy szobájába vezessem; mert hogy ez neve, gondolom. Míg a' kettő felmenne a' hágcson, egy andalgó nefelejts szemű szőke lépett ki a' kocsiból, egy kalitkát tartván kezében két kanári madárral. Édes nagybátyám! kiálta megfogván kezét, a' város' tömlöczéből jövünk ide a' természet' kebiéhez — fogadjon szívesen. Hol mink édes hugom, folytatá a' beszédet Károly, szavába esvén atyjának — mindent fogunk tenni, hogy a' faluhelyi életet fűszerezzük. Nemde Betti hugocskámhoz van szerencsém? folytatá, őtet a' garádicsra késérvén, 's a' kalitkától megszabadítván. Azon közben egy Júnói alak lépett ki a' kocsiból, sötét szemekkel 's lefüggő barna haj fürtökkel, ki

egyik kezében Beudant' és Bathyányi' magyarországi utazásaikat hurczolta egy nem kised perspectivummal, hóna alatt pedig egy fóliórétű thékát vitt. Tisztelt gyámom! monda a' Doctorhoz lépven, védőnk vég kívánata szerint e' pillantattól fogva őr szárnyai alá léptünk, 's halával ismerjük-meg a' teher' nagyságát, melyet magára vállalt. — Micsoda teherről beszélsz hugocskám! viszonya a' Doctor, félre az udvariságokkal, édesem! jer melyemhez; én mint leányimat foglak tartani. — Nemes lelkű férfit! monda Amália, kezét szívéhez szorítva, mit csodáljak inkább, szívét e vagy szellemét? szabad e egy kised szobácskát kérnem lakomúl 's egy szálát könyvtáromnak? — Engedje-meg Máli hugom! monda László, méltósággal közelgetvén feléje, hogy karommal megkináljam 's tanulószobájába vezessem! — Jósága pirít viszonya Amália, mellette, de nem vele karöltve felmenvén a' hágcson.

Ej nézze-meg az ember ezeket a' ficzkókat, kiálta Dr. Body, utána nézvén a' három párnak,

mint kerülnek össze ezek a' jó gyümölcsök, csak foganatja legyen. Alig éré-el mindegyik a' maga küszöbét, már is mindegyiknek megvult a' maga lovagja. No, adja az ég a' maga áldását. Az gyönyörű ha ebből a' fiatal népből három házaspár kerülne-ki; fiaim akkor itt maradnának, 's mindegyik más meg más intézetnek lenne igazgatója. László az iskolaké, Károly a' gazdasági szerényeké 's Ádolf ispitályaimé. Így örökké élnének intézetim gyermekeim' szelleme által.

A' hason-érzésű lelkek valamint első találkozásakor egymásra ismertek, úgy viszonyos hajlandóságok e' naptól fogva mindég szorosbbá és szorosbbá lett. László Málinak megérkezett könyvtárát rendelgette, mutatóját készítette, 's együtt tanulgattak hol ezen hol amaz ágában a' tudománynak. Károly egy halomról a' másokra vezetgette Bettit, felkeresvén a' legszebb lát-pontokat, 's mind a' kettő édelgett ezen Éden' nézelésében, itt virányló síkok, ott szőlőpar-tok, amott tavak' tükrei. A' dús nyáj' megje-

lenése, mikor haza tért mind kettőt', noha külön okokból — egyiránt gyönyörködtette; 's Betti irigyllette a' pásztor' és pásztorné' sorsát, kik — képzelete szerint, idylli magányban boldogabbak, mint fejedelmek és fejdelem nők bíbor székökön. Ádolf és Lína ellenben mozgásba hozták az egész házat. A' földszínti szála, melly eddig egészen el volt hagyva, nékiek engedtetett által öröm' csarnokául. Alig vétetett-be a' reggeli, már is concertdarabok gyakoroltattak, következett a' bilyárd, abroncsjáték 's egyéb. Ebéd után declamáltak, szerepeket próbáltak, este magyart huzattak 's táncczal záratott-be a' nap' vigadalma.

Távollevén a' három lyányka' itt lételeinek első hónapjában a' Doctor, philantróp foglaltosságai végett, a' három fiatal pár minden akadály nélkül üzte kedvencz hajlandóságait. Nem is történt köztök legkisebb ellenkezés hanem mindenik gondatlanul járt a' maga pályáján. De most közelgett egy alkalom, mellyel igen nehéz volt mindnyájokat egy köz elhatározásra bírni.

Híre jött, egy orosz gróf keresztül utazásának familiájával együtt azon kérés mellett, lenne neki szabad a' Doctor' házánál éjjelezni, 's egy napig hosszú útja után kinyugodni. Mivel a' három kisasszony Pesten több jeleit vette a' gróf figyelmének, kötelességöknek tartották itt mulatását a' lehetőségig kedvessé tenni, de ennek módjáról egy hónap óta meg nem tudtak egyezni. Máli és László azt javallák, hogy mindenek előtt vezettessék be a' helybeli iskolákba, megmutassanak neki az ottani mezőkön kiásott római régiségek, 's estve mindnyájan összevegyüljenek a' nagy szalában, hol László a' római másszák-ról és pénzekről, Máli pedig a' legközelebbi üstökös csillagról előadást fognak tartani. Betti és Károly ellenben egy hajókázással akarák a' vendég familiát megkínálni a' tavon által a' hattyús szigetre, egy parasztlófuttatást rendelni, estve pedig a' közel hegyek' legmagosbikára felmenni, ott éjjelezni 's onnan más nap a' napköltét csudálni — Ádolf és Lína végre egy nemzeti bandát össze szerezni a' tánczhoz, estve

egy muzsikai és declamátori mulatságot adni, 's maszkos cotilyónnal az egészet bevégezni.

Lína és Ádolf épen forgatták a' nagy kérdést estve a' földszínti szálában, midőn Body' kocsija bezörgetett az udvarra, 's ő legott jó kedvűn és épségben köztök termett. Jó estvét, gyermekim, monda, ámbár meg voltam elégedve utam' sikerével, még is mindég közétek kíváncsoztam. Bezzeg elfogtok bámúlni, ha uj ispitályomat fogom nektek leírni — aztán tudjátok e, hogy én vagyok az első, a' ki új csináltuton jöttem Szemesről; 's hogy holnap fogjuk először hajóra bocsátani buzánkat a' most elkészült csatornán! Úgy van, egy pár év múlva egy szegény ember se legyen többé az egész környékben, mind mind, boldogok legyenek, csak foganatja legyen.

Édes bácsi kiálta Lína, arczait ezer csókkal behintve, az egész világ' ispitályait leírhatja nekem, csak most hallgasson-meg, hacsak egy pillantatig is. A' bácsi' elhatározása most a' legszükségesebb; már hetektől várjuk a'

legnagyobb vágyódással. Mi baj hát, gyerme-
 kim? felele a' Doctor. — Mingyárt édes bácsi.
 Azt írta, hogy az orosz gróf egy napot fog itt
 nálunk tölteni, 's hogy ezt neki lehetőségig
 kedvessé tegyük. Ime az én plánumom! csak a'
 bácsi' megegyezése legyen-meg, 's az mingyárt
 életbe lép. A' faluban egy parasztbált rendelünk
 — brávo! kiált a' Doctor — aztán következik
 egy muzsikai és declamátori akademia — bra-
 vissimo! — végre egy maszkos cotilyón. — Pom-
 pás! gyermekeim! Hát helyben hagyja bácsi,
 kérdi Lína — Tökéletesen, mond Body, 's hogy
 is ne? Egy kis ünnep, muzsika, táncz, decla-
 matio, hisz ez még mindég elementumom!

Persze, hisz tudtuk mi azt, Ádolf és én,
 azért is rendeltük ezt; de csak gondolja meg
 édes atyus! Laczi és Máli nem akarják. — Hohó!
 kiált a' Doctor, miért nem? — Istenem, mond
 Lína, tudja, mind a' kettő különben igazi an-
 gyal; csak ne volnának olyan szörnyű tudó-
 sok: gondolja el csak: a' falusi iskolába akar-
 ják vezetni, mit bánja az a' falusi iskolát! —

Épen nem, viszonzoz Body, hiszen nincsen még ujonnan elintézve; míg a' Lancaster' módja be nem lesz hozva, egy léleknek sem szabad azt látni. — Aztán, atyus, a' római ásványokat akarják neki megmutatni, a' szegény 's úttól elfáradt embereket árkokon és köveken keresztűl kivinni a' mezőre, hogy lábaikat is eltörjék. — Majd bizony, mond Body! míg a' Muzeum tökéletesen el nem készül, 's el nem rendeltetett, egy idegennek sem szabad ezeket a' kincseket bámulni — Végezetűl estve holmi római göröngyökrűl és pénzekrűl és üstökös csillagokról praelegálni! Istenem, hiszen szegények úgy is el lesznek fáradva az úttól, örök álomba akarják őket ilyen leczkékkel ringatni? — Jól van, Lina, ilyen régiségekről nem kellenek leczkék, ha még is új intézeteimről papolnának, de mit gondol a' gróf a' régi pénzekkel, néki újak kellenek útjára; 's az üstökös csillagnak, a' mint már bizonyosan tudjuk, semmi befolyása földünkre nincsen, 's így nem gondolok vele; a' mi az emberi bol-

dögságra nem foly be, hiu semmi. Szárít e az üstökös posványokat, melegít e, hűvít e? Az egy kevély bolygó, hosszú függetyűvel, ki sok lármát csinál semmiért. — Hát nem javalja Mili plánumát? kérdi Lina — mentsen isten! — 's az enyémet? — Tökéletesen. — No Ádolf, megvan. Édes Betti, édes Károly! monda a' belépőhöz, megvan már határozva mint fogadjuk a' grófot, majd a' bácsi megmondja nektek! 's gyermeki nevetéssel kiszökelt Ádolf karján a' szalábd.

Úgy van, fiaim, mond Body, a' gróf sok barátságot tett familiánknak, nekünk azt le kell fizetnünk nyájasságok által. Már arról mi gondoskodunk — kiáltának Betti és Károly, 's ha atyus előre nincs ellenünk elfogódva — Ellenetek eltógódva? Hogy a' m... — viszonzza a' Doctor, csak Máli és László' komoly terveit nem javallom. — Tehát hallgassa meg! monda Betti, a' miénket.

Ismerem a' gótot 's az övéit igen jól; ők a' legérzékenyebb lelkek közé tartoznak, 's

csak a' természet' örömei felé hajlonganak. Azért is olly móddal fogjuk fogadni, melly leginkább felel-meg érzéseiknek. Egy gyönyörű sajka áll készen, melly tavunkon a' bácsi által csináltatott új csatornához fog vinni. — Ugy van! mond Body, azt kell látniok! — aztán a' parasztok az épen most elkészült úton futtatiak — Helyes! kiált Body, csudálni fogják csiráltutunkat — Végezetül estve hegyünk' csúcsára vándorlunk, ott éjjelezünk, ott várjuk be a' nap' költét, 's onnan csudáljuk majd minden új intézéseit a' bácsinak: utait, csatornáit, hídait, épületit, mind egy pillantattal által nézzük. — Mind egy pillantattal! kiált elragadtatva a' Doctor. Ez a' gondolat gyermekim, szép, nagy, felséges, isteni e' mellett maradunk. — Ugy e, folytatá Bett, egy illyen hajókázás a' tavon csak jobb, mint amollyan egy paraszttáncz a' kocsmában. — Elhiszem, mond a' Doctor, hogy is ne! Illyen táncz elrontja az erkölcsöket, a' fiatalnép elmulasztja iskoláit, az öregek ispitályb' szorúlnak — 's

az a' lófuttatás az új csinált uton, folytatá Betti, csak többet használ az emberi társaságnak, mint egy concert egy komor szobában. — Ki is kétlené! esik szavába a' Doctor, egy illy serény lovag' repülése ama' szép uton utazásra édesget, a' concert álomba ringat. — Aztán egy értelmesen elintézett falusi jószág a' hegy' ormáról, a' kelő napvilágosításában csak többet ér, mint egy őrjöngő cotilyón egy gyertyagőztől ellepett szálában. — Hah, egy cotilyón, kiált Body, ki ajánlaná azt? ki ama' professzor értekezését olvasta, ki azt pogánynak, veszedelmesnek nevezi! Pogánynak, mert a' Pompejibéli falképek azt mutatják, hogy már a' Rómaiak is gyakorlották — veszedelmesnek, mert Pythagoras azt tanítja, hogy egy 46 lépésnyi kör, ha átmérője tizenötöt tesz, egy éjjel annyiszor megjárva 16,000 lépést tesz, 's ennél fogva másodfél mértföldnyi szökdelést, 's hogy e' szerint öt év alatt az ember minden lélekzetét kiszökdeltetí. — Hát édes bácsi azt gondolja, hogy mindent a' mi plánunk szerint

intézzünk? — Bizonyosan mond Body, mit lehetne okosabbat tenni. — Hát lássunk hozzá! jó, hogy jöttök, Máli, Laczi — kik éppen belépének — bácsi meg fogja mondani, mint óhajtja a' gróf' eljöttét ülni, 's reményilem ti vele egyet fogtok érteni.

Édes bátyám! — monda Amália — akármit végzett, meg vagyok győződve, hogy a' maga 's a' gróf' lelkére semmi egyéb nem méltó, mint a' mit mi javaslunk. A' gróf 's az övéi nagy mértékben míveltek. Ő a' maga jószágain nagy kiterjedésű philantróp elrendeléseket vitt véghez. — Hah, úgy hát neki az enyéimet kell látni, viszonya az entusiaszt, meglássuk ki fog e rajtam. — Hisz' igen! éppen erről akarjuk őt meggyőzni. Hagyj legyen meglepve ő is, de bátyám is. Egyholnapi távolléte alatt az iskolában a' Bel-Lancaster' rendszere hozatott-be. — Hah! azt neki látni kell, mond Body. — Aztán, folytatá Amália, ásatásink közbe egy római utra akadtunk, melly azt fogja mutatni, hogy Mac-Adams' útépitése már a' rómaiak

előtt is isméretes volt. — Római útra! melly talán öszve köttethetik majd az enyémmel, azt is kell látni, hagyj ítélje-meg, mellyik érdemi-meg az elsőséget. — Végre, mond László, egy kis előadást tartok ezen ásatványokról. — Brávo! de szüntelen az enyémre való tekintettel — Befejezésül, esék szavába Amália, rövideden az üstökös csillagokról fogok valamit olvasni, mert a' gróf egy szenvedelmes égész, 's így már csak kell néki egy kis áldozatot tennünk. — Áldozatot! Az philanthropismus! Embertársaink' gyengeségeit szeretetlenül megítélni nem illik; úgy van, tegyünk neki egy kis áldozatot. — Annál marad hát? — Annál, főkép a' philanthróp áldozat miatt.

Ime, ime egy levél a' gróftól! kiáltának Betti, és Lina beszaladva 's a' levelet Bodynak oda nyújtván. Csak hamar, bácsika! mond Lina, olvassa, hogy tudjuk, mikor lesz itt — Lássuk mond az öreg, de a' mint feltöri, felkiált: Jaj jaj gyermekek! — nem — lehetetlen — halljátok csak — nem — halljátok! új

csinált utamon felfordult kocsija, ő lábát, a' grófné pedig karját sértette meg, 's most gyógyítás végett Pestre mennek vissza. Hogy a' manóba lehet az, új utamon felfordulni, ez hallatlan dolog! csak foganatja legyen. — Mit, út, új út, mond Amália, de előadásainkat nem hallhatja most! nem magunkat, de őtet szánom — Ajaj! sohajt Lina, nem lesz semmi táncz, sem muzsika, sem maszk! Illy szerencsétlenség csak engem érhet. — 'S a' tón nem lesz majd sétacsónakázás — mond Betti — nem látja a' nap' támadtát, szegény gróf, melly gyönyörűségtől foszt meg egy nyomorúlt út!

Micsoda, nyomorúlt út, kiálta a' kedvetlenül kimenők után Body, már azt kikérem magamnak; hólnap kimegyek látni azt a' helyt, hol a' kocsi felfordult. Azonban csak most jut eszembe, hogy még örülnem kell, hogy a' gróf el nem jött, mert a' mint nekem látszik mennykő enthusiasmusom által annyira elhagytam magamat ragadtatni, hogy mindegyik hugomnak megengedtem terve' végrehajtását, így ugyan

szép zavarba jöttem volna! mellyből most íme új csináltutam mentett-ki, de jövődőben soha többé nem engedem magam által olly entusiastai indulatoknak — csak foganatja legyen!

Ekként szerencsésen el volt mellőzve az a vihar, melly a' három pár' ellenkező indulatit fenyegeté, ismét előhaladtak tulajdon megszkott palyájokon, 's viszonos köz hajlandóságok mindég szorosban csatolgatá öszve. Így mult-el a' lyánykák ottlétök' második hónapja is, 's a' Doctor örömmel várta gyermekei' ünnepes öszveköttetésük' napját, midőn a' sors hirtelen igen különös és váratlan fordulatot ada terveinek.

Tikkasztó volt heve a' nyári estvének, és sötét fellegek hirdeté a' közel égi háborút, midőn az egész família a' parkból a' kastély' szalájába vonult, szorongódva várván-be itt a' vihart. László és Amália épen Clapperton' belső afrikai utazásait olvasták, midőn a' mennydörgés azt jelenté, hogy a' villám közel sújtott. A' Doctor a' másik két párral kíváncsian rohan ki megtudni a' dolognak miben-létét.

László és Amália pedig olvasásokba elmerül-
 vén 's alig hallván a' beütést, tovább olvasá-
 nak, midőn egy házi inas bérohan 's tűz-et
 kiált. Ez riasztá-fel Lászlót álmából. Hol van
 tűz? kérdezé — lenn, felelt az inas — a' ko-
 vács' csürjébe ütött-be — Micsoda? hát lássa-
 tok hamar a' tűzoltó csövekhez, ki a' vízszeke-
 rekkal, fogass-be — kiált László, messze el-
 vetvén a' könyvet — Hiszen maradjon, mond
 Amália, végezzük-el ezt a' cikkelyt, mi gondja
 avval a' lármával, a' parasztok majd oltanak.
 „Mi? mi gondom hozzá? viszonz László, mi
 gondom a' szegény paraszt' kunyhójához; meg-
 örült e', hogy ezt kérdezi? Csak ki! ki!“ 'S
 evvel az inassal együtt elsietett, maga szökött-
 fel az oltócsőre, megragadta a' gyepelőt 's el-
 vágatott. Megérkezvén közel a' tűz' helyéhez,
 Línával találkozik, kit egy sereg kis gyermek
 követett, kiket ő vigasztalt és bátorított. —
 Honnan ezek a' gyermekek? kérdé László. Itt a'
 tűz' helyéről; szüleiktől vettem által hogy a'
 kastélyba vigyem 's addig is gondjokat visel-

jem. Szép! szép! kiálta László 's a' tűznek ment; minden megfelelt a' kívánságnak, 's nem sokára a' tűz el volt oltva. Megnyugtatta tért haza a' Doctor három fiával, 's mindnyájan, kikkel találkoztak Lászlónak Éljent kiáltottak. Mikor a' kastély udvarába léptek, Betti az életkamrában volt, 's ételt osztogatott, Lina a' gyermekek közt ült vigasztalta 's etette a' szegény megijedt kis teremtéseket.

Hah! tudtam én azt, monda a' Doctor a' szalába lépven, hogy új tűzoltóm a' fekvő csővel és angol billentyűvel rendkívül való hatású: tíz perczben meggyőz minden tüzet, csak foganatja legyen. Azt az észrevételt kell tennem, mond Amália, ki éppen a' terasszról jött-le, 's a' perspectivumot kezében tartotta, hogy ezek az oltó intézetek még sok jobbítást kívánnak. Felülről igen jól láttam a' tüzet. Először is minden házban a' fából álló részeknek tűzelenes mázzal kellene bevonva lennie, aztán az oltó embereknek abba a' vasdrót öltözetbe kellene beburkoltaknak lenni, mellyet Milánóban

Aldíni úr talált-fel, 's végre — Hiszen ez mind igen jó volna, esett szavába kedvetlenül László, de mivel az nincsen, a' kéznél lévő szerekkel kell tenni mindent, mit csak lehet, 's a' szerencsétleneken segíteni; így gondolkozott leg-alább Lína, mikor a' tűz' helyére futott, az elhagyott gyermekeket haza hozta 's gondjokat viselte, a' mint ebből az ablakból láthatja, ha már nem akar benne részt is venni. Ezen szókkal elhagyta a' szálát 's Línához ment, ki épen ajándékokkal megterhelve akarta a' kisdedeket szüleikhez vissza vezetni. — Jövök mindjárt, kiálta utána Amália, mihelyt megleszek Clapperton' két utolsó cikkelyével.

Ettől a' percztől fogva László mind inkább idegenkedett Amáliától, 's Línához közelített. Néki jól esett, mikor a' komoly tanulmányokat el-elhagyván, Línánál kedves mulatást talált, 's az órák enyelgés és muzsika közt folytak-el. Mindég inkább és inkább átlátta, hogy a' tudományok emelik ugyan a' lelket, de hogy az öröm a' legszebb isteni adomány;

's Lina is kedvét lelte az ő társaságában, mert minden kérdéseire hamar és kimerítőleg válaszolt 's meggyőzte a' felől, hogy valódilig mívelt ész szép tulajdona a' férfinak.

Ámbár tehát Amália és László' szövetségök szűnedezett, a' másik két páré fenmaradt, 's mivel László egy pár napra ama' történet után távol volt, Body annál kevésbbé vette észre Amália' magányos létét, mivel figyelmét egyéb dolgok kötöték-le. Közelgett tudnillik a' főpróbatétel' ideje az általa újra elrendelt iskolájiban a' szomszéd városházának, 's mivel ezen alkalomra minden körül belül lévők meghívattak, 's egy estvét az ő házában voltak eltöltendőek, sokféle dolgai valának.

Itt volt végre a' nap, 's az egész familia az iskolaházba ment, tudván, hogy csak így mutathatnak a' Doctornak valódi figyelmet. A' próbatét Body örömére igen jól ment, 's befejezésül kelle valakinek a' társaságból tárgyat adni az ifjuságnak, hogy belőle levelet készítsen. Bettit érte a' sor. Ez soha sem élván e' földön, hanem ideális pásztorvilágban, itt is

idyllioni íhletésének engedvén egy piros pozsgás parasztfiút hitt elő, 's ezt mondta: „Dámon! írd Daphnének egy levelet, 's panaszold el neki egy juh' elvesztését.“ A' társaság hangosan elnevette magát, 's Károly, a' ki a' ház' szögletében áll, nem csekély zavarba jutott, látván, melly balga szót bocsátott ki az ő ábrándozó 's a' falusi életért égő barátnéja. A' nagy fejű fiu meredt szemmel bámulta Bettit, 's azt mondta, hogy ő sem Dámon sem Daphne uramékat nem ismeri. Body elpirúlt boszúságból félvén, hogy tanítványa balog huga miatt szégyent fog vallani. De szerencsére Máli segített a' dolgon, azt mondván: hugom csak kevés szóval illette a' feladás' tárgyát; írd meg fiam anyádnak p. o. hogy a' víz kiáradt, a' gátokat elhordta, a' vidéket elpusztította, de hogy isten' segítségével nyájadból csak egy juh veszett el. Body és Károly ismét szabadabban leheltek, 's a' társaság elnémult. Csak hamar megvolt a' fiu, 's Betti megdicsérvén őtet, tovább adta a' levélt. Amália keresztül szaladt rajta,

's jó okokból elakarta rejteni, de Body kivén azt kezéből, szerencsétlenségbül egy öreg kisasszonynak adta által, ki nem épen a' leggyöngédebbek közé tartozott neméből. Ez és szomszédnéja olvasták a' levelet, hol egymásra hol Bettire néztek, végre közönséges kaczaj lett belőle, mikor a' levél körös körül ment. Szegény Károly azt hitte, hogy el kell sülyednie szégyenletében, mikor kezére kerülván a' lap, egész egy sereg hibát látott. Pirúlt magáért 's barátnejáért, ki csélecsapkodni tudott, de nem beszélni, ábrándozni, de nem írni. Érzette, melly nagyon felülmúlja őt Máli, 's melly gyengéden akarta ez annak tudatlanságát elpalástolni, de a' mi, fájdalom, el nem sült. Haza menván a' társaság, annyira fel volt ingerelve, hogy két hónaptól fogva most legelőször nem Bettit de Málit kínálta-meg karjával.

Úgy tetszett, mintha e' nap Betti szerencsétlenségére kélt volna fel. Az estvélyi mulatókörben társasági játékokról lévén szó, a' Betti' javallatai olly balgák és izetlenek voltak,

hogy a' felelet mindég csak csúfolódó nevetés volt, míg Amáliának minden szava lelkesnek találtatott. Tánczra híván most mindnyájokat a' muzsika, Betti kérte Károlyt, hogy jőne véle a' park' terasszára, hogy ott a' deli holdnak örüljenek. — Mindent a' maga idejében! monda Károly; ma vígadjunk; látja mint forog Máli is ott a' tarka körben, ki még is egyébkor olly komoly! Tánczra kérem most; maga azonban andalogjon bízvást a' szelíd hold' fényében, 's panaszolja-el neki a' mai nap' történteit, mellyeknek én illy különös felfedezéseket köszönök.

Betti elbámúlva nézett utána; fogta gitárját, a' parkba ment véle a' szunnyadó természetet ölelni, míg Károly vígan lejté tánczát az éber Amáliával. Általlátta most, hogy ez nem csak tudós de szeretetre méltó is tud lenni, 's hogy az illy nyílt elmével való társalkodás csak kellőbb, mint olly szűkkel, millyen Bettié vala.

Ez az estve lőn Betti és Károly' frigyök felett az elhatározó; ez Amáliához szítozt, ki

mind inkább érzette, hogy egy illy csupaérzésű ember is kedves lehet, ha nem bír is László' terjedt tudományaival.

Valamint ez a' nap vígságok közt töltetettel a' kastélyban, úgy a' jövő vasárnap nagy fontosságu volt az egész vidékre nézve. Az ujonnan megjött prédikátornak első beszédét kelle tartania. Őt megelőzte a' legjobb hír, 's így közönséges volt a' kíváncsiság, őt a' szószéken látni és hallani. A' Doctornak egész famíliája a' reggeli után a' parkban jött össze, 's innen a' templomba ment. Ádolf nem látta Bettit és Línát, 's felkereste a' nagy szálában. Ott lelte ezt a' klavír mellett, midőn épen egy új darabját tanulta Herznek. Lína kisasszony! monda belépven, még maga hijázik a' társaságból, melly most a' templomba megy, az új tiszteletes' első beszédén felépülni. — Hát nem látja — felelt az — hogy épen ezt a' potpourrít tanulom a' maestvéi concert' számára. — Hisz ennek máskor is van ideje; a' legnagyobb szükség' esetében más valamit is játszhatik. —

Nem, nem! nincsen ma kedvem predikációt hallani — micsoda? az isten' igéjét hallani nincs kedve? — viszonzva komoly hangon Adolf. — Bizonyosan mennék, mond Lína, de látja, el nem tudok most válni klaviíromtól. — De ha mindnyájan mennek? mond Adolf — Betti sem megy; úgy e te sem még? monda az épen szobájából lejövő Bettihez? — Én? biz én megyek! felel ez. Hogyan? folytatja Lína, hát nem várod be az emberünket, ki a' várasbúl azt a' két svéd galambodat hozza-ki az új kalltkával együtt? — Piha! mond Betti, hogy gondolhatod már azt; Lína, hogy én majd ilyen apróság miatt elmulasztom a' templomot — Hát nem jön? kérdi Adolf, Línát érzékenyen felgerjedve — nem lehet, ne is kinozzon! — Menjünk hát! monda Bettinek, karját nyujtván, 's elbusúlva Lína' könnyelműségén némán ment a' templom felé!

A' prédikáció jeles volt, 's minden hallgatókat megindította. A' szónoka' felebaráti szeretetről szólt, ismervén a' földesúr nemes tu-

lajdonságait, 's eleven szinekkel festette-le azon jeles embereket, kik nem ábrándoznak, 's a' világi boldogságokról nem csélcsapkodnak, hanem szép tetteket visznek végbe; 's megvetette azon puha érzelgést, melly senkinek sem használ, hanem maga magát elkényezteti 's elrontja.

Haza kísérvén Ádolf Bettit, ez lassan és gondolkozva haladt mellette, 's midőn amaz a' szót az épen most hallott beszédre fordítaná, ez mélyen meghatottnak látszék a' szavak' igazlététől. Ádolf is igen el volt lágyítva az épületes beszédétől, 's Betti kinyilatkozásai mély benyomást tettek reája. Általlátta hogy ez nincs mély érzés, csak fentebb miveltség nélkül; 's hogy, ha lelkének a' megkivántató irány adatnék, hogy az életet valódi practicus oldaláról tekintse, neki meleg szivénél fogva igen szeretetre méltónak kellene lenni. Hasonlítgatni kezdte őt Linával, 's ez nem igen nyert az által, mert ennek, mint mondá magának, csak mulatozásra és enyelgésre nem az élet'

komoly mélységére vannak érzékei. Így meghűlt szíve Lina iránt 's annál inkább vonzódott Bettihez, ki igen örült társaságának, mert általa izetlen andalgásaiból kiszakasztatott, 's az élet' derültebb oldalait tanulta ismerni.

Így új fényben egyesült ismét a' három pár. A' tudós László mindég a' játszi Línával; Károly, az érzékeny gazda a' bölcs Málival; 's az életének örülő Ádolf a' holdi ábrándozónéval volt örökké, Bettijével. Ezen ellenkező természetek egymásra a' legjobb befolyással voltak; a' karakterek' elválasztó vonalai lassanként mind inkább el-enyésztek, 's napról napra hasonlóbbaak lettek egymáshoz.

Body mind ebből nem vett észre semmit. Ő sokkal inkább el volt foglalva intézeitől, mint hogy a' párok' cseréjét felfedezze, kivált hogy mindnyájokat a' legszebb békében látta.

Egyszer, őszi idő lévén a' Doctor' fiai vadászatra mentek, 's így a' három leánytestvér egyedül maradt a' kastélyban. A' déli nap' kesztűltörő sugárai Amáliát hívták sétálásra;

fogta kendőjét 's kalapját 's az újonnan megérkezett újságleveleket. Az erdőcske' szélén egy asszonyi alak vont a magára figyelmét, ki egy ledült fán ült; beteges színe 's szegény öltözete egy nem csak igen megszorúttat, de koldulónét hagyott volna benne sejteni, ha természetnek nemessége 's egy el nem rejthető jeles viselet mást nem mutattak volna. Amália akaratlan is felé vonatva érzé magát, 's részvevőleg közelíte hozzája; ajánlott volna neki segédelmet, de nem mere neki azt nyújtani. Talán nem jól érzi magát, mond Amália érzéssel. Igen nem jól! felel az asszony, 's isméreletes lévén előttem Dr. Body emberszeretete, kórházában bátorkodom segélyt keresni. Az meglészen bizonynyal! viszonz Amália. Úgy látszik hogy az asszony nincsen a' mi vidékünkben? — Nem, felel az asszony, én a' szomszéd faluból vagyok, hol férjem tisztartó volt, 's én halála óta egy csekély kegyelemdíjból éldegelek — Tisztartó? kérdi Amália csudálkozva — Igen is, kisasszony! Csudálkozik úgy e, hogy engem illy kornyülmé-

nyek közt lát: voltam igen is már jobbakban, de ártatlanul szenvedem szerencsétlenségemet. De nem ártatlanul; egykori kevélységem és hivságom' díja ez! — Érdekelve monda Amália: Az asszony szerfelett szigorú önmagához! — Nem én; 's ezt a' kisasszony nem mondaná, ha ismerne. Kegyed olly jónak, szelédnek látszik, hogy ellenállhatlanul érzem magamat bűnöm' megvallására bírva. O csak mondhatnám-még fenn szóval minden leánynak, hogy egy se légyen hozzám hasonló soha. Atyám tekintetben levő státustiszte volt, nem birt ugyan nagy értékkel, de még is annyival, hogy gondosan neveltethettem. Fájdalom! a' természet némelly kevés talentummal ajándékozott-meg, 's ezeknek mívelése nem sokára álmíveltségre csábított-el. Atyám kedvét lelte azon dicséreteken, mellyekkel egyetlen leánya tetéztetett, 's a' tudósné híre, mellyre szert tettem, hízelkedett ugyan szegény atyámnak, de minden kérőket elijeszte. Halála után fejem tele volt ugyan sokféle tudással, de értékem nem volt,

's így kénytelenítettem a' közel falu' tisztartójának nyújtani kezemet. De egyikünk sem lelte e' házasságban a' reménylett szerencsét. Ő érzékeny szívű egyszerű férfi volt, én egy tudós asszony, ki csak könyvekben, 's mester-ségekben lelte kedvét, a' házi gazdasághoz nem értettem, 's így többet ártottam neki mint használtam. Értékünk rendetlenségbe jött, mit csak akkor vettem észre mikor a' bú ágyhoz szegezte szegény férjemet, 's én, mint árva özvegy csak hamar sírjánál álltam. Most felébredtem álmaimból; egy silány penzióval szegényül és elhagyva kelle élnem, elhagyva, mert ifjúságom' virága elhervadt, 's tudományomat senki csudálni nem akarta. Ifju 's öreg ízetlennek tartott; az asszonyok szerfelett miveltnek, a' férfiak pedig még mindig kevesebbé tudósna, mint hogy bennem kedvöket találják. Betegségek jöttek rám, 's állapatom csak hamar olly szegény lett, hogy szinte táplálati gondokkal kezde küzködnem. — Hát nem tudott sorsán kézi munkák által könnyebbíteni? kérdé Amália.

— Istenem! felelt az asszony, nem tanultam én azt; fejem tudáskossággal volt megtömve, de kezeim elügyetlenedtek. — De — sürgeté tovább szorongódva Amália — nem lelhet-e valamely nemes házban talentumai 's miveltsége mellett társalkodói hivatalt? — Ah hijába kerestem én azt mindenfelé. Az egyik famíliának nagyon fiatal voltam, a' másiknak kelletnél öregebb, mindenik pedig először is azt kérde, érték-e a' házi gazdasághoz. Meg is próbáltam egy pár háznál, de fájdalom olly kevés sikerrel, hogy le kellett ezen gondolatról mondanom; bu és gond mind inkább megemésztettek, míg ezen elhagyott állapotra nem jutottam, mellyben lát a' kisasszony, 's mellyben most idegen könnyörüléshez kell folyamodnom. — Vigasztalódjék! mond érdekelten Amália, lesz segedelem! 's ha egészsége helyre fog állani, gondoskodunk jövődjéről is. Jőjön vélem, magam vezetembe a' kórházba 's a' legnagyobb gondokba ajánlom. Soha nem ismert érzemények tolultak össze Amália' szívében, 's néma tünődésbe merülve

kísérte el a' beteg asszonyt a' kórházba, honnan legott vissza siete szobájába. Elvete magától minden könyvet és ujságot, a' szerencsétlen asszonnyal foglalatoskodván elméje szüntelen. Szavai' valósága erősen meg hatotta; neke ön értelme és szíve azt súgta, hogy nem felel-meg asszonyi rendeltetésének, ha eddigi pályáját folytatja, 's hogy egyéb tartozások vannak, mellyeket meg kell tanulnia.

Egyedül lévén a' három leánytestvérek ebédnél, és Betti, ki hónapok óta vitte a' házi gazdaság' gondjait, ezekről beszélgetvén, Amalia — először életében — érdeklél hallgatta, taníttatta magát, 's általvette a' kulcsokat 's minden foglalatosságokat egy időre, de kikérvén magának hugának tanácsát és tapasztalási segédét. Örömmel ígérte azt meg Betti, noha tudós nénje' illy gyors változásának oka előtte titok volt.

Asztal után Betti egy kis sétát javallott a' közel hegyekre, de Amalia azzal mentegette magát, hogy neki mingyárt által kell vennie a'

ház' dolgait, minden után látni, — Lína pedig egy gyermeksége' barátnéjához volt már igérkezve, ki a' szomszéd falu' prédikátoránál volt férjnél. Azért Betti maga ment a' hegyekbe csak Jancsi inastól kísérve; 's ma azt tette-fel magának, hogy a' legmagosabbra megyen - fel mert az ott-lételt földfelettinek képzelre magának. Ezen gondolattól eltelve bátran meggyőzött minden akadályokat, míg egy órai vergődés után célpontját szerencsésen elérte. Itt egy favágó' szegény kunyhója fogadta, 's pihenésre hajlékot ajánlott; benn egy serény asszony öt köpczös fiúcskának egy tál tejet tálalt, mellybe fekete kenyér volt bele vágva.

Jó reggelt kendnek asszony! mond Betti; megengedi hogy egy perczig itt kipihenjem magam? Szívesen nagy jó kisasszonyom! felel az asszony, de hagyj töröljem-meg elébb jól ezt a' padot. Megbocsásson a' kisasszony ennyi gyermek között nehéz olly rendet tartani, minőt kellene. Eleget igyekszem hogy kis hajlékom tiszta legyen, de ezek a' pajkos fiak valódi

ostorok rajtam szegény asszonyon. Nem mentek rögtön félre! kiálta a' fiúkra, kik Betti' ruháját kíváncsilag tapogatták kezökkel. Hagyja kendőket, mond Betti nyájasan, de egyszersmind aggodalommal törölgetve ruháját, mellyen a' gyermekek öt ujjainak szennye volt látható. Mint irigylem én a' kelmetek' sorsát, mi boldogoknak kell itt lenniök ezen halmon. Bizony jó magas hely, mond az asszony, de istenem mit csináljon egyebet az ember, férjem itt a' hegy háton fát vág, 's szerencséseknek mondjuk magunkat, hogy atyánktól ezen élelmet is öröklöttük. Mi egészséges levegő az itt! mond Betti. Igen, a' levegőben nincs hiba; a' szél esztendő't át háromszor is eldöntögeti a' ház' fedelét, de férjem mindég megigazítja. Ti boldogok, mond Betty, ti minden nap bámúlhatjátok a' nap' keltét és nyugtát. Bámulni? kérdé az asszony csudálkozva, hát a' városban nem kél a' nap? Igen, mond Betti megzavarodva, de ez a' napfény itt? — Igen, városban más napfény lehet, legalább nem illy forró, mert ez szinte

éget benünket, mint a' kisasszony eléggé észreveheti bőrünkről. — Mi jó élet lehet egy illy szalma fedél alatt. — Ah, mond az asszony mosolygva, a' kisasszony ezen sok lyukak miatt kötődik, mellyeket a' ház' fedelén lát; az még az utolsó vihar' maradványa 's tegnap jól keresztül vert az eső rajtok; de majd szombaton estvére, midőn férjem korábban jó haza, ismét helyre állítja. — Mi nyugalomba, mi meglegedetten éltek ti itt egy kedves férj és nő; gyermekeitekkel kebleteken. Igen, mond a' parasztasszony, a' gyermeket keblen kell hordani, az ég ugyan meg is büntetett ezen öt poronttyal; öt évű házasság 's már öt gyermek! De a' jó isten adta őket 's az embernek tűrnie kell. Csak olly falárdok ne volnának, de ha az egész erdő talán kenyérből állna már megemésztették volna. Szegény férjem egész isten adta nap dolgozik, és fárad, de hét szájba kenyeret keresni valóban nem is csekélység. Kend nagyon szereti őt, mond Betti nem de? Hogy ne szeretném, jó istenem, ha ma meghal jobbat nála

soha sem talállok. Makrancz minden férfiban van, 's hogy ő néha kevésbé többet iszik, azt nehéz munkájáért meg lehet bocsátni, de engem még csak egyetlenegyszer vert-meg. Megverni! kiálta Betti — Igen, de az nem volt ám egészen ok nélkül mert Endre juhással elfecsegetem az időt, 's így az ételt későn hoztam neki, de a' jó ég tudja, hogy ha az ember egész reggelt munkában tölti az evésre nem örömet várakozik, azért engedjen-meg a' kisasszony, hogy most elhagyom 's férjem' számára étket hozok. Ő ma éjszaka a' kunyhóban fog hálni 's reggel térend vissza. Még sem vagytok készen kiálta a' gyermekekhez? 's elkapván kezekből a' tálat néhány lökéssel az ajtón kitolá és sovány étkét készüle férje' számára kitálalni.

Betti eleget halla és látott. Kilépe a' szabadba, de a' paraszt asszony' durva beszéde annyira elkedvetleníté, hogy semmi költői érzemenyekre sem lehele fogékony. Megismerte, hogy álmódott szerencséje e' vidékbenátkozott prózai alakú 's hogy legalább e' helyt pászto-

rilag szerencsés emberek nem találtatnak. A' magasztalt szép kilátás felől többé nem akara tudni 's lejötteben, a' hegyről a' legrövidebb útat választá, 's ezt annyival inkább, mert egy zivatarral fenyegető borulat sietésre intette. Még a' hegytetőn, szinte felében útjának, hol nem volt fa és bokor lepte-meg egy nagy zápor, melly lángoló képzeleteit egészen elhűté 's keresztül ázottan tért haza.

Itt elborult képzeletekkel tépelődött 's érzette, hogy ama' paraszt asszony' durva viseletében igazabb színekkel festődött elébe az élet mint minden eklogákban. Csalódása annyira elkomorítá, hogy galambjait azonnal szabadon eresztette, kanári madarait szolgáljinak ajándékozá, Gessner' idylljeit, 's hárfáját pedig, egy úti ládába zárta, mellyet felnyitni nem hamar szándékozott.

Az alatt, hogy a' szegény Betti illy gonosz sétalást teve, Lina a' szomszéd falura kocsizott, hogy Nínát, a' praedicator' nőjét és ifjonti barátneját meglátogassa. A' pap épen hivatalos

dolgaiban utazott vala el 's Ninát egyedül hagyta. A' két barátné rendkívül örvendett hat évi elválás után a' viszonzlásnak. Nina barátnéját már a' kapuban várta 's ez nagy örömmel röppült ölelésére. „Te egy kis hajlékba fogsz lépni, mond Nina, de a' melly olly csinos 's nekem annyira kedves, hogy egy városi legfénylőbb palotával fel nem cserélném.“ Úgy hát megelégedett és szerencsés vagy? kérde Lína. Végtelesenül, válaszolt Nina. — Mint örvendek rajta, mond Lína, 's mint vágyom tudni, mikép szerezhetted-meg ennyire sorsodat. Ma vígaknak kell lennünk, muzsikálnunk, rajzolnunk, festenünk, tánczolnunk; igen, egy tánczocskát kell, édes barátném, számomra ma estvére rendelned. Kedves Línám viszonzza Nina, én kívánságaidat nem teljesíthetem. Nézd ott ama' klavírt, hét hónap óta nem volt felnyitva; fele a' húroknak hibáz, másik fele pedig tágultan áll. Tehát nem játszol minden nap? kérde Lína bámulva. Kivévéen férjem' születés és névnapját, egyébkor soha sem. Ezen napokra mindenkor valami újat

tanulok, hogy vele meglepjem, különben pedig zárva áll. Jó, mond Lína, úgy hát festeni fogunk, ez a' vidék itt körüléd olly regényes! nem tartóztathatom magamat, hogy könyvemnek egyikét lapjait néhány rajzolattal ne gazdagítsam. Jól emlékezem, hogy te mindig jeles tájfestőné voltál. O barátném, mond Nína, az én festékeimet most gyermekeimnél keresd. Szinte egy éve már, hogy őket az én öt esztendő's Károlyomnak ajándékoztam 's ez most a' maga huszárjait festi velök. Öt éve, hogy kréta és ecset kezemben nem voltak. Sem játszol sem festesz? mond Lína, de még is egy kis tánczot fogsz számomra rendelni. Tánczot? kérdé mosolygva Nína, igen, ha Károlyommal tánczolni akarsz, mert különben ő kivüle egy férfi lélek sincs a' faluban, ki csak egyetlenegy tánczlépést tenni is képes volna. Ma édes Línám meg kell emlékezned, hogy nem királyi városban, hanem csak egy faluban vagy, hol kénytelen léssz Nínáddal megelégedni. Jer, menjünk a' kertbe én majd ruhát fogok varrni 's munka közben elre-

gélünk mindent a' mi négy évi elválásunk óta történt. Ah épen jó, mond Lína, hogy ruháról szóltál, a' mult héten jövélmeg férjeddal a' városból, úgy nekem néhány módit kell mutatnod mellyeket magaddal hoztál. Módit? Kérdé Nina, én nem ismerek semmi módit. Bozonyossá tehetlek, édes barátném, hogy hat évtől mióta férjhez mentem ruhát nem vevék, mi nem ismerünk piperét, nem módit, itt csak tisztaságra ügyelünk 's én avult menyasszonyi ruhámban is még mindig legékesebb vagyok a' falu' póraszszonyai között. Jó istenem, mond Lína, mivé levél te Ninám alig ismerhetek reád többé. Te, ki valaha csak a' muzsika, festés, táncz 's öltözködésért éltél, most mint ház gondviselőné egy faluban tespedsz, eltemeted minden elméidet, a' multság iránt többé semmi hajlandóságod 's még is szerencsésnek nevezed magad? Miben leled valljon multságodat? Azt mingyárt megláthatod, mond Nina, jer velem, 's a' szóbájába vezetvén megmutatá három magzatit, kik élte' gyönyörűségei voltak. Imé

mond ő, öszvecsókolván kettejét a' fiúknak, a' harmadikat pedig ölébe vévén, ime Lína, ezek az én mulatságom, gyönyörűségem, mindenem! E' kisdednek kiáltása az én muzsikám, az én Károlyom' mázolásai nekem a' festői művészet, szökdelései a' táncz 's ha az én kisded Ninámat melyemhez szorítom, akkor sokkal kedvesebb és tetszőbb vagyok férjem előtt, mint bármelly czifrázattal és piperében. Te is tapasztalni fogod nem sokára, hogy mind azon ifjonti enyelgések, mellyeket a' serdülő kor olly hévvel bálványoz egy jó házasszony előtt elvesztik becsőket 's hogy a' valódi boldogság és megelégedés, a' házi csendben áll, 's hogy a' legszerencsésebb mulatság egy kisded rokon körben virágzik.

Lína csudálkozással követé barátnéját a' kertbe, hol az gyermekei' számára ruhákat készíte, 's elébe azon boldogság' képét rajzoló, mellyet ő férjének karjain éldell. Línának illy dolgokról eddigelé képzelete sem volt, 's ezeknek látása mélyen érdeklé. Nina elbeszélte mi

fájdalmas volt eleintén a' városi örömeket nélkülöznie, de hogy azokat nem sokára elfeledvén férje' társaságában lelte gyönyöreit, 's mennyire szerencsétlennek érzene magát jelenleg, ha azon mulatságokkal kellene idejét elveszteni, mellyeket egykor élte főbb gyönyörűségeinek hive.

Línának perczekké váltak ezen egész délest' óráji, résztveve barátnéja' munkájában, 's midőn estve tőle elválna, megvallá, hogy magát némelly tévelygésekből kigyógyúltnak érzi, 's hogy többször fogja barátnéját meglátogatni, hogy a' házi boldogságnak tanúja lehessen.

Következő napon Lina klavírja zárva állott; a' festékek és ecset félre voltanak rakva, rokkát és orsót veve elő, megosztá Amáliával a' házasszonyi gondokat, 's úgy látszott mind ezekben nagy gyönyörűségét találja.

Ezen őszi nap tehát rendkívül csudálatos változást teve a' három testvér' lelkében; mindeike nemesb és kedveltetőbb alakot ölte ma-

gára, 's a' három ifju előtt napról napra nevededett becsök, elannyira, hogy csak hamar mindenik megvallá érzéseit kedvesének, 's mindenik elhatárzá, hogy a' gyámatyától kezét fogja kérni kedvesének.

A' Doctornak éppen születésnapja innepeltetett, 's a' familia szíves kívánatokkal járult elébe. Ez éppen a' praedikatio' órájára várt, midőn László belépe, 's kezét érdekelten megcsókolván szerelme' titkát felfedezé, 's kérte az öreg' áldását. Ez a' gyónást rendkívül örvendezve fogadá. Ma úgymond kedvesebb hírt ennél nem hozhattál volna, ez vala önnön kívánságom is. De hát Amália megegyez e? Amália? kérde László. Igen, hát nem Amália' kezét kéred e? — Nem, mond László, én Línáért élek, ő boldogságomnak egyetlen bálvány. Te és Lína! mond megütközve az öreg, mit fog ehhez majd Adolf mondani. De íme éppen jó, halkan, halkan, hogy valamit észre ne vegyen. Adolf gyengéden megfogá az öreg' kezét 's éppen olly gyónást teve, mint László.

„A' mennyköbe! mormola az öreg, de hát Linát megkérdezted e? Azt nem, mond Adolf, mert én Betti' kezét kérem. Igen, mond amaz, de őt Károly szereti? — O nem, atyám téved, kérde-meg őt, épen jó. Halljad Károly, itt két vőlegényt állítok elődbe. Én pedig a' harmadik vagyok, mond hirtelen Károly, ha atyám áldását meg nem tagadja. Harmadik? mond a' Doctor, de hát melyik kezét kéred? Mert a' ketteje már el van ajándékozva, csak foganatja legyen. Nálom lesz, atyám! mond Károly mosolygva csókolván-meg atyja' kezét, adja nékem atyám Amáliát 's minden szenvedéseimből ki vagyok gyógyúlva. De a' mennyköbe! kiálta a' Doctor, mi történt? Eleintén máskép voltatok párulva 's most mindenitek épen azt kívánja, ki nem neki való. O atyám, azt ne higye, lelkünk most áll a' legszebb öszhangban, 's ez mint remény-lem öröködni fog.

Úgy hát meg vagyok elégedve, 's ha ti kedves gyámítványaim, (kik épen a' szobába léptek) megegyeztek benne, úgy ma nem csak

születésem' napját, hanem három házassági ünnepet is fogunk egyszersmind ülni. De párulások között olly zavar van, hogy nem tudom mint tegyem össze kezeiteket. Azért magatokra bízom kiki válassza-ki a' magáét. A' szeretők azonnal kezet nyujtának egymásnak, 's elragadtatás lobogott szemeikben. Gyönyörűen! mond a' Doctor, most menjünk az isten' hajlékába, néki köszönjük-meg, hogy felleltétek azt, a' mi az én 's tinnen boldogságtok' alapja.

Vígan lépett a' hármas pár templomba, 's ellágyult érzelmekkel hallgatta a' papi beszédet, melly ma az idő' szelleméről gyönyörű előadással tartatott. A' szónok méltányan beszéle az emberi lélekműveltség' haladásáról, de okos intéseket ada az újság' kapkodás ellen, 's kifejté, hogy a' régít azért mivel régi elvetnünk nem kell, sőt inkább kímélve tisztelnünk, az elmúltakat pedig keresztyéni szeretettel megítelnünk.

A' Doctor különös gondolatokba merülve hagyá-el az istenházat. Csendesén ballagott

egyedül, mert gyermekei 's a' pap előre men-
 tenek. Halkan mormolá fogai között: a' pap-
 nak igaza van, igaza van. Halljátok gyerme-
 kek, mond a' mint a' szálába lépe, hol a' pap
 's a' hármass pár reá várakoztanak, én azt ve-
 szem észre, hogy a' ti lelketekben, nagy vál-
 tozásoknak kellett történniök', miérthogy illy
 ellenmondólag találkoztatok együvé 's itt bi-
 zonyosodik - be igazsága e' közmondásnak :
 hogy a' házasság égben köttetik.
 Ezen férfiú, a' papra mutatván, olly kézzel
 fogható leczkét tartá nekem, hogy ennek utá-
 na vesszőlovamon nagyobb óvakodással fogok
 nyargalni. Bocsánatot, mond elrettenve a' pap.
 Nem, nem, mond a' Doctor, nincs mit bocsátani
 köszönni van. Ha ezen intést egy év előtt hallot-
 tam vala, talán még akkor megtértem volna,
 mond egy levelet az asztalra hajtva, 's most
 ezen átkozott hírt nem kaptam volna, hogy
 ujonnan talált gőzkatlanom szétrepedt, hogy
 juhaklom szertelen óvakodással épített fedele
 leszakadt, hogy útam szemes felé jelenleg olly

rosz, hogy rajta tegnap két lovam kitörte lábát. Jövendőben vigyázóbb leszek, és semmitől magamat elragadtatni nem engedem, 's így midőn benneteket megáldalak, mond ő a' szeretők' kezeit egymásba fogva, ígérjétek-meg nekem, hogy béke 's egyesség lesz jelszavatok, hogy szeretettel fogtok egymáshoz viseltetni, 's házasságtokban semmi enthusiasmust nem fogtok ismerni, mint csupán és egyedül az egy szerelemét!

PETRÓZAI TRATTNER KÁROLY.

AZ OLVASÓHOZ.

A' jelen kötettel tizedik évfolyamatját veszi az olvasó közönség az Aurórának, de ezt már csak félig alkotója' és alapítója' kezéből. Ő nincs többé. Hideg föld takarja azon férfiút, kinek keble csak az imént még égi gerjedelmekben lángola. A' jelen koszorúba utolsó áldozati vannak fűzve, azon utolsó virágok, mellyeket a' forrón szeretett hazának reszketeg és gyengülő kézzel sírja' szélén nevele.

Barátjai meg nem nevezhető fájdalommal jelentik itt általam a' dicsőültnek kora elhúnytát 's benne a' magyar literatúra' nagy veszteségét. Hogy ezen általa alapított almanach, mint tíz év óta költésünk' leghatalmasb előmozdítója, kidőltével meg ne szűnjék; ők, kik véle írói öszveköttetésben élvén, e' pályán munkával segíték, 's a' szeretet' és baráti hűség' minden

szolgálatival sírjáig elkísérték: öszveálltanak 's azt határozzák-el, hogy folytatására egybevetett vállakkal fognak munkálni, 's elefelejthetetlen társok' emlékezetét évenként fűzendő virágfonadékkal meg-megújítani. Szerkeztetőnek a' dicsőült' egyik legkedveltebb, 's legdrágább barátját Bajza József urat választák magok közül, mint kinek a' boldogult e' provinciát régen szánta, 's ki a' jelen kötet' gondjait is az elgyengültnek kezeiből általvette.

Ennyit addig is szépliteratúránk' kedvelőji' megnyugtatóására, 's az Aurora' távol' lakó munkatársai' értesítésére; míg annak új Szerkeztetője maga fogja az utóbbiakat további szíves részvételre kérni 's felszólítani. Pest, November' 25. 1830.

TOLDY FERENCZ.

F O G L A L A T.

Vízkereszt. Történet levelekben. (Kovács Pál.)	1
Bajnokdij. Balláda. (Kisfaludy Károly.)	57
Szellemhang. (B**.)	60
Zrínyi' éneke. (Kölcsény.)	61
A' barátságról. (B. Wesselényi Miklós.)	63
Ilka Gyulának 's viszont Heroídek. (Czuczor.)	78
A' hű szerető. Románcz. (Vörösmarty.)	89
Különség. (Kazinczy.)	90
A' szeretők' sírja. Balláda. (Kisfaludy Károly.)	91
Semmi. (Kovács Pál.)	94
Csesznekvár. Elbeszélés Kún László' korából. (Horvát Endre.)	95
Vigasztalás. (Kazinczy.)	158
A' Rom, Romant. költemény. (Vörösmarty.)	159
A' Szkadári leányka. Szerbus balláda. (Sz. J.)	174
A' sastoll. (Kisfaludy Károly.)	181
Titok. (Fogarasy.)	183
Spissics. (Kazinczy.)	184
A' tyrann. (Kölcsény.)	185
Phantasia. (Szenvey.)	186
Szegűr' álma. (B. Wesselényi Miklós.)	189
Az éjféli ház. Románcz. (Vörösmarty.)	209
A' boldogított. (Kazinczy.)	217
Szerbus népdalok. (Sz. J.)	218

Férfi és gyermek. (Sz. Á.)	224
MCCCCXXIII. (Rudai.)	225
Háladal. (Kölcsey.)	227
Mohács. (Vörösmarty.)	228
A' bánkodó férj. (Kisfaludy Károly.)	229
Okos Jancsi. Népmonda	231
Vitkovics' maradványai közül dalok és epigrammák	243
Veszteség. (Nózséry.)	251
Dal a' szellőhöz. (Fogarasy.)	253
Tünődés. (Sz. Á.)	254
Sziget. (Vörösmarty.)	257
Dal. (Kisfaludy Károly.)	258
A' Költő. (Kölcsey.)	259
Zrínyi a' Költő. (Vörösmarty.)	260
A' délsziget. Romant. költemény. (Vörösmarty.)	261
Nincs már a' mi volt (J.)	300
Az újítás ellenségeihez. (P.)	303
Népdalok. (Vörösmarty.)	304
A' lantos. Balláda. (Kisfaludy Károly.)	306
Óda. (Kölcsey.)	309
A' házasság égben köttetik. Elbeszélés. (Trattner Károly.)	311
Muzsika Bräuer Ferencztől.	

P E S T E N,

KIADTA TRATTNER J. M. ÉS KÁROLYI ISTVÁN.

Dal.
Kisfaludy Károlytól.

A Muzsikát szerzette
Bráuner Ferencz

Agitato

Énekeszó

Fülvir

delc.

Rejtsd e - lő - lem kék - re lob - bant szép sze - med' su - ga - ra - it !

sfz.

Rejtsd e - le - lem > é - des ar - oxid' 'Slel - ked' an - nyi bá - já - it!

Sp

En nyi > kel - lem' *p.* é - de - né be *cres* Jobb nem is fel *p.* len - gi - ni

cres: *p.*

fz *fz* *p.*

doloso:

En -nyi kel -lem' é - de - né - be Jób- b-um is fel leu - ge ni

The first system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line in G major (one sharp) and 3/4 time, marked 'doloso:'. It contains the lyrics 'En -nyi kel -lem' é - de - né - be Jób- b-um is fel leu - ge ni'. The middle staff is the right-hand piano accompaniment, featuring a rhythmic pattern of eighth notes and chords. The bottom staff is the left-hand piano accompaniment, consisting of a single bass line with whole and half notes.

Mint u - tá - na for - ró vágy - gyal Sesil - la - pit - len ér - ze ni

The second system of the musical score also consists of three staves. The top staff is a vocal line in G major (one sharp) and 3/4 time, marked 'doloso:'. It contains the lyrics 'Mint u - tá - na for - ró vágy - gyal Sesil - la - pit - len ér - ze ni'. The middle staff is the right-hand piano accompaniment, featuring a rhythmic pattern of eighth notes and chords, with dynamic markings 'cres' and 'fz'. The bottom staff is the left-hand piano accompaniment, consisting of a single bass line with whole and half notes.

dim: et ritar:

Mint u - tá - na for - ró vágy-gyal S'ed-la jüt-lan ér - ze - ni

ppp

del: